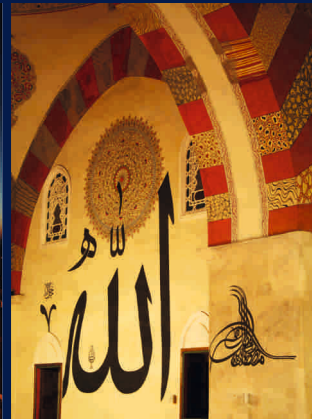

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ: EDİRNE İÇİN ORTA GELİR TUZAĞINDAN ÇIKIŞ STRATEJİLERİ VE 2023 SENARYOLARI

Doç. Dr. Ümit İzmen

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ:

EDİRNE İÇİN ORTA GELİR
TUZAĞINDAN ÇIKIŞ
STRATEJİLERİ VE 2023
SENARYOLARI

Doç. Dr. Ümit İzmen

Yönetici Özeti: Ataletin Kiskacındaki Edirne’de Niş Sektörlere Odaklanma Modeli.	5
Kısım 1	15
Giriş: Potansiyelini Gerçekleştiremeyen İl: Edirne	17
Swot Analizi	21
Sorunlar	22
Güçlü Yanlar	22
Fırsatlar.	22
Tehditler	22
Edirne 2023 Vizyonu.....	23
Politikalar.	23
Önlemler:	24
Tarihçe.	25
Kısım 2	29
Gelir Düzeyi ve Belirleyicileri	29
Gelir Farkının Kökenleri	31
Nüfus Dinamikleri.....	39
İş Gücü Piyasaları.....	45
Eğitim.	50
Sosyo-Ekonomik Dinamikler	55
Gelir Dağılımı	58
Kadının Toplumsal Hayata Katılımı.....	59
Kültürel Hayat.	60
Kurumsal Kapasite.....	62
Ulaştırma ve Altyapı Durumu	63
Organize Sanayi Bölgeleri.....	66
Çevre.	67
Kısım 3	71
Girişimcilik ve Sektörel Yapı	71
Edirne’de Girişimcilik.....	72
Şirket Kuruluşları	73
Vergi Tahsilatları.....	75
Yatırımlar	77
Girişimlerin Sektörel Dağılımı	80
Edirne İçin Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması	83

Literatür Taraması ve Yöntem	83
Veri	85
Değerlendirme.....	85
İmalat Sanayii Alt Sektörleri	92
Tarım	97
İnşaat.....	101
Turizm.....	103
Finansal Sektör	106
Dış Ticaret.....	109
Kısım 4	117
Edirne İli Yatırım Ortamının Değerlendirilmesi:	117
Girişimci ve Öğrenci Anketlerinin Bulguları.....	117
Edirne İli Ekonomik Performans Değerlendirilmesi: Girişimci Anketi	119
Ankete Katılanlar	119
Edirne'nin Geçmiş Ekonomik Performansı İle İlgili Değerlendirmeler	124
Edirne'nin Gelecekteki Ekonomik Performansı İle İlgili Değerlendirmeler	129
Edirne'nin Sorunları ve Çözüm Önerileri İle İlgili Değerlendirmeler	134
Edirne İli Ekonomik Performans Değerlendirilmesi: Gençlik Anketi	142
Edirne'nin Geçmiş Ekonomik Performansı İle İlgili Değerlendirmeler	148
Edirne'nin Gelecekteki Ekonomik Performansı İle İlgili Değerlendirmeler	152
Edirne'nin Sorunları Ve Çözüm Önerileri İle İlgili Değerlendirmeler	156
Kısım 5	167
Edirne İçin 2023 Senaryoları.....	167
Edirne İçin 2023 Senaryoları.....	169
Modelin Temel Parametreleri ve Varsayımlar	171
Nüfus, İş Gücüne Katılım ve İstihdam.....	172
Gskd, Kişi Başı Gelir ve Büyüme.....	174
Baz Senaryo: Geçmiş Dönem Eğilimlerinin Devamı.....	176
Üretim	177
İstihdam.....	180
Sektörel Dağılım	180
Kişi Başı Gelir	183
Yatırım İhtiyacı.....	183
İhracat ve Dış Ticaret	183
Sektörel Yapı Değişimi Senaryosu	184
Stratejik Kurgu Senaryosu	186
Senaryo Sonuçlarının Değerlendirilmesi	188
Senaryo Analizlerinde Kullanılan Denklemler Ve Parametreler	190
Nüfus, İşgücüne Katılım ve İstihdam Modülü.....	190
Baz Senaryo	194
Sektörel Yapı Değişimi Senaryosu	195
Stratejik Kurgu Senaryosu	197

Kısım 6	199
Sonuç ve Öneriler	199
Kaynakça.....	207
Ekler.....	211
Mülakatlar	211
9 Eylül 2014 Tarihli Çalıştay Katılımcıları	212
Ek Tablolar	213
Nüfus Tabloları	213
Sektör Ve Sanayi Tabloları.....	218
İstihdam Piyasası Tabloları	223
Sosyo-Ekonomik Gösterge Tabloları.....	224
Finans ve Yatırım Tabloları	227
Dış Ticaret Tabloları.....	229

TABLolar

Tablo 1 Büyüme Ayrıştırması, Batı Marmara Bölgesi, 1980–2000 Dönemi	32
Tablo 2 Tr21 Kişi Başı Gelir Artışının Kökenleri (2004-2011)	33
Tablo 3 Bölgeler İtibarı ile Gayrisafi Katma Değer (\$) Büyüme Hızı ve Türkiye Toplamı İçindeki Payı..	34
Tablo 4 Kişi Başına Gayrisafi Katma Değer (2004 – 2011)	35
Tablo 5 Kişi Başına Gelir Artışının Belirleyicileri: Edirne İli İçin Nüfus ve İşgücü Göstergeleri	35
Tablo 6 Gsyh, Cari Fiyatlarla, % Paylar	37
Tablo 7 Sektörler İtibarı ile Verimlilik, Çalışan Başına Gskd, (Cari Fiyatlarla, Bintl).....	38
Tablo 8 Yıllar İtibarı ile Nüfusun Gelişimi, Türkiye, Edirne	40
Tablo 9 Edirne, İlçelere Göre Nüfus (2013)	41
Tablo 10 Temel Nüfus Göstergeleri ve Sıralamaları	41
Tablo 11 Edirne, Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçindeki Oranı (%)	42
Tablo 12 Edirne İlinin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç, Net Göç Hızı.....	43
Tablo 13 Yaş Gruplarına Göre Nüfus, Edirne.....	44
Tablo 14 Yaş Gruplarına Göre Nüfusun Dağılımı, Edirne.....	44
Tablo 15 Edirne Cinsiyet Oranı (2013, Adnks)	44
Tablo 16 İstihdamın Büyüklük Gruplarına Göre Dağılımı (%)	45
Tablo 17 İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri (%)	45
Tablo 18 Edirne İşgücü Göstergeleri.....	46
Tablo 19 İşgücü, İstihdam ve İşsiz Sayıları, Edirne (2011)	46
Tablo 20 İllere ve Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Edirne.....	47
Tablo 21 İllere ve İşteki Duruma Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Edirne	47
Tablo 22 İllere Göre İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus ve Nedeni, Türkiye, Edirne	48
Tablo 23 İstihdam Edilen Sigortalıların Sektörlere Göre Dağılımı, %.....	49
Tablo 24 Hizmetler Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Türlerine Göre Dağılımı, %	49
Tablo 25 Sanayi Sektöründe İstihdam Edilen Sigortalıların Teknoloji Gruplarına Göre Dağılımı, %	49
Tablo 26 Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Bağkur'lu (4/B) Sayısı (Mayıs 2013 İtibarı İle)	50
Tablo 27 4/A Kapsamındaki İşyeri Sayıları ve Zorunlu Sigortalıların İllere Göre Dağılımı	50
Tablo 28 Nüfusun Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (%)	52
Tablo 29 Edirne'de Net Okullaşma Oranı	54
Tablo 30 Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı.....	55
Tablo 31 Sosyal Göstergeler ve Sıralamaları	56
Tablo 32 Hane Halkı Kullanılabilir Gelire Göre Gini Katsayısı	58
Tablo 33 Bölge İçi Fark – En Zengin %10 – En Yoksul %10 Oranı	59
Tablo 34 Yeşil Kartlı Dağılımı	59
Tablo 35 Ülkemizde ve Bölgemizdeki Tescilli Taşınmaz ve Kültür Varlıkları, 2011	61
Tablo 36 Tr21 Trakya Bölgesi Toplam Faal ve Fesih Dernek Sayıları, 2012	62
Tablo 37 Tr21 Trakya Bölgesi Derneklerde Bulunan Toplam Üye Sayısı, 2012	62
Tablo 38 Edirne İli Gümrük Müdürlükleri Giriş Çıkış İstatistikleri, 2011.....	64
Tablo 39 İller Bazında 2000-2012 Arasında Beyan Edilen Gelir Vergisi Matrahı ve Tahakkuk Eden Gelir Vergisi Tutarı, Edirne	76
Tablo 40 Teşvikli Yatırımlar İçinde Edirne'nin Payı (%).....	79
Tablo 41 Edirne'de ve Türkiye'de İstihdam Yaratma Maliyeti, Bin TL.....	79
Tablo 42 Girişimlerin Sektörlere Göre Dağılımı, %	80
Tablo 43 İş Kayıtlarına Göre Girişim Sayıları.....	81
Tablo 44 Hizmetler Sektöründe Kayıtlı Girişimlerin Türlerine Göre Dağılımı, %	83
Tablo 45 Sanayi Sektöründe Kayıtlı Girişimlerin Teknoloji Gruplarına Göre Dağılımı, %	83
Tablo 46 Girişim Sayıları ve İstihdamda 2008-2012 Yılları Arasında Değişim Oranı (%).....	86
Tablo 47 Girişim Sayıları ve İstihdamın Dağılımı, 2008-2012 Yılları (%)	87
Tablo 48 Sektörlere Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	88

Tablo 49 Sektörlere Göre İşyeri Sayısı İtibarı ile Rekabet Gücü Ayrıştırması	89
Tablo 50 Teknoloji Gruplarına Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması	90
Tablo 51 Teknoloji Gruplarına Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması.....	91
Tablo 52 İmalat Sanayi Alt Sektörlerinde Girişim Sayıları ve İstihdamın Dağılımı (%).....	93
Tablo 53 İmalat Sanayi Alt Sektörleri İstihdama Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması	94
Tablo 54 İmalat Sanayi Alt Sektörleri Girişimlere Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması	96
Tablo 55 Kişi Başına Üretim Değerleri, 2013	98
Tablo 56 Seçilmiş Ürünlerde Türkiye Toplam Üretimi İçinde Edirne'nin Payı (%).....	99
Tablo 57 Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre İnşaat Artış Hızı ve Fiyatı	102
Tablo 58 Konut Satışları, Edirne, Tr21, Türkiye	102
Tablo 59 Bina Stokunun İnşa Yılı, Türkiye, Tr21, Edirne	103
Tablo 60 Vakıflara Ait Eski Eser Sayısı, 2011.....	104
Tablo 61 Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müzelerde Eser ve Ziyaretçi Sayıları,2011	105
Tablo 62 Edirne'de Bankacılık Verilerinin Türkiye İçindeki Payı, (%).....	106
Tablo 63 Kredi / Mevduat Oranının Gelişimi.....	107
Tablo 64 Kredi ve Mevduatlar: Edirne'nin Türkiye İçindeki Yeri (81 İl İçindeki Sırası)	108
Tablo 65 Edirne'de Banka Şube Sayılarının Yıllara Göre Gelişimi.....	109
Tablo 66 Edirne'nin Dış Ticaret Performansı	111
Tablo 67 Edirne'nin En Büyük Ticari Partnerleri, 2013.....	111
Tablo 68 Edirne'de Fasillara Göre Dış Ticaret (2013)	113
Tablo 69 Sektörün Edirne İçindeki Payı / Türkiye İçindeki Payı.....	114
Tablo 70 Senaryo Sonuçları: İstihdam Modülü	174
Tablo 71 Sektörel Katma Değer Artış Hızı, 2004-2011	177
Tablo 72 Verimlilik Artış Hızı, 2004-2011	178
Tablo 73 Senaryo Sonuçları: Üretim Modülü	179
Tablo 74 Baz Senaryo	182
Tablo 75 Senaryo Sonuçları: İhracat Modülü	184
Tablo 76 Sektörel Değişim Senaryosu	185
Tablo 77 Stratejik Kurgu Senaryosu	188

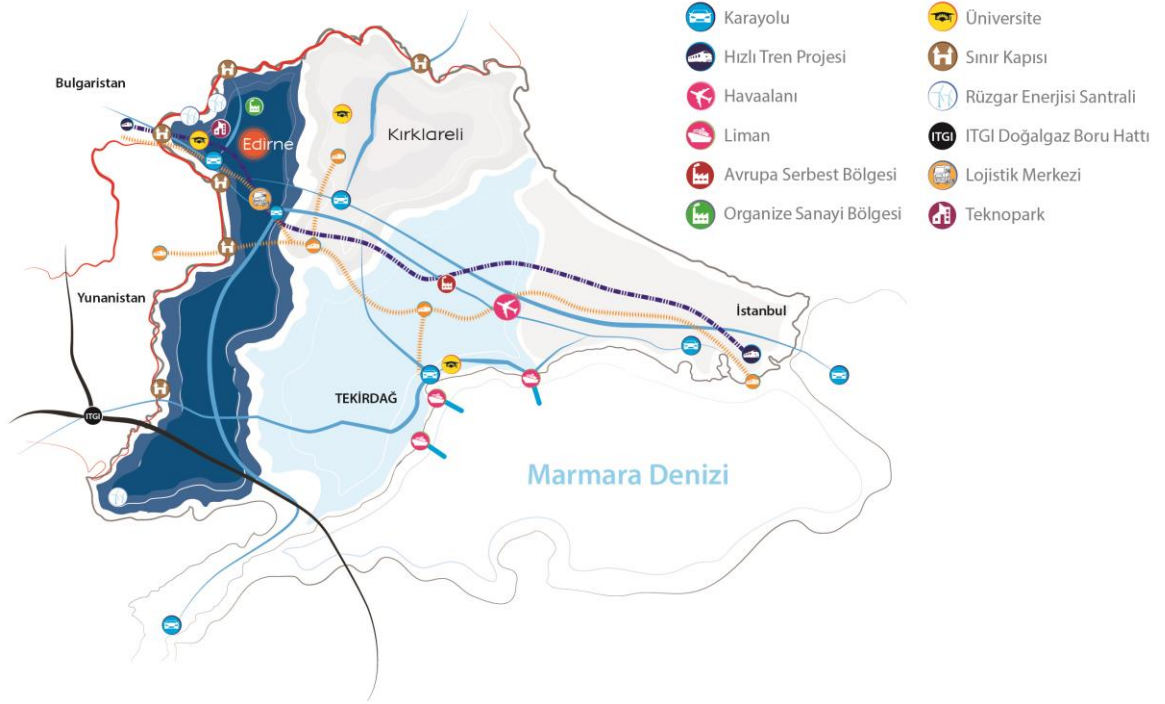
ŞEKİLLER

Şekil 1 İller İtibarı ile Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla; 1987-2001 Cari Fiyatlarla, (\$).....	31
Şekil 2 Kişi Başına Gskd, (\$)	33
Şekil 3 Gayrisafi Katma Değerin Sektörel Dağılımı, 2011; %.....	36
Şekil 4 İstihdamın Gelişimi (Kişi Sayısı)	48
Şekil 5 Edirne’de Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre 15+ Yaş Nüfus Dağılımı 2013	52
Şekil 6 Türkiye’de Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre 15+ Yaş Nüfus Dağılımı 2013	53
Şekil 7 Otomobil Sahipliği.....	57
Şekil 8 Edirne’de Yeni Kurulan Şirket Sayısı.....	74
Şekil 9 Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketiminin Dağılımı, %, 2012	75
Şekil 10 Kamu Gelirlerinde ve Harcamalarında Pay, (%) Edirne	76
Şekil 11 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Edirne.....	78
Şekil 12 Kamu Yatırımlarının Sektörlere Göre Dağılımı, (%) Türkiye	78
Şekil 13 Girişimlerin Sektörel Dağılımı, 2013.....	82
Şekil 14 Tarımsal Üretim Değerinin Değişimi (%), 2003-2012.....	98
Şekil 15 Tarımsal Üretim Değeri, 2012	100
Şekil 16 Mevduatın Dağılımı, 2013	107
Şekil 17 İhtisas Kredilerinin Dağılımı (%), 2013	108
Şekil 18 Edirne’de Yaşanan Süre.....	119
Şekil 19 Anketi Yanıtlayan Kişinin Üye Olduğu Dernek ve Odalar	120
Şekil 20 Şirket Büyüklüğü	120
Şekil 21 Şirketin Kuruluş Tarihi	121
Şekil 22 Şirketin Sektörel Faaliyet Alanı	121
Şekil 23 Şirketlerin Müşteri Profili	122
Şekil 24 Şirketlerin Satış Alanı	123
Şekil 25 Şirketlerin Ortaklık Yapısı	123
Şekil 26 Ortaklıklara Bakış	124
Şekil 27 Son Beş Yılda Edirne’de Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre:.....	125
Şekil 28 Son Beş Yılda Edirne’de İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre:	125
Şekil 29 Son Beş Yılda Edirne’den Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre:.....	126
Şekil 30 Son Beş Yılda Edirne’de Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	126
Şekil 31 Son Beş Yılda Edirne’de Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	127
Şekil 32 Son Beş Yılda Edirne’de İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:	127
Şekil 33 Son Beş Yılda Edirne’de Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	128
Şekil 34 Son Beş Yılda Edirne’de Sektörünüzün Perf. Edirne’deki Diğer Sekt. Kıyasla Genel Göre:	128
Şekil 35 Gelecek Beş Yılda Edirne’de Genel Ekonomik Koşullar Türkiye Ortalamalarına Göre:.....	129
Şekil 36 Gelecek Beş Yılda Edirne’de İstihdam Olanakları Türkiye Ortalamalarına Göre:.....	130
Şekil 37 Gelecek Beş Yılda Edirne’den Yapılan İhracat Türkiye Ortalamalarına Göre:.....	130
Şekil 38 Gelecek Beş Yılda Edirne’de Tarım Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	131
Şekil 39 Gelecek Beş Yılda Edirne’de Sanayi Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	131
Şekil 40 Gelecek Beş Yılda Edirne’de İnşaat Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:	132
Şekil 41 Gelecek Beş Yılda Edirne’de Ticaret Sektörünün Genel Performansı Türkiye Ort. Göre:.....	132
Şekil 42 Gelecek Beş Yılda Edirne’de Sekt. Perf.Edirne’deki Diğer Sekt. Kıyasla Genel Göre:.....	133
Şekil 43 Edirne Ekonomisinin Gelişiminde En Önemli Faktör.....	134
Şekil 44 Edirne Ekonomisinin Gelişiminde En Önemli Kısıt	135
Şekil 45 Edirne’nin İhracat Profilinde Öne Çıkan Unsurlar	135
Şekil 46 Edirne’nin İhracat Başarısının Ardında Yatan Faktörler	136
Şekil 47 Edirne’nin İhracatının Artırılması İçin Ne Yapılmalıdır?	136
Şekil 48 Edirne’nin Gelişiminin Önündeki En Büyük Engel	137
Şekil 49 Edirne’de Hali Hazırda Gelişmiş Olan ve İleride Daha Da Gelişeceği Düşünülen Sektörler ...	138

Şekil 50 Edirne’de Önemli Bir Gelişme Göstermemiş Olmasına Rağ. Potansiyeli Yüksek Sektörler ...	138
Şekil 51 Edirne’de Potansiyeli Yüksek Sektörlerin Gelişimi İçin Alınması Gereken Önlemler	139
Şekil 52 Edirne’nin Gelişiminin Hızlandırılması İçin Yapılması Gerekenler	140
Şekil 55 Edirne’de Hizmet Sektörlerinin Durumu	142
Şekil 56 Anket Soruları 1	143
Şekil 58 Anket Soruları 3	144
Şekil 59 Anket Soruları 4	144
Şekil 60 Anket Soruları 5	145
Şekil 61 Anket Soruları 6	145
Şekil 62 Anket Soruları 7	146
Şekil 63 Anket Soruları 8	147
Şekil 64 Anket Soruları 9	147
Şekil 65 Anket Soruları 10	148
Şekil 66 Anket Soruları 11	149
Şekil 67 Anket Soruları 12	149
Şekil 68 Anket Soruları 13	150
Şekil 69 Anket Soruları 14	150
Şekil 70 Anket Soruları 15	151
Şekil 71 Anket Soruları 16	151
Şekil 72 Anket Soruları 17	152
Şekil 73 Anket Soruları 18	153
Şekil 74 Anket Soruları 19	153
Şekil 75 Anket Soruları 20	154
Şekil 76 Anket Soruları 21	154
Şekil 77 Anket Soruları 22	155
Şekil 78 Anket Soruları 23	155
Şekil 79 Anket Soruları 24	156
Şekil 80 Anket Soruları 25	157
Şekil 81 Anket Soruları 26	157
Şekil 82 Anket Soruları 27	158
Şekil 83 Anket Soruları 28	159
Şekil 84 Anket Soruları 29	160
Şekil 85 Anket Soruları 30	161
Şekil 86 Anket Soruları 31	161
Şekil 87 Anket Soruları 32	162
Şekil 88 Anket Soruları 33	163
Şekil 89 Anket Soruları 34	164
Şekil 90 Anket Soruları 35	165

**YÖNETİCİ ÖZETİ: ATALETİN
KISKACINDAKİ EDİRNE'DE NİŞ
SEKTÖRLERE ODAKLANMA MODELİ**

2000'li yıllardan beri sadece Türkiye ekonomisinde değil, Türkiye içerisinde bölgesel ölçekte de önemli değişimler yaşanmaktadır. Tarihsel olarak Türkiye'de ekonomik aktivite az sayıda merkezde yoğunlaşmıştır. Bu metropol alanların dışında çok büyük kamu yatırımları sayesinde belli bir sanayileşmenin görüldüğü iller de vardır. Ancak gelişimin dinamiği tüm bölgelerde aynı şekilde olmamıştır. 2000'li yıllarda, bazı Anadolu kentleri, yerel ölçekte hızlı bir kalkınma sürecine girerek sadece ulusal ekonomiyle değil, dünya ekonomisiyle de yoğun bir biçimde eklemlendiler. Anadolu kaplanları adıyla anılan bu Anadolu kentleri ekonomik aktivitenin yığıldığı yeni merkezler haline gelirken, Ege ve Batı Akdeniz'deki eski geleneksel merkezlerin ve TR81 Zonguldak, Karabük, Bartın bölgesinde olduğu gibi gelişmişlikleri kamu yatırımlarına bağlı olarak gerçekleşmiş olan bazı merkezlerde ise özelleştirmeler sonrasında duraklama görülmüştür. 2000'li yıllara damgasını vuran finansal liberalleşme sürecinde bazı kentler küreselleşmenin hızına uyum sağlayabilmiş ve bu sayede sıçrama yapabilmişken, bazı kentlerin ise küreselleşmenin çok hızlandığı bu sürece ayak uyduramadığı ve göreceli ekonomik önemlerinin azaldığı gözlemlenmiştir.

Göreceli ekonomik öneminin azalması riskiyle karşı karşıya olan illerden birisi de Edirne'dir.

Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı niteliğindeki Edirne, 18. yüzyıl başlarında Osmanlı imparatorluğunun ve dünyanın sayılı büyük kentlerinden birisidir. Edirne, bu özelliğiyle Krugman'ın (2007) sanayi devrimi öncesinde toprak varlığı nedeniyle zengin olanların yaşadıkları büyük şehirleri anlatmak için kullandığı rantiyeye şehir tanımına uymaktadır. Geçmişteki bu zenginliğine rağmen, Edirne bugünün Türkiye'sinin orta derecede gelişmiş illerindedir.

Edirne ekonomisi öteden beri tarıma dayalıdır. İlin 1969'da kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınmasıyla ilde sanayi gelişmeye başlamıştır. Ancak İstanbul'a daha yakın Tekirdağ'ın ve bir ölçüde Kırklareli'nin çekim merkezi haline gelmesi Edirne'de sanayinin gelişimini sınırlamıştır.

Bugün gerek sayısal göstergeler, gerekse Edirne'de yapılan görüşmeler, düzenlenen çalıştaylar ve anketler ile hâkim olan özelliğin atalet olduğunu ortaya koymaktadır. Şehrin üzerindeki bu ataletin devam etmesi halinde önümüzdeki on yıllık zaman diliminde refah seviyesinde ve ekonomik yapıda önemli bir değişiklik beklememek gerekecektir.

Günümüz dünyasında bölgesel ekonominin performansını belirleyen unsurlar arasında girişimcilik, sermaye ve emek gibi üretim araçlarının yanısıra, yerel aktörlerin birikimli bilgi yaratma kapasitesi, bölgenin küresel ekonomideki teknolojik, toplumsal, kültürel değişimlere ve büyüme sürecine uyum sağlayabilmesi için yerel aktörlerin bilgi ve becerilerini sürece katabilecekleri bir karar alma mekanizması da yer alır.

Bu nedenle Edirne'nin gelişiminde hem düşük ulaştırma maliyetlerinden ve ölçek ekonomilerinden yararlanarak büyük pazarlar için üretim yapan sektörler, hem de sosyal sermayenin gelişimi sayesinde başta turizm olmak üzere hizmet sektörleri önemli olacaktır.

Günümüzde sektörlerin en az üçte birinin ölçeğe göre artan getiriden yararlandığı bilinmektedir. Ölçek ekonomilerinden yararlanabilmek ve ulaştırma maliyetlerini düşürebilmek için bu tür sanayilerin büyük pazarlara yakın yerlerde konumlandığı görülmektedir. Doğusunda İstanbul'un, batısında Avrupa Birliği'nin yer aldığı Edirne'nin coğrafi avantajdan yararlanması beklenir. Ancak Edirne'nin bu potansiyelinden yeteri kadar yararlanamadığı gözlemlenmektedir. Bu da Edirne'nin gelişimini kısıtlayan başka faktörlerin olabileceğini akla getirir. Bunların başında girişimciliğin azalmasına yol açan sosyal sermaye kaybı gelmektedir.

Edirne'nin gelişiminin önündeki en büyük kısıtların girişimcilik eksikliği ve yerel yönetim düzeyinde karar alma mekanizmasındaki sorunlar ve ilin taleplerinin merkezi otoriteye aktarılmasındaki sorunlar olduğu dikkati çekmektedir. Girişimciliğin gelişmesine sekte vuran temel faktörler, nüfus mübadeleleri, sınır kenti olması nedeniyle askeri varlığın sivil gelişimi engellemiş olması ve bütün bu süreçler sonucunda şehirde ortak yaşama kültürü eksikliği, sorunlar ve çözümler konusunda uzlaşma noksanlığı olduğu tespit edilebilmektedir. Karar alma mekanizmasındaki sorunlar ise sosyal, kültürel ve politik daha geniş ve karmaşık bir arka plana sahiptir.

Edirne'nin gelişimini şekillendirmiş olan bir başka faktör de coğrafi konumu ve Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olmasıdır. Türkiye ekonomisinin dörtte birini temsil eden İstanbul'a yakınlık, Edirne için olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır.

Pazarlara yakınlık olarak çok şanslı bir konumda bulunan Edirne, bu avantajı ölçek ekonomilerinden yararlanabilecek faaliyet alanlarında yatırım çekerek gerçekleştirme imkânı bulamamıştır.

Trakya bölgesindeki diğer kentlerin İstanbul'a daha yakın olması nedeniyle, İstanbul'dan uzaklaşan sanayi Tekirdağ ve ardından Kırklareli'yi seçerken Edirne bu sanayiler için bir cazibe merkezi olamamıştır. İstanbul'a yakınlık turizmde de destek değil köstek olmuştur. Edirne'ye gelen ziyaretçilerin şehirde konaklamak yerine İstanbul'a dönüşü tercih etmeleriyle Edirne'de potansiyeli yüksek olan turizm sektörünün gelişimi de istenilen seviyede olmamıştır.

Bu temel tespitler, bize Edirne'nin gelişiminde yeni ekonomik coğrafya kuramı uyarınca ölçek ekonomilerinin rol oynamamış olduğunu, buna karşılık kurumsal iktisat çerçevesinde sosyal sermayede yaşanan kısıtların Edirne'nin gelişimini olumsuz etkilemiş olduğu görülmektedir.

Niceliksel ve niteliksel verilerin analizi aynı doğrultuda sonuçlar vermektedir.

Anket bulgularında girişimcilik eksikliği en temel kısıt olarak tespit edilirken, girişim sayılarının incelenmesi de bütün sektörlerde Edirne'de girişim sayısının artış hızının ülke genelindeki artış hızından düşük gerçekleşmiş olduğunu göstermektedir.

Anket bulgularına göre bir dizi alanda Edirne'deki ekonomik büyüme, Türkiye ekonomisindeki büyüme ile paraleldir. Shift-share analizinde de farklı sektörlerde gözlemlenen büyümede esas belirleyici olan ulusal faktördür.

Kentsel ekonomilerden ve lokasyon ekonomilerinden yararlanamayan Edirne'de büyüme sürecinde geleneksel ve düşük teknoloji sektörlerin etkili olduğu dikkati çekmektedir. Oysa Türkiye'de başarılı girişimcilerin hikâyelerine bakıldığında, niş piyasalara dönük faaliyetlerin önemi dikkati çekmektedir. Niş piyasalarla ilgili stratejilerin Edirne'de pek yaygın olmaması, Edirne iş hayatında görülen ataletin açıklamalarından birisi olabilir.

Girişimcilikte yerel pazarlar ağırlık taşımakta, eğitim, dil, profesyonel kadroların azlığı vb. başka faktörler daha geniş bir coğrafya için üretim yapmayı kısıtlamaktadır. Bu durum nitelikli insan gücünün göç etmesine yol açarak sorunların bir sarmal halinde ağırlaşması tehlikesini taşımaktadır.

Edirne'nin gelişme potansiyeli sınırlayan unsurlardan birisi de merkezi idare tarafından yeterince önemsenmemesi olarak görülmektedir. Kentsel altyapı sorunları ve Edirne'nin sorunları ve çözümleri konusunda bir fikir birliği olmaması ve ilin taleplerinin merkezi otoriteye iyi aksettirilememesi de Edirne'nin gelişimini kısıtlayan kurumsal sorunların derinliğine işaret etmektedir.

Edirne'nin geleceğine bakıldığında, yapılan farklı senaryo analizleri, en yüksek kişi başına gelir seviyesinin tarım ve hizmetler sektörlerinde kişi başına katma değer daha düşük olduğu alanlardan daha yüksek olduğu alanlara doğru bir geçişle elde edilebileceğini ortaya koymuştur.

Edirne'de geçmişte hüküm sürmüş olan yerel kalkınma dinamiklerinin mevcudiyetini koruması durumunda, kişi başı gelir seviyesi Edirne'nin Trakya'nın diğer kentlerine oranla öne geçmesine imkan tanıyacaktır. Bu senaryo aynı zamanda verimliliğin daha düşük olduğu tarım sektörünün hızla küçülmesi ve Edirne'nin ölçek ekonomilerinden yararlanacak sanayilere ev sahipliği yapması anlamına gelecektir.

Edirne ekonomisindeki dinamiklerin esas olarak ulusal ekonomi tarafından belirleniyor olması, ikinci gelecek senaryosunun ana fikrini oluşturmaktadır. Tarım sektörünün payındaki azalmanın sınırlı olacağı, buna karşılık hizmetler sektörünün payında bir artış olacağı ikinci senaryo da Edirne için yüksek kişi başı gelir seviyesi üretmeyecektir. Büyüme ve gelir seviyesinin en düşük olduğu bu senaryonun aynı zamanda girişimci anketleri sonuçlarına göre en muhtemel senaryo kurgusu olduğu dikkate alındığında, Edirne'nin geçmiş ataletinin kırılabilmesinin koşulları üzerinde düşünmek gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Buna karşılık, tarımdaki çözümlenin daha yavaş olacağı, küçük üretimin yerini büyük çiftliklerin alacağı ve bu dönüşüme bağlı olarak tarımda verimliliğin hızla yükseleceği üçüncü senaryo, kişi başı gelir artışının en yüksek olduğu senaryodur.

Bu senaryo altında hizmetler sektörünün daha fazla gelişmesini kısıtlayacak olan yegane faktör insan gücüdür. Özellikle kültür, inanç, gastronomi turizmi gibi modern hizmet

sektörlerinde gelişme perspektifi bulunan Edirne’de mevcut insan gücü kaynakları bu alanların gelişebilmesi için yeterli değildir. Ancak var olan hızlı tren gibi ulaştırma projeleri, sadece Edirne’ye ziyaretçi sayısının artması açısından değil, bu sektörlerde çalışacak nitelikli insan gücünü çekmek açısından da önemli olacaktır. Bu senaryonun gerçekleşmesi halinde Edirne içsel ve dışsal ölçek ekonomilerinden yararlanabilir hale gelecektir. Senaryonun hayata geçmesi Edirne’nin karşı karşıya olduğu iki temel kısıtı çözebilmesine, yani girişimciliğin desteklenmesine ve kurumsal yapıların ve sosyal sermayenin güçlendirilmesine bağlıdır. Bu senaryo altında, birçok Anadolu kenti ekonomik bir sıçrama içindeyken bir zamanlar Osmanlı’nın başkenti olan -, ancak sonrasında mütevazı sonuçlarla yetinen Edirne’nin hızlı bir büyüme sürecine girmesi mümkün olacaktır.

Edirne’de halihazırda gelişmiş olan ve daha da gelişeceği düşünülen sektörler arasında ilk iki sırayı tarım ve turizm almaktadır. İnşaat sektörü de tüm Türkiye’de olduğu gibi Edirne’de de gelecek vaat eden bir sektördür. Özellikle ekonomik büyümenin hızlanması getireceği refah artışı sayesinde daha nitelikli konut talebini de arttıracaktır. İmalat sanayi ve diğer hizmet sektörleri bu sektörlerin gerisinde kalmaya adaydır. Bu nedenle Edirne’nin kalkınma modelinde bir yandan ölçek ekonomilerinden yaralanan temiz sanayi faaliyetleri, diğer yandan ise, sosyal sermayenin güçlendirilmesine dayalı olarak gelişecek olan hizmet sektörleri ön plana çıkmaktadır.

Edirne iş hayatında niş piyasalara yönelim şimdiye kadar pek yaygın olmazken, Edirne’nin turizm, gastronomi ve tarım sektörlerinde uzmanlaşma eğilimi, yeni niş sektörlerin ortaya çıkışını zorunlu kılacaktır.

Bu tespitler, Edirne’deki mevcut ataletin kırılması ve ekonomik büyümenin sürdürülebilir biçimde hızlandırılması için ne yapılması gerektiğinin de ipuçlarını da ortaya koymaktadır.

Buna göre Edirne’de gelişimin hızlandırılabilmesi ve ataletin kırılabilmesi için alınması gereken önlemler şu başlıklar altında toplanabilir:

Kente ilişkin önlemler:

Edirne’de nüfusun sağlıklı bir biçimde büyümesi için şehrin cazibesini arttıracak, dışarıya göçlerin azalıp içeriye göçlerin artacağı bir kent dokusu yaratmak gerekecektir. Kentin gelişiminde lokomotif sektörün turizm olduğu dikkate alındığında kent altyapısının, mimari dokunun, sosyal ve kültürel hayatın zenginleştirilmesi kaçınılmazdır.

Nitelikli insan gücüne ilişkin önlemler:

Kültür, inanç, gastronomi turizmi gibi modern hizmet sektörlerinde gelişme perspektifi bulunan Edirne’de mevcut insan gücü kaynakları bu alanların gelişebilmesi için yeterli değildir. Ara eleman konusunda gençlerin algısı ile girişimcilerin ihtiyaçları arasındaki fark, bu konuda gençlere dönük farkındalık artırıcı faaliyetlerin yapılmasını gerektirmektedir. Mevcut üniversitenin gelişmesi ve yeni üniversiteler/bölümler açılması beşeri sermayenin geliştirilmesi açısından ön planda yer almaktadır. Önemli sorunlar arasında sayılan üniversite-sanayi işbirliği de bu kapsam içinde ele alınmalıdır.

İlin sosyo-ekonomik gelişkinliği, eğitim düzeyinin yüksekliği ve kültürel mirası göz önüne alınırsa Edirne’de iş yapma kültürünün zayıflığı, kültürünün eksikliği sosyal sermayeye ilişkin bir sorun olarak mercek altına alınmalıdır. Girişimciliğin nasıl geliştirilebileceği mercek altına alınmalıdır.

Büyük pazarlara erişimin geliştirilmesi:

Büyük pazarlara üretim yapacak ve bu nedenle ölçek ekonomilerinden yararlanması gereken sektörler için altyapının buna uygun olarak geliştirilmesi gerekecektir. Ulaştırma altyapısının güçlendirilmesi, Edirne’nin ölçek ekonomisinden yararlanmak isteyen sanayiler için ev sahipliği yapabilmesini kolaylaştıracağı kadar, turizm sektörünün gelişimi açısından da önemlidir. Ancak var olan hızlı tren gibi ulaştırma projeleri, sadece Edirne’ye ziyaretçi sayısının artması ve sanayi ürünlerinin büyük pazarlara daha kolay ve ucuz ulaştırılabilmesi açısından değil, bu sektörlerde çalışacak nitelikli insan gücünü çekmek açısından da önemli olacaktır. Nitelikli işgücü, ihracat pazarlarına erişimin de ön koşulları arasındadır.

Danışmanlık, reklam, pazarlama, finans gibi ileri bağlantı hizmet sektörlerinin geliştirilmesi:

Henüz gelişmemiş ama potansiyeli yüksek görülen sektörlerin önünü açmak için tanıtım, pazarlama, eğitim, finans, marka yaratma gibi alanlarda faaliyet gösterecek firmalara ihtiyaç duyulacaktır. Şehrin yatırım ortamı bu tür firmaların kurulması ve gelişmesi için elverişli olmalıdır.

Karar alma mekanizmalarına ilişkin önlemler:

Her şeyden önce Edirne’nin gelişmesinin önünde en büyük engel olan sorunlar ve çözüm önerileri konusunda fikir birliğinin geliştirilmesi gerekecektir. Bunun için Edirne’nin eksiklerinin giderilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için iyi tasarlanmış ve STK’lar tarafından sahiplenilen bölgesel planların varlığı önem kazanmaktadır. Yerel aktörler arasındaki ilişkileri ve yerel fikri önderlerin yerel yöneticilerle arasındaki ilişkileri geliştirecek bir ortam yaratılmalıdır. Edirne’nin sorunlarının merkezi idareye yeterince aksettirilebilmesi için yerel yöneticilerin arasındaki ilişkilerin gelişmesi ve ortak sorunlar etrafında güç birliği yapabilmek gerekecektir.

Kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün geliştirilmesi:

Yerel toplumsal örgütlenmelerin ve STK’ların güçlendirilmesi, Edirne’nin sorunlarını ve çözüm önerilerini gündeme taşıma kapasitesini artıracaktır. Mevcut kanalların, yerel yönetim örgütlerinin, siyasi partilerin, derneklerin, STK’ların Edirne’deki durumu bu gözle değerlendirilmeli ve gerektiğinde yeni kanallar da oluşturularak Edirne’nin önünü açmanın, merkezi idareye Edirne’nin sesini duyurmanın yolları araştırılmalıdır.

Bu temel başlıklar altında Edirne’nin gelişiminin doğal akışının ötesinde hızlandırılması için somut olarak yapılması gerekenler konusunda yerel aktörler arasında önemli ölçüde bir uyum olduğu görülebilmektedir.

Bu çerçevede şehrin talepleri aşağıdaki gibidir:

- ✓ Tarımda verimliliğin yükseltilmesi için çiftçilere uygulamalı eğitim verilmelidir.
- ✓ Edirne ili Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamına alınmalı ve yatırım, enerji ve istihdam teşviklerinden faydalandırılmalıdır.
- ✓ İşadamlarına yönelik vize prosedürleri kolaylaştırılmalıdır.
- ✓ Arazi toplulaştırması ve miras hukuku.
- ✓ Tarımda kayıt dışılığı engelleyici düzenlemeler yapılmalıdır.
- ✓ Bölgede Lisanslı Depoculuk faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır.
- ✓ Daha fazla turist çekmek üzere içeride ve dışarıda tanıtım faaliyetleri artırılmalıdır.
- ✓ Tarımda sulama teknolojisi geliştirilmeli. Sulama sistemlerinin kapalı devre modernizasyonu sağlanmalıdır.
- ✓ Bir üniversite daha açılmalıdır.
- ✓ Tarım ihtisas OSB'leri kurulmalıdır.
- ✓ Komşu ülkelerle sınır ticaretinin geliştirilmesi için Balkan ülkelerine yönelik bir ihracat stratejisi oluşturulmalıdır.
- ✓ Serbest ticaret merkezi kurulmalıdır.
- ✓ Ara eleman konusunda gençlerin algısı ile girişimcilerin ihtiyaçları arasındaki farkı daraltmak üzere gençlere dönük farkındalık artırıcı faaliyetler yapılmalıdır.
- ✓ Edirne'nin teşvik sistemi içindeki konumu değiştirilerek daha fazla teşvikli yatırımlardan yararlanabilmesinin önü açılmalıdır.
- ✓ Edirne'ye ileri ve geri bağlantılarıyla yeni yatırımları çekebilecek 1-2 büyük yatırım kazandırılmalıdır
- ✓ Lojistik merkezi konumuna alınmalıdır.
- ✓ Sadece Edirne'ye değil komşu ülkelere de hizmet verecek büyük bir alışveriş merkezi açılmalıdır.
- ✓ Ulaştırma imkânları geliştirilmeli, hızlı tren bağlantısı bir an önce hayata geçirilmeli ve havalimanı açılmalıdır.

Arslanzade

Selimiye Sabuncu 1973

Badem
Zincirli
Zincirli

KAVAYI
KURABYESI

DEM
EZMESI

DEVA-I
MISK

Selimiye Sabuncu 1973

Devran Sabuncu

KISIM 1

2000'li yıllardan beri sadece Türkiye ekonomisinde değil, Türkiye içerisinde bölgesel ölçekte de önemli değişimler yaşanmaktadır. Tarihsel olarak Türkiye'de ekonomik aktivite az sayıda merkezde yoğunlaşmıştır. Bu metropol alanların dışında çok büyük kamu yatırımları sayesinde belli bir sanayileşmenin görüldüğü iller de vardır. Ancak gelişimin dinamiği tüm bölgelerde aynı şekilde olmadı. 2000'li yıllarda, bazı Anadolu kentleri, yerel ölçekte hızlı bir kalkınma sürecine girerek sadece ulusal ekonomiyle değil, dünya ekonomisiyle de yoğun bir biçimde eklemlendiler. Anadolu kaplanları adıyla anılan bu Anadolu kentleri ekonomik aktivitenin yığıldığı yeni merkezler haline gelirken, Ege ve Batı Akdeniz'deki eski geleneksel merkezlerin ve TR81 Zonguldak, Karabük, Bartın bölgesinde olduğu gibi gelişmişlikleri kamu yatırımlarına bağlı olarak gerçekleşmiş olan bazı merkezlerde ise özelleştirmeler sonrasında duraklama görülmüştür. 2000'li yıllara damgasını vuran finansal liberalleşme sürecinde bazı kentler küreselleşmenin hızına uyum sağlayabilmiş ve bu sayede sıçrama yapabilmişken, bazı kentlerin ise küreselleşmenin çok hızlandığı bu sürece ayak uyduramadığı ve görece ekonomik önemlerinin azaldığı gözlemlenmiştir.

Görece ekonomik öneminin azalması riskiyle karşı karşıya olan illerden birisi de Edirne'dir.

Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı niteliğindeki Edirne, 18. Yüzyıl başlarında Osmanlı imparatorluğunun ve dünyanın sayılı büyük kentlerinden biri olmasına rağmen, bugünün Türkiye'sinin orta derecede gelişmiş illerindedir.

Edirne ekonomisi öteden beri tarıma dayalıdır. İlin 1969'da kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınmasıyla ilde sanayi gelişmeye başlamıştır. Ancak İstanbul'a daha yakın Tekirdağ'ın ve bir ölçüde Kırklareli'nin çekim merkezi haline gelmesi Edirne'de sanayinin gelişimini sınırlamıştır.

Ekonomik bakımdan orta derece gelişmiş bir il olan Edirne sosyo-ekonomik göstergeler bakımından ise Türkiye ortalamasının üzerinde yer alır. Bu durum farklı tarihlerde yapılmış olan sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmalarında net olarak gözlemlenebilmektedir.

Kalkınmada Öncelikli Yörelere belirlenmesi için 1973 yılında DPT tarafından yapılan sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmasında Edirne, Tekirdağ'ın bir altında 24. sırada yer almaktadır. Aynı listede Kırklareli 29. sıradadır.

1996 yılında yapılan İl Merkezlerine Göre Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) çalışmasında ise Tekirdağ 8. sıraya çıkarken, Kırklareli 14. sıraya ve Edirne'nin ise 18. sıraya yükselmiş olduğu görülmektedir (Aydın, 1999). (Dinçer, Özaslan, & Kavasoglu, 2003, s. 56)

2003 yılındaki çalışmada ise Edirne Türkiye'nin en gelişmiş 16. ili olmuştur. 2011 yılında tekrarlanan çalışmada ise 12. sırada yer almıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s.68).

Edirne, yıllar içinde yapılan sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmalarında sıralaması yükselen bir il olsa da, farklı tarihlerde yapılan sınıflandırmalarda kullanılan metodolojide değişikliklere gidilmiş olduğunu da akılda tutmak gerekir. Uygulanan metodoloji gereği,

nüfus daralması, kişi başına olarak ölçümlenen göstergelerde ili yukarı doğru çıkartmakta ve nüfus daralması nedeniyle ekonomik koşullarda bir gerileme yaşanırken, sosyoekonomik gelişmişlik sınıflandırmasında iyileşme gösterdiği biçiminde yorumlanabilmektedir.

Sosyoekonomik değişkenlere kıyasla ekonomi ve gelir göstergelerinin ağırlığının daha önemli olduğu bir yaklaşımla Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) çerçevesinde yapılan sınıflandırmada ise Edirne'nin konumu farklılaşmaktadır. Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) Türkiye'deki illeri 6 kategoride sınıflandırmaktadır: Metropol, Metropol Alt Merkezleri, Endüstriyel Büyüme Odakları, Bölgesel Çekim Merkezleri, Yapısal Dönüşüm İlleri ve Öncelikli Gelişme İlleri.

Edirne, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde Yapısal Dönüşüm İlleri kategorisinde yer almaktadır. Yapısal Dönüşüm İlleri, gerçekleştirecekleri yapısal dönüşüm ile gelişmişlik düzeylerini bir ileri düzeye taşıyabilecek yerleşimler olarak tanımlanmaktadır. Üç farklı niteliğe ayrılan Yapısal Dönüşüm İlleri arasında Edirne, sanayi konusunda temel düzeyde altyapıya sahip ve sanayi kenti olma yolunda ilerleyen Sanayisi Güçlenen İller arasında sayılmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 138).

Sanayi konusunda temel düzeyde altyapıya sahip ve sanayi kenti olma yolunda ilerleyen Sanayisi Güçlenen İller arasında sayılmış olan Edirne'nin bu doğrultuda gelişme gösterebilmesi, Trakya'da yer alan diğer iller karşısındaki göreceli konumu ile doğrudan ilişkilidir. Gelişimi sanayileşme sayesinde hızlı olmuş ve Metropol Alt Merkezleri arasında yer alan Tekirdağ ve sanayi için yeni bir yığılaşma merkezi olma yolunda ilerleyen Kırklareli/Lüleburgaz etkileşimleri dikkate alındığında Edirne'nin önümüzdeki on yılda nasıl bir patikada büyüyeceği, gelecekteki yapının nasıl şekilleneceği konusunda belirleyici olacaktır.

Bugün gerek sayısal göstergeler, gerekse Edirne'de yapılan görüşmeler, düzenlenen çalıştaylar ve anketler ile hâkim olan özelliğin atalet olduğunu ortaya koymaktadır. Şehrin üzerindeki bu ataletin devam etmesi halinde önümüzdeki on yıllık zaman diliminde refah seviyesinde ve ekonomik yapıda önemli bir değişiklik beklememek gerekecektir.

Önümüzdeki on yılda Edirne'de ekonomik değişimin yönünü anlayabilmek için öncelikle bugünkü yapının analizi ve gelişimi hangi faktörlerin kısıtladığının belirlenmesi gerekecektir. Ancak bu analizin ardından Edirne için sağlıklı ve anlamlı bir gelişme hattını belirlemek mümkün olacaktır.

Bu çalışmada, neoklasik modelin araçlarından yararlanılsa da, Edirne'de ekonomik yapının analizi ve gelişimi hangi faktörlerin kısıtladığı araştırılırken yeni ekonomik coğrafya modelleri ve sosyal, kültürel ve kurumsal yapıların büyüme üzerindeki belirleyiciliğini vurgulayan sosyal sermaye yaklaşımından yola çıkılmıştır.

Bölgesel kalkınma teorilerinin ortaya çıkmasında büyümenin endojen (içsel) kaynaklarının araştırılması önemli olmuştur (Capello & Nijkamp, 2009). Mekanın yoğunlaştırılmış

örgütlenmesi, sosyo-ekonomik ve kültürel sistemi deirerir. Bu sistemin unsurları da bölgesel ekonominin performansını belirler. Bu unsurlar arasında girişimcilik, sermaye ve emek gibi üretim araçları, yerel aktörlerin birikimli bilgi yaratma kapasitesi, bölgenin küresel ekonomideki teknolojik, toplumsal, kültürel değişimlere ve büyüme sürecine uyum sağlayabilmesi için yerel aktörlerin bilgi ve becerilerini sürece katabilecekleri bir karar alma mekanizması yer alır (Capello & Nijkamp, 2009, s. 5-6). Bu farklı yönelimlerin mikro-davranışsal özellikleri, –kümelenme oluşumlarından yığınlaşma ekonomilerine kadar mekansal dışsallıkların kaynaklarına ilişkin daha derin bir anlamaya imkan sağlar.

Neoklasik modelde bölgeler arasında gelir farkının zaman içinde azalarak yok olması beklenir. Azalan getiri varsayımı ve bölgeler arasında emek ve sermayenin tam akışkan olması sayesinde yoksul bölgelerde büyüme hızı daha yüksek olacak ve gelir zengin bölgelerdeki gelir seviyesine yakınsayacaktır. Neoklasik model, kişi başına gelir seviyesi Türkiye ortalamasının üstünde olan Edirne'nin daha yavaş büyüyeceğine işaret eder. Nitekim Edirne'de büyüme ivmesi, Anadolu'nun hızla yükselen illerinin gerisine düşmektedir.

Neoklasik modelin bu bölgeler arası yakınsama öngörüsüne karşılık, gerçek hayatta ölçeğe göre artan getiri, ulaştırma maliyetleri, işgücü ve sermayenin hareketliliğini sınırlayan kültürel, yasal ve idari engeller, bölgeler arası yakınsamanın en azından kısa vadede pek de kolay olmayacağını göstermektedir. Bu çerçevede, Türkiye'nin geri kalanından daha zengin olan Edirne'nin yavaşlaması gerekemeyebilir.

McCann ve Oort'un (2009) altını çizmiş olduğu gibi içsel ölçek ekonomilerinin yeteri kadar güçlü ve ulaştırma maliyetlerinin yeteri kadar düşük olması durumunda, büyüme süreci kesintisiz devam edebilir. Bu doğrultuda eğer Edirne daha düşük ulaştırma maliyetleri avantajına kavuşabilir ve güçlü içsel ölçek ekonomileri koşullarından yararlanabilirse, en az Türkiye ortalamasında ve hatta daha yüksek büyüme hızlarına çıkarak refah seviyesini artırmaya devam edebilir.

Hanink (2010, s. 16) Bir ekonomide ekonomik aktivitenin belli merkezlerde yoğunlaşmasının iki nedeni olduğunu söyler: ölçeğe göre artan getirinin görüldüğü faaliyetlerin görelî ağırlığı ve ulaştırma maliyetleri. Ölçeğe göre artan getirinin görüldüğü faaliyetlerin görelî ağırlığı arttıkça ve ulaştırma maliyetleri yükseldikçe, ekonomik faaliyetler bir bölgede yığınlaşır.

Günümüzde sektörlerin en az üçte birinin ölçeğe göre artan getirden yararlandığı bilinmektedir (Antweiler & Treffer, 2000, s. 3). Ölçek ekonomilerinden yararlanabilmek ve ulaştırma maliyetlerini düşürebilmek için bu tür sanayilerin büyük pazarlara yakın yerlerde konumlandığı görülmektedir. Doğusunda İstanbul'un, batısında Avrupa Birliği'nin yer aldığı Edirne'nin coğrafi avantajdan yararlanması beklenir. Ancak Edirne'nin bu potansiyelinden yeteri kadar yararlanamadığı gözlemlenmektedir. Bu da Edirne'nin gelişimini kısıtlayan başka faktörlerin olabileceğini akla getirir.

McCann ve Oort (2009) evrimsel ve kurumsal büyüme teorilerinde, fikirlerin ve bilginin yayılmasında coğrafi etkileşim kadar kültürel ve bilişsel etkileşimin de önemini altını çizer.

Bu nedenle, arazi coğrafi özellikler kadar arazi tarihsel özellikler de bir bölgenin büyüme performansı ve girişimciliği üzerinde etkide bulunur.

Edirne bu tür coğrafi ve tarihsel arazi unsurların gelişmeyi yavaşlatıcı yönde çalışmış olduğu şehirlerden birisidir.

18. Yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun ve dünyanın sayılı büyük kentlerinden biri olan Edirne, bu özelliğiyle Krugman'ın (2007) sanayi devrimi öncesinde toprak varlığı nedeniyle zengin olanların yaşadıkları büyük şehirleri anlatmak için kullandığı rantiyeye şehir tanımına uymaktadır.

Edirne'nin, bir zamanlar bölgesinin en önemli ticari merkezlerinden birisi olmasını sağlayan koşulların ortadan kalkması zamana yayılmış bir biçimde nitelikli insan sermayesinin ve girişimciliğin erimesine neden olmuştur. Friedrich & Nam(2009, s. 497) tarafından vurgulandığı gibi, köklü firmaların girişimcilerinin giderek yaşlanması ve firmaların kapanmaya başlaması, cazibe merkezinin çöküntü merkezine dönüşmesine neden olabilir. Edirne'de nüfus yaşlanmasına bağlı olarak gözlemlenen bu durumun yanı sıra savaşlar, mübadeleler ve nüfus hareketleri nedeniyle görülen sosyal sermaye kaybı da söz konusudur.

Tarihten kaynaklanan bu ve benzeri nedenlerden dolayı Edirne'nin performansı bugün birkaç yüzyıl öncesine kıyasla bir hayli geriye düşmüştür.

Edirne'nin gelişimini şekillendirmiş olan bir başka faktör de coğrafi konumu ve Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olmasıdır. Türkiye ekonomisinin dörtte birini temsil eden İstanbul'a yakınlık, Edirne için olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır. Trakya bölgesindeki diğer kentlerin İstanbul'a daha yakın olması nedeniyle, İstanbul'dan uzaklaşan sanayi Tekirdağ ve ardından Kırklareli'yi seçerken Edirne bu sanayiler için bir cazibe merkezi olamamıştır. İstanbul'a yakınlık turizmde de destek değil köstek olmuştur. Edirne'ye gelen ziyaretçilerin şehirde konaklamak yerine İstanbul'a dönüşü tercih etmeleriyle Edirne'de potansiyeli yüksek olan turizm sektörünün gelişimi de istenilen seviyede olmamıştır.

Edirne'de ekonomik yapının analizi ve gelişimi hangi faktörlerin kısıtladığının belirlenmesinin önündeki en büyük kısıt il bazında veri teminindeki güçlüklerdir. Çoğu veri genelde NUTS2 bazında ve az sayıda yıl için mevcuttur. Bu durum karşısında, veri boşluğunu bir ölçüde dengelemek amacıyla Edirne ekonomisinin nabzını tutan ve ilin ekonomisine yön veren, şehrin ileri gelen yöneticileri ve iş insanları ile derinlemesine mülakatlar yapılması yoluna gidilmiş, geniş bir yelpaze içinde ilin ekonomik gelişimi ile ilgili akademisyenlerin, seçilmiş ve atanmış yerel yöneticilerin, STK temsilcilerinin ve iş insanlarının katılımıyla çalıştay düzenlenmiş ve ayrıca üniversite öğretim üyeleri ve iş insanları arasında bir de anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışma altı kısımdan oluşmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında giriş bölümü, Edirne'nin ekonomik gelişmesinin önündeki fırsatların, tehditlerin, güçlü ve zayıf yönlerin listelendiği SWOT analizi, Edirne modelinin temel özellikleri ve Edirne'nin kısa tarihçesi bölümleri yer

almaktadır. Niceliksel ve niteliksel verilerin analizinden Edirne büyüme sürecinin temel özellikleri elde edilmiş ve bu özellikler Edirne Modeli başlığı altında kavramsallaştırılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmında Edirne'nin ekonomik performansı TR21 ve Türkiye ortalaması ile karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bu kısımda Edirne'nin 2000'li yıllardaki ekonomik performansının belirleyicileri incelenmiştir. Kişi başı gelirin ayrıştırılması ve büyüme performansı, nüfus ve işgücü piyasası dinamikleri, beşeri sermayenin nitelikleri, sosyoekonomik dinamikler, ulaştırma, altyapı ve çevre koşulları bu kısımda ele alınmaktadır.

Kısım 3 Edirne'de girişimciliği ve sektörel yapıyı ele almaktadır. Bu başlık altında Edirne'de girişimlerin özellikleri, vergi, yatırım, finans, turizm, inşaat, tarım ve sanayi sektörlerinin durumu ve dış ticaret incelenmektedir. Ayrıca shift-share yöntemi ile yapılan bir analiz vasıtasıyla Edirne'nin gelişimi bölgesel, sektörel ve ulusal faktörlere ayrıştırılmaktadır.

Kısım 4'te Edirne'de üniversite öğrencileri ve iş insanları arasında uygulanmış olan anketlerin değerlendirmesi yer almaktadır.

Kısım 5'te 2023 yılında Edirne'de kişi başına gelir artış sürecinde için izlenebilecek farklı yollar, geçmiş dönem eğilimlerinin devamı, Türkiye ortalamalarına uygun bir büyüme patikası ve Edirne'de yapılan görüşmeler, çalıştay ve anket bulgularına dayanarak hazırlanan gelecek vizyonu uyarınca tarım ve hizmetler sektörü ağırlıklı gelişme patikaları için oluşturulan senaryolar ışığında incelenmiştir.

Çalışma sonuç ve öneriler bölümüyle tamamlanmaktadır.

Edirne'de gerçekleştirilmiş olan görüşmelerde ön plana çıkan vurgulara, ilgili bölümlerde yer verilmiştir.

Çalışmanın Ekler bölümünde yapılan görüşmelerin tam listesi, çalıştay katılımcılarının listesi ve değerlendirmelerde yararlanılan Edirne ile ilgili ek istatistiki tablolar yer almaktadır.

SWOT ANALİZİ

Edirne'nin ekonomik gelişiminin güçlü ve zayıf yanları ile gelişimin önündeki fırsatlar ve tehditler ağırlıklı olarak 9 Eylül 2014 tarihinde yapılan çalıştay çıktılarına dayanmaktadır. Edirne'de 17 Aralık 2013 tarihinde gerçekleştirdikleri Edirne İli Oda ve Borsaları Müşterek Toplantısının Sonuç Raporu(Hudut Gazetesi, 2014)(Tekirdağ Ticaret ve Sanayi Odası, 2014) , 2 Temmuz 2013 ve 8-9 Eylül 2014 tarihlerinde yapılan görüşmeler ve 1-15 Nisan 2014 tarihleri arasında Edirne ilinde iş insanları ve 1-30 Ekim 2014 tarihleri arasında üniversite öğrencileri arasında yapılan anket çalışmalarından da yararlanılmıştır.

SORUNLAR

- ✓ Uyum yakalama, iş birliği, diyalog sıkıntısı
- ✓ Teşvik sistemine baz oluşturan göstergelerde Edirne'nin durumunun gerçek ekonomik koşulları tam yansıtmaması nedeniyle teşviklerden ilin yeterli ölçüde yararlanamaması
- ✓ Vize sorununun turizmin gelişimini kısıtlaması
- ✓ Yönetişim sorunu olması (şeffaflık yok)
- ✓ Yeterli sayıda iyi eğitim almış, nitelikli eleman eksikliği
- ✓ Nüfusun yaşlanması
- ✓ Nüfusun yaşlanması ve azalması nedeniyle tüketim talebinin zayıf, Pazar büyüklüğünün küçük olması
- ✓ Ulaşımında çeşitlilik olmaması
- ✓ Tarıma yeteri kadar önem verilmemesi
- ✓ AB'nin içinde bulunduğu kriz
- ✓ Tarım ve hayvancılık sektöründe girdi fiyatlarının çıktı fiyatlarından daha hızlı artması
- ✓ Global değişimin hızına ayak uydurulamaması

GÜÇLÜ YANLAR

- ✓ Edirne'nin merkezi konumu
- ✓ Çok önemli bir gastronomi merkezi olması
- ✓ Kültür ve inanç turizmi
- ✓ Verimli toprakları nedeniyle tarımda bazı ürünlerde iddialı olması
- ✓ Ergene Havza Planı ile çevre kirliliğine yol açacak sanayileşmenin engelleniyor olması
- ✓ Edirne'nin dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilecek bir potansiyele sahip olması
- ✓ Çevre kirliliği konusunda duyarlılığın artmış olması
- ✓ Her türlü yatırıma karşılık gelebilecek bir insan kalitesinin olması

FIRSATLAR

- ✓ 5 sene içinde hızlı tren gelecek, sivil havalimanı açılacak böylece ulaşım sorunları çözülecek.
- ✓ YÖK yasasının değişmesi ve özel üniversitelerin/vakıf üniversitelerinin açılması ile eğitim kenti fonksiyonunun güçlenmesi
- ✓ Turizme hem dünyada hem Türkiye'de artan bir ilgi olması
- ✓ TR-AB ilişkilerinin düzelmesi
- ✓ Balkanlardaki ekonomik durumun iyileşmesi
- ✓ Euro-TL paritesi turizmde artışa yol açacak.
- ✓ Teşvik sisteminin değişmesi Edirne'nin daha fazla yatırım çekmesinin önünü açacak.

TEHDİTLER

- ✓ Girişimcilik eksik.
- ✓ Kurumsallaşma yeterli değil, aile şirketleri çok, finansallaşmadan yeteri kadar faydalanılmıyor.

- ✓ Pazarlama esnasında kullanılan araçların eksikliği (yabancı dil bilen nitelikli eleman)
- ✓ Toprak ve su kaynaklarının etkin kullanılmaması (tarımı da olumsuz etkiliyor)
- ✓ Konut fazlası nedeniyle inşaat sektörünün gelişme imkânlarının kısıtlı olması
- ✓ Sportif faaliyetlerin çok zayıf olması
- ✓ Ulaşım kalitesi sorunlu (örn.karayolları),
- ✓ Tarım ve hayvancılıkta küçük ölçekli çiftçi kaybolacak
- ✓ Tarımı idame ettirmek için dışarıdan göç alacak, insan gücü sıkıntısı oluşacak
- ✓ Yerel yönetimlerin mali yapısındaki sıkıntılar nedeniyle Belediye'nin öz kaynaklarının yetersizliğinin kamu hizmetlerinde düşüşe yol açması

EDİRNE 2023 VİZYONU

Nüfusu artan, elektrik sorunu, ulaşım sorunları çözülmüş, ulaşım çeşitliliği artmış, turizmin tüm alanlarında birinci hale gelmiş, bölgesel iş dünyasının merkezi olmuş, dünya markası olmuş bir kent.

Bu vizyon TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağında yer alan, "Trakya Bölgesi için Yüksek katma değerli üretim yapısıyla doğal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişen, işbirliği ve yenilik kültürünün egemen olduğu, yaşam ve refah seviyesi yüksek TRAKYA" vizyonu ile de uyumludur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 19). TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağında Edirne'nin, mevcut durumuna paralel olarak çevre ilçe ve kırsal merkezlere hizmet edecek ticaret-hizmet, eğitim ve kültür merkezi olarak geliştirilmesi öngörülmüştür. Edirne'nin sahip olduğu turizm potansiyeli, güçlü sağlık hizmetleri ve geçiş konumunda yer alan stratejik konumu dolayısı ile küresel ölçekte geliştirilebilecek "marka kent" fonksiyonuna sahip olduğu vurgulanmıştır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 175).

POLİTİKALAR

- ✓ Yerel ve merkezi otoritenin işbirliği güçlendirilmeli
- ✓ Yerel sivil ve merkezi yönetim ortak çalışmalı ve sorunlar merkezi yönetime iyi aktarılmalı
- ✓ Gelecek stratejilerinin gerçekleşmesi için profesyonel destek alınmalı
- ✓ STK'lar arasında güç birliği güçlenmeli
- ✓ SEGE'nin kriterleri yeniden değerlendirilmeli böylece Edirne'nin teşvik sisteminde yeri değişecektir.
- ✓ Tarımda büyük ölçekli üretime geçilmeli
- ✓ Organik tarıma ilişkin mevzuat hazırlanmalı
- ✓ Hizmet sektöründe kalite yükseltilmeli
- ✓ Tarım hayvancılık ve turizm başta olmak üzere uygulamalı eğitim güçlendirilmeli

- ✓ Ulaşım olanakları güçlendirilmeli, çeşitlendirilmeli ve kalitesi artırılmalı
- ✓ Tarım, hayvancılık, turizm başta olmak üzere uygulamalı eğitim verilmeli
- ✓ Turizme yönelik tanıtım faaliyetlerinin arttırılmalı
- ✓ Turizmde insan kaynakları güçlendirilmeli

ÖNLEMLER:

- ✓ Tarımda verimliliğin yükseltilmesi için çiftçilere uygulamalı eğitim verilmeli,
- ✓ Edirne İlinin Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamına alınması ve yatırım, enerji ve istihdam teşviklerinden faydalandırılmalı
- ✓ İşadamlarına Yönelik Vize Prosedürleri Kolaylaştırılmalı
- ✓ Arazi Topplulaştırması ve Miras Hukuku,
- ✓ Tarımda Kayıtdışılık Engelleyici Düzenlemeler yapılmalı
- ✓ Bölgede Lisanslı Depoculuk Faaliyetleri yaygınlaştırılmalı
- ✓ Daha fazla turist çekmek üzere içeride ve dışarıda tanıtım faaliyetleri artırılmalı.
- ✓ Tarımda sulama teknolojisi geliştirilmeli. Sulama sistemlerinin kapalı devre modernizasyonu sağlanmalı,
- ✓ Tarım ihtisas OSB'leri kurulmalı

TARİHÇE

Edirne, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Bölgesi'nin Trakya yakasında yer alır. İl, kuzeyden Bulgaristan sınırı, doğudan Kırklareli ve Tekirdağ illeri, batıdan Yunanistan sınırı ve güneyden Ege denizi ile çevrilidir. Edirne'nin yüzölçümü 398.582 km²'dir. İlde 24 belediye, 9 ilçe, 248 köy bulunmaktadır.

İlin kuzey ve orta kesimi Ergene havzası, güneyi ise Meriç deltası üzerinde yer alır. İlin en önemli akarsuyu olan Meriç nehri Türkiye Yunanistan sınırını oluşturur. Edirne şehri Meriç nehri ile bu nehre dökülen Tunca nehrinin birleştikleri yerde kuruludur. İl nüfusunun büyük bölümü Ergene ve kollarının yarattığı alüvyonlu ovalardaki yerleşimlerde bulunur. Bir Osmanlı başkenti olması Edirne'yi tarihi açıdan özel bir şehir yapar. Geçmiş yüzyıllarda Balkanların anahtarı konumuyla, günümüzde ise Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan kara ve demiryolu sınır kapılarıyla Edirne hep ayrı bir önem taşımıştır.

Daha eski dönemlere ilişkin buluntular sınırlı olsa da başta Çardakaltı prehistorik yerleşimi ve ildeki dolmen ve menhirler insanların kalkolitik dönemden bu yana Edirne yöresinde yaşadığını ortaya koymaktadır.

Yunanlar tarafından Trak olarak adlandırılan ve Trakya'ya adını veren yerli halk, en önemlisi İ.Ö. 14. ve 13. yüzyıllarda yaşanan çok sayıda göç dalgasıyla bölgeye yerleşti. Bugünkü Edirne'nin bulunduğu Meriç ve Tunca nehirlerinin birleştiği yerde ilk yerleşimin Traklar tarafından kurulduğu düşünülmektedir. Gevşek bir kabileler topluluğu olan Traklar İ.Ö 5. yüzyılda kurulup bir yüzyıl kadar süren Odris Krallığı dışında bir siyasi birlik oluşturamadı.

Odrisler'den sonra yöreye egemen olan Makedonyalılar Dönemi'nde kent, büyük bir olasılıkla Odris yada Odrisia adının değişmesi sonucu, Orestia/Orestas olarak anılmaya başlandı (Edirne Valiliği).

Bölge tarih çağlarında Pers, Makedon, Roma ve Bizans imparatorluklarına bağlandı. Roma döneminde imparator II. Hadrianus Oreste kasabasına şehir hukuku tanıyarak adını Hadrianapolis koydu ve böylece bugünkü Edirne'nin temellerini atmış oldu. Yöre İstanbul'u hedef alan saldırılar için stratejik bir konumda olduğu için Bizans tarihi boyunca defalarca istila dalgalarına maruz kaldı.

Edirne 1361 yılında, 1. Murat döneminde fethedildi. 1. Murat, 1365 yılında Balkanlara yönelik fetih ve yayılma hareketinin gerekleri doğrultusunda Osmanlı Devleti'nin başkenti Bursa'dan Edirne'ye taşıdı. Bu tarihten İstanbul'un fethine kadar Edirne başkent konumunu sürdürdü.

1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanı İbrahim Ay: Edirne eskiden iç İldi; şimdi. Serhat şehri oldu. Edirne, serhat şehri olmanın avantajı ve dezavantajını yaşıyor.

Önceleri Rumeli Beylerbeyliğinin merkezi olan Edirne, Balkanlarda yeni yerlerin Osmanlı topraklarına katılmasıyla zaman içinde Rumeli'nin idari merkezi olmaktan çıktı. Ancak canlı

bir ticari ve kültürel merkez niteliğini Edirne hep korumuş, Osmanlı padişahlarının gözde şehirlerinden biri odu.

Edirne 18. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun ve dünyanın sayılı büyük kentlerinden biriydi. Ancak 18. yüzyıl ortalarında şehri baştanbaşa harabeden büyük yangınlar ve 1829'daki Rus işgaliyle başlayıp ancak Cumhuriyet döneminde sona eren savaş ve işgaller şehrin gelişimini sekteye uğrattı. İl 20. yüzyıl başlarında, Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı sırasında yaşadığı işgaller ve nüfus mübadelelerinden de olumsuz etkilendi.

Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Edirne hep Anadolu'yu Avrupa'dan gelen tehditlere karşı korumuş, kalkan olmuş bir şehirdir

II. Murad'dan IV. Mehmet'e kadar zafer kutlamaları, sünnet şenlikleri, II. Mehmet'in evlilik törenleri gibi birçok önemli eğlenceye ev sahipliği yapan Edirne, bu dönemde Der-i Saadet" (Mutluluk Kapısı) ve "Şenlikler Şehri" olarak bilinmesine rağmen, yaşadığı işgaller ve savaşlar nedeniyle büyük acılar da görmüş ve kültür olaylarının yoğun yaşandığı bir kent olmuştur (Edirne Valiliği)

Lozan Antlaşmasıyla Yunanistan'dan savaş tazminatı olarak Karaağaç'ın 15 Eylül 1923'te geri alınmasıyla il bugünkü sınırlarına ulaşmıştır. Edirne, Cumhuriyet dönemi yeni idari düzenlemesi ile diğer sancaklarla birlikte il haline getirilmiştir.

DAKİTAP
CORINTHIAN
TRİPODİSTON

KISIM 2

GELİR DÜZEYİ VE BELİRLEYİCİLERİ

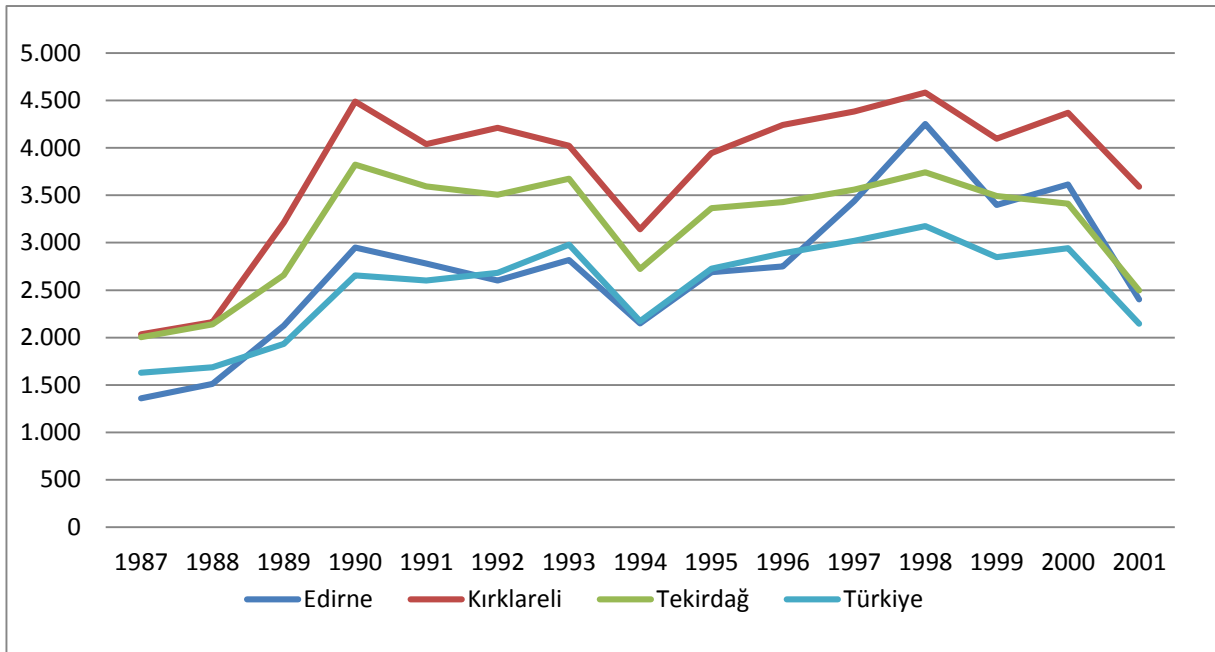
GELİR FARKININ KÖKENLERİ

İller itibarı ile kişi başı gelir rakamları 1987-2001 yılları için mevcuttur. Bu rakamlar, Edirne'nin de aralarında yer aldığı TR21 bölgesindeki illerde kişi başına gelirin söz konusu dönem boyunca Türkiye ortalamasının üzerinde seyrettiğini göstermektedir. Edirne kişi başına gelirin TR21 illeri arasında en düşük, dolayısıyla Türkiye ortalamasına en yakın seyrettiği ildir.

Girişimci anketi bulgularına göre Edirne'de ekonomik gelişimi sürükleyen başlıca etkenler toprak verimliliği ve coğrafi konumdur. Sermaye birikimi, işgücü ve beşeri etkenlerin katkısı yok denecek kadar düşüktür.

Genel olarak TR21 bölgesinde sanayinin gelişiminde, İstanbul'da sıkışan sanayinin verilen teşviklerle coğrafi olarak yakın ve ulaşımı kolay olan Trakya bölgesine yönelmiş olmasının etkisi olmuştur. Ancak bu süreçte Edirne Tekirdağ ve Kırklareli'ye kıyasla İstanbul'a uzaklığı nedeni ile TR21 illeri arasında nispeten en dezavantajlı konumda olmuştur. Sonuç olarak 1980-2000 döneminde büyüme tamamen verimlilik artışı sayesinde mümkün olabilmiştir. Verimlilik artışının durması, bölgede büyümenin sürdürülebilir olmasının önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Şekil 1 İller itibarı ile kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla; 1987-2001 cari fiyatlarla, (\$)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Kişi başına gelirdeki artış, verimlilik artışı, çalışma yaşındaki nüfusun toplam nüfusa oranındaki artış, işgücüne katılımdaki artış ve yeni yaratılan istihdam olarak ayrıştırılabilir. Matematiksel olarak ilde kişi başına GSKD artışı aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

$\% (\text{İl GSKD/Nüfus}) \text{ Artışı} = \% (\text{İl GSKD/İstihdam}) \text{ Artışı} + \% (\text{Çalışabilir Nüfus/Nüfus}) \text{ Artışı} + \% (\text{İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus}) \text{ Artışı} + \% (\text{İstihdam/İş Gücüne Katılım}) \text{ Artışı}$

Kişi başına gelir artışının verimlilik ve işgücü artışlarına ayrıştırılması il bazında yapılamamaktadır. Bu ayrıştırma ancak NUTS2 bazında yapılabilir.

Edirne'nin içinde yer aldığı Batı Marmara bölgesinde 1980-2000 döneminde kişi başına katma değer yukarıdaki gibi ayrıştırılmasını yapan Filiztekin'e (2008) göre, kişi başına gelirin artış hızı Türkiye'de %2 olurken Batı Marmara bölgesinde %2,02 olmuştur. Büyümenin ayrıştırmasında verimlilik artışının katkısı %2,44 puan olurken çalışabilir yaştaki nüfusun toplam nüfus içindeki payındaki gerileme kişi başı geliri 0,46 puan aşağı çekmiştir. Bölgede gelir artışının hızlanmasında işgücü kısıtı yaşanmaktadır. İşgücü kısıtını aşabilmek için bölge göç almaktadır. Aynı dönemde işgücüne katılım oranındaki artışın etkisi -0,72 ve istihdam/işgücüne katılım oranındaki artışın etkisi de -0,16 olmuştur.

Sonuç olarak 1980-2000 döneminde büyüme tamamen verimlilik artışı sayesinde mümkün olabilmiştir. Bu verimlilik artışını sürükleyen ise, bölgenin geneline yayılmış ve lokalizasyon ya da kentleşme ekonomilerinden kaynaklanan dışsal ekonomiler değil İstanbul'dan Tekirdağ ve Lüleburgaz'a göç eden sanayi kuruluşlarından kaynaklanan içsel ekonomiler olduğu düşünülmektedir. Dışarıdan sermaye birikimi ve belli firmaların içsel ekonomilerinden kaynaklanan bu verimlilik artışının durma ihtimali, bölgede büyümenin sürdürülebilir olmasının önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Tablo 1 Büyüme Ayrıştırması, Batı Marmara Bölgesi, 1980–2000 dönemi

%(Bölge GSKD/Nüfus) Artışı	2,02
%(Bölge GSKD/İstihdam) Artışı	2,44
%(Çalışabilir Nüfus/Nüfus) Artışı	0,46
%(İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus) Artışı	-0,72
%(İstihdam/İş Gücüne Katılım) Artışı	-0,16

Kaynak: Filiztekin (2008) :67, Tablo 13.

2004 sonrasında TÜİK NUTS2 bölgeleri bazında kişi başına Gayrisafi Katma Değer rakamlarını yayımlamaktadır. Buna göre TR21 bölgesinde kişi başına gelir Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, İstanbul'un gerisindedir. İstanbul sayesinde sanayileşen ve buna bağlı olarak gelir seviyesinin arttığı bölgede İstanbul ile olan kişi başına gelir farkının zaman içinde daraldığı dikkati çekmektedir. TR21 bölgesinde kişi başına katma değer 2004 yılında İstanbul'un %79'u iken - 2011 yılında %87'ye yükselmiştir.

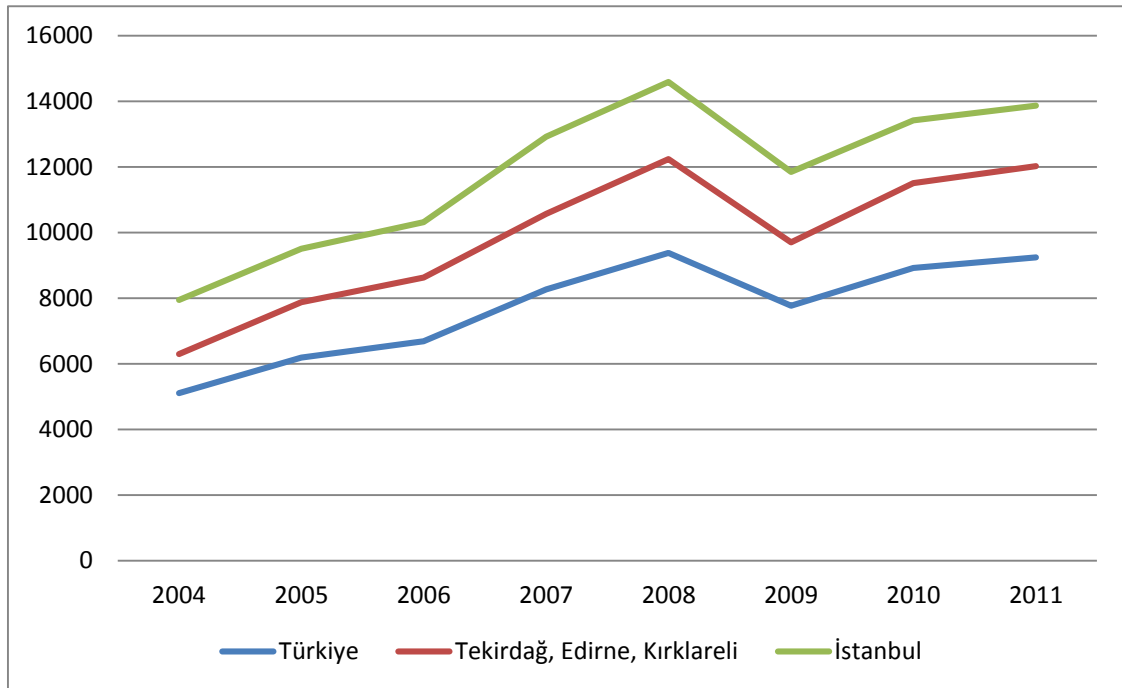
Tablo 2 TR21 kişi başı gelir artışının kökenleri (2004-2011)

	Türkiye	TR21	Edirne
kişi başı gelir artışı =	3,8	3,7	
%(Bölgesel GSKD/İstihdam) Artışı	2,1	2,4	
%(Çalışabilir Nüfus/Nüfus) Artışı	0,4	1,4	0,3
%(İş Gücüne Katılım/Çalışabilir Nüfus) Artışı	1,1	0,3	3,1
%(İstihdam/İş Gücüne Katılım) Artışı	0,2	-0,3	-0,6
Toplam	3,7	3,7	

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Büyüme ayrıştırması 2004 sonrası için de tekrarlandığında verimlilik artışının artık tek başına büyümeyi sürüklemeye yetmediği dikkati çekmektedir. 2004-2011 döneminde verimlilik artışının büyümeye katkısı 2,4 puan olurken iç göçe bağlı olarak çalışabilir yaştaki nüfus artışı büyümeye 1,4 puan katkı yapmıştır.

Şekil 2 Kişi başına GSKD, (\$)

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Yakınsama sürecinin çalıştığı büyüme hızlarından da görülebilmektedir. 2004-2011 döneminde kişi başına gayrisafi katma değer artış hızı TR21 bölgesinde %9,7 ile %8,9 olan Türkiye ortalamasının ve %8,3 olan İstanbul'un üzerindedir.

Tablo 3 Bölgeler itibarı ile Gayrisafi Katma Değer (\$) büyüme hızı ve Türkiye toplamı içindeki payı

Bölgeler	2004-2011 Büyüme hızı	2004 (1)	2011 GSKD pay(%)
Türkiye	8,9	1,0	100
İstanbul	8,3	1,6	27,8
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	9,7	1,2	2,5
Balıkesir, Çanakkale	10,3	0,9	2,1
İzmir	8,2	1,3	6,8
Aydın, Denizli, Muğla	7,2	1,0	3,8
Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	10,8	0,8	3,5
Bursa, Eskişehir, Bilecik	8,3	1,4	6,3
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	9,0	1,4	5,8
Ankara	8,4	1,4	8,4
Konya, Karaman	9,0	0,8	2,4
Antalya, Isparta, Burdur	7,6	1,2	3,9
Adana, Mersin	8,6	0,8	4,1
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	9,4	0,6	2,4
Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	9,8	0,7	1,5
Kayseri, Sivas, Yozgat	9,1	0,7	2,4
Zonguldak, Karabük, Bartın	7,3	1,0	1,5
Kastamonu, Çankırı, Sinop	6,7	0,8	0,9
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	9,6	0,7	2,8
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	9,4	0,7	2,5
Erzurum, Erzincan, Bayburt	10,3	0,6	1,0
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	10,0	0,4	0,7
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	9,8	0,6	1,4
Van, Muş, Bitlis, Hakkari	9,4	0,4	1,0
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	9,2	0,5	1,6
Şanlıurfa, Diyarbakır	8,8	0,5	1,9
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	14,2	0,4	1,0

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

TR21 bölgesinde elde edilen kişi başına GSKD rakamı 24 bölge içinde 2004 yılında altıncı sırada iken, hızlı büyüme süreci sonucunda 2011 yılında beşinci sıraya yükselmiştir.

Tablo 4 Kişi başına Gayrisafi Katma Değer (2004 – 2011)

Kişi başına GSKD (TL)	TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)				Türkiye	
	Kişi başına GSKD (TL)	Sıra	Kişi başına GSKD (\$)	Sıra	Kişi başına GSKD (TL)	Kişi başına GSKD (\$)
2004	9.022	6	6.300	6	7.307	5.103
2005	10.617	5	7.878	5	8.338	6.187
2006	12.426	5	8.625	5	9.632	6.686
2007	13.733	5	10.567	5	10.744	8.267
2008	15.682	5	12.243	5	12.020	9.384
2009	14.981	5	9.699	5	12.000	7.769
2010	17.288	5	11.511	5	13.406	8.926
2011	20.169	5	12.029	5	15.500	9.244
% Değişim (2011-2004)	123,6%		90,9%		112,1%	81,2%

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları.

Elimizde illerin tek tek performansına ilişkin veri olmamasına karşılık, TR21 bölgesi verileri, ilde yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarına göre, 1987-2000 döneminde Edirne’de kişi başına gelirin Türkiye ortalamasına yakın ve ortalamanın biraz üzerinde olması eğiliminin 2000’li yıllarda da devam etmiş olması muhtemeldir.

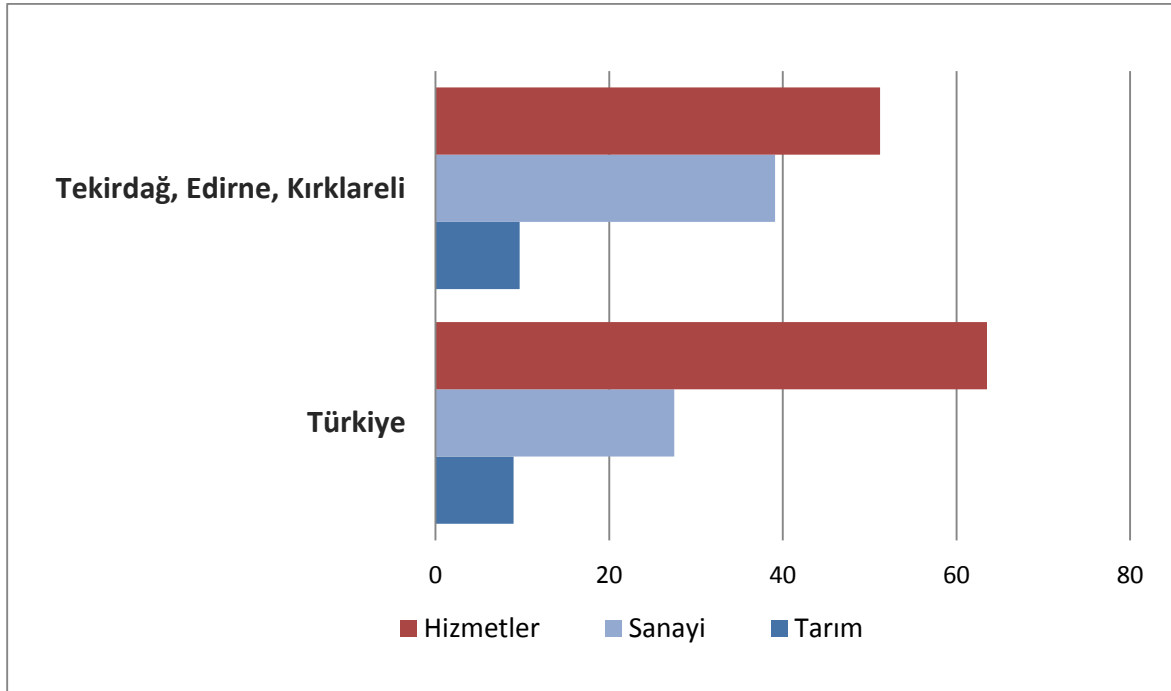
Tablo 5 Kişi Başına Gelir Artışının Belirleyicileri: Edirne İli için Nüfus ve İşgücü Göstergeleri

	Nüfus Artış Hızı (%)	İşgücü (14+) Artış Hızı	İşgücüne Katılım Oranı Artışı	İstihdam Oranı Artışı	Toplam
2009	0,2	11,6	5,2	4,9	21,7
2010	-1,3	4,5	3,0	4,9	12,3
2011	2,3	5,0	1,1	2,8	8,8
2012	0,1	-2,2	-1,5	-2,3	-6,0
2008-2012	0,3	3,7	3,1	4,7	11,4

Verimliliğin seyrine ilişkin bilgiler olmamasına rağmen, işgücü dinamiklerinin Edirne’de büyümeye pozitif yönde katkı yaptığı hesaplanabilmektedir. 2008 sonrasında nüfus artışının büyümeye katkısı 2010 yılında olumsuz olmuştur. 2011 yılında nüfus artışı büyümeye 2,3 puanlık bir katkı yaparken, diğer yıllarda ise çok sınırlı bir pozitif katkı ortaya çıkmıştır. Nüfus dinamiklerinden kuvvetli bir olumlu katkı gelmemesine rağmen, çalışma çağındaki nüfus artışı 2012 yılı hariç hep pozitif olmuştur. Artan çalışma çağındaki nüfusun işgücüne dönüşümü de 2012 yılı hariç pozitif ve kuvvetlidir. İşgücü artışının istihdama dönüşmesi de 2012 yılı hariç Edirne’de büyümeye olumlu katkı yapmıştır. Sonuçta, 2008-2011 döneminde istihdam dinamiklerinin büyüme üzerindeki etkisi kuvvetli ve olumlu olmuştur. Bu dönemde

Tablo 2'den de görüleceği üzere bu üç faktörün kişi başına gelir üzerinde arttırıcı etkisi %2,8 puan ile çok önemlidir. Bu dönemde hiç verimlilik artışı yaşanmamış olması halinde bile Edirne'de kişi başına gelirin yıllık artış hızının %2,8 olması gerekir. Aynı dönemde nüfus, işgücü ve istihdam bileşenlerinin büyüme üzerindeki etkisi Türkiye'de 1,6 puan TR21 bölgesinde ise 1,3 puan olmuştur.

Şekil 3 Gayrisafi Katma Değerin Sektörel Dağılımı, 2011; %

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tablo 6 GSYH, cari fiyatlarla, % paylar

TR21 Tekirdağ, Edirne, Kırklareli				
	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Gayrisafi katma değer
2004	16,4	32,8	50,7	100
2005	14,9	32,9	52,2	100
2006	12,5	34	53,5	100
2007	11,7	35,1	53,2	100
2008	11,5	35,6	52,9	100
2009	11,1	35,3	53,6	100
2010	11,1	37	51,9	100
2011	9,7	39,1	51,2	100
Gelişme hızı 2004-2011	5,85	16,96	14,20	14,07

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları

TR21 bölgesi için çalışan başına verimlilik rakamları hesaplanabilmektedir. TR21 bölgesinde çalışan başına GSKD olarak tanımlanan verimliliğin Türkiye ortalaması ile karşılaştırılması, bölgede tarım sektöründe en büyük verimlilik farkının görüldüğünü, sanayi sektöründeki verimliliğin Türkiye ortalamasını yansıttığını, buna karşılık hizmetler sektöründe verimliliğin düşük olduğunu göstermektedir.

TR21 bölgesinde çalışan başına GSKD tarım sektöründe Türkiye'nin yaklaşık 1,5 katı kadardır. Sanayi sektöründe 2004 yılında TR21 bölgesinde çalışan başına katma değer 29.921 TL ile 28.334 TL olan Türkiye ortalamasının %106 üzerinde idi. Ancak 2011 yılına gelindiğinde bu farkın %100,6'ya gerilemiş olduğu görülmektedir. Sanayideki bu verimlilik gerilemesi, sektörel rekabet gücü ayrıştırmasının da (bkz. Kısım III, Bölüm 3) işaret ettiği gibi ilin düşük katma değerli alanlarda yoğunlaşmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Sektörlerdeki verimlilik düzeylerinin TR21 bölgesi içindeki iller arasında büyük farklılık göstermeyeceğini kabul etmek yanlış olmayacaktır.

Girişimci anketi bulgularına göre Edirne'de ekonomik gelişimi sürükleyen etkenlerin başında toprak verimliliği ve coğrafi konumun gelmesi, sermaye birikimi, işgücü ve beşeri etkenlerin katkısının yok denecek kadar düşük olması, büyüme performansı sınırlayan bir etken olmuştur.

Tablo 7 Sektörler itibarı ile verimlilik, Çalışan Başına GSKD, (cari fiyatlarla, BinTL)

Tekirdağ, Edirne, Kırklareli TR21	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	11.589	29.921	31.308	24.128
2005	16.657	32.558	31.386	28.075
2006	19.986	37.786	37.072	33.676
2007	20.936	40.088	43.862	37.847
2008	24.355	43.984	49.918	42.698
2009	20.237	43.570	48.002	40.392
2010	22.978	43.301	57.392	44.591
2011	24.694	49.945	60.169	49.318
2004-2011 ortalama büyüme hızı (%)	11,4	7,6	9,8	10,8

Türkiye	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	9.277	28.334	33.596	25.208
2005	11.780	30.343	36.422	28.490
2006	12.770	34.519	41.503	32.729
2007	13.218	37.791	46.532	36.377
2008	14.409	40.914	52.390	40.322
2009	15.034	40.599	53.234	40.628
2010	16.319	43.702	57.240	43.399
2011	16.870	49.581	63.044	47.717
Gelişme hızı 2004-2011 (%)	8,9	8,3	9,4	9,5

TR21/ Türkiye (%)	Tarım	Sanayi	Hizmet	GSKD
2004	124,9	105,6	93,2	95,7
2005	141,4	107,3	86,2	98,5
2006	156,5	109,5	89,3	102,9
2007	158,4	106,1	94,3	104,0
2008	169,0	107,5	95,3	105,9
2009	134,6	107,3	90,2	99,4
2010	140,8	99,1	100,3	102,7
2011	146,4	100,7	95,4	103,4

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

NÜFUS DİNAMİKLERİ

Edirne ili (adrese dayalı nüfus kayıt sistemi, 31.12.2013 verilerine göre) 398.582 kişilik nüfusuyla Türkiye'nin orta büyüklükteki illerinden biridir.

Edirne'nin nüfusunun 1869'da 180 bin ve Balkan harbinden önce 87 bin olduğu iddiaları dikkate alındığında, savaşların kentin gelişimini olumsuz etkilemiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Nüfus, 1927 yılında yeniden 150 bine yükselmiştir.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından, 2. Dünya Savaşı'na kadar Balkan ülkelerinden göç eden nüfusun geçici ya da kalıcı olarak iskân edilmesi ilde nüfus artışının ana etkeni olmuştur. Bu dönemde nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının hayli üzerine çıkmıştır. 2. Dünya savaşı öncesinde ilde askeri birliklerin konuşlandırılması il nüfusunun olağan dışı artmasına yol açmıştır. Bu dönemden itibaren il dışına göç ve kaba doğum oranının Türkiye genelinin altında olması il nüfusunun artışının hep Türkiye ortalamasının altında kalmasına yol açmış ve il nüfusunun Türkiye içindeki payı sürekli gerilemiştir.

TÜİK Bölge Müdürü Erdinç Sancak: Demografinin olumsuz etkisi oluyor. İlin nüfus artış hızı ve göç verme eğilimi girişimciliği tetikleme bağlamında düşük kalmaktadır.

Edirne'de demografik yapı Balkanlar ve savaşlar ile değişmiş ve Edirne balkanlardan gelen göç için hep ilk durak işlevi görmüştür. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren sürekli olarak göç alan ve göç veren Edirne'de bu nüfus hareketleri, ilin sosyo-kültürel ortamını derinden etkilemiştir. Verilen göçler kentin ekonomik hayatını geriletirken ve girişimci sınıfın erozyonuna yol açarken, alınan göçler ise sosyal yapıda değişikliklere yol açmıştır. Trakya Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Emre Atılğan'a göre 1960'larda ve 1970'lerin sonunda Edirne'de yaşayan Yahudilerin göç etmesi, kentteki iş yapma kültürünü zayıflatmıştır (Atılğan, 2013). Özellikle Balkanlardan alınan göçler, Edirne'de iyi yetişmiş bir çalışan kesim olgusunu desteklemişse de bu göçün diğer illere kaybedilmesi ile bu olumlu avantajdan yeteri kadar yararlanılamamıştır. Yine de göç olgusu, kente hakim olan gelişkin kent yaşamı kültürüne olumlu etki yapmıştır.

Edirne'nin nüfusu en yüksek noktasına 1990 yılında ulaşmıştır. Bu tarihten itibaren 2010 yılına kadar nüfusun azalmış olduğu dikkati çekmektedir. 2010 yılından sonra nüfus yeniden artmaya başlamış olsa da bugün hala 2000 yılı nüfusunun altındadır.

Tablo 8 Yıllar itibarı ile nüfusun gelişimi, Türkiye, Edirne

Yıl	Edirne nüfusu	Türkiye nüfusu	Edirne nüfusunun Türkiye içindeki payı (%)
1927	150.839	13.648.270	1,11
1935	184.840	16.158.018	1,14
1940	251.000	17.820.950	1,41
1945	198.271	18.790.174	1,06
1950	221.268	20.947.188	1,06
1955	252.190	24.064.763	1,05
1960	276.479	27.754.820	1,00
1965	303.234	31.391.421	0,97
1970	316.425	35.605.176	0,89
1975	340.732	40.347.719	0,84
1980	363.286	44.736.957	0,81
1985	389.638	50.664.458	0,77
1990	404.599	56.473.035	0,72
2000	402.606	67.803.927	0,59
2007	396.462	70.215.000	0,56
2008	394.644	71.095.000	0,56
2009	395.463	72.050.000	0,55
2010	390.428	73.003.000	0,53
2011	399.316	73.950.000	0,54
2012	399.708	74.885.000	0,53
2013	398.582	75.811.000	0,53

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

Edirne’de nüfus büyük ölçüde merkez ilçe, Keşan ve Uzunköprü’de yoğunlaşmıştır. Edirne’ye bağlı 9 ilçe merkezi arasında nüfusu yirmi binin üzerinde olan merkez dışında dört ilçe -Havsa (20.457), İpsala (29.770), Keşan (79.716), ve Uzunköprü (66.016)- vardır. Şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı (%69) açısından Türkiye ortalamasının (%77) altında olan Edirne ili önemli sayılabilecek bir kırsal nüfus barındırır. Bununla birlikte, üç büyük il (İstanbul, Ankara, İzmir) dışarıda tutulursa, şehirleşme oranında ülke genelinde 26. sırada yer alan Edirne’nin, il merkezi ve büyük kasabalardaki nüfusuyla, şehirleşme oranı ortalamanın üzerindedir.

Edirne Bilim ve Teknoloji İl Müdürü Engin Bişar: Köylerde nüfus azalıyor. İlimiz kırsal alanında yıllık ortalama % 10 nüfus azalması var. Bu gidişle yakında kırsalda iş gücü kalmayacak. Bunun sonucunda birkaç yıl içerisinde tarımı idame ettirebilmek için Edirne dışarıdan göç almak zorunda kalacak.

Son yıllardaki nüfus hareketleri Türkiye’nin birçok başka ilinde de olduğu gibi, Edirne içinde kırsal bölgelerden il ve ilçe merkezlerine doğru göç olduğunu doğrulamaktadır. Edirne’ye

yakın köylerde neredeyse hiç doğum görülmemektedir. Lalapaşa ve Süloğlu ilçeleri, %18 ve %14 oranında nüfus azalmaları ile dikkati çekmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Tablo 9 Edirne, ilçelere göre nüfus (2013)

Edirne	Toplam
Merkez	164.048
Enez	10.497
Havsa	20.248
İpsala	29.021
Keşan	79.889
Lalapaşa	7.194
Meriç	14.782
Süloğlu	7.870
Uzunköprü	65.033
Toplam	398.582

Kaynak: TÜİK

TÜİK tarafından yayınlanan 2010 yılı TR21 Bölgesel Göstergelerine göre Edirne'nin nüfus yoğunluğu TR21 bölgesi ortalamasının ve Türkiye ortalamasının altındadır. Şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı Edirne'de TR21 bölgesi ortalamasına yakın ve Türkiye ortalamasından düşüktür. Buna karşılık yaş bağımlılık oranının Türkiye ortalamasının oldukça altında olması, tarım sektöründeki yüksek verimlilikle birlikte düşünüldüğünde, Edirne kırsal ekonomisinde gizli işsizliğin Türkiye geneline kıyasla ciddi bir sorun oluşturmadığına işaret etmektedir. Tarımda gizli işsizlik olgusunun görece hafif olmasına karşılık, ilin genelinde gelir seviyesinin Türkiye ortalamalarının üzerinde seyrediyor olması, istihdam piyasaları üzerinde etkide bulunmaktadır. Temel nüfus göstergeleri arasında dikkat çekici bir nokta da kaba doğum oranının düşüklüğü ve il dışına göç nedeniyle nüfus artış hızının son derece düşük olmasıdır.

Tablo 10 Temel nüfus göstergeleri ve sıralamaları

Temel nüfus göstergeleri ve sıralamaları	Türkiye	TR21	Edirne
Şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı (% , 2012)	77,3	68,9	69,2
Sırası	-		26
Nüfus yoğunluğu (%)	98,3	85,0	65,8
Sırası	-		35
Toplam yaş bağımlılık oranı (%)	48,0	39,4	38,3
Sırası	-		80
Yıllık nüfus artış hızı (% , 2011-2012)	1,2	1,6	0,1
Sırası	-		61
Cinsiyet oranı (%)	100,8	105,6	103,9
Sırası	-		18

Edirne Bilim ve Teknoloji İl Müdürü Engin Bişar: Edirne’de ii sınırları içerisinde yaşayan insanların yaş ortalaması 35-36. Ülkemizin doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde bu oran 23-24. Nüfus yaşlanması ilimiz için ciddi bir sorun.

İlde, Türkiye eğiliminin aksine 2000’li yıllardan itibaren nüfus artışı oldukça düşükken köyden kente göç hızı ülke ortalamasına paralel gerçekleşmektedir. 2008 yılına kadar büyük illere göç olgusu yaşayan Edirne ili, bu yıldan sonra toplamda göç alan bir il konumuna geçmiştir. Göç yönü olarak Tekirdağ ve İstanbul’un önemli bir payı olması da kuşkusuz bu illerin önemi ve coğrafi yakınlık göz önüne alındığında beklenen bir durumdur. 2008 yılındaki küresel krizin ve 2012 yılında ülke ekonomisinin %2,2 ile hız kesmesinin ilin göç olgusu üzerinde önemli bir etkisi olduğu açıktır.

2004-2009 dönemi Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi: Özellikle köylerden kente yaşanan göç köy hayatının tamamına yakını bitirmiştir.

Tablo 11 Edirne, Köy nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı (%)

Yıl	Oran (%)
2007	34,47
2008	33,60
2009	33,19
2010	32,91
2011	31,81
2012	30,80
2013	29,87

Kaynak: TÜİK verilerinden hesaplanmıştır.

Edirne’de kilometrekare başına düşen 66 kişi ile nüfus yoğunluğu ülke ortalamasının (98 kişi) altındadır, ancak nüfus yoğunluğu açısından Türkiye’de 36. sırada gelmektedir.

Nüfusun göç etmesi, ilin doğurganlıkta Türkiye’de sondan 2. sırada olmasına yol açmaktadır.

Uzun yıllar il dışına göç yaşanan ilin nüfusu ülke ortalamasından daha yaşlıdır. Medyan yaş 2012 sonu itibarı ile Türkiye’de 31,6 iken Edirne’de 36,26’dır. Bu rakam Edirne’yi Türkiye’nin en yaşlı beşinci kenti yapmaktadır (TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü, 2013). Enez, Lalapaşa, Havza ve Meriç gibi ilçelerde ortalama yaş 40’ın da üzerindedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 33). Bu durum tarımsal üretim için giderek bir tehdit haline gelmektedir.

Nüfusun yaşlı ama Edirne’de gelir seviyesinin Türkiye ortalamasının yukarısında olması, Edirne’yi Krugman’ın (2007) rantıye şehir dediği kategoriye sokmaktadır.

Nüfus göç etmesi, düşük doğurganlık oranı sonucunda Edirne, ortalama hane halkı büyüklüğü 3 kişi ile Türkiye genelinde en düşük altıncı ildir (TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü, 2013, s. 7)

TR21 bölgesinde Tekirdağ'ın yanısıra hem Edirne hem de Kırklareli illerinde net göç hızı son yıllarda pozitif bir seyir izlemektedir. Ancak, Edirne'de net göç alımı bölgedeki diğer illere göre daha yavaş gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, il nüfusunda Edirne doğumlular hala (%75) önemli bir yer kaplamaktadır.

Nüfusun yaşlanmasının uzun dönemde il ekonomisi üzerinde olumsuz etkisinin olması kaçınılmazdır. Öte yandan, ekonomik açıdan bağımlı olanların aktif nüfusa oranının ülke ortalamasının altında olması, ilin önünde bir fırsat penceresi doğduğuna işaret etmektedir. Nüfus artış hızı düşerken, iş gücü arzının, yani çalışabilir yaştaki nüfusun arttığı bir durum olarak tanımlanan fırsat penceresi, ilin ekonomik gelişmesini hızlandırma olanağı sunabilir. (TÜSİAD, 1999)

Tablo 12 Edirne ilinin aldığı, verdiği göç, net göç, net göç hızı

Dönem	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
1975-1980	309.192	21.273	24.056	-2.783	-9
1980-1985	332.316	23.754	29.269	-5.515	-16,5
1985-1990	349.517	24.462	31.955	-7.493	-21,2
1995-2000	361.227	35.973	41.079	-5.106	-14
2007-2008	394.644	11.202	14.249	-3.047	-7,7
2008-2009	395.463	15.183	12.910	2.273	5,8
2009-2010	390.428	14.019	14.830	-811	-2,1
2010-2011	399.316	14.494	14.588	-94	-0,2
2011-2012	399.708	14.813	13.675	1.138	2,9

Kaynak: TÜİK

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ve cinsiyet oranını etkileyen etkenlerden biri de bir sınır ili olan Edirne'deki askeri birliklerdir. Cinsiyet oranını erkekler lehine oldukça yükselten bu durum çalışabilir çağıdaki nüfusu da kabartmaktadır.

Çalışabilir yaştaki nüfusun yüksekliğine rağmen bu nüfusun işgücüne katılıma dönüşmemesi, Edirne'nin demografik fırsatlardan tam anlamıyla yararlanmasını engellemektedir. Buna karşılık 65+ yaş grubunun istikrarlı bir biçimde artışı da dikkat çekicidir.

Tablo 13 Yaş gruplarına göre nüfus, Edirne

	0-14	15-64	65+
2007	70 130	284 055	42 277
2008	68 638	283 798	42 208
2009	67 845	284 603	43 015
2010	66 485	279 588	44 355
2011	65 675	288 295	45 346
2012	64 344	289 003	46 361
2013	63 271	287 554	47 757

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tablo 14 Yaş gruplarına göre nüfusun dağılımı, Edirne

	0-14	15-64	65+	Toplam
2007	17,7	71,6	10,7	100,0
2008	17,4	71,9	10,7	100,0
2009	17,2	72,0	10,9	100,0
2010	17,0	71,6	11,4	100,0
2011	16,4	72,2	11,4	100,0
2012	16,1	72,3	11,6	100,0
2013	15,9	72,1	12,0	100,0

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları.

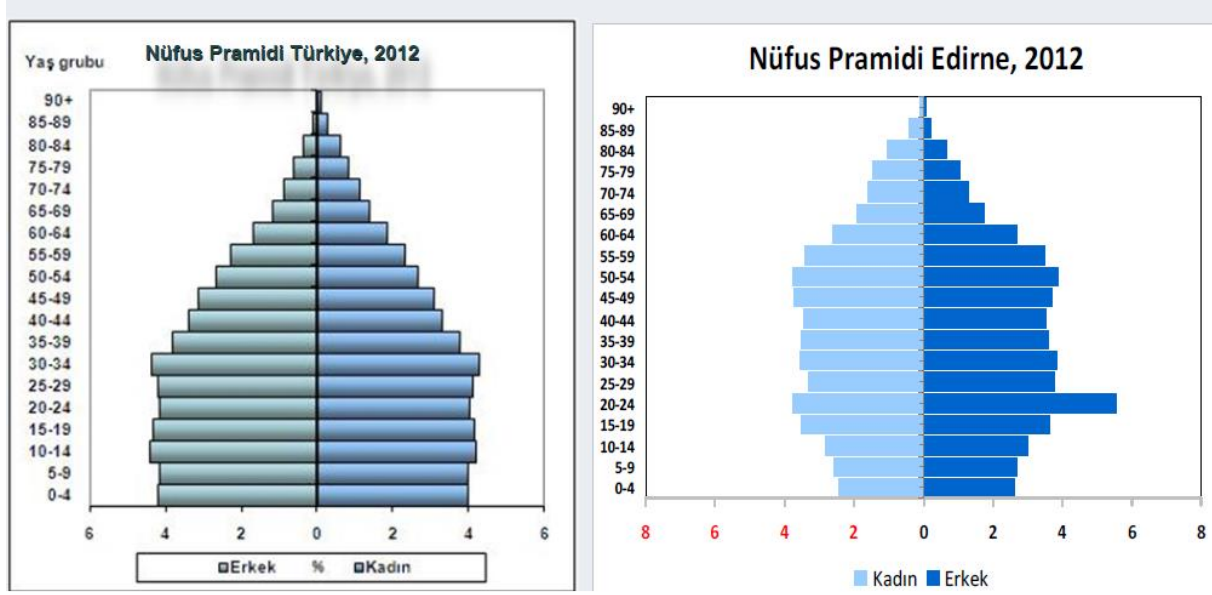
Çalışma çağındaki nüfus olarak bilinen 15-64 yaş grubunun toplam nüfusu içindeki payı %72 civarında sabit seyretmektedir. Bu oranın Türkiye ortalamasının üzerinde olması, çalışma çağı açısından Edirne'nin Trakya'daki diğer illere benzer biçimde avantajlı olduğuna işaret etmektedir. Nüfus yaşlanması, köylerden merkezlere doğru göç ve köylerde doğumların azalıyor olması ileride özellikle tarım sektörü açısından sıkıntı oluşturabilecektir. 2007-2012 döneminde nüfus artış hızı tüm ilçeler için merkezde, köylerden daha yüksek olmuştur.

Edirne'de 2007 yılında 137 bin olan köy nüfusunun 2013'te 119 bine inmesine neden olmuştur. Edirne genelinde köylerde hane halkı büyüklüğü üç kişinin altına inmiştir. Hane halkı büyüklüğünün en düşük olduğu ilçe 2,7 kişi ile Enez'dir. Bu durum, köylerde tarımla uğraşacak insan gücünün azalmakta olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 15 Edirne Cinsiyet Oranı (2013, ADNKS)

Yaş grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Cinsiyet Oranı
Toplam	398.582	201.567	197.015	102,31
0-19	91.515	46.519	44.996	103,38
20-49	178.201	93.229	84.972	109,72
50+	128.866	61.819	67.047	92,20

Kaynak: ADNKS verilerinden hesaplanmıştır.

İŞGÜCÜ PİYASALARI

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, Edirne’de sanayinin yapısında büyük şirketlerin ağırlığının daha fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 16 İstihdamın büyüklük gruplarına göre dağılımı (%)

	1-9	10-49	50-150	151-250	251+
Türkiye	50,9	17,4	9,4	4,7	17,6
Edirne	46,5	8,2	9,7	4,8	30,8

Kaynak: TÜİK 2002 Sanayi Sayımından derlenmiştir.

2013 yılı itibarı ile TR21 Bölgesi işgücüne katılma oranının yüksek (%55,5), işsizlik oranının düşük (%7,5), ve istihdam oranının ise yüksek olduğu (%51,3) bir bölgedir. İşgücü piyasasındaki olumlu özellikler Edirne’de de söz konusudur. Aynı yıl Edirne’de işgücüne katılma oranı %54,3, işsizlik oranı %7,8 ve istihdam oranı ise %50,1 olmuştur.

Tablo 17 İl bazında temel işgücü göstergeleri (%)

	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	TR21	Türkiye
İşgücüne katılma oranı	54,3	53,8	56,7	55,5	50,8
İşsizlik oranı	7,8	8	7,2	7,5	9,7
İstihdam oranı	50,1	49,5	52,6	51,3	45,9

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir.

2004-2009 dönemi Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi: Edirne’de gizli işsizlik sorunu yaşıyor.

Tablo 18 Edirne işgücü göstergeleri

Edirne	İşgücüne Katılım (%)	İşsizlik (%)	İstihdam (%)
2008	47,0	14,3	40,3
2009	52,2	13,4	45,2
2010	55,2	9,2	50,1
2011	56,2	5,9	52,9
2012	54,7	7,5	50,6
2013	54,3	7,8	50,1

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

İl bazında istihdam verileri bulunmamasıyla birlikte, ADNKS sistemine geçildikten sonra işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik oranları belli güven aralıklarında temin edilebilmektedir. ADNKS sisteminde belli güven aralıklarında temin edilebilen işgücüne katılma, istihdam ve işsizlik oranlarından yola çıkılarak yapılan hesaplama göre, 2011 yılında toplam istihdam 162 bin kişi olarak hesaplanabilmektedir.

TÜİK tarafından yayınlanan 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verilerinden 2011 yılı için il bazında istihdam göstergelerine ulaşılabilmektedir. Bu verilere göre 2011 yılında toplam istihdam 140 bin kişidir. 2011 Nüfus ve Konut Araştırması verileri, İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri verilerinden bazı farklılıklar içermektedir.

2011 Nüfus ve Konut Araştırması verilerinden derlenen Edirne verilerine kıyasla İl Bazında Temel İşgücü Göstergelerinde Edirne’de işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı daha yüksek, işsizlik oranı ise daha düşük hesaplanmaktadır.

Tablo 19 İşgücü, İstihdam ve İşsiz Sayıları, Edirne (2011)

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	İşgücü (000)	İstihdam (000)	İşsiz (000)	İşgücünde olmayan nüfus (000)	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
2011*	335	178	162	30	157	53,1	48,4	8,9
2011**	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4

*İl bazında istihdam göstergelerinden hesaplanmıştır

**Nüfus ve Konut Araştırması 2011

2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Araştırması, işgücünün sektörel dağılımını da vermektedir. Buna göre Edirne’de, tarımın payı %35,6 ile Türkiye ortalamasının üzerinde, sanayinin payı %16,0, hizmetler sektörünün payı ise % 48,4 ile Türkiye ortalamasının altında bulunmaktadır. Tarımın payının büyüklüğü, sanayi ve hizmetler sektörünün payının düşüklüğü, Edirne’nin TR21 bölgesinin İstanbul’a daha yakın yörelerindeki hızlı sanayileşmeden payını alamadığını göstermektedir.

Tablo 20 İllere ve Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Edirne (Bin kişi, 15+ yaş, Ekim 2011)

İl	İstihdam (bin)	Tarım (bin)	Sanayi (bin)	Hizmet (bin)	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
Türkiye	24 320	5 531	6 605	12 184	22,7	27,2	50,1
Edirne	177	63	28	86	35,6	16,0	48,4

Kaynak: Nüfus ve Konut Araştırması 2011

Nüfus ve Konut Araştırması 2011 bulgularına göre, Edirne’de çalışanların % 54,9’u ücretlilerden oluşurken, kendi hesabına çalışanların oranı %27,2 ve ücretsiz aile işçilerinin oranı da % 17,9’dur.Çalışanların içinde ücretlilerin oranının Türkiye geneline kıyasla düşüklüğü ücretsiz çalışanların ve kendi hesabına çalışanların çokluğu, tarımsal üretimin ilde yüksekliği ile ilgilidir.

İşgücüne katılma oranının yüksek olduğu Edirne’de işgücüne dahil olmayan nüfusun nedenlerine bakıldığında nüfus, iç ve dış göçler ve askeri nüfusun yüksekliğinin işaret ettiği gibi, çalışamaz halde, yaşlı ve emekli oranının Türkiye ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 21 İllere ve İşteki Duruma Göre İstihdam Edilenler, Türkiye, Edirne (Bin kişi, 15+ yaş, Ekim 2011)

İl	İstihdam (bin)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (bin)	İşveren veya kendi hesabına (bin)	Ücretsiz aile işçisi (bin)	Ücretli, maaşlı veya yevmiyeli (%)	İşveren veya kendi hesabına (%)	Ücretsiz aile işçisi (%)
Türkiye	24 320	16 664	4 925	2 731	68,5	20,2	11,2
Edirne	177	97	48	32	54,9	27,2	17,9

Kaynak: Nüfus ve Konut Araştırması 2011

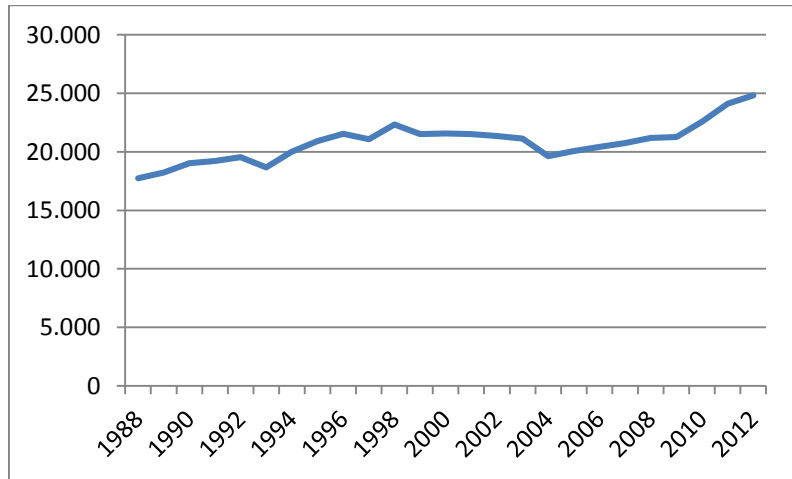
Tablo 22 İllere Göre İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus ve Nedeni, Türkiye, Edirne (Bin kişi, 15+ yaş, Ekim 2011)

İl	Türkiye		Edirne	
	(bin)	(%)	(bin)	(%)
Ev işleri ile meşgul(1)	14770	50,5	61	41,8
Eğitim/ öğretim	5 833	20	29	19,5
Emekli	4 517	15,5	26	17,7
Çalışamaz halde (hasta/özürlü/yaşlı)	3 031	10,4	24	16,6
Diğer(2)	1 068	3,7	7	4,5
Toplam	29219	100	147	100

(1) Ev işleri ile meşgul: Kişinin evde yemek pişirme, bulaşık yıkama, temizlik yapma gibi ev işleriyle meşgul olmasının yanında ailede çocuklara, bakıma muhtaç yaşlılara ve hastalara bakması nedeniyle iş aramayanlar için de bu seçenek işaretlenmiştir.

(2) Diğer: Kira, faiz vb. geliri olduğu için iş aramayanlar ile iş aramış ancak çalışmaya hazır olmayanlar da bu başlık altında toplanmıştır.

Şekil 4 İstihdamın gelişimi (kişi sayısı)

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

SGK'dan elde edilen sosyal güvenlik kapsamına ilişkin veriler sigortalı oranının Türkiye genelinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sosyal güvenlik kapsamındaki nüfusun görece yüksekliği Edirne'de kayıt dışılığın Türkiye genelinden daha az olduğu biçiminde yorumlanabilir. Bağkur'lu sayısının azlığı bize özel sektör gelişimine ilişkin önemli ipuçları vermektedir. İldeki Bağkur'a bağlı sigortalı sayısının ülke toplamındaki payı %0,58 gibi düşük bir oranda gerçekleşmiştir. Öte yandan, aylık alanların payı %1,01'dir. Bu tabloyu nüfusun yaşlanmaya başlaması sonucu olarak okumak mümkündür.

SGK'ya kayıtlı istihdam verilerine bakıldığında Edirne'de istihdamın ancak dörtte birinin sanayi sektöründe istihdam edildiği dikkati çekmektedir. İnşaat sektörünün payı %15-16 civarında iken hizmetler sektörünün payının %50'ye yakın olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 23 İstihdam edilen sigortalıların sektörlere göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	2,1	1,9	2,4	2,2	2,2
Maden ve Taş ocakçılığı	4,6	5,3	4,8	4,6	4,1
Enerji	4,1	5,3	4	3,6	2,9
İnşaat	16,7	13,3	16,2	17,4	15,4
Sanayi	25,2	24,4	23,9	25,5	26,6
Hizmetler	47,3	49,9	48,7	46,8	48,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Sanayinin düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşması ve İstanbul'a olan yakınlık nedeniyle modern hizmetler sektöründeki gelişim de sınırlı kalmıştır. Hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin yarısının geleneksel hizmetler alanında faaliyet gösteren girişimlerde çalıştıkları görülmektedir. Modern hizmet sektörlerinde çalışanların oranı ise sadece beşte birdir.

Tablo 24 Hizmetler sektöründe istihdam edilen sigortalıların türlerine göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Geleneksel Hizmetler	49,3	45,9	50,1	51,5	50,6
Hibrit hizmetler	24,2	29	28,6	28,1	28,9
Modern hizmetler	26,5	25,1	21,3	20,3	20,4
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Edirne'de sanayinin gelişmemiş olmasının yanı sıra, var olan sanayinin de düşük teknoloji alanlarda yoğunlaşmış olduğu görülmektedir. Sanayi sektöründe istihdam edilenlerin en az %80'i düşük teknoloji sektörlerde faaliyet gösteren girişimlerde çalıştıkları dikkati çekmektedir. Yüksek teknoloji girişimlerde çalışanların toplam içindeki payı %1 bile değildir.

Tablo 25 Sanayi sektöründe istihdam edilen sigortalıların teknoloji gruplarına göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Düşük teknoloji sanayi	82,4	83	82,6	83,3	84,7
Orta-düşük teknoloji sanayi	10,2	10,1	10,4	9,5	8,9
Orta-yüksek teknoloji sanayi	6,8	6,6	6,7	6,9	6,1
Yüksek-teknoloji sanayi	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

4.Kısım'da sonuçları değerlendirilen Öğrenci Anketi'nde(bkz. Edirne İli Ekonomik Performans Değerlendirilmesi: Gençlik Anketi s. 142) Edirne'nin küçük sakin, huzurlu ve İstanbul'a yakın bir şehir olması gençlerin Edirne'de kalması için en önemli sebebi oluştursa da, gençlerin %61'i şehirde kalmayı düşünmemektedir. Bunun da başlıca nedeni istihdam olanaklarının kısıtlı olmasıdır. Gençlerin %43'ü iş olanaklarının kısıtlı olduğunu, yarısı ise iş olanaklarının artması durumunda Edirne'de kalabileceğini düşünmektedir.

Tablo 26 Sosyal güvenlik kapsamındaki Bağkur'lu (4/b) sayısı (Mayıs 2013 itibarı ile)

Esnaf (Bağkur)	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	TR21	Türkiye
Toplam sigortalı sayısı	12.329	10.865	25.618	48.812	2.142.260
Türkiye toplamında % pay	0,58	0,51	1,2	2,28	-
Sigortalı sayısının nüfusa oranı	3,08	3,18	3,01	3,06	2,83
Aylık alanlar	18.416	15.168	20.940	54.524	1.818.746
Türkiye toplamında % pay	1,01	0,83	1,15	3	-
Aylık alan sayısının nüfusa oranı	4,61	4,45	2,46	3,42	2,4
Sos. Güv. Kapsamı	73.378	63.312	99.968		11.061.641
Türkiye toplamında % pay	0,66	0,57	0,9	0	-
Sos. Güv. Kapsamının nüfusa oranı	18,36	18,55	11,73	0	14,63

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, Mayıs 2013 itibarı ile sigortalı kişi verileri

Sigortalı sayısı ve işyeri sayısı açısından kamu sektörünün payı Edirne'de Türkiye ortalamasının üstündedir. Benzeri biçimde kamuda ortalama günlük kazanç, özel sektörün Türkiye'de 1,5, Edirne'de ise 1,8 katıdır.

Tablo 27 4/a kapsamındaki işyeri sayıları ve zorunlu sigortalıların illere göre dağılımı

	İşyeri sayısı		Zorunlu sigortalı sayısı		Kamu / Özel		Zorunlu istihdam / toplam istihdam oranı (2013)
	kamu / toplam	özel / toplam	kamu / toplam	özel / toplam	Ortalama günlük kazanç (TL)		
Edirne	3,85	96,15	7,12	92,88	75,70	42,39	-
Türkiye	2,27	97,73	6,06	93,94	75,21	51,38	7,45

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, Mayıs 2013 itibarı ile sigortalı kişi verileri ve TÜİK

EĞİTİM

Edirne'de tarihsel olarak eğitime büyük önem verildiği daha Osmanlı döneminde çok sayıda önemli okulun açılmış olmasından izlenebilmektedir (Kazancıgil D. R., 1994, s. 83-85). Rıfat Osman'ın aktardığı bilgilere göre 1895 tarihinde açılmış olan Hamidiye Sanayi Okulu'nda tarım ve sanayi bölümlerinde modern araç ve gereçlerle dokumacılık, marangozluk, kunduracılık, ciltçilik gibi birçok alanda eğitim verilmiştir (Kazancıgil D. R., 1994, s. 83). Edirne'de geçen yüzyılda açılan birçok okul bugün hala okul olarak kullanılmaktadır. 1909 yılında kurulan Bulgar Okulu'nun çok güzel bir kütüphanesi ve laboratuvarı, Avusturya

Rahibe okulunun çok güzel bir kütüphanesi ve müzesi olduğu bilinmektedir(Onur, 2006, s. 93).

Modavizyon Genel Müdürü Turgut Bakır: Edirne’de eğitim seviyesi yüksek. Her türlü yatırıma karşılık gelebilecek bir insan kalitesi var.

Eğitime ilişkin veriler Edirne ilinin Türkiye ortalaması düzeyinde olduğunu göstermektedir. İlde okuma yazma bilmeyenlerin oranı Türkiye ortalamasının kısmen altındadır. İlkokul mezunu seviyesi ülke ortalamasının üzerinde, ilköğretim mezunu ise altındadır. Toplam nüfusun içinde lise ve daha yüksek bir öğretim kurumundan mezun olanların oranı hem Türkiye genelinde hem Edirne’de %33’tür. Nüfusu giderek yaşlanan ildeki (%35) ilkokul mezunları oranının bölge (%31) ve ülke ortalamasına (%27) göre nispeten yüksek olması ildeki çalışabilir nüfusun eğitim seviyesini anlamak açısından yararlı olacaktır. İşgücünün eğitim seviyesi ve meslek gruplarına göre dağılımı il düzeyinde mevcut değildir. Ancak TR21 bölgesine ait rakamlar işgücü niteliğinin Türkiye ortalamasının üstünde olduğunu göstermektedir. İstihdam edilenlerin %13,6’sının okuma yazması yoktur. Bu oran Türkiye genelinde %18,9’dur. Öte yandan, çalışabilir nüfusun %46’sı 35-54 yaş arasındadır ve bu grubun %64’ü lise altı, fakat okuma yazma bilen gruptan oluşmaktadır. Türkiye genelinde 35-54 yaş arası istihdam edilenlerin oranı ise sadece %35’tir.

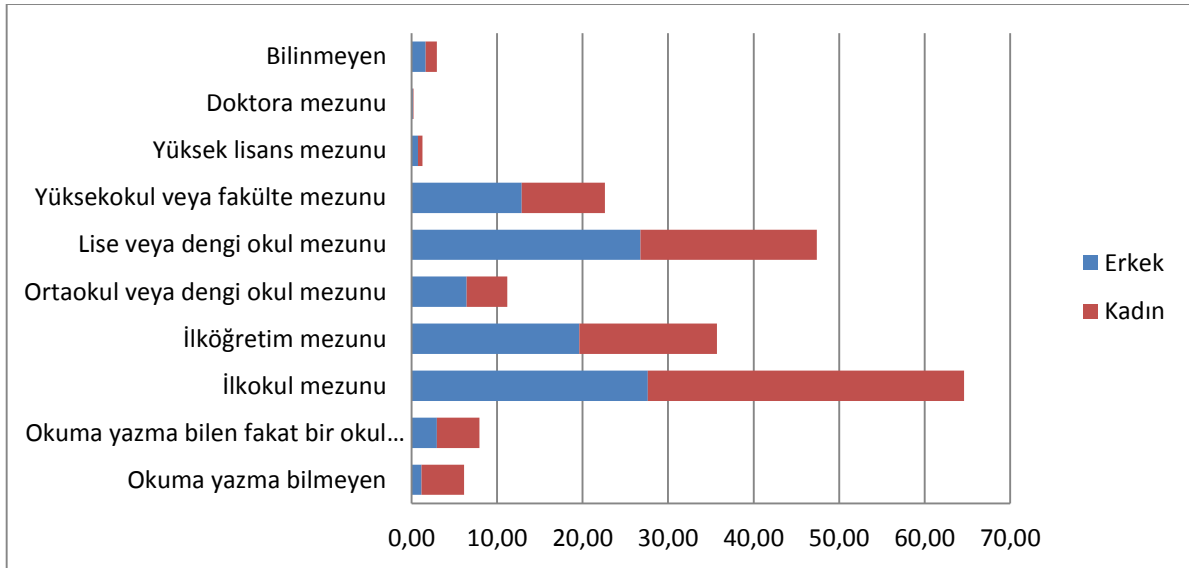
Eğitimde kadın erkek eşitsizliği bu bölgede nispeten daha azdır. Okuma yazma bilmeyenler arasında kadınların oranı Türkiye ortalamasının altında, lise ve yüksekokul mezunları arasında kadınların oranı Türkiye ortalamasının nispeten üstündedir. Erkeklerin %55’i en fazla ilköğretim okulu mezunu iken kadınlarda bu oran %65’e çıkmaktadır. Bu oran Türkiye genelinde sırasıyla %53 ve %65’tir. Lise ve daha yüksek bir öğretim kurumundan mezun olan kadınların oranının %29 iken erkekler arasında bu oranın %36 olarak gerçekleşmesi bu ilde eğitimde görece daha fazla fırsat eşitliği olduğunu göstermektedir. Zira Türkiye’de bu oranlar sırasıyla %28 ve %38’dir.

Tablo 28 Nüfusun bitirilen eğitim düzeyine göre dağılımı (%)

Bitirilen eğitim düzeyi	Erkek			Kadın			Toplam		
	Edirne	TR21	Türkiye	Edirne	TR21	Türkiye	Edirne	TR21	Türkiye
Okuma yazma bilmeyen	1,71	1,1	1,6	6,0	4,4	7,6	3,8	2,7	4,6
Okuma yazma Bilen fakat bir okul bitirmeyen	4,39	3,4	4,2	7,2	6,4	9,1	5,8	4,9	6,7
İlkokul mezunu	30,59	25,9	22,6	38,2	35,1	29,6	34,4	30,4	26,1
İlköğretim mezunu	17,64	21,6	23,7	12,9	17,4	18,0	15,3	19,6	20,8
Ortaokul veya Dengi okul mezunu	6,37	6,3	6,0	3,8	4,5	3,8	5,1	5,4	4,9
Lise veya dengi okul mezunu	23,88	26,2	24,4	19,6	19,8	17,7	21,8	23,1	21,0
Yüksekokul veya fakülte mezunu	12,48	12,1	13,1	9,9	9,7	10,2	11,2	11,0	11,7
Yüksek lisans mezunu	0,95	0,8	1,1	0,8	0,6	0,8	0,9	0,7	0,9
Doktora mezunu	0,37	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3
Bilinmeyen	1,64	2,3	3,0	1,3	1,8	2,9	1,5	2,1	2,9
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Şekil 5 Edirne’de bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre 15+ yaş nüfus dağılımı 2013

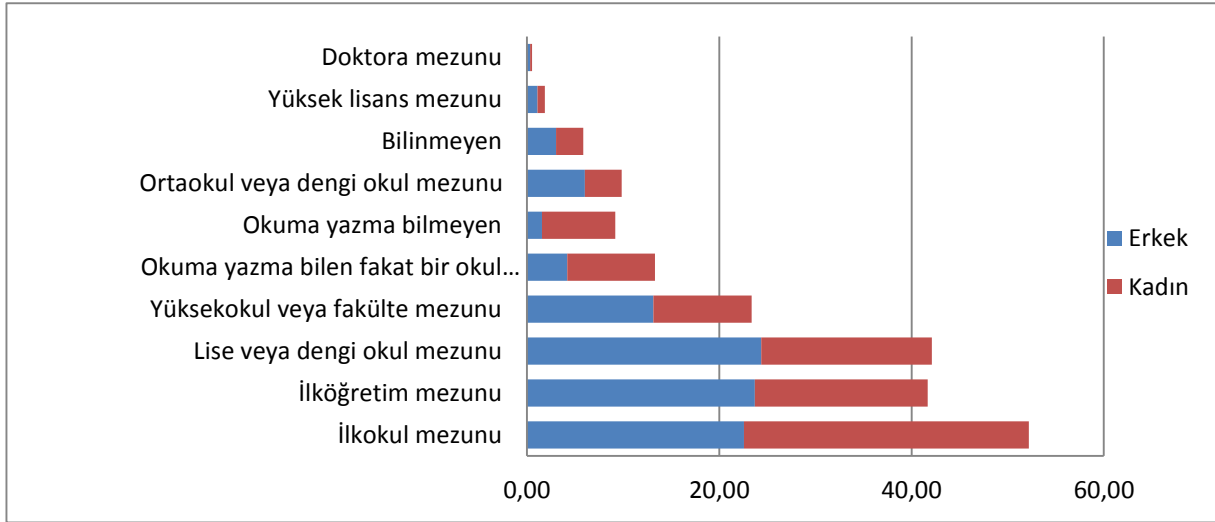
Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Eğitim bacasız fabrikadır. Edirne'nin gelecekte oturacağı üç ana eksenden birisi de eğitimidir. Edirne'nin bir eğitim kenti olmasını istiyoruz.

Edirne’de merkez ilçenin nüfusu 164 bin iken 1982 tarihinde kurulmuş olan Trakya Üniversitesinin merkez ilçede 30 bin öğrencisi, 4 ilçede toplam 37 bin öğrencisi vardır. 12 fakülte, 5 enstitü, 6 yüksekokul, 1 konservatuvar, 10 meslek yüksekokulu, 20 araştırma ve uygulama merkezi ve 5 bölümü olan üniversitede 1542 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Öğrenci ve öğretim elemanlarıyla birlikte üniversite kent için sadece ev kiralama ve alışveriş yapmanın ötesinde önemli bir dinamizm kaynağıdır. Ancak Belediye Başkanı öğrencilerin dinamizminden kentin yeteri kadar faydalanılmadığını öğrencilerin enerjilerini kente yaymak ve taşımayı hedeflediklerini vurgulamıştır (Recep Gürkan, 2014).

Şekil 6 Türkiye’de bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre 15+ yaş nüfus dağılımı 2013

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Okullaşma oranında da son dört yılda özellikle ortaöğretimde görülen atılım dikkate değer bir nitelik taşımaktadır. Hem kadınlarda hem erkeklerde görülen paralel artış eğilimi de fırsat penceresi oluşan Edirne için umut verici bir durumdur. Öte yandan, kamu yatırımlarının dağılımında 2008 yılında %29 oranında gerçekleşen eğitim yatırımları, 2012 yılında %24 seviyesine gerilemiştir. Yine de bu oranın ülke ortalamasının (%15) çok üzerinde yer alması sevindiricidir.

Edirne’de eğitim göstergelerinde dikkate alınması gereken bir nokta da ilde dezavantajlı grupların nüfus içindeki payının yüksek olmasıdır. Bu durum Edirne’de yaygın eğitim kurumlarını daha da önemli kılmaktadır.

Trakya Kalkınma Ajansı tarafından da vurgulandığı gibi, dezavantajlı kesimlerin işgücüne katılımının sağlanması, sosyal adaptasyon kabiliyetlerinin geliştirilmesi ve onların dezavantajlı olmasına neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması için yaygın eğitim hizmetlerinin kullanılması gereklidir. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 39).

Tablo 29 Edirne’de net okullaşma oranı

Net Okullaşma Oranı (%)						
Öğretim Yılı	Toplam		Erkek		Kadın	
	İlkokul	Ortaöğretim	İlkokul	Ortaöğretim	İlkokul	Ortaöğretim
2009/'10	99,00	79,37	99,43	79,74	98,54	78,96
2010/'11	99,91	80,53	100,00	81,24	99,57	79,77
2011/'12	100,00	82,96	100,00	84,11	99,67	81,71
2012/'13	98,46	83,50	98,25	83,34	98,69	83,67

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Öğretmen başına öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının bir hayli altındadır. İlköğretimde Türkiye genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 22 iken, bu oran Edirne’de 2012-13 yılında 14 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum eğitim kalitesi açısından sevindirici olsa da, Edirne’de nüfusun artmıyor olmasının bir başka sonucu olarak da görülebilir.

Edirne Lisesi, Edirne Mekteb-i Rüştüyesi adıyla 1857 tarihinde kurulmuştur(Milli Eğitim Bakanlığı). İstanbul’daki Pertevnial ve Galatasaray Liseleri ile yaşıt olan lisenin mezunları arasında Talat Paşa, Ragıp Gümüşpala, Şevket Süreyya Aydemir, Zekeriya Sertel, Şevket Aziz Kansu, Ömer Lütfi Barkan(wikipedia) gibi çok sayıda önemli tarih ve bilim insanı bulunması Edirne’de eğitimin tarihsel olarak önemli olduğunun ve sosyo-ekonomik gelişmişliğinin bir başka göstergesidir.

Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Recep Zıpkıncı: Edirne’de yerleşik sanayi olmaması eğitimli genç nüfusun göç etmesine neden olmaktadır.

Edirne’de eğitim seviyesi genelde yüksek olsa da, şehrin gelecek vizyonunu oluşturan sektörler dikkate alındığında, iyi yetişmiş insan gücü açısından kısıtlar olduğu da dikkati çekmektedir. Bu kısıtların başında yabancı dil yetkinliği gelmektedir. Gerek turizm, gerekse Balkanlar için sağlık merkezi olma hedeflerinin, yabancı dil yetkinliği yaygınlaşmadan gerçekleştirilebilir olması mümkün değildir.

Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük de dil yetkinliğinin zayıf olduğuna dikkati çekmiştir. Rektör Yörük bu nedenle Trakya Üniversitesi’nde son iki yıldır zorunlu dersler kapsamında üniversiteye yeni başlayan öğrencilere İngilizce eğitim sağlandığını ifade etmiştir. (Prof. Dr. Yener Yörük, 2013).

Tablo 30 Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı		
Edirne	İlköğretim	Genel ortaöğretim
2007 - 2008	18	12
2008 - 2009	17	13
2009 - 2010	17	13
2010 -2011	16	12
2011 - 2012	16	12
2012 -2013	14	12

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük: Edirne’de eğitim sektörü en güçlü sektörlerden birisidir.

Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük 40bin öğrencinin ekonomik olarak çok büyük bir güç olduğu ancak Edirne’ye üniversite eğitimi için gelen birçoğunun şehirde uygun iş alanları olmaması nedeniyle eğitimlerini tamamladıktan sonra Edirne’de kalmadıklarını belirtmiştir. Bu sorun mühendislik gibi bazı alanlarda iyice yoğun olarak yaşanmaktadır.

SOSYO-EKONOMİK DİNAMİKLER

Sosyo-ekonomik göstergeler ekonomik gelişmeye yönelik olumlu sinyaller vermektedir. Tarihi M.Ö. 7. yüzyıla dayanan kentin, yüzyıllardır Anadolu Avrupa geçişinde önemli bir yer tutması sosyo-kültürel yapının gelişmesine kuşkusuz önemli katkılarda bulunmuştur. Edirne’nin 17. yüzyılda 350 bin nüfusu ile İstanbul, Paris ve Londra’dan sonra Avrupa’nın dördüncü büyük kenti olması ve kentin farklı kültür ve kimliklere de uzun süre ev sahipliği yapması kentin kültürel yapısının zenginleşmesinde ve dolayısıyla kalkınmışlığında önemli bir rol oynamaktadır.¹ (Edirne Ticaret ve Sanayi Odası)

Ancak Cumhuriyet döneminin iç ve dış siyasi dinamikleri bir Balkan kenti olan Edirne’nin bu coğrafi ve kültürel özelliklerinden yeteri kadar yararlanmasına imkân vermemiştir. Sınır kenti olması, Cumhuriyet tarihi boyunca ilde askeri varlığın güçlü olmasına ve askeri alanların fazla olmasına yol açarak sivil hayatın gelişimi ve girişimcilik üzerinde kısıtlayıcı olmuştur.

Sosyal gelişmişlik açısından Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan sınıflandırmaya göre, Edirne ili Tekirdağ ve Kırklareli’nden daha düşük olsa da 2003-2012 döneminde 4 sıra ilerleme göstermiştir. Aynı dönemde Kırklareli 4 sıra, Tekirdağ ise 2 sıra gerilemiştir. 2012 yılı İş Bankası tarafından yapılan İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırmasına göre Edirne

¹19. yy sonlarında, Müslümanların nüfusu 79 bin, Rumların 77 bin, Ermenilerin 5 bin, Bulgarların 32 bin, Yahudiler’in 9 bin civarında olduğu belirtilmektedir. (Edirne Ticaret ve Sanayi Odası)

sosyal gelişmişlik sıralamasında 7. sırada, ekonomik gelişmişlik sıralamasında ise 35. sırada yer almaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 77)

Edirne'nin sosyo-ekonomik özelliklerinden birisi de Roman vatandaşların çokluğudur. Edirne,50 bin ile en büyük Roman nüfusunun olduğu şehirdir (Haber Form, 2010). Edirne'de yaşayan Roman vatandaşlar genelde geçimlerini müzisyenlik, arabacılık, hurdacılık, pazarcılık, çeltik işçiliği, inşaatlarda beton dökücülüğü, hamallık, arabacılık, kurbağa ve sümüklüböcek toplayıcılığı, kağıt toplama, boyacılık, simitçilik, gündelikçilik, kalaycılık ve sepetçilik gibi düşük gelirli işlerle kazanmaktadırlar. Romanlar sosyal dışlanmaya maruz kalmalarından şikayet etmektedirler (Edirne Haber, 2013)

Tablo 31 Sosyal göstergeler ve sıralamaları

Sosyal göstergeler ve sıralamaları		Türkiye	TR21	Edirne
Net göç hızı, (%) 2010 - 2011		-	(2009 -10) 7,8	-0,24
	Sıra	-	3	25
İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı, 2011 - 12		20	(2010 - 11) 20	16
	Sıra	-	9	63
Yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı, 2010		250	(2007) 284	489
	Sıra	-	11	1
Bin kişi başına halk kütüphanelerinden yararlanma sayısı, 2010		262	(2009) 393	677
	Sıra	-	9	9
Belediyelerde kişi başına temin edilen günlük su miktarı (litre/kişi-gün),2010		216	(2008) 197	172
	Sıra	-	22	73
Kişi başına toplam elektrik tüketimi (kWh), 2010		2334	(2009) 4755	2566
	Sıra	-	1	18
Bin kişi başına otomobil sayısı, 2011		109	(2010) 97	111
	Sıra	-	10	24
On bin araç başına kaza sayısı, 2011		82	-	62
	Sıra	-	-	80

Kaynak: TÜİK, Edirne Göstergeleri 2011, TR21 Göstergeleri 2010

TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağı'nda da vurgulandığı gibi Edirne'de, özellikle kırsal alanlarda nüfus azalması sosyo-ekonomik göstergelerde bozulmaya neden olmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 32).

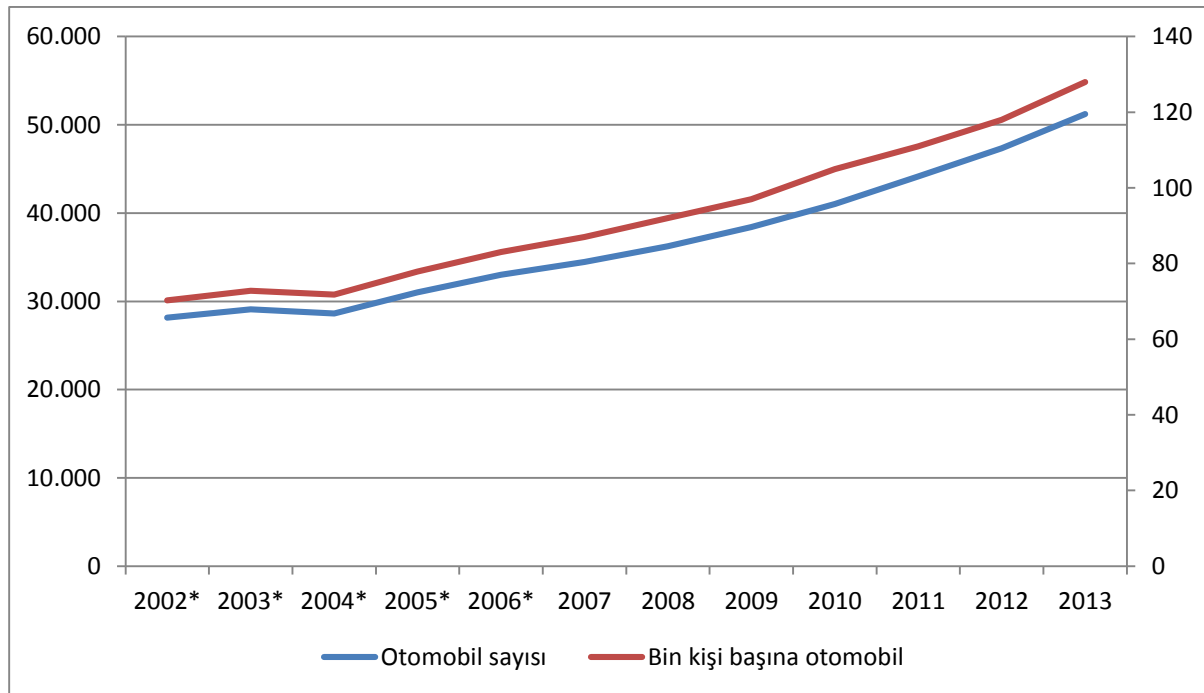
Sağlık göstergeleri açısından Edirne üst sıralarda yer almaktadır. Sağlık sektörü gelişmişlik sıralamasında Edirne yedinci sırada gelmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 76). Bu durum ilin sağlık merkezi olma perspektifini destekler niteliktedir. Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Mehmet Eren'e göre Edirne sağlık sektörü açısından Balkan ülkelerinin "Sağlık Merkezi" olma yolundadır (Mehmet Eren, 2013).

Trakya Bölgesi'ndeki engelliler toplam nüfusun %7'sini oluşturmaktadırlar. Diğer illerde olduğu gibi Trakya Bölgesi'nde de engellilerin en önemli sorunları engellilerin yaşamını zorlaştıran kent altyapıları ve sosyal imkanlara erişim olanaklarının sınırlı olmasıdır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 50)

Edirne'de otomobil sahipliği oranı ortalamanın biraz üzerindedir. 1000 kişiye düşen otomobil sayısı sürekli artarak 2011 yılında 111'e ulaşmıştır. Türkiye genelinde bu rakam 109'dur. Edirne Türkiye'de otomobil sahipliği oranında 24. sıradadır.

Yıllar itibarı ile gelişime bakıldığında otomobil, kamyonet ve motosiklet sayılarının arttığı görülmektedir. Bu durum hizmetler sektörünün ildeki gelişimine işaret edebilir. Edirne ili hizmet sektöründe istihdam edilenlerin oranında %48,4 ile 23. sırada yer alması bu bilgiyi destekler bir nitelik taşımaktadır.

Şekil 7 Otomobil sahipliği

Kaynak: TÜİK (2002 – 2006 dönemi nüfusu tahminidir)

Edirne il sınırları içerisinde yer alan yerleşimler arasında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2003 yılında yapılan "İlçelerin Gelişmişlik Düzeyi Araştırması SEGE" verilerine göre Merkez ve Keşan ilçeleri ikinci gelişmişlik grubunda yer alırken Meriç ilçesinin dördüncü gelişmişlik grubunda yer aldığı dikkate alınmalıdır. Bu da tüm Edirne için tek bir kalkınma stratejisi yerine ilçelerin özelliklerini dikkate alan ve ilçelere göre farklılaştırılmış bir stratejiyi gerektirmektedir.

GELİR DAĞILIMI

Gelir dağılımı verileri maalesef sadece Düzey1 bölgeleri bazında mevcuttur. Veriler 2006-2011 döneminde Türkiye genelinde eşitsizliğin azaldığını, fakat TR2 Batı Marmara Bölgesi'nde arttığını göstermektedir.

Hane halkı kullanılabilir gelire göre Türkiye'de 2006'da 0,403 olan Gini katsayısı 2011 yılında 0,383'e inmiştir. Batı Marmara gelir dağılımının Türkiye ortalamasına göre daha iyi olduğu bir bölgedir. Ancak son yıllarda artan göç olgusu vs. gibi sebeplerden ötürü 2006'da 0,359 olan hane halkı kullanılabilir gelire göre Gini katsayısı 2011 yılında 0,378'e yükselmiştir.

Tablo 32 Hane halkı kullanılabilir gelire göre Gini katsayısı

	Türkiye	TR2 Batı Marmara
2006	0,403	0,359
2007	0,387	0,335
2008	0,386	0,336
2009	0,394	0,370
2010	0,380	0,371
2011	0,383	0,378
2012	0,382	0,380

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Gini katsayısındaki bozulmanın bir yansıması da zengin-yoksul arasındaki gelir farkının artmasıdır. 2006 yılında en zengin %10'luk gruptaki ortalama gelir, en yoksul %10'daki grubun ortalama gelirinin 12 katıyken bu oran 2012 yılında 13,3 kata çıkmıştır. Öte yandan, İstanbul'daki en zengin %10'luk gruptaki ortalama gelirin Batı Marmara'daki en yoksul %10'daki grubun ortalama gelirine oranı arasındaki fark söz konusu yıllar arasında 19,6 kattan 22,2 kata yükselmiştir.

Yoksulluk verilerinde de benzer bir gözlem ortaya çıkmaktadır. Medyan gelirin %50'si kullanıldığında Türkiye'deki yoksulların 2006 yılında %2,7'si Batı Marmara'da yaşarken bu oran 2012 yılında %3,1'e çıkmıştır. TR21 içinde yeşil kartlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının en yüksek olduğu il Edirne'dir.

TR21 bölgesinde aktif ve pasif yeşil kartlıların toplam bölge nüfusuna oranı %13,1 ve Edirne'de %19,8 ile ülke oranının (%25,1) altında gerçekleşmiştir.

Trakya Bölgesi'nde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından Yardım Alan Kişi Sayısının Nüfusa Oranı Süloğlu ilçesinde %30'lar civarındadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 53).

Tablo 33 Bölge içi fark – en zengin %10 – en yoksul %10 oranı

İBBS, 1. Düzey (P90/10)	Bölge içi fark Bölge en zengin %10-en yoksul %10 oranı		İstanbul en zengin %10- Bölge en yoksul %10 oranı	
	2006	2012	2006	2012
TR1 İstanbul	9,8	10,1	9,8	10,1
TR2 Batı Marmara	12,0	13,3	19,6	22,2
TR3 Ege	15,1	13,0	17,3	16,8
TR4 Doğu Marmara	11,4	8,7	12,4	12,4
TR5 Batı Anadolu	12,5	9,9	13,2	13,3
TR6 Akdeniz	15,2	12,3	23,6	18,3
TR7 Orta Anadolu	9,6	10,9	14,7	17,7
TR8 Batı Karadeniz	13,2	9,7	23,7	18,0
TR9 Doğu Karadeniz	13,6	8,6	17,9	17,0
TRA Kuzeydoğu Anadolu	10,6	10,3	20,5	19,6
TRB Ortadoğu Anadolu	11,6	10,0	20,4	20,1
TRC Güneydoğu Anadolu	11,3	9,7	26,8	23,4

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Tablo 34 Yeşil kartlı dağılımı

Türkiye toplamında ilin payı %							
	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Yeşil kartlı nüfus toplam nüfustaki oranı
Edirne	35.451	43.730	399.316	0,4	0,4	0,5	19,8
Kırklareli	20.321	25.780	340.199	0,2	0,3	0,5	13,6
Tekirdağ	38.751	41.132	829.873	0,4	0,4	1,1	9,6
TR21	94.523	110.642	1.569.388	1,1	1,1	2,1	13,1
Türkiye	8.865.470	9.900.761	74.724.269				25,1

Kaynak: TÜİK ve <http://sbu.saglik.gov.tr/sbyesil/verileri> ile hesaplanmıştır.

KADININ TOPLUMSAL HAYATA KATILIMI

Edirne’de kadınların kentte görünür durumda olmalarına, birçok işyerinde kadın çalışan olmasına ve kadınların gece geç saatlerde dışarıda rahatça dolaşabilmelerine rağmen, göstergeler Edirne’de cinsiyet eşitliğinin sorunlu olduğunu göstermektedir.

TÜİK’in 2008 Kadına Şiddet araştırmasında Batı Marmara Bölgesi %26 ile şiddetin en az yaşandığı bölgedir. Avrupa ile yakın ilişkiler kuran ve Yunanistan, Bulgaristan ile komşu olan ilde Avrupa kültürünün etkileri kadının sosyal hayatın içinde daha çok yer alması bağlamında görülmektedir (TÜİK, Kadına Şiddet Araştırması). Ancak TEPAV’ın Cinsiyet Eşitliği Endeksi

kadının toplum içindeki rolünün geliştirilmesi kapsamında atılması gereken çok adım bulunduğunu göstermektedir(Demirdilek & Şener, 2014).

Kadınların siyasi hayata katılımları kısıtlıdır. Belediye Genel Meclisi'nde kadınların oranı %12,5 ile Türkiye ortalamasının üzerindeyken, il meclisinde hiç kadının yer almaması kadınların yönetime katılımında bir zafiyet olduğunu göstermektedir. Keza son dört dönemdir ili temsilen hiçbir kadın milletvekili olmamıştır. İlde en son 20. Dönemde bir kadın milletvekili seçilmiştir. Nitekim TEPAV Edirne'yi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği endeksi sıralamasında 27. olarak göstermiştir. Yereller için toplumsal cinsiyet güçlenme endeksinde ise 22 sıradadır. Kadınların kayıtlı istihdam ve belediyede çalışma oranlarına bakılarak oluşturulan endekste 17. sıraya yükselen Edirne, eğitimde de 19. sıra ile köklü eğitim yapılarına bakıldığında arzu edilenden uzaktır. Oysa bildiğimiz gibi Edirne illerin gelişmişlik sıralamasında 12. sırada yer almaktadır.

Trakya Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Emre Atılğan: Göçler nedeniyle herkes aynı yaşam şartlarına sahip değildir ve bir arada yaşama kültürü oturmamıştır.

Ayrıca Edirne, Roman nüfusunun yoğunluğu ile de dikkat çekmektedir. Romanların yaşam pratikleri ve içinde buldukları ortam Edirne'nin kalanıyla tam bir uyum içinde olmadığını göstermektedir. Nitekim Edirne en düşük doğum hızına sahip olan il olmasına karşılık 19 yaş altı doğurganlık bu ilde çok yüksek görünmektedir. Zira Edirne'de ergen doğurganlık binde 110,57'dir. TEPAV raporunda bu durum Roman nüfusun yoğun olması ve Romanlarda erken yaşta anneliğin yaygın olması ile açıklanmaktadır.

KÜLTÜREL HAYAT

Edirne, Osmanlı imparatorluğu döneminde önemli bir eğitim ve kültür merkezidir. Dünyanın ilk akıl hastanesini de barındıran sağlık merkezinin ve Osmanlı'nın en önemli eğitim kurumu olan Enderun'un ilk kurulduğu yer Edirne'dir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013)

Edirne'nin tarihi bugünkü kent hayatına da damgasını vurmaktadır. Mübadeleler ve nüfus hareketleri kente kozmopolit bir karakter kazandırmıştır. Bir zamanlar Osmanlı'nın başkenti olan ve dünyanın sayılı kentlerinden olan Edirne'de kent hayatını yerli ve yabancı ziyaretçilere tanıtmak amacıyla daha 1920'de bir Edirne rehberinin yayımlanmış olduğu bilinmektedir (Kazancıgil D. R., 1994). Tosyavizade Dr. Rifat Osman tarafından 1920 yılında Edirne Rehnüması adıyla hazırlanan ve 1994 yılında Ratip Kazancıgil tarafından Türkçeleştirilerek yayımlanan kitap, Edirne tarihinde sosyal yapıya ilişkin önemli bilgiler barındırmaktadır. Buna göre fetih sırasında on mahalle ve 15 bin nüfustan oluşan Edirne, Müslümanların ve Hıristiyanların, Venedikli, Cenevizli, Fransalı tüccarların ticaret yaptığı bir ticaret merkezi idi. Bu kaynağa göre, Balkan Harbi'nden önce 87 bin olan nüfusun %54'ü Müslüman, %23'ü Rum, % 16'sı Yahudi, %5'i Ermeni ve %3'ü Bulgar olan kentin oldukça kozmopolit bir yapısı olduğu anlaşılmaktadır (Kazancıgil D. R., 1994, s. 41).

Rıfat Osman tarafından verilen bilgilere göre Edirne’de çok sayıda cami, askeri ve sivil yönetim binaları, köprüler, hanlar, hamamlar, çarşılar, çeşmeler, okullar ve hastaneler, saraylar ve köşkler bulunduğu anlaşılmaktadır (Kazancıgil D. R., 1994). ²Ancak su baskınları, istilalar ve yangınlar Edirne’deki birçok önemli yapıyı mahvetmiş ve yok olmasına yol açmıştır.

Kentin tarihsel gelişmişliğinin bir göstergesi de Türkiye’deki ilk röntgen kullanımı 1908’de Edirne’de gerçekleşmiştir (Onur, 2006).

Edirne’de kültürel hayatın gelişmişliğinin bir göstergesi de kütüphanelerdir. 10 adet kütüphanesi bulunan Edirne, bu kütüphanelerden yararlanma sıklığı açısından Türkiye ortalamasının iki katından daha yüksektir.

Edirne Ticaret Borsası Başkanı Özyay Öztürk: Edirne metrekareye düşen tarihi eser bakımından dünyada Floransa’dan sonra ikinci şehirdir.

Tablo 35 Ülkemizde ve Bölgemizdeki Tescilli Taşınmaz ve Kültür Varlıkları, 2011

	Türkiye	TR21 Trakya	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli
Sivil Mimarlık Örneği	60.823	1.032	342	548	142
Dinsel Yapılar	8.503	217	41	140	36
Kültürel Yapılar	9.518	391	97	248	46
İdari Yapılar	2.458	98	15	54	29
Askeri Yapılar	1.023	62	4	49	9
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	3.312	121	13	99	9
Mezarlıklar	3.210	181	33	143	5
Şehitlikler	227	11	2	8	1
Anıt ve Abideler	313	23	10	12	1
Doğal Varlıklar	6.808	68	43	17	8
Kalıntılar	1.973	99	24	71	4
Korumaya Alınan Sokaklar	60	0	0	0	0
Toplam	98.228	2303	624	1389	290

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 40)

Edirne’de kültürel hayatın görece zengin olduğuna ilişkin göstergelere ve 37 bin üniversite öğrencisinin varlığına rağmen, ildeki tek tiyatronun da 2000-2001 sezonundan sonra kapanmış olduğu dikkati çekmektedir. Hiç tiyatro salonu olmamasına rağmen, 2000 yılında 3 olan sinema salonu sayısı 2012 yılında 21’e çıkmış ve gösterilen film sayısı 2 kat, izleyici sayısı ise 3 kat artmıştır. Oysaki Balkan Harbi öncesinde, hastanede röntgen uzmanı olarak çalışan Dr. Rifat Osman’ın verdiği bilgilere göre Edirne’de sinema ve tiyatrolar dolup taşmaktaydı (Kazancıgil D. R., 1994, s. 77)

² Bu yapılardan bir bölümüne ait çizimler Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver’in Edirne’si başlıklı kitapta yer almaktadır (Kazancıgil R., 1999). Rifat Osman Edirne’deki köşkerlerin ve konakların güzelliğini bir başka kitabında fotoğraflar ve çizimlerle detaylı olarak anlatmıştır (Ünver, 1983).

Sosyal hayatın gelişmişliği, kültürel hayatın zenginliği ve ortalamanın üzerindeki eğitim seviyesi, Edirne'yi nitelikli işgücü açısından elverişli bir konuma yerleştirmektedir. Gençlerin neredeyse yarısı Edirne'nin küçük sakin, huzurlu ve İstanbul'a yakın bir şehir olmasının kalmak için en önemli sebep olduğunu düşünmektedir.

KURUMSAL KAPASİTE

İl genelinde Edirne, Keşan ve İpsala'da üç Ticaret ve Sanayi Odası, yine aynı merkezlerde üç de ticaret borsası bulunmaktadır. Bunların yanı sıra ilde 35 adet esnaf ve sanatkâr odası ve bunların oluşturduğu bir Edirne Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği bulunmaktadır. İldeki esnaf ve sanatkâr odalarına kayıtlı üye sayısı 45.840'dir.

Tablo 36 TR21 Trakya Bölgesi Toplam Faal ve Fesih Dernek Sayıları, 2012

	Toplam Faal Dernek Sayısı				Toplam Fesih Dernek Sayısı			
	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21
2004	867	499	462	1.828	1.230	516	359	2.105
2005	772	465	474	1.711	1.328	559	403	2.290
2006	797	472	474	1.743	1.438	601	431	2.470
2007	822	490	496	1.808	1.543	646	487	2.676
2008	841	501	485	1.827	1.644	690	526	2.860
2009	895	529	491	1.915	1.772	753	565	3.090
2010	920	549	510	1.979	1.879	828	614	3.321
2011	937	565	519	2.021	1.988	897	655	3.540
2012	977	596	528	2.101	2.113	994	695	3.802
2013	968	578	491	2.037	1230	1087	216	2.533

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 53) ve Dernekler Dairesi Başkanlığı

Sivil Toplum örgütlerinin sayısı ve bu örgütlere üye olan kişi sayısının çokluğu Edirne'de kültürel hayatın gelişmişliğinin bir başka göstergesidir. Edirne'de nüfusun %11'inin bir sivil toplum örgütüne üye olduğu görülmektedir.

Tablo 37 TR21 Trakya Bölgesi Derneklerde Bulunan Toplam Üye Sayısı, 2012

	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	TR21
2004	49.731	41.183	12.058	102.972
2005	47.543	42.784	2.361	92.688
2006	49.379	42.009	32.847	124.235
2007	57.782	40.704	34.885	133.371
2008	55.079	41.573	33.514	130.166
2009	58.632	45.102	28.962	132.696
2010	57.617	40.378	35.375	133.370
2011	61.566	41.673	33.888	137.127
2012	63.065	42.199	34.587	139.851

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 54)

Edirne’de girişimciliğin gelişiminin önünde çeşitli engeller olduğu görülmektedir. Nüfus mübadeleleri ticaret ve üretimle iştigal eden kesimde süreksizliğe yol açmıştır. Sınır kenti olması nedeniyle askeri varlığın güçlü olması, nüfusun büyüklüğüne oranla sivil nüfusun görece olarak küçük kalmasına yol açmıştır. Toplumsal dokudaki bu gibi gelişmeler, şehirde ortak yaşama kültürünü zaafa uğratmış, sorunlar ve çözümler konusunda uzlaşma noksanlığı ortaya çıkmıştır. Yapılan çok sayıda görüşmede, Edirne’de geçmişte sorunların tespiti ve çözümleri konusunda ortak bir noktaya varmak konusunda ciddi görüş ayrılıklarının ortaya çıkmış olduğu dile getirilmiştir (Hamdi Sedefçi, 2013) ve (Hasan Duruer, 2013). Benzeri bir değerlendirme, Kısım 4’te yer verilen anket sonuçlarında da gözlemlenmektedir.

2004-2009 dönemi Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi: Edirne ilinin UNESCO dünya kültür mirasında yer alması nedeniyle turizm teşvik edilmeli.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI DURUMU

Edirne ili yerleşim yeri itibarı ile Türkiye’nin Avrupa’ya açılan kapısıdır. Nitekim Yunanistan ve Bulgaristan’a açılan 6 sınır kapısından 5’i Edirne ili sınırları içerisindedir. Bunlar sırasıyla İpsala, Uzunköprü, Pazarkule, Kapıkule ve Hamzabeyli sınır kapılarıdır. İl içerisinde Trakya Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü’ne bağlı 7 gümrük müdürlüğü bulunmaktadır. İpsala Gümrük Müdürlüğü yolcu taşımacılığında en önemli yükü çekmektedir. Zira Trakya’daki toplam yolcu giriş ve çıkışının yarısından fazlası bu gümrükte gerçekleşmektedir. Avrupa’ya giden tırların ise neredeyse %60’ı Kapıkule Tır Gümrük Müdürlüğü’nden geçmektedir. Sadece Kapıkule Gar Gümrük Müdürlüğü’nün orman ürünleri, canlı hayvan, alkol ürünleri, ayçiçeği tohumu, Torf ithalat işlemleri konularında ihtisas alanı bulunmaktadır. Toplam turist çıkış bilgileri baz alındığında 2011 yılında toplam çıkış yapan ziyaretçilerin yaklaşık %10’u Edirne ilinde yer alan bu sınır kapılarını kullanmıştır. Dolayısıyla, buradaki gümrük faaliyetleri önem kazanmaktadır.

Tablo 38 Edirne İli Gümrük Müdürlükleri Giriş Çıkış İstatistikleri, 2011

	Yolcu		Küçük Araç		Otobüs		Tır		Tren	
	Giriş	Çıkış	Giriş	Çıkış	Giriş	Çıkış	Giriş	Çıkış	Giriş	Çıkış
Kapıkule Tır Gümrük Müdürlüğü							238,172	238,799		
Kapıkule Yolcu Salonu Gümrüğü	917,086	838,629	171,289	151,556	9,115	8,561				
Kapıkule Gar Gümrüğü	19,469	17,662	3,156	2,456					1,975	1,915
Uzunköprü Gümrük Müdürlüğü^{3[1]}	12,057	11,716							303	302
İpsala Gümrük Müdürlüğü	2,013,428	2,060,295	425,815	420,082	9,115	8,561	66,788	66,838		
Hamzabeyli Gümrük Müdürlüğü	369,243	334,8	81,694	66,58	1,528	1,516	108,029	105,569		
Pazarkule Gümrük Müdürlüğü	198,594	208,067	63,713	66,799	484	535				

Kaynak: Trakya Lojistik Master Plan

Trakya Bölgesi konumu nedeniyle ulaştırma alanında rekabetçi bir yapıya sahiptir. Türkiye'yi Anadolu'dan geçerek Ortadoğu ve yakın Asya'ya bağlayan, Kapıkule'den başlayan E-80 ve İpsala'dan geçen E-90 otoyolları Edirne ili içerisinde geçmektedir. D100 ve D110 diğer önemli karayolu bağlantılarıdır. Edirne ili de Bölge'deki diğer iller de olduğu gibi karayolları ulaştırma alt yapısı bağlamında Türkiye'deki ortalamaların üzerindedir. Karayolları Genel Müdürlüğü 2014 yılı istatistiklerine göre Edirne ili içerisinde toplam 739 km'lik yolun 51 km'si otoyoldur. Otoyolların oranı %6,9 ile %3,2 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ayrıca yük taşımacılığına imkân veren yüksek kalitede yollar yine genelde Trakya Bölgesi'nde özeldir Edirne ilinde yaygındır.

Edirne Bilim ve Teknoloji İl Müdürü Engin Bişar: Önümüzdeki beş sene içerisinde hızlı trenin gelmesi ve sivil havalimanının açılması ile ulaşımda karşılaşılan sorunların bir kısmı çözülecektir. Bunun sonucu ilimize yeni yatırımcılar gelecek, iş olanakları artacaktır.

Karayollarının genişletilmesine yönelik süregiden projeler de mevcuttur. Bu projelerin tamamlanması durumunda Edirne'de sınır ticareti daha da hareketlenecek ve İstanbul-Edirne turizm faaliyetlerini artacaktır. Bu kapsamda Keşan Enez yolu genişletilmesi çalışmalarını deniz turizminin gelişmesi açısından örneğin yararlı olacaktır. Çalışmalarına başlanan Edirne Pazarkule otoyol bağlantı yolunun tamamlanması durumunda da Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Rusya ile ulaşım yaklaşık 100 km kısalacak ve şehir içi trafiği de rahatlayacaktır.

^{3[1]} Uzunköprü Gümrük Müdürlüğü'nde tren seferlerinin durması dolayısıyla 2012 yılında itibaren giriş çıkış yapılmamaktadır.

EDSİAD Üyesi Şükrü Ciravoğlu: Edirne’de ulaşım olanaklarının, altyapı yatırımlarının yeterince hızlı olmadığını düşünüyoruz.

Edirne iline en yakın liman Tekirdağ’dadır. Yaklaşık 140 km mesafedeki limanlara erişim karayolları ve demiryolları vasıtasıyla mümkündür. Ancak Türkiye’nin ilk büyük konteynır gemilerine hizmet verebilecek Asyaport limanına erişimde demiryolu bağlantısı maalesef yoktur.

EDİSAD Yönetim Kurulu Başkanı İsmet Açıkgöz: Edirne’nin metropol şehir İstanbul’a yakınlığı hem avantaj hemde dezavantaj getiriyor.Ulaşımında çeşitliliğin olmaması turizmin gelişmesine engel.

Demiryolları bakımından ise Edirne’nin İstanbul ve Selanik ile demiryolu hattı ilk kez 1873’de açılmıştır (Onur, 2006). Bugün, 321 km toplam uzunluğu olan Trakya Bölgesi demiryolları ağının 96 km’lik kısmı Edirne içerisinde yer almaktadır. Ancak mevcut demiryolları ağı düşük ticari hız ve kapasite bakımında bölgenin ihtiyaçlarına karşılık gelmemektedir. Bu kapsamda 2017 yılında tamamlanması beklenen Halkalı Bulgaristan Hudut (Kapıkule) demiryolu projesi ile İstanbul Edirne arasının 1 saate inmesi beklenmektedir. Hızlı tren, gerek sanayileşme, gerekse, eğitim, turizm, sağlık gibi hizmet sektörlerinde Edirne’nin gelişmesinin ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır.

Üç ülkenin (Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan) ortak noktası konumunda bulunan Edirne’de bir havalimanının eksikliği dikkati çekmektedir. Tekirdağ’da yer alan Çorlu havalimanı kargo için kullanılırken, Edirne’de kurulacak bir havalimanı her üç ülke için de ulaşım açısından kolaylık sağlayacaktır. Ancak, Edirne’nin ulaştırma imkanlarının gelişimi, buradaki ürünlerin pazarlaraulaşımını kolaylaştırdığı gibi, transit geçişler nedeniyle Edirne için zaman zaman kayıplara da neden olduğu belirtilmiştir (Yardımcı, 2014).

EDSİAD Yönetim Kurulu Başkanı İsmet Açıkgöz: Edirne’de kurulacak Lojistik Merkezi bölgenin önemini artıracaktır. “Tarımsal Lojistik Merkezi” olarak değerlendirilen merkezin sadece “tarımsal” alan ile sınırlanmaması gerekir.

Trakya’da yer alan tüm iller gibi Edirne için de lojistik merkez olma hedefi sıklıkla dile getirilmektedir. “Lojistik Merkezi” için haritada belirlenmiş bir alan olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra gümrükleme için iyileştirme çalışmalarının lojistik merkezinin kapsamı için önem taşıdığı belirtilmiştir(Özay Öztürk, 2013).

Denizbank Bölge Müdürü Ahmet Çelik: Edirne’nin potansiyeli çok yüksek. Hızlı trenle İstanbul-Edirne arasının bir saate incek olması, Edirne’nin potansiyelini artıracak.

Tekirdağ Valisi Ali Yerlikaya; İstanbul-Edirne hızlı tren hattı, İstanbul-Çanakkale otoyol bağlantısı, İstanbul 3. Boğaz geçişi dâhil 3. İstanbul havalimanı ile birlikte Kuzey Marmara

Otoyol geçişi ve İstanbul-Çanakkale-Balıkesir otoyol projelerinin Trakya bölgesinin gelişimini tetikleyecek projeler olduğunu vurgulamıştır. (Yerlikaya, 2014). İstanbul-Edirne bağlantılı hızlı tren projesi ile Edirne-İstanbul arası ulaşım yaklaşık 45 dakika gibi bir süreye inmesi ile birlikte hızlı tren hattı noktaları önemli bir gelişme odağı haline gelecektir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 39).Edirne'nin İstanbul'a olan yakınlığı, kentin gelişiminin hem sürükleyicisi hem de başlıca engeli olmuştur. 4. Kısım'da sonuçları değerlendirilen Öğrenci Anketi bulgularına göre (bkz.EDİRNE'NİN GELECEKTEKİ EKONOMİK performansı , s. 152) gençlerin %30'u İstanbul'un gölgesinde olmayı Edirne'nin gelişimini kısıtlamış en önemli faktör olarak belirtmişlerdir.

Edirne'nin ulaşım imkanlarının güçlenmesi, dezavantajları azaltıp, avantajları güçlendirecektir. Ulaştırma imkanlarının gelişmesi sayesinde Edirne, ölçek ekonomilerinden yararlanabilecek ve sanayileşmede ivme kazanabilecektir.

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Edirne'de sadece bir adet organize sanayi bölgesi olmasına karşılık merkez ve ilçeler dahil toplam 8 KSS (Küçük Sanayi Sitesi), bir teknopark ve bir lojistik merkezi yer almaktadır. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012)

Edirne Organize Sanayi Bölgesi 589.731,31 m² alana sahip 41 adet parseli bulunmaktadır. Tahsisli parsel sayısı ise 34'dür(Edirne OSB).OSB alanının %88'i yatırımcılara tahsis edilmişse de az sayıda firma faaliyete geçmiştir.

OSB'de faaliyet gösteren firmaların sektörel dağılımına baktığımızda %29'u alüminyum ve metal sanayi , %17'si makine motor sanayi, %9'u tekstil ve konfeksiyon, %9'u kimya, %6'sı enerji, %6'sı inşaat elemanları ve %6'sı hijyen ürünleri sektörleridir.

Edirne OSB, Avrupa Birliğine, ana yollara ve sınır kapılarına çok yakın olması, tarımsal ve hayvansal hammaddelere ulaşımının kolay olması ve firmaların ihtiyaç durumunda destek alabilecekleri TrakyaTeknopark'ın aynı ilde bulunması bağlamında önemli avantajlar barındırmaktadır. Öte yandan, OSB'de karayolları yetersizliği ve arıtma tesisinin olmaması gibi sıkıntılar da mevcuttur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2012). Edirne ilindeki OSB'de atık su arıtma tesisi kurulması için 2010 yılı itibarı ile çalışmalara başlanmıştır. (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014)

Edirne Bilim ve Teknoloji İl Müdürü Engin Bişar: Edirne'ye büyük projeler gereklidir. Bunlardan birisi tarım alanındaki yüksek üretim kapasitesini katma değere ve istihdama dönüştürebilecek Gıda ve Tarım İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulmasıdır. Nitekim Keşan Gıda ve Tarım İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin kuruluş başvurusu yapılmıştır.

Edirne’de esnaf ve sanatkârların, özetle KOBİ’lerin yer aldığı KSS’lerde ise toplam 1700’den fazla firma faaliyet göstermektedir. Marangozhaneden, araba tamirine kadar birçok işletmeyi barındıran KSS’lerde en belirgin sorun yine ulaşım ve altyapı sorunlarıdır.

Organize Sanayi Bölgesi’nde faal olan 6 – 7 tesis bulunmaktadır. OSB’nin çekici olmayışı, yollarının bozuk oluşu, su hattının henüz yeni inşa edildiği Organize Sanayi Bölgesi’ndeki sorunlar nedeniyle OSB ivme kazanmamaktadır. 03.06.2010-15.08.2012 tarihlerinde görev yapmış olan Edirne Valisi Hasan Duruer, Edirne’li girişimciler OSB’ye pek fazla itibar etmeseler de dışarıdan gelen yatırımcıların olduğunu ve OSB’nin %90’ına yakınının Edirne yerlisi olmayanlar tarafından işletildiğini vurgulamıştır (Hasan Duruer, 2013).

ÇEVRE

Gelişiminde tarım ve turizmin ağırlık taşıması nedeniyle, çevre sorunlarına yol açmayacak bir kalkınmanın Edirne için taşıdığı önem aşikârdır. Türkiye’nin birçok bölgesinde olduğu gibi, orman, tarım ve kıyı bölgelerinin tahribatı, habitat kaybı, biyolojik çeşitlilikteki azalma, plansız kentleşme ve bunun sonucu meydana gelen görüntü ve gürültü kirliliği, Edirne için de sorunlu alanlar arasındadır.

Çevre sorunları arasında en öncelikli konu, suların temizliğidir. Trakya Bölgesi’nin su potansiyelinin %70’ini tek başına Meriç Nehri’nin oluşturması, Meriç Nehri’nde oluşan kirlenmeyi tüm bölge açısından önemli bir sorun haline getirmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Trakya’nın önemli yerüstü su kaynaklarından biri olan Ergene nehrinde su kirliliğinin, en kirli su seviyesi olan 4. dereceye ulaşmış olması, bu suyu tarım dâhil kullanılamaz boyutlara getirmiştir(Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 75).

Edirne Belediyesi’nin şehir kanalizasyon şebekesinde toplanan atık sular herhangi bir arıtmaya tabii tutulmadan Meriç nehrine verilmektedir. “Yağmur suyu kanalı mevcut değildir. Nehre atılan kanalizasyon suyu takriben 5.380.000 m³/yıl mertebesinde” (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 137). 2010 yılında Türkiye genelinde atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusu içindeki payı %62 iken, Edirne genelinde belediyelerin kanalizasyon şebekesi atık sularını hiçbir arıtma tabii tutulmadan doğrudan nehirlerle deşarj etmesi, kentin övünülen gelişmişliğiyle de, gastronomi ve kültür turizmi yönelimleri ile de çok uyumsuz olduğu ortadadır.

Ancak Edirne’de evsel ve sanayi tesislerinin atık sularının ilin iki önemli akarsuyu olan Ergene ve Meriç Nehirlerine direkt ya da dolaylı olarak deşarj edilmesi, Trakya’daki diğer iller için de sorundur.

Meriç taşkınlarının engellenmesi ve yerleşim yerlerinin planlanmasının bu taşkınlar göz önüne alınarak yapılması da önümüzdeki dönemde Edirne’de dikkate alınması gereken önceliklerden birisidir.

Turizm ve tarım açısından önem taşıyan bir başka çevre konusu da katı atıkların arıtımıdır. 2011 yılında il üç bölgeye ayrılarak 3 katı atık birliği oluşturulması bu anlamda önemli bir adım olmuştur.

Hava kirliliğinin kritik eşikleri aşmadığı ancak özellikle sonbahar-kış sezonunda daha yüksek değerler aldığı görülmektedir.

Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı’nda hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi için bir dizi önlem sayılmış, kirlетici sanayi işletmelerine kesinlikle izin verilmemesi gerektiği vurgulanmıştır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, s. 7-13, 57).

KISIM 3

GİRİŞİMCİLİK VE SEKTÖREL YAPI

Edirne'nin sosyo-kültürel gelişmişlik seviyesi ile ekonomik gelişmişlik seviyesi arasında fark vardır. Sosyo-kültürel olarak gelişmiş olan Edirne'nin ekonomik olarak geride kalmış olmasının nedenlerinden birisi de kentteki girişimcilik kültürünün zayıflığıdır.

Edirne Ticaret Borsası Başkanı Özyay Öztürk: Edirne'nin potansiyellerini gerçekleştirememesinin başlıca nedeni, insanların belli standartlarda yaşamaları ve bunu daha fazlasını istememeleri nedeniyle fazla atak olmamalarından kaynaklanmaktadır.

Trakya Kalkınma Ajansı bölgedeki insanların girişimcilik konusunda profillerinin çıkartılması ve girişimciliğin önünde engel olarak algılananların ortaya çıkarılması için yapılan Girişimcilik Analizi çalışmasında TR21 Trakya Bölgesinde yeni bir girişimde bulunabileceklerini ifade edenlerin oranı %2,5 olarak bulunmuştur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 49) Türkiye genelinde bu oran %9,7'dir. Bu bulgu, Trakya bölgesindeki büyük yatırımların birçoğunun Bölge dışından olan bireyler ve gruplar tarafından yapılıyor olması ile birlikte değerlendirildiğinde, bölgede girişimciliğin gelişiminin zayıf olduğunu göstermektedir.

Modavizon Genel Müdürü Turgut Bakır: Dünyayı dolaşıyoruz, görüyoruz ki tüm dünyada çok hızlı bir değişim var ve global gelişimin hızına ayak uyduramayanlar gidiyor. Edirne bu global değişimin hızına ayak uydurmakta zorlanıyor.

Bölgede girişimciliğin tarihsel olarak da güçlü olmadığını, ortak girişimlerin başlangıçta başarılı olsa bile sonradan sürdürülemediği Edirne dışı girişimcilere satılmış olduğunu 1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanlığı yapmış olan İbrahim Ay, şöyle örneklemiştir: "Edirne'deki mandıraclar bir araya getirilip Meriç Süt adında bir fabrika kurulmuş ve bu fabrika Türkiye'deki ilk paket sütü yapmıştır. Ama Edirneliler bunu yürütemedi, riskten korktu" diye anlatmıştır (Ay, 2014).

1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanı İbrahim Ay: Edirne komşu ülkelere açılan pencere. Aynı zamanda çok badire atlatmış bir şehir.

Günümüz teknolojisi ve ekonomisi, ölçek ekonomilerinin önemini altını çizer. Sermaye birikiminin bugün artık zayıflamış olduğu bir yerde, rekabet edebilmek için işbirliği modellerinin geliştirilmesi gerektiği açıktır. Buna karşılık Yardımcı Tarım Gıda Sanayi Limited Şirketi, Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yardımcı'nın vurguladığı bir nokta öne çıkmaktadır: "Edirne'de ortaklık anlayışı yok; küçük olsun benim olsun anlayışı var" (Yardımcı, 2014). Edirne halkının ortaklıktan çekiniyor olmasını 1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanı İbrahim Ay da vurgulamıştır. "Edirne halkı ortaklık kurmakta zorluk çeker; küçük olsun benim olsun der. Ailecidir; ben burada zengin oldum; bu bana yeter der" (Ay, 2014).

03.06.2010-15.08.2012 tarihlerinde görev yapmış olan Edirne Valisi Hasan Duruer: Dışarıdan aşı yapılmadan, Edirne'nin kendi dinamikleri ile kalkınması kolay gözüküyor.

Kenttin tarihsel gelişimine bakıldığında, birçok Osmanlı kentinde olduğu gibi Edirne'de de ticaret hayatının genellikle Yahudilerin elinde olduğunu, Türklerin hayvancılıkla ve çiftçilikle uğraştığı ifade edilmektedir. "Atatürk tarafından Kazım Dirik bölgede bazı Türk aileleri belirleyerek Yahudiler ile ortaklık kurmalarını sağlamakla görevlendirilmiş⁴ bu şekilde zamanla ticaret ve mandıracılığa Türkler hakim olmaya başlamıştır.

Trakya Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Emre Atılğan: Konar – göçerlik nedeniyle usta-çırak ilişkisi gelişmemiştir.

Edirne'de ticaret hayatının Türklerin eline geçmesinden sonra işsizlik artarken yeni yatırımlar da yapılmaya başlanmıştır (Ay, 2014). Ancak Tekirdağ'ın, özellikle Çerkezköy ve Çorlu'nun İstanbul'daki sanayi için cazip olmaya başlaması ve 1970'lerin sonlarında Edirne, teşvik kapsamından çıkartılırken, Tekirdağ'ın teşvik kapsamına alınmasından sonra Edirne'de ekonominin gelişimi sekteye uğramıştır.

Edirne'de girişimciliğin gelişmesinin önündeki en büyük sorunun ortaklık modellerinin çalıştırılmaması olduğu görülmektedir. Edirne'de sanayide bir sıçrama yapılması kolay olmayacak, tarımda ise, toprak toplulaştırması, sözleşmeli hayvancılık, lisanslı depoculuk gibi ortaklık modelleri işletilemediği, markalaşma sağlanamadığı sürece, mevcut eğilimler devam edecek, daha büyük bir gelişme olmayacaktır; turizmde ise belli bir ivme yakalanmıştır. (Yardımcı, 2014).

4. Kısım'da sonuçları değerlendirilen Girişimcilik Anketi'ne göre Edirne'nin sorunları arasında ilk sırada (bkz. Edirne'nin sorunları ve çözüm önerileri ile s. 138) girişimcilik eksikliği gelmektedir. Cevapların yarısına yakın bölümünü girişimcilik eksikliğinin oluşturması Edirne iş dünyasının ilin yüksek sosyo-ekonomik göstegelerinin dinamik bir ekonomiye ve zenginleşmeye tahvil edilemediğinin bilincinde olduklarına işaret etmektedir.

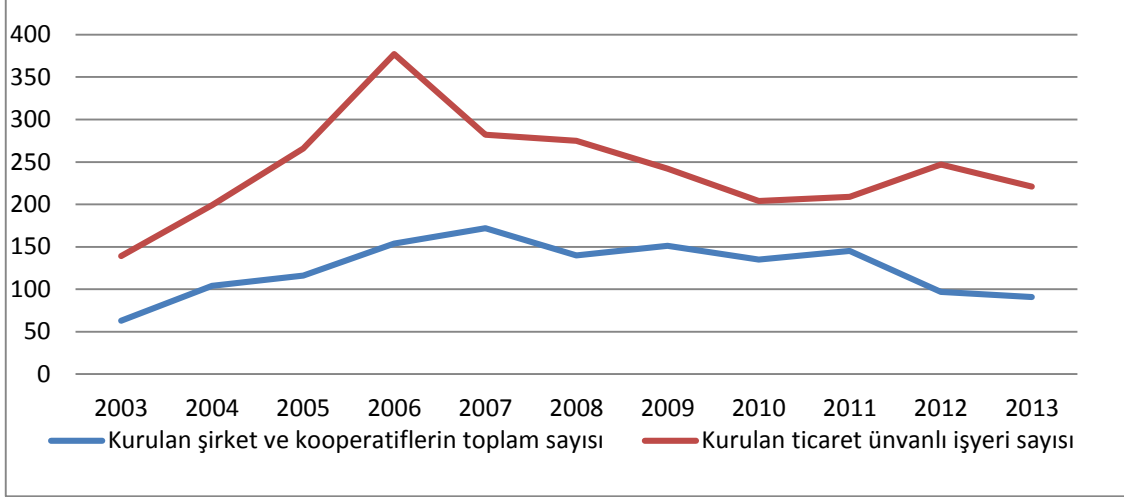
ŞİRKET KURULUŞLARI

Edirne'de yeni kurulan şirket sayısı istatistikleri 2000'li yılların başında yeni şirket kuruluşlarında bütün TR21 bölgesinde olduğu gibi hızlı bir artış olduğunu, ancak yeni şirket kuruluşlarındaki bu canlılığın diğer TR21 illerinin aksine 2006 yılı sonrasında korunamadığını göstermektedir. Yeni şirket kuruluşlarının hızlı olması ekonomideki dinamizm ve

⁴ Bu ortaklıklardan birisi de İbrahim Ay'ın babası Mehmet Ay'ın İshak Ovaıda'nın mandırasına ortak olmasıdır. Bir diğer örnek de Mustafa Yardımcı'nın dedesidir. (Ay, 2014)

girişimciliğin göstergesidir. Fakat yeni kurulan firmaların ayakta kalabilmesi ve yaşaması da iş ortamının sağlığının en önemli belirleyicisidir.

Şekil 8 Edirne’de yeni kurulan şirket sayısı

Kaynak: TÜİK ve TOBB Kurulan/Kapanan Şirket İstatistiklerinden hazırlanmıştır

Ayrıca, 2012 yılı TÜİK istatistiklerine göre Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale illerinin yer aldığı Batı Marmara Bölgesi'nin Türkiye ortalamasının altında internet ve bilgisayar kullanım oranlarına sahip olduğu dikkati çekmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 47).

Edirne, tarihsel ve sosyo-kültürel avantajlarına rağmen sanayileşme ve ekonomik gelişme açısından diğer TR21 illerinin gerisinde kalmıştır. Sanayileşme ve ekonomik gelişmişliğinin bir göstergesi de elektrik tüketimi verileridir. 2012 yılı verilerine göre kişi başı elektrik tüketimi Türkiye genelinde 2577 kWh iken Edirne'de bunun biraz üzerinde, 2706 kWh'dir. Ancak bu rakam Tekirdağ'da 7000 kWh'e, Kırklareli'nde 5500 kWh'e yaklaşan kişi başına elektrik tüketimi rakamlarının çok gerisindedir.

Kişi başına elektrik tüketimi ülke ortalamasının üzerinde gerçekleşirken toplam elektrik tüketimi ülke genelinin %1,4'ü düzeyindedir. Trakya Bölgesi'nin kayıp kaçak elektrik kullanımı oranı en düşük bölge olduğu göz önüne alınırsa Edirne ilinin elektrik kullanımı bakımından ülke ortalamasına yakın bir düzeyde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

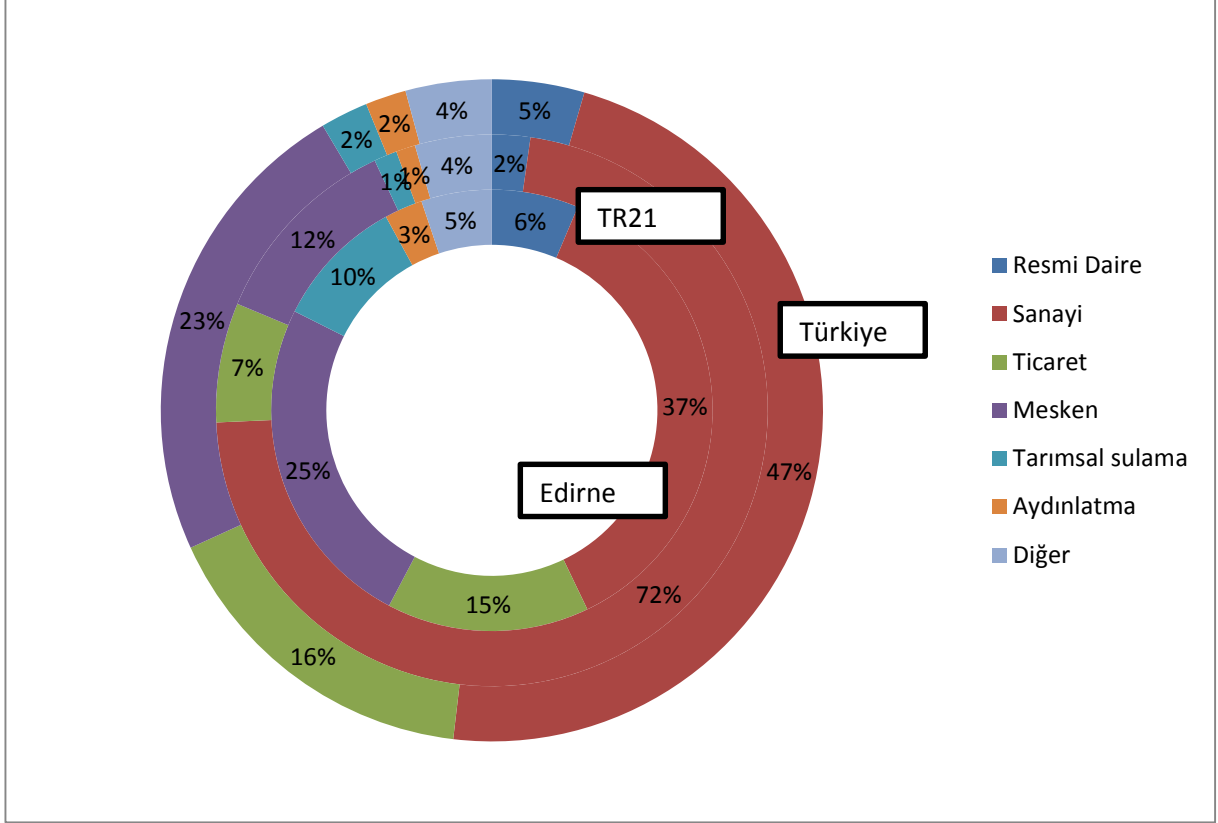
Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Mehmet Eren: Kamuoyunda Edirne'nin imajı hak ettiği yerde değil.

Sektörlere göre elektrik tüketimine baktığımızda ildeki sanayinin elektrik tüketimindeki payının Türkiye genelinde sanayinin elektrik tüketimindeki payının altında olması ilde sanayileşmenin zayıflığının bir başka göstergesi olmaktadır.

Kullanılan toplam 1.871.880 MWh elektriğin %37'si sanayide kullanılmaktadır. Bu oran %48 olan Türkiye ortalamasının altında olup %72 olan TR21 ortalamasının ise neredeyse yarısı

kadardır. Meskenlerde elektrik tüketimi ise %23 olan Türkiye yakın,%25kadardır. Bu oran da TR21 ortalamasının iki katından fazladır. Tarımsal sulama alanında kullanılan elektriğin tüm kullanımın %10'una ulaşması, Edirne'de tarımda modern teknolojilerden de yararlanılmaya başlanmış olduğunun bir göstergesidir.

Şekil 9 Kullanım yerlerine göre elektrik tüketiminin dağılımı, %, 2012

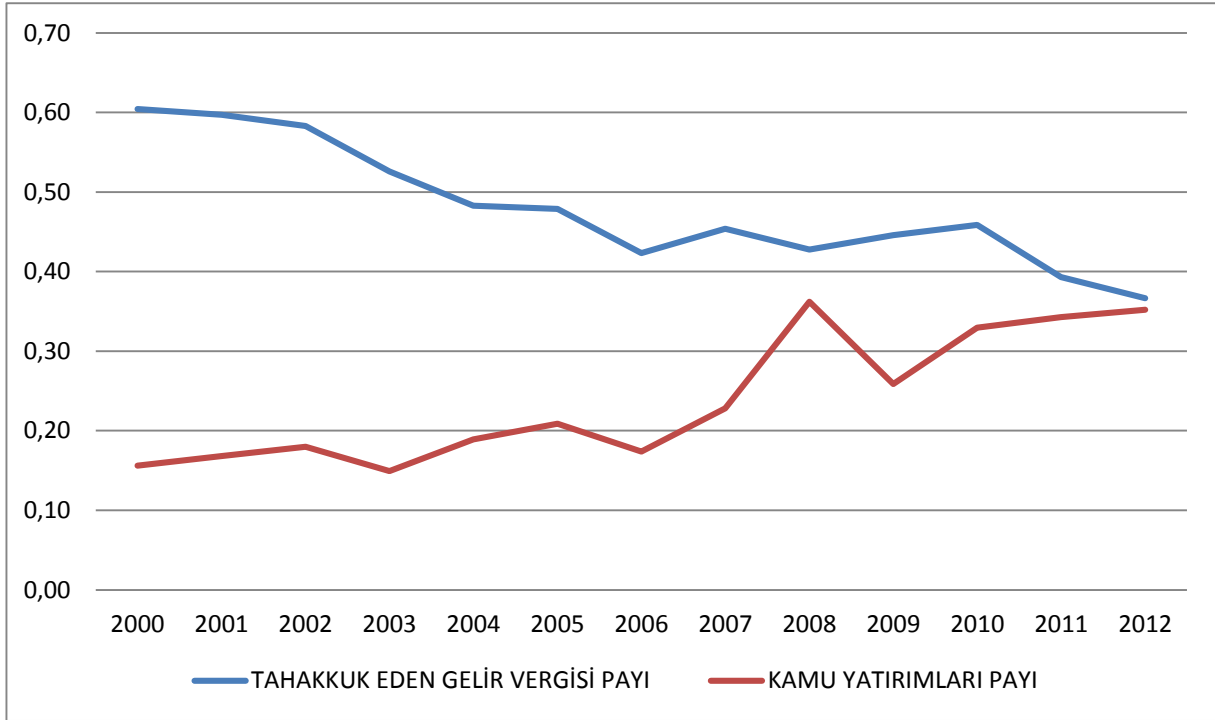

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler.

VERGİ TAHSİLATLARI

Türkiye'nin nüfusu içindeki payı son yıllarda % 0,6'dan %0,55'in altına doğru inen ve GSYH'si içindeki payı da bu düzeyde gerçekleşen Edirne'de tahakkuk eden gelir vergisinin payı 2000 yılında nüfusla orantılı bir düzeyden 2011 yılında %0,4'ün altına gerilemiştir. Edirne'nin kamu yatırımlarından aldığı pay nüfusunun ve vergi katkısının hep çok altında olagelmiştir. Ancak son yıllarda bu durum tersine dönmüş ve kamu yatırımlarının payı tahakkuk eden gelir vergisi payını yakalamıştır.

Şekil 10 Kamu gelirlerinde ve harcamalarında pay, (%) Edirne

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden yazarın hesaplamaları

Tablo 39 İller bazında 2000-2012 arasında beyan edilen gelir vergisi matrahı ve tahakkuk eden gelir vergisi tutarı, Edirne

Yıl	Tahakkuk eden gelir ver. Milyar TL	Kamu yatırımları, Milyar TL	Net kamu katkısı, Milyar TL
2000	5	12	6
2001	9	14	5
2002	8	28	20
2003	11	24	13
2004	13	30	17
2005	16	42	26
2006	16	38	22
2007	19	49	30
2008	20	79	59
2009	23	71	48
2010	26	112	85
2011	26	125	99
2012	27	156	130

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı

Edirne, 1969 yılında Kalkınmada Öncelikli Yöre (KÖY) kapsamına alınmıştır. Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamı ilk kez 1968 yılı Kalkınma Programı Kararnamesi ile Bakanlar Kurulu Kararınca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde 22 il olarak belirlenmiştir. 1978 yılında ise Edirne KÖY kapsamından çıkartılmıştır (Gökçen, 1990, s. 372). Tekirdağ'ın 1977 yılında kalkınmada öncelikli yörelere dahil edilmesi Edirne'deki sanayileşme sürecini olumsuz etkilemiştir.

2011 yılında yapılan SEGE çalışması, 2012 yılında uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminin mekansal boyutuna da temel oluşturmuş ve Edirne 2. Bölgede sınıflandırılarak teşvik sisteminden daha az yararlanabilir konuma gelmiştir.

Eski ve yeni teşvik sistemleri karşılaştırmasında, 2. Bölge illerinin teşvikli yatırımdan en az yararlanan iller olduğu dikkati çekmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2013, s. 82).

2004-2009 dönemi Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi: Edirne ilinin yaşadığı en önemli sorun yeteri kadar yatırım çekememesidir.

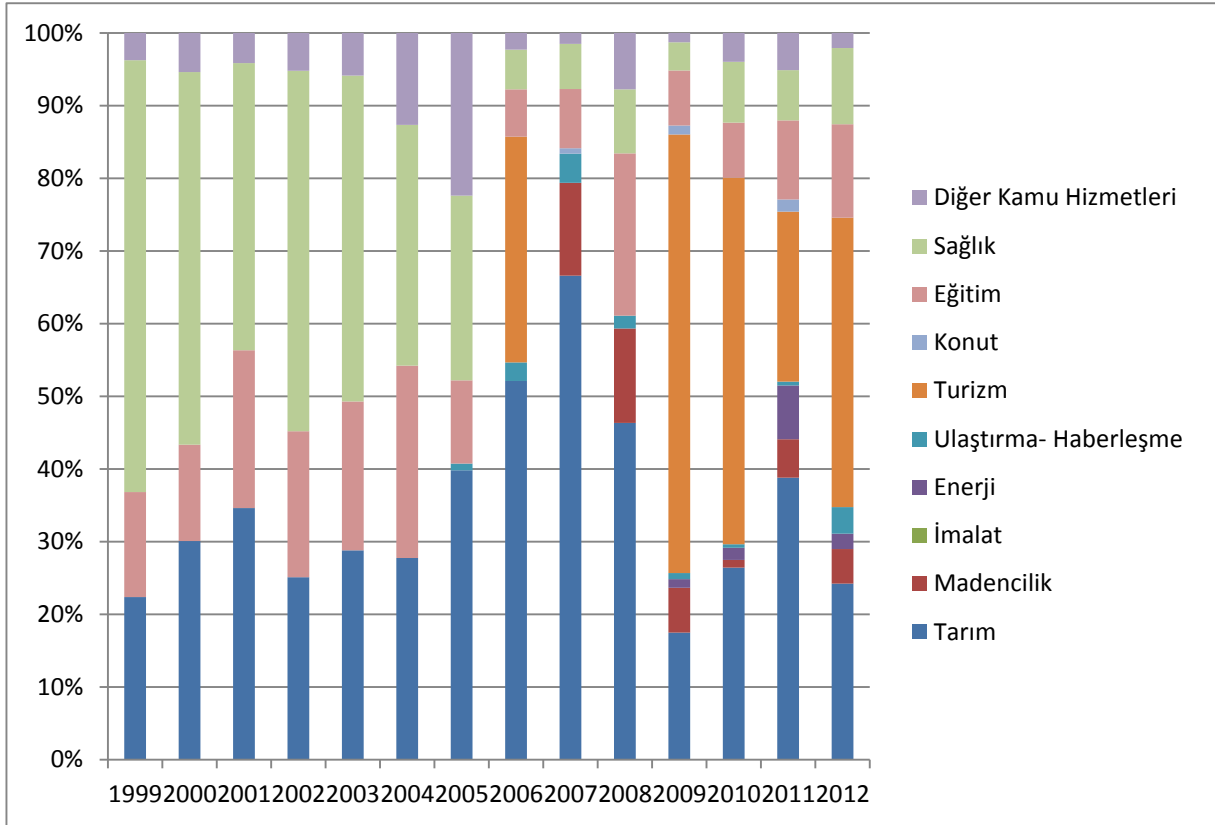
Edirne'de kamu yatırımlarının örüntüsü Türkiye genelinden oldukça farklılık göstermektedir. Son yıllarda Türkiye genelinde toplu olarak kamu yatırımlarının yarısından fazlasını oluşturan ulaştırma-haberleşme, enerji ve diğer kamu hizmetleri yatırımları Edirne'de küçük bir tutar oluşturmaktadır. Buna karşılık tarım alanındaki yatırımların oranı yıldan yıla değişiklik göstermekle birlikte, Türkiye ortalamasının 3-4 kat üzerinde gerçekleşmektedir. Buna ek olarak kamu yatırımlarının bileşiminde ciddi bir değişiklik dikkati çekmektedir.

1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanı İbrahim Ay: Bana kalırsa Edirne'yi ayağa kaldırmak için büyük bir yatırım lazım

2000'li yılların ilk yarısında sağlık, eğitim ve tarım, Türkiye ortalamasının kat kat üzerinde kamu yatırımı çekerken, 2000'li yılların ikinci yarısında sağlık ve eğitim yatırımları azalırken turizm yatırımlarında büyük bir artış görülmüştür. Kimi yıllarda Edirne'ye yapılan kamu yatırımlarının yarısından fazlasının bu alanlardan birine yönelmiş olduğu dikkati çekmektedir. Kamu yatırımlarının sağlık, eğitim ve turizm alanlarında yoğunlaşmış olması, genel olarak Edirne'nin gelişme hedeflerini destekler niteliktedir. Ancak, son yıllarda turizm yatırımlarındaki artışa rağmen eğitim ve sağlık yatırımlarının yavaşlamış olduğu ve bu yavaşlamanın ilin aktörlerindeki beklentilerin aksine olduğu tespit edilebilmektedir.

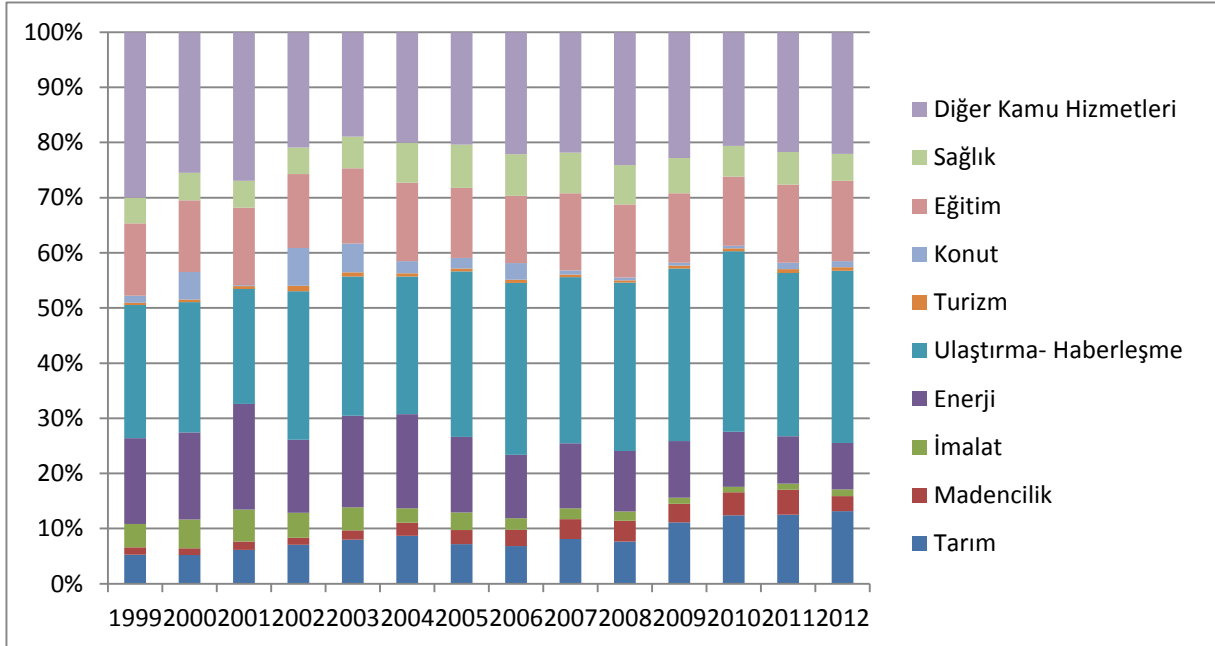
Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Edirne'yi üç ana eksen üzerine oturtmaya çalışıyoruz: tarım, eğitim ve turizm

Şekil 11 Kamu yatırımlarının sektörlere göre dağılımı, (%) Edirne

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı Kamu Yatırım Raporları'ndan yazarın hesaplamaları

Şekil 12 Kamu yatırımlarının sektörlere göre dağılımı, (%) Türkiye

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı Kamu Yatırım Raporları'ndan yazarın hesaplamaları

Bölgesel Teşvik Sisteminde 2. Bölgede yer alan Edirne'nin teşvikli yatırımlardan aldığı pay, il nüfusu ve il GSYH'sının Türkiye içindeki payının oldukça altında olup TR21 bölgesinde Edirne'yi istisna durumuna sokmaktadır.

Tablo 40 Teşvikli Yatırımlar içinde Edirne'nin payı (%)

	İstihdam	Sabit yatırım tutarı (TL)	Belge adedi
2005	0,16	0,13	0,50
2006	0,22	0,62	0,31
2007	0,38	0,09	0,43
2008	0,12	0,08	0,23
2009	0,03	0,15	0,13
2010	0,32	0,31	0,31
2011	0,23	0,26	0,47
2012	0,29	0,13	0,39
2013	0,20	0,08	0,22

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır

Teşvik belgeleri üzerinden yapılan bir inceleme Edirne'de yatırımların çok daha küçük ölçekli olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı yıllarda Edirne'de çalışan başına ve belge başına yatırım tutarı Türkiye ortalamasının dörtte biri düzeyine kadar inmektedir.

Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Mehmet Eren: Ülkedeki genel teşviklerden Edirne yeterince yararlanamadı. Teşvik sistemine esas teşkil eden endeks nedeniyle Edirne teşvikli yatırımlarından yeterince pay alamadı.

Tablo 41 Edirne'de ve Türkiye'de istihdam yaratma maliyeti, bin TL

	Edirne		Türkiye	
	İstihdam yaratma maliyeti	Belge başına yatırım tutarı	İstihdam yaratma maliyeti	Belge başına yatırım tutarı
2005	84	1.213	104	4.609
2006	369	10.657	133	5.394
2007	44	1.739	180	8.172
2008	154	3.089	225	8.628
2009	1.861	15.506	352	12.936
2010	402	14.928	417	15.091
2011	468	6.621	429	12.262
2012	184	4.563	393	13.323
2013	187	6.528	493	18.830

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır

GİRİŞİMLERİN SEKTÖREL DAĞILIMI

Sanayileşmenin ileri gitmediği Edirne’de en gelişmiş sektör hizmetler sektörüdür. SGK verilerinden yapılan incelemeye göre, girişimlerin %60’ dan fazlası hizmetler sektöründe iken, sanayinin payı %13’tür. Son yıllarda tüm Türkiye’de ekonomik büyümenin lokomotif sektörlerinden olan inşaat sektörünün de payının %13 ile sanayi sektörüyle aynı olması dikkati çekmektedir.

Tablo 42 Girişimlerin sektörlere göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	2,5	2,4	2,4	1,9	2,1
Maden ve Taş ocakçılığı	0,9	0,9	1,2	1,2	1,2
Enerji	8,7	8,6	7,8	7	6
İnşaat	12,8	12,5	13,1	12,9	12,4
Sanayi	14,2	13,6	12,8	12,9	12,9
Hizmetler	61,1	61,1	61,8	62,5	64,2
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Girişimlerin sektörel dağılımı itibarı ile, Edirne ticaret, ulaştırma ve konaklama sektörlerinde yer alan girişim sayısının fazlalığı ile dikkat çekmektedir. İmalat sanayi girişimlerinin diğer TR21 illerine kıyasla nispeten yüksek oluşu ildeki küçük ölçekli sanayi kuruluşlarının fazla oluşuyla ilişkilidir. İnşaat ve ticaret sektörlerinde girişimlerin payının TR21 illerine göre daha fazla oluşu dikkat çekmektedir.

Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Recep Zıpkıncı: Edirne bir eğitim ve kültür kentidir; şehirde tarıma dayalı sanayi vardır.

Girişim sayısı itibarı ile Türkiye içerisinde tarım, ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmetleri, gayrimenkul, eğitim ve eğlence sektörlerinde yığılımla oranları 1’den yüksektir.

EDSİAD Yönetim Kurulu Başkanı İsmet Açıkgöz: Edirne gastronomi ve kültür turizminde bu artan trendi iyi değerlendiremiyor. Gastronomi turizmi açısından Osmanlı saray mutfağı çok önemli olmasına karşılık yeme içme sektöründe eksiklerimiz var.

Tablo 43 İş kayıtlarına göre girişim sayıları

	Toplam girişimler içindeki pay (%)			Edirne'nin TR21 içindeki payı (%)		
	(1) Türkiye	(2) TR21	(3) Edirne	%	(3)/(1)	(3)/(2)
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	0,9	3,0	2,3	33,7	2,728	0,788
Madencilik ve taş ocaklığı	0,2	0,3	0,2	43,3	0,990	0,802
İmalat	12,1	8,7	10,0	20,8	0,827	1,145
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,1	0,0	0,1	18,2	0,396	1,318
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,1	0,1	0,2	14,5	2,051	1,434
İnşaat	7,2	7,6	8,3	24,2	1,159	1,102
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	35,2	33,8	32,7	26,9	0,931	0,968
Ulaştırma ve depolama	15,9	16,0	16,5	24,5	1,037	1,028
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,7	13,5	11,8	30,0	1,364	0,877
Bilgi ve iletişim	1,2	0,8	0,8	25,6	0,692	1,058
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,7	0,6	0,6	22,1	0,792	1,037
Gayrimenkul faaliyetleri	1,5	1,6	2,0	14,8	1,397	1,297
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5,5	4,2	4,2	27,7	0,771	1,010
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1,4	0,8	1,0	17,1	0,710	1,199
Eğitim	0,8	0,8	0,9	16,6	1,148	1,202
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,2	0,9	1,0	19,7	0,855	1,126
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	1,0	0,9	1,0	21,4	1,061	1,129
Diğer hizmet faaliyetleri	6,5	6,5	6,2	27,5	0,954	0,956
Toplam	100	100	100	26,0	1	1

Kaynak: TÜİK verileri ile yazarın hesaplamaları

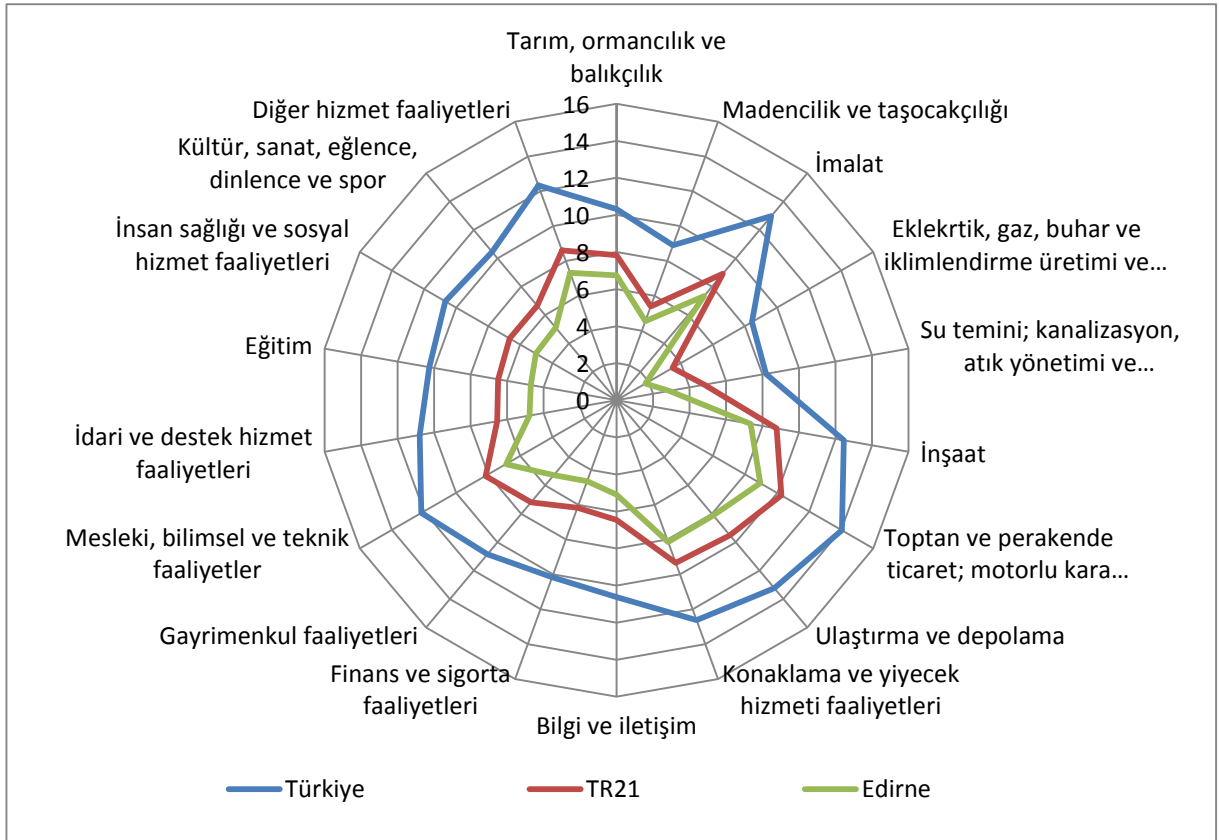
Yığınlaşma oranının Trakya bölgesine göre yüksek olduğu sektörlerden birisi de sağlık sektörüdür. Edirne’de yapılan görüşmelerde, Edirne’nin sağlık sektöründe önemli bir avantajının bulunduğu sık sık dile getirilmiştir. Edirne’deki üniversite bu alanda önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ancak Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük’e göre Trakya Üniversitesi Hastanesi’nde renovasyon yapılması, 1.000 kişilik doktor dışı sağlık personeline istihdam sağlanması ve 40 – 50 milyon TL’lik yatırım yapılması ile hastanenin kapasitesinin gelişmesi ve Edirne’nin sağlık merkezi olma iddiasının desteklenmesi mümkün olacaktır (Prof. Dr. Yener Yörük, 2013).

Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yener Yörük: Sağlık Bakanımız Dr. Mehmet Müezzinoğlu'nun göreve gelmesinden sonra yabancı hastalara yönelik yapılan düzenlemelerle son yılda hasta sayısında % 100'den fazla artış olmuştur.2014 yılında 25 milyon TL'lik hastane renovasyon yatırımı yapılmış ve 2015-2016 dönemi için aynı şekilde Kalkınma Bakanlığı'ndan yatırım desteği sağlanacak olması bizi Sağlık Turizminde güçlü olmak için umutlandırmıştır.

Sağlık sektörüne yatırım ihtiyacına karşılık kamu yatırımlarından sağlık sektörünün aldığı pay 2006 yılından sonra azalmıştır (bkz. Kısım III, Bölüm 1).

EDSİAD Yönetim Kurulu Başkanı İsmet Açıkgöz: Edirne'de kurulacak bir Sağlık Merkezi hem Balkan ülkelerinin hem de Trakya bölgesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecektir.

Şekil 13 Girişimlerin sektörel dağılımı, 2013

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikleri'nden yazarın hesaplamaları

Edirne'de ekonomi içindeki hizmetler sektörü ağırlığını korurken, bu sektörün alt kırılmalarına bakıldığında girişimlerin yarısından çoğunun geleneksel hizmet alanlarında olduğu, modern hizmetler alanlarında faaliyet gösteren girişimlerin payının ise dörtte birin altında kaldığı dikkati çekmektedir.

Edirne Valisi Dursun Ali Şahin: Edirne'nin geleceği tarım ve turizmde...

Tablo 44 Hizmetler sektöründe kayıtlı girişimlerin türlerine göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Geleneksel Hizmetler	55.0	53.6	55.8	55.8	54.7
Hibrit hizmetler	19.9	21.8	21.2	21.5	22.7
Modern hizmetler	25.1	24.6	23.0	22.7	22.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

Edirne’de varolan sanayi işletmelerinin %60 civarındaki bir oranının düşük teknoloji sanayilerde olduğu görülmektedir. Yüksek teknoloji alanlarda faaliyet gösteren girişimlerin oranı ise %1’in bile altındadır.

Tablo 45 Sanayi sektöründe kayıtlı girişimlerin teknoloji gruplarına göre dağılımı, %

	2008	2009	2010	2011	2012
Düşük teknoloji sanayi	57,9	59	60,2	62,1	62,9
Orta-düşük teknoloji sanayi	20,2	19,8	20	18,6	17,8
Orta-yüksek teknoloji sanayi	21,3	20,8	19,3	19	18,9
Yüksek-teknoloji sanayi	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

EDİRNE İÇİN SEKTÖREL REKABET GÜCÜ AYRIŞTIRMASI

Bu bölümde Edirne ilinin 2008-2012 yılları arasında nasıl bir ekonomik performans sergilediği ve bu performansta önemli rol oynayan sektörler mercek altına alınmıştır. Bu kapsamda bölge büyümesinin ardında yatan nedenler sektörel kompozisyona ayırma süreci olarak da bilinen shift share metodu vasıtasıyla incelenmiştir.

LİTERATÜR TARAMASI VE YÖNTEM

1940’lı yıllara kadar uzanan shift share analizinin bölgesel kalkınma perspektifine uygun bir analitik teknik olarak kullanılması 1960 yılında Dunn ile başlar. Dunn’a göre shift share metodu ekonomik aktivite içinde bölgesel özelliklere ilişkin de bilgi verir.(Herath, 2013) Bu metot bölgesel kalkınma, kent çalışmaları, ekonomi politik, pazarlama, coğrafya (Herath, 2013) ve dış ticaret (Fotopoulos, 2010)) gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Klasik shift share analizini genel olarak şu şekilde ifade etmek mümkündür. Bölgede üretim, istihdam, girişim sayısı gibi temel parametrelerdeki toplam büyüme ayrıştırılır ve üç kısımda incelenir. İlk kısımdaki referans bölge ulusal ekonomiye karşılık gelmektedir, istihdam ya da girişim sayılarında ülke genelinde toplam büyümenin etkisine bakılır. Bu kısım ulusal pay

(NS) olarak adlandırılmaktadır. İkinci kısımda sektörel yapıdaki değişimin etkisini anlamak üzere bölgedeki sektörlerin ulusal ölçekte hızlı ya da yavaş büyüyüp büyümediği araştırılır ve sektör payının (IM) bölgedeki etkisi ölçülür. Son olarak da bölgenin kendi avantajlarının ya da dezavantajlarının ölçümlendiği bölge payı (RS) yer alır. (Haynes K. E., 1997)

NS terimi ulusal etkiyi, IM terimi sektörel etkiyi ve DS terimi rekabet gücü etkisi ifade etmektedir.

“i” terimi “r” bölgesindeki sektörü, E_{ir} terimi, “r” bölgesinde “i” sektöründeki istihdamı, “ g_{ir} ” terimi “r” bölgesinde “i” sektöründeki toplam istihdamda büyüme ya da azalmayı, “ g_{in} ” terimi “n” referans alanında “i” sektöründeki istihdamın büyüme ya da azalmasını ifade etmektedir.

$$NS \equiv E_{ir} g_n \quad (1)$$

$$IM \equiv E_{ir} (g_{in} - g_n) \quad (2)$$

$$DS \equiv E_{ir} (g_{ir} - g_{in}) \quad (3)$$

Bölgedeki toplam kayma

$$TS \equiv NS + IM + DS \quad (4)$$

olarak hesaplanır.

$$TS \equiv E_{ir} g_n + E_{ir} (g_{in} - g_n) + E_{ir} (g_{ir} - g_{in}) \quad (5)$$

Öte yandan Barff and Knight (Barff, 1988) ulusal ekonomideki büyüme ve bölge ekonomisinin büyümesi arasındaki farkların yüksek ya da ele alınan zaman süresi içerisinde kriz vb. şokların olduğu durumlarda geleneksel shift share yaklaşımının uygun olmadığını ve dinamik shift share yaklaşımının daha açıklayıcı olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşımla ulusal pay, sektörel pay ve bölge payı yıllık bazda hesaplanır ve onların toplamı değerlendirmeye alınır. Harris 1994’te(Harris) yaptığı çalışmada ise 1981-82 krizi ile 1990-1991krizi arasındaki farkları karşılaştırmak için dinamik bir model kurmaktadır ve böylelikle Nevada eyaleti ve üç alt bölgenin krize karşı farklı tepkiler verdiğini ortaya koymaktadır.

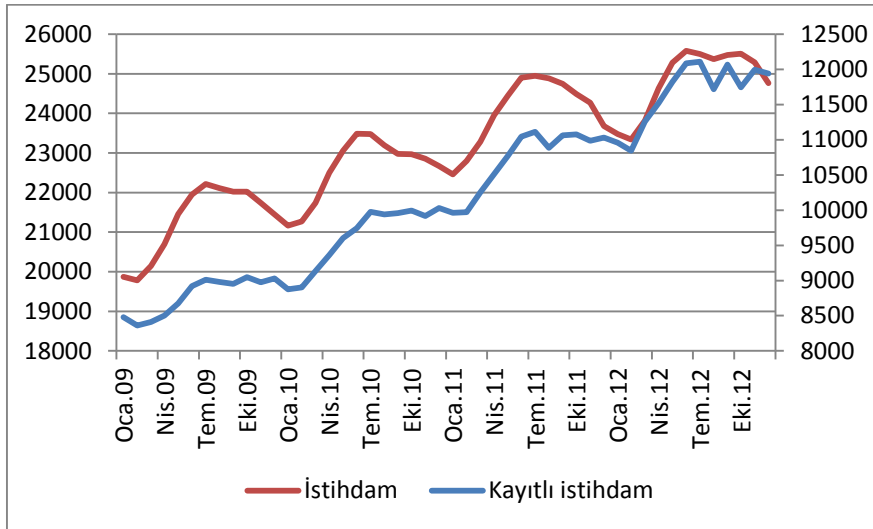
Bu çalışmada dinamik shift share yaklaşımı benimsenmektedir. 2008-2012 yıllarını kapsayan bu dönem içinde dünya ekonomisi büyük bir kriz yaşamıştır. Türkiye ekonomisi de doğal olarak bu krizden 2008-2009 yıllarında sert bir şekilde etkilenmiştir. Dolayısıyla, bu krizin etkilerini elimine etmek amacıyla yıllık bazda değişimlerin toplamını ele alan dinamik shift share metodu uygulanmıştır. (İzmen ve Daş, 2014)

VERİ

Veri kaynağını Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlanan ile göre sektörel bazda girişim ve işgücü istatistikleri oluşturmaktadır. SGK verilerinin sadece kayıtlı istihdamı göstermesi dolayısıyla tahminin yanlı olması kaçınılmazdır, ancak yine de gelişimi göstermesi açısından önemli bilgiler de sunmaktadır.

Nitekim 2009-2012 yılları arasında ülke genelinde aylık bazda TÜİK'ten alınan istihdam ve SGK'dan alınan kayıtlı istihdam verileri arasındaki korelasyon %95,4 seviyesindedir. Dolayısıyla, bu korelasyon seviyesi bu dönem arasında SGK verilerinin kullanılmasında oluşabilecek hata payının düşük olabileceğini göstermektedir. (İzmen ve Daş, 2014)

ŞEKİL 14 2009-2012 YILLARI ARASINDA KAYITLI İSTİHDAM VE İSTİHDAM SERİLERİNİN GELİŞİMİ

Kaynak: SGK ve TÜİK

Hem girişim hem işgücü istatistiğinin kullanılması bölgedeki sektörel verimliliği yorumlama açısından da yardımcı olabileceği düşünülmektedir. (Haynes, Dinc, 1997, s. 205) Ancak elbette ki verimlilik için üretim verilerinin de kullanılması gerekmektedir. (İzmen ve Daş, 2014)

DEĞERLENDİRME

Ayrıştırma analizinde sonuçlar iki başlıkta incelenmektedir. Sektörlere göre istihdam ve girişim bazında rekabet incelemesi yapılmıştır. İkinci grupta ise değişim teknoloji gruplarına⁵ göre bileşenlerine ayrıştırılmıştır.

⁵Hizmetler sektörü için teknoloji gruplarına göre ayrıştırmada Eichengreen ve Gupta(2009) çalışması kullanılmıştır. İmalat sanayinin teknoloji seviyesine göre ayrıştırılmasında EUROSTAT gruplandırılması baz alınmıştır.

Sektörlerin bu dönem içinde gelişim hızlarına baktığımızda (Tablo 43) girişim sayıları bazında bütün sektörlerde Edirne’de girişim sayısının artış hızı ülke genelindeki artış hızından düşük gerçekleşmiştir. İstihdamda da ildeki artış ülke genelindeki artış oranının gerisinde kalmıştır ancak imalat sanayi, hizmetler sektörü ve ulaştırma ve depolama sektörlerinde ildeki artış hızı ülke genelindeki artıştan hızlı olmuştur.

Tablo 46 Girişim sayıları ve istihdamda 2008-2012 yılları arasında değişim oranı (%)

Sektörler	Edirne Girişim Sayıları (%)	Türkiye Girişim Sayıları (%)	Edirne İstihdam (%)	Türkiye İstihdam (%)
Bilgi ve iletişim	338	480	758	505
Diğer hizmet faaliyetleri	-7	8	-21	-9
Eğitim	19	16	5	44
Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım	-17	-17	-18	2
Finans ve sigorta faaliyetleri	1	23	-10	20
Hane halkları tarafından kendi kullarımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mal ve hizmetler	-100	320	-100	-7
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	77	65	146	113
İmalat	13	17	39	24
İnşaat	21	25	21	44
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	232	287	94	229
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	390	520	588	341
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	-67	-72	-68	-69
Maden ve Taş ocakçılığı	60	36	17	23
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5	-19	-16	-28
Tarım	6	56	39	48
Toptan ve perakende ticaret	30	36	32	43
Ulaştırma ve depolama	53	83	60	55
Suyun toplanması ve arıtılması/atık maddelerin değerlendirilmesi	28	28	16	-15
Toplam	24	31	31	36

Kaynak: SGK verilerinden hazırlanmıştır.

2008-2012 döneminde en hızlı artışın görüldüğü sektörler konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ve Bilgi ve iletişim sektörleridir.

Tablo 47 Girişim sayıları ve istihdamın dağılımı, 2008-2012 yılları (%)

Edirne	Girişim sayısı		İstihdam	
	2008	2012	2008	2012
Bilgi ve iletişim	0	1	0	1
Diğer hizmet faaliyetleri	4	3	3	2
Eğitim	2	2	5	4
Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtım	8	5	3	2
Finans ve sigorta faaliyetleri	2	2	2	1
Hane halkları tarafından kendi kullarımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mal ve hizmetler	0	0	0	0
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	6	8	3	7
İmalat	14	13	25	27
İnşaat	13	12	17	15
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0	1	1	2
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2	7	1	5
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	6	2	4	1
Maden ve Taş ocakçılığı	1	1	5	4
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	9	7	7	5
Tarım	2	2	2	2
Toptan ve perakende ticaret	24	25	17	17
Ulaştırma ve depolama	6	7	5	6
Uluslar arası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	0	0	0	0
Suyun toplanması ve arıtılması/atık maddelerin değerlendirilmesi	1	1	1	1
Toplam	100	100	100	100

Kaynak: SGK verilerinden yazarın hesaplamaları

Bu verilere göre Edirne’de gerek istihdam gerekse girişim sayısı açısından büyüme hızı, Türkiye genelinin altında kalmaktadır. Bu durum, **Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Mehmet Eren**’in şehirde ekonomik daralma yaşandığı ve sanayinin yeterli olmadığı görüşünü desteklemektedir (Mehmet Eren, 2013).

Sektörel kompozisyonlara baktığımızda istihdamda, toptan ve perakende ticaret, sağlık sektörü ve diğer hizmet faaliyetlerinde il rekabet gücünü yitirmektedir. Özellikle sağlık turizmi hedefleyen Edirne için bu durum düşündürücüdür. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinde ise bölge rekabet gücü kazanmaktadır. Elbette ki bu durum şaşırtıcı değildir, zira ilde turizm hem gelişmiş hem de hala gelişmeye açık bir yapı sergilemektedir. Ancak işyeri sayısında bir azalma görülmektedir. Turizm tesislerinin daha büyük ve entegre bir yapı kazanması işyerinin azalışında etkili olabilir. Hizmetler grubunda ise genel olarak ilde bir rekabet gücü kaybı gözlenmektedir. İstihdamının neredeyse yarısının hizmetler sektöründen geldiği göz önüne alınırsa bu duruma dikkat etmek gerekmektedir.

Sanayi üretimi ise ciddi oranda bir rekabet gücü kazanmış görünmektedir. Buradaki itici güç ise ilde bu süre içerisinde giyim sanayinde görülen atılım olduğu fark edilmektedir.

Genel olarak ayrıştırma analizi ilde büyük bir yer tutan ticaret, inşaat ve imalat sektörlerindeki gelişimde esas belirleyicinin Türkiye ekonomisindeki hızlı büyüme olduğunu göstermektedir. Bu sektörler arasında bölgenin tamamen rekabet kazandığı bir sektör maalesef bulunmamaktadır. Konaklama ve yiyecek sektörü ulusal payın üzerindedir, ama sektörün ülke genelinde daha rekabetçi bir yapıya ulaşması ildeki artışta daha etkili olmuşa benzemektedir.

Tablo 48 Sektörlere göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Bilgi ve iletişim	145	593	-320	417
Diğer hizmet faaliyetleri	230	-323	-155	-248
Eğitim	610	72	-587	95
Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	332	-306	-222	-196
Finans ve sigorta faaliyetleri	197	-83	-178	-64
Gayrimenkul faaliyetleri	4	23	3	30
Hane halkları tarafından kendi kullarımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mal ve hizmetler	0	-1	-1	-2
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	745	948	289	1982
İmalat	3345	-952	1412	3805
İnşaat	2123	436	-1205	1354
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	269	893	-740	422
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	442	1162	588	2192
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	218	-1161	-40	-983
Maden ve Taş ocakçılığı	662	-224	-131	307
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	790	-1565	299	-476
Tarım	291	65	-39	317
Toptan ve perakende ticaret	2314	371	-655	2030
Ulaştırma ve depolama	611	247	244	1102
Uluslar arası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	3	-12	0	-9
Suyun toplanması ve arıtılması/atık maddelerin değerlendirilmesi	252	-381	213	84
Toplam	13584	-198	-1227	12159

Kaynak: SGK verileri ve yazarın hesaplamaları.

İşyeri sayısında da ülke etkisi bölge etkisinin üzerindedir. İl işyeri sayısındaki büyümede rekabetçi gücünü yitirmiştir. Bu aynı zamanda ilde bir verimlilik sorunu da olabileceğine işaret etmektedir. İdari ve destek hizmetleri faaliyetleri hariç bütün sektörlerde ilin katkısı negatiftir. Bu durum ilin gelecek vizyonuna gölge düşürmektedir.

Tablo 49 Sektörlere Göre İşyeri Sayısı İtibarı ile Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Bilgi ve iletişim	13	63	-32	44
Diğer hizmet faaliyetleri	64	-45	-36	-17
Eğitim	49	-26	4	27
Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	159	-257	3	-95
Finans ve sigorta faaliyetleri	40	-10	-29	1
Gayrimenkul faaliyetleri	2	12	5	19
Hane halkları tarafından kendi kullarımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mal ve hizmetler	0	0	-1	-1
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	157	126	34	317
İmalat	287	-120	-41	126
İnşaat	278	-52	-38	188
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	18	65	-11	72
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	104	465	-77	492
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	67	-390	32	-291
Maden ve Taş ocakçılığı	25	2	11	37
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	167	-269	129	28
Tarım	49	32	-71	10
Toptan ve perakende ticaret	530	64	-80	514
Ulaştırma ve depolama	142	171	-94	219
Uluslar arası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	2	-8	1	-6
Water supply	12	-2	-1	10
Toplam	2164	-179	-291	1694

Kaynak: SGK ve yazarın hesaplamaları

Sonuç olarak ayrıştırma analizi ilde büyük bir yer tutan ticaret, inşaat ve imalat sektörlerindeki gelişimde esas belirleyicinin Türkiye ekonomisindeki hızlı büyüme olduğunu göstermektedir. Bu sektörler arasında sadece imalat sektöründeki istihdamda Edirne'nin etkisi ülke ve sektör etkisinin üzerinde olmuştur. İlde en hızlı gelişmenin olduğu konaklama ve yiyecek

hizmetlerinde istihdam açısından en büyük katkı Edirne'nin etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu sektörde girişim sayısı açısından en büyük katkı ise sektörel etkiden kaynaklanmıştır.

Edirne'de büyüme ayrıştırmasını sektörlerin teknoloji gruplarına göre yaptığımızda, büyüme sürecinde geleneksel ve düşük teknoloji sektörlerin etkili olduğu dikkati çekmektedir.

Sanayi genel olarak ilde rekabet gücü kazanmaya başlamış olsa da, bu süre zarfında özellikle düşük teknoloji sanayinin artış eğilimi dikkat çekmektedir. Orta yüksek ve orta düşük teknoloji sanayinin de kısmen ivme kazandığı görülmektedir. Ancak iş yeri sayısı bakımından bu üç sektörün il payı gerilemektedir. Orta yüksek ve orta düşük teknoloji grubunda ise bu süre zarfında işyeri sayısı bakımından hiçbir artış yaşanmamıştır. Bu durum ilde önemli verimlilik sorunlarına işaret etmektedir. Dolayısıyla, ildeki sanayi verimliliğini konu alabilecek yeni araştırmalar bu duruma ışık tutması açısından yararlı olacaktır

Yüksek teknoloji sanayide sektörlerin ülke genelinde yüksek oranda rekabet gücü kaybettiği görülmektedir. Bu durumun SGK verilerinde oluşan bir sıkıntıdan ileri geldiği anlaşılmaktadır. 2008-2012 döneminde yüksek teknoloji sanayi grubunda yer alan bilgisayar, elektronik ve optik ürünlerin imalatında TÜİK tarafından derlenen sanayi üretim endeksi verileri %105 artış göstermesine karşılık, SGK verilerine göre işyeri sayısı %50, istihdam edilenler ise %33 daralmıştır. Keza yine bu grupta yer alan temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatında TÜİK tarafından derlenen sanayi üretim endeksi verileri sadece %38 artış göstermesine karşılık, SGK verilerine göre işyeri sayısı %467, istihdam edilenler ise %205 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Bu grubun toplam imalat içerisindeki payı çok küçük olduğundan analizden çıkarılmamıştır.

Tablo 50 Teknoloji Gruplarına Göre İstihdam Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Düşük teknoloji sanayi	2774	-373	1042	3443
ENERJİ	584	-698	1	-112
Geleneksel Hizmetler	3344	565	-720	3189
Hibrit hizmetler	1862	1744	-860	2746
İNŞAAT	2123	436	-1205	1354
MADEN VE TAŞ OCAKÇILIĞI	662	-224	-131	307
Modern hizmetler	1373	-1141	320	553
Orta-düşük teknoloji sanayi	335	-162	32	206
Orta-yüksek teknoloji sanayi	225	-62	3	166
Tarım	291	65	-39	317
Yüksek-teknoloji sanayi	11	-18	-3	-10
Toplam	13584	135	-1560	12159

Kaynak: SGK ve yazarın hesaplamaları.

Tarım, madencilik ve taş ocakçılığı ve inşaat sektöründe istihdamda ve girişim sayılarında artış gözlenmiştir. Ancak inşaat sektöründeki bu artış neredeyse tamamen ulusal etkiden kaynaklanmıştır.

Girişim sayısındaki ve istihdamdaki büyüme bileşenlerine ayrıldığında geleneksel ve hibrit hizmetlerde ulusal düzeydeki artışın olumlu katkısının olduğu dikkati çekmektedir. Buna karşılık büyüyen ve modernleşen Türkiye’de bu sektörlerin büyüme hızının ortalamanın altında kalması, sektörel etkiyi olumsuz etkilemektedir.

Edirne’nin etkisinin pozitif olduğu tek sektörün modern hizmetler sektörü olması, Edirne’nin gelecek vizyonunda bu sektörlerin önem taşıyacağına bir göstergesidir

Hizmet sektörlerinde de istihdamda ve girişim sayılarında artış vardır. Modern hizmet sektörlerinde hem girişim sayısı hem istihdamda artışında ulusal etki ön plandadır, ancak ilin de rekabet gücü kazandığı görülmektedir.

Edirne’nin etkisinin pozitif olduğu tek sektörün modern hizmetler sektörü olması, Edirne’nin gelecek vizyonunda bu sektörlerin önem taşıyacağına bir göstergesidir. Modern hizmetlerde hem ulusal etki, hem de Edirne’nin etkisi kuvvetlidir. Yani Türkiye içinde de hızlı bir yükseliş göstermiş olan modern hizmetler, Edirne’de bu yüksek performansın da üzerine çıkabilmiştir.

Tablo 51 Teknoloji Gruplarına Göre Girişim Bazında Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Düşük teknoloji sanayi	172	-16	-27	129
ENERJİ	171	-254	-3	-85
Geleneksel Hizmetler	776	281	-309	748
Hibrit hizmetler	288	303	-147	444
İNŞAAT	278	-52	-38	188
MADEN VE TAŞ OCAKÇILIĞI	25	2	11	37
Modern hizmetler	290	-239	175	226
Orta-düşük teknoloji sanayi	56	-47	-11	-2
Orta-yüksek teknoloji sanayi	57	-32	-25	0
Tarım	49	32	-71	10
Yüksek-teknoloji sanayi	1	-3	1	-1
Toplam	2164	-25	-445	1694

Kaynak: SGK ve yazarın hesaplamaları.

Edirne sanayi sektörünün ekonomi içindeki ağırlığının düşük olduğu bir ildir. İstihdamın sektörel dağılımında Edirne sanayinin payının en düşük olduğu on altıncı ildir (TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü, 2013, s. 26).

İmalat sanayin alt kırılımlarına bakıldığında, Edirne’de imalat sanayinin giderek az sayıda sektörde yoğunlaşmakta olduğu görülmektedir. Edirne’de imalat sanayide istihdam artışı toplamda %17 ile yüksek bir performans göstermiştir. Öte yandan girişim sayısı %13 artmıştır. Dolayısıyla, bu durum ilk izlenim olarak ilin sanayi üretiminde ölçek ekonomisinden tam olarak yararlanamadığını ve muhtemelen bir verimlilik kaybı yaşandığını düşündürmektedir.

1984-89 dönemi Edirne Belediye Başkanı İbrahim Ay: Edirne’deki ilk önemli yatırım Mensucat Santral yatırımdır. Edirne’nin Kalkınmada Öncelikli Yöre statüsünden çıkarılması ve Çorlu’nun teşvik kapsamına alınmasıyla bu fabrikanın önemli ölçüde gücü azalmıştır. Tekstil sektörünün Çorlu bölgesine taşınması Edirne’nin ekonomik gelişimi olumsuz etkilenmiştir. Ve böylece sanayi için açılmış değerli tarım arazileri atıl kalmıştır.

Edirne’de imalat sanayi içindeki payı %5’in üzerinde olup da, hem istihdam hem de girişim sayısı açısından artış gösteren sektörlerin sadece giyim ve gıda olduğu dikkati çekmektedir. Payları çok küçük olmakla beraber mobilya, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı, diğer imalatlar, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı, makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı sektörlerinde de artış gözlemlenmektedir. Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatında girişim sayısında sert bir daralma görülürken, istihdam artışı %30 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Giyim sektörü girişim sayısı ve istihdam açısından payını hızla artırması bakımından dikkat çekmektedir. Bu da giyim sektöründe Edirne’nin ölçek ekonomilerinden yararlanabilmiş ve coğrafi avantajını hayata geçirebilmiş olduğunu göstermektedir.

Nitekim teknoloji gruplarına göre incelediğimiz sanayi analizinde de benzer bir tablo görmüştük. Düşük teknoloji ürün grubu istihdamında bir artış gözlenmekteydi. İmalat sanayi alt kırılımlarına baktığımızda giyim sektöründeki istihdam artış da bu durumu doğrular bir nitelik taşımaktadır. Neredeyse toplam istihdam artışının %72’si bu sektörden gelmektedir. Giyim sanayindeki istihdam canlanması Tekirdağ’da hızla azalan giyim sektöründeki istihdamın bu ile kaymış olabileceğini akla getirmektedir.

Tablo 52 İmalat Sanayi Alt Sektörlerinde Girişim Sayıları ve İstihdamın Dağılımı (%)

Edirne	Girişimin sayısının dağılımı (2008) %	İstihdamın dağılımı (2008) %	Girişimin sayısının dağılımı (2012) %	İstihdamın dağılımı (2012) %	Girişim sayılarında 2008-2012 yılları arası değişim oranı %	İstihdamda 2008-2012 yılları arası değişim oranı %
Ağaç. ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), saz. saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	10,98	9,56	2,42	2,32	-1,83	33,33
Ana metal sanayii	2,82	0,71	1,41	0,17	-71,43	-83,33
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	2,72	4,47	1,41	1,98	85,19	94,93
Bilgisayarların. elektronik ve optik ürünlerin imalatı	0,5	0,36	0,57	0,34	-20	-17,86
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	0,1	0,09	0,04	0,01	0	-50
Diğer imalatlar	0,6	1,07	0,22	0,32	100	100
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	4,83	4,92	4,85	4,66	14,58	33,4
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,4	0,27	0,09	0,07	-25	11,11
Elektrikli teçhizat imalatı	0,7	0,36	0,24	0,18	-42,86	4,17
Gıda ürünlerinin imalatı	37,76	42,63	23,5	20,88	27,2	23,3
Giyim eşyalarının imalatı	2,32	4,56	37,57	46,54	121,74	71,94
İçeceklerin imalatı	0,3	0,18	0,14	0,09	-33,33	-14,29
Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	0,1	0,09	0,72	0,68	0	29,58
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	0,81	0,18	0,11	0,03	-75	-63,64
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	3,32	2,23	1,34	0,83	-24,24	-13,74
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	0,5	0,36	0,12	0,07	-20	-16,67
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	16,52	13,14	4,79	3,69	-10,37	6,81
Makine ve teçhizat hariç. fabrikasyon metal ürünleri imalatı	11,78	11,97	3,87	4,03	14,53	44,47
Mobilya imalatı	0,6	1,52	0,06	0,25	183,33	466,67
Motorlu kara taşıtı. treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	0,5	0,36	0,1	0,1	-20	30
Tekstil ürünlerinin imalatı	1,81	0,98	16,41	12,76	-38,89	7,89
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	0	0	0	0	0	0
Tütün ürünleri imalatı	0	0	0	0	0	0

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

Tablo 53 İmalat Sanayi Alt Sektörleri İstihdama Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması

Edirne Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Ağaç. ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), saz. saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	53	-31	57	79
Ana metal sanayii	22	19	-156	-115
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	42	-40	129	131
Bilgisayarların. elektronik ve optik ürünlerin imalatı	6	-22	6	-10
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	1	1	-4	-2
Diğer imalatlar	8	5	10	22
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	125	-20	55	159
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	2	-3	2	1
Elektrikli teçhizat imalatı	4	-1	-2	1
Gıda ürünlerinin imalatı	595	-2	-56	537
Giyim eşyalarının imalatı	930	-253	1974	2651
İçeceklerin imalatı	3	0	-5	-2
Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	19	-3	5	21
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	2	1	-11	-7
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	25	-26	-17	-18
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	2	-2	-2	-2
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	0	0	0	0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	108	-22	-53	32
Makine ve teçhizat hariç. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	90	-82	161	169
Mobilya imalatı	3	24	1	28
Motorlu kara taşıtı. treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	3	15	-15	3
Tekstil ürünlerinin imalatı	349	62	-283	127
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	0	0	0	0
Tütün ürünleri imalatı	0	0	0	0
Toplam	2393	-381	1794	3805

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

İncelenen 22 sektör arasında giyim sanayi dışında sadece metal ürünleri ve başka yerde sınıflandırılmamış makine imalatında anlamlı bir bölgesel etkiden söz etmek mümkündür. Diğerlerinde sektörlerin payı çok küçük olduğundan etkinin boyutları da küçük kalmaktadır.

Bu rakamlar, Türkiye’de giyim sanayinin gerilemesiyle birlikte Edirne’de de gerilemiş olduğu, ancak 2008 yılından sonra bu durumun tersine döndüğüne işaret etmektedir.

Orta düşük teknoloji grubunda makine ve teçhizat fabrikasyon metal ürünleri imalatında da önemli bir artış göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bu durum ildeki sanayi yapısını da bir kez daha gözler önüne sermektedir. Gıda ürünleri imalatındaki artış ise tarım sektörünün aksine gıda ürünleri imalatında ilde bir verimlilik artışı yaşanmış olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, tarımda verimliliğin gelecekte artırılması bu sektördeki canlanmayı da pekiştirecektir.

Özetle Kırklareli ve Tekirdağ’da da olduğu gibi Edirne’de de ulusal pay büyümede önemli bir yer tutmaktadır. Sektörel büyümenin il genelinde katkısı negatif olurken ilin katkısı pozitifdir. Ancak, ilde katma değeri düşük teknoloji ürün grubuna yönelme eğilimi orta gelir tuzağında çıkma arzusunda olan il için bir engeldir.

Tablo 54 İmalat Sanayi Alt Sektörleri Girişimlere Göre Sektörel Rekabet Gücü Ayrıştırması

Sektörler	Ulusal pay	Sektörel pay	Bölgesel Pay	Toplam Büyüme
Ağaç. ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), saz. saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı	15	-19	2	-2
Ana metal sanayii	3	9	-32	-20
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	6	9	8	23
Bilgisayarların. elektronik ve optik ürünlerin imalatı	1	-3	2	-1
Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	0	0	0	0
Diğer imalatlar	2	-1	6	6
Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	9	0	-1	7
Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0	-2	1	-1
Elektrikli teçhizat imalatı	1	-4	0	-3
Gıda ürünlerinin imalatı	69	-4	37	102
Giyim eşyalarının imalatı	5	1	21	28
İçeceklerin imalatı	1	0	-2	-1
Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	0	0	0	0
Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	1	0	-7	-6
Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	5	-4	-8	-8
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	0	0	-1	-1
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	0	0	0	0
Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	25	-10	-32	-17
Makine ve teçhizat hariç. fabrikasyon metal ürünleri imalatı	20	-32	29	17
Mobilya imalatı	2	19	-9	11
Motorlu kara taşıtı. treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1	4	-6	-1
Tekstil ürünlerinin imalatı	2	1	-10	-7
Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	0	0	0	0
Tütün ürünleri imalatı	0	0	0	0
Toplam	167	-38	-2	126

Kaynak: SGK verileri ile yazarın hesaplamaları

TARIM

Tarım ve hayvancılık Edirne ekonomisinin en önemli sektörüdür. İldeki toplam arazinin 561'i tarım arazisi, %13'ü ise çayır ve meradır. İldeki sanayi faaliyeti de büyük ölçüde tarıma dayalı sanayiye dayanmaktadır. Tarım ve tarıma dayalı sanayi, ilin ekonomisi içerisindeki ayrıcalıklı konumunu gelecekte de koruyacaktır. TR21 bölgesinde tarıma elverişli arazilerin oranı % 81,8 ile Türkiye ortalaması olan %33,7'nin yaklaşık iki buçuk katıdır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Ziraat Mühendisi Ergün Mutlu: Tarım ve hayvancılıkta bir değişim var. Girdi fiyatları artarken, çıktı fiyatları o kadar yüksek bir hızda artmıyor. Bu da Edirne'de tarımı olumsuz etkiliyor.

TR21 bölgesinin arazi yapısının düz veya düze yakın olması nedeniyle tarım alanlarının büyük kısmı sulamaya elverişlidir. Buna karşılık TR21 bölgesinde sulanabilir nitelikteki arazilerin (1,42 milyon hektar) ancak %8,8'i (125.103 hektar) sulanmaktadır. Edirne İl Tarım Master Planı'ndaki verilere göre Edirne'de sulanabilir arazilerin yalnızca %16'sı sulanmaktadır. Sulama yapılan topraklarda modern sulamanın sadece %5'te kaldığı ifade edilmektedir. Geleneksel sulamanın yaygınlığı, Trakya'da kıt olan su kaynaklarının verimsiz bir şekilde kullanılmasına yol açmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Trakya Alt Bölgesi'nde; 409.225 ha arazi tarımsal niteliği sulu tarım arazisine uygun olduğu halde, daha düşük verimli kuru tarım arazisi şeklinde kullanılmaktadır. Potansiyel sulu tarım arazilerinin 54.536 hektarlık kısmı I. Sınıf Tarım Arazisi olup, Kırklareli ilinin Lüleburgaz ve Pınarhisar ilçelerinde, Edirne ilinin; Keşan, İpsala, Merkez ve Havsa ilçeleri ile Tekirdağ ilinin Saray ilçesinde yer almaktadır Bu arazilerde, sulu tarıma uygun olduğu halde kuru tarım yapılması, verim miktarı ve ürün çeşitliliği dikkate alındığında üretim değeri kayıplarına neden olmaktadır. (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009).

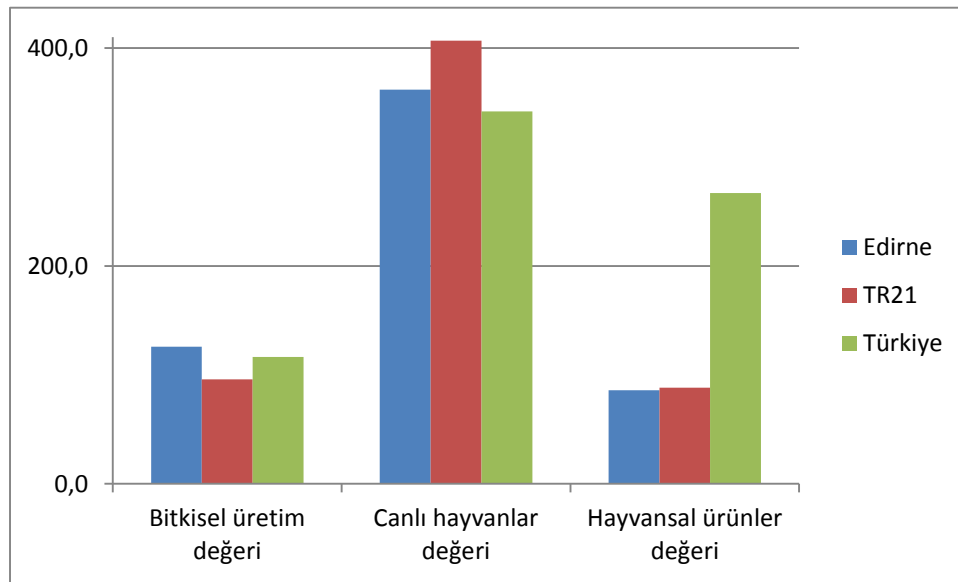
Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Edirne mümbit topraklara sahip. Gelecekte gıda daha da önemli olacak. Bu yüzden Edirne'de tarımı sürdürmeli.

Edirne'de arazilerin %55'i tarım alanı olarak kullanılırken, %24'ü orman ve fundalık alan, %10'u çayır ve mera olarak kullanılmaktadır. 2003 yılı verilerine göre Edirne ilinde tarım alanlarının ilin toplam yüzölçümünde %61'lik bir paya sahip olduğu görülür(Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Ziraat Mühendisi Ergün Mutlu: Tarımda ve hayvancılıkta küçük köylülük yok oluyor. Bulgaristan'daki çiftlikler dağınca çiftçiler kayboldu. Küçük çiftçilik yok oluyor onun yerini büyük kapitalist işletmeler geçiyor.

Trakya Kalkınma Ajansı'na göre, günümüzde Trakya'nın genelinde yaygın olarak üretilen buğday ve ayçiçeği gibi ürünleri yetiştirerek bir ailenin yaşamını idame ettirebilmesi yaklaşık olarak 100 dönümlük bir arazi varlığının sahip olmasını gerektirmektedir. Arazi büyüklüğünün 50 dönümün altına düşmesi geçim sorunlarına yol açmaktadır(Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 65). Oysa artan nüfus ve miras nedeniyle arazi parçalanması, tarımın küçük arazilerde yapılması ile sonuçlanmakta, küçük araziler, toprak işleme, sulama ve diğer tarım uygulamalarında uygun ölçeğin yakalanamamasına yol açmakta ve tarımsal verimliliği aşağı çekerken, çiftçilerin gelir seviyelerini düşürmektedir. Tarımda verimliliğin düşmesi, arazileri tarım için rantabl olmaktan çıkartarak çiftçilerin yaşamlarını devam ettirebilmek için tarım arazilerini satarak kente göç etmesine yol açmaktadır. Bu satışlar tarım arazilerinin daha da küçülmesi ile sonuçlanmaktadır. Edirne'deki tarım arazilerinin %80'i geçimlik düzey olan 100 dekarın altında, %54,7'si ise 50 dekarın da altındadır(Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 74).

Şekil 14 Tarımsal üretim değerinin değişimi (%), 2003-2012

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden türetilmiştir

Tablo 55 Kişi başına üretim değerleri, 2013

	Kişi başına bitkisel üretim değeri (TL)	Kişi başına canlı hayvanlar değeri (TL)	Kişi başına hayvansal ürünler değeri (TL)
Türkiye	1.206	752	528
TR21	1.872	1.272	491
Edirne	3.135	1.616	752

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler

Edirne'de ekonomik aktiviteler içinde tarım sektörü hala çok büyük bir ağırlık taşımaktadır. Tarımsal aktiviteler içinde canlı hayvan değerinin toplam tarımsal üretim içindeki payı

Türkiye ortalamasına yakın, bitkisel üretim değerinin payı ise Türkiye ortalamasının üzerindedir. Arpa, ayçiçeği, buğday ve çeltikte verimlilik Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ancak sulak alanlarda üretilen çeltik, Meriç Nehri sayesinde Edirne'nin özellikle de İpsala, Uzunköprü ve Meriç ilçelerinde önemli bir gelir kaynağı olmuştur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

EDSiAD Üyesi Ahmet Özalp: Tarım şehri olmasına karşılık Edirne üniversiteden yeterince faydalanamıyor. Edirne tarımdaki teknolojik gelişmelerden yeterince yararlanamıyor.

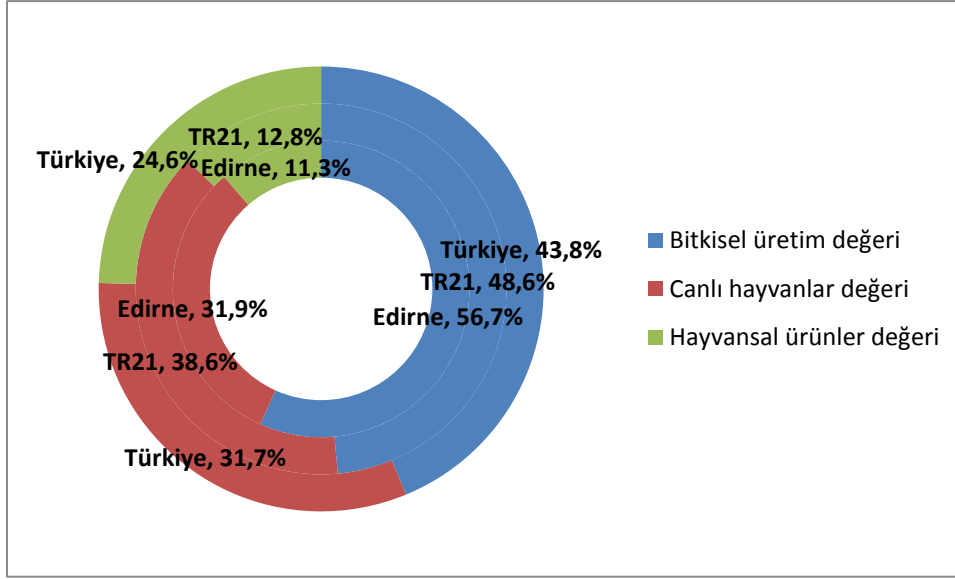
Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı Mehmet Eren Edirne'nin tarım konusunda özellikle çeltik, ayçiçek ve buğday üretiminde ülke üretiminin önemli bir kısmını sağladığını belirtmiştir. Edirne Türkiye çeltik üretiminin yüzde 40'ını, ayçiçeği üretiminin %15'ini, buğday üretiminin ise %3'ünü gerçekleştirmektedir. Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan'a göre çeltik üretiminde İpsala tek başına Türkiye üretiminin üçte birini gerçekleştirmektedir.

Tablo 56 Seçilmiş ürünlerde Türkiye toplam üretimi içinde Edirne'nin payı (%)

Yıl	Ürün adı	Türkiye toplam üretimi içinde Edirne'nin payı (%)
1991	Buğday	3,5
	Çeltik	26,1
	Ayçiçeği	18
2001	Buğday	3
	Çeltik	38,2
	Ayçiçeği	20
2011	Buğday (Diğer)	2,5
	Çeltik	42,1
	Ayçiçeği (Yağlık)	20,5
2012	Buğday (Diğer)	3,6
	Çeltik	41,5
	Ayçiçeği (Yağlık)	14,7
2013	Buğday (Diğer)	2,8
	Çeltik	40,2
	Ayçiçeği (Yağlık)	12,7

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Şekil 15 Tarımsal üretim değeri, 2012

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistik verilerinden türetilmiştir

Sebze ve meyve üretiminde potansiyelinin çok altında üretim yapılmaktadır. Son dönemde Edirne'nin Havsa ilçesinde meyve üreticiliği başlamıştır. Ulaştırma olanaklarının gelişmesi ile meyve ve sebze üreticiliğinin öneminin daha da artacağı düşünülmektedir. Sulanabilir alanın artması durumunda karayoluyla iki saatte ulaşılabilir olması nedeniyle Edirne, İstanbul'un sebze ve meyve kaynağı olabilir (Yardımcı, 2014).

Edirne'de yıllar içinde miras nedeniyle arazilerde bölünmeler yaşanması tarımda verimliliği ve ölçek ekonomisinden yararlanma imkanlarını azaltmaktadır. Bu durum özellikle kuru tarım yapan üreticilerin gelirlerini düşürmektedir. Parçalanmış toprak yapısı, Edirne'nin tarımsal gelişiminin önünde çok büyük bir kısıttır.

Toprakların verimli olmasına karşılığın arazinin parçalanmış yapısı nedeniyle çiftçilerin bitkisel ve hayvansal üretimi küçük ölçekte sürdürmeleri, tarımsal hasıla artışının önündeki en büyük kısıt oluşturmaktadır. Alternatif ürün üretimi, uygun ürün kompozisyonunun benimsenmesi, üretim teknolojisinde ölçek ekonomisinden daha fazla yararlanmak üzere çiftçilerin arasında ekonomik işbirliği imkanlarını geliştirecek modellerin hayata geçirilmesi, ölçek sorunun üstesinden gelenebilmesine ve tarımsal hasılanın artırılabilmesine imkan sağlayacaktır. Ancak çok sayıda kooperatif ve üretici birliği bulunmasına rağmen, üretim, işleme ve pazarlama konularında çiftçiler arasında işbirlikleri gelişmemiş durumdadır.

Tarımda verimi artıracak önlemlerin hayata geçirilebilmesinin önündeki en temel engelin çiftçilerin eğitim seviyesi olduğu görülmektedir. Trakya kalkınma Ajansı tarafından yapılan bir araştırmada, üreticilerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, Tarımsal Araştırma İstasyonları ve üniversitelerle işbirlikleri konusunda zayıf oldukları görülmüştür. Bu çalışma

çerçevesinde görüşülen hanelerin yüzde 31'inin tarım ve hayvancılık konusundaki eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerden haberdar olmadığı anlaşılmıştır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014).

Edirne'de tarım üzerindeki ciddi bir başka risk ise nüfus azalmasıdır. Nüfus göç etmesi, düşük doğurganlık oranı sonucunda ortalama hane halkı büyüklüğü 3 kişi ile Türkiye genelinde en düşük altıncı il olan Edirne'de (TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü, 2013, s. 7)tarımın gerektirdiği işgücü sıkıntısı yaşanmaktadır.

Yardımcı Tarım Gıda Sanayi Limited Şirketi, Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yardımcı: Köylerde40 yaşın altında hayvan bakan kimse kalmadı. Belli işletme büyüklüklerinin altında olanların geçinme şansı yok.

Edirne'de üç kuşaktır tarım ve tarıma dayalı sanayi ile uğraşan bir ailenin üyesi olan Yardımcı Tarım Gıda Sanayi Limited Şirketi, Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yardımcı, yapılan görüşmede 1970'lerden sonra yanlış politikalar yüzünden küçükbaş hayvanların satılmasının mandıraclığı olumsuz etkilediğini, köylerde hayvan bakan kimsenin kalmadığını, bu durumun küçükbaş hayvancılığı ve koyun peynirini çok olumsuz etkilediğini ve durumun gelecekte daha da zorlaşacağını vurgulamıştır (Yardımcı, 2014).

Yardımcı Tarım Gıda Sanayi Limited Şirketi, Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yardımcı: 100 dekar kuru tarımdan elde edilen gelir ancak asgari ücret seviyesine denk gelir.

Tarımdan elde edilen gelirin düşük olması, tarım arazilerinin satışı ve köyden kente doğru göçle birleştiğinde Edirne tarımı için ciddi bir risk oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesine ek olarak, tarımsal gelirler düşüken arazi bedellerinin yüksekliği, tarımsal arazilerin tarım dışı amaçlarla kullanılmak üzere satışına yol açmaktadır.

Edirne'de tarımın gelişimine bakıldığında gelecekte belirli ölçeklerin altındaki işletmelerin faaliyete devam etmeleri çok zor olacaktır. Ancak, şehir dışından gelen grupların arazi toplamaya başladıkları dikkati çekmektedir. Arazi satın almaları ile arazilerin toplulaştırılması ile tarımda verimlilik artabilecektir (Yardımcı, 2014). Edirne'de organik tarımın koşullarının olmadığı buna karşılık kontrollü tarım yapılabileceği belirtilmektedir (Yardımcı, 2014).

İNŞAAT

Edirne'de yapılan görüşmeler, iş insanları arasında yapılan anket ve girişim vb. istatistikler, inşaat sektörünün oldukça iyi bir performansı olduğuna işaret etmektedir. Edirne ili için SGK verileri kullanılarak yapılan sektörel rekabet gücü ayrıştırması da (bkz Kısım III, Bölüm 3) Türkiye'de büyük bir ivme yakalamış olan inşaat sektörünün Edirne'de de iyi bir performansı olduğunu göstermektedir. Fakat Edirne'de nüfus artış hızının düşük, nüfusun görece yaşlı

olması, inşaat sektöründe daha yüksek bir büyüme potansiyeli yakalanmasını zorlaştırmaktadır.

Yapı kullanma izin belgelerine göre, inşaatı biten ilave yapılarda 2006-2013 döneminde üç yıl haricinde Edirne'deki artış hızı Türkiye genelinin altında kalmıştır. Dönemin tamamı dikkate alındığında, Türkiye genelindeki artış %134 iken Edirne'de % 163'lük artış gerçekleşmiştir. Artış hızları arasında önemli bir fark olmadığı gibi, m² fiyatlarındaki artış Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Türkiye genelinde m² fiyatları %61,6 artarken Tekirdağ'daki artış hızı %43,2 olmuştur.

Tablo 57 Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre İnşaat Artış Hızı Ve Fiyatı

	Yüzölçümü (m2), Artış hızı		Değer (TL/m2)	
	Edirne	Türkiye	Edirne	Türkiye
2006	-4,8	13,7	478,4	437,9
2007	3,2	10,8	503,2	479,7
2008	42,4	11,9	560,2	549,7
2009	10,0	33,3	535,5	521,9
2010	32,5	-9,8	570,9	555,4
2011	-4,1	23,9	622,8	633,7
2012	96,5	-1,1	676,1	664,9
2013	-34,8	28,3	685,9	707,5
2006-2013 değişim hızı	163,4	134,3	43,4	61,6

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

Konut satışlarında Edirne her ne kadar TR21 illeri ortalamasının gerisinde kalsa da ilde konut satışları 2008-2013 döneminde Türkiye ortalamasının iki katına yakın bir artış göstermiştir. Bu dönemde konut satışları Edirne'de yıllık ortalama %23,1 artış göstermiştir. Bu oran Türkiye genelinde %13,2'dir.

Tablo 58 Konut satışları, Edirne, TR21, Türkiye

	Edirne	TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	Toplam (Türkiye)	Türkiye toplamında TR21 Bölgesinin payı
2008	1.435	4.162	427.105	0,97
2009	1.751	5.445	555.184	0,98
2010	2.519	6.968	607.098	1,15
2011	3.235	8.870	708.275	1,25
2012	3.294	10.525	701.621	1,50
% Artış 2008 - 2012	23,1	26,1	13,2	-

Kaynak: TÜİK verilerinden yazarın hesaplamaları

İnşaat faaliyetlerinin hız kazandığı 2008-2012 yılları arasında ülke genelinde %64,3 oranında artış yaşanırken TR21 bölgesinde ve Edirne'de bu oranlar sırasıyla %152,9 ve %129,5 gibi çok

yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Bu artışın ardında çok katlı izinlerin verilmesinin ve eski yerleşim yerlerinin imara açılmasının yattığı belirtilmektedir. Ancak, ilde ivme kazanan inşaat sektörünün sınırlarına geldiğinin de altı çizilmektedir. (Edirne Haberhttp://www.edirnehaber.org/haber/8141/konut-sayisi-artiyor-satislar-azaliyor.html)

Göç veren ve nüfus artışı sınırlı olan Edirne’de bina stoku Türkiye geneline kıyasla daha yaşlıdır. 2001 ve sonrası inşa edilmiş binaların oranı %16,9’dur ve Türkiye geneli için söz konusu olan %21,8’den oldukça düşüktür. 1970 yılı ve öncesinde inşa edilmiş binaların oranı ülke genelinde %10,1 iken Edirne’de bu oran %16,1’dir

Tablo 59 Bina stokunun inşa yılı, Türkiye, TR21, Edirne

Bina inşa yılı (%)

İl	1945 ve öncesi	1946-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001 ve sonrası	Bilinmeyen
Türkiye	1,5	2,7	5,9	13,4	18,9	24,6	21,8	11,3
Edirne	2,8	5,9	7,4	16,4	20,9	22,8	16,9	6,9
İstanbul	0,6	1,4	5,1	14,5	21,1	29,1	17,9	10,2
Kırklareli	5,1	5,1	6,9	13,2	20,2	27,0	16,1	6,5
Tekirdağ	1,1	2,1	3,0	10,0	17,9	30,2	28,7	6,9

Kaynak: TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması, 2011 verilerinden hazırlanmıştır.

Son yıllarda Edirne’de en yüksek performansı gösteren sektörler arasında gelen turizm sektörü sayesinde çok sayıda eski binanın renovasyon yapılarak yeniden değerlendirilmeye başladığı görülmektedir. Özellikle kültür turizminin yükselmeye devam etmesi ve bina stokunun ortalama yaşının yüksekliği dikkate alındığında, bu tür yenileme faaliyetlerinin inşaat sektöründeki canlılığa olumlu katkı yapacağı düşünülmektedir.

TURİZM

Trakya bölgesi daha çok tarım ve sanayi bölgesi olarak bilinse de, coğrafi konumu ve sahip olduğu tarihsel, kültürel ve doğal zenginlikler Edirne’ye önemli bir turizm merkezi kimliği kazandırmaktadır. Edirne, deniz ve doğa turizmi yanı sıra kültür ve gastronomi alanlarında da önemli bir potansiyele sahiptir. Antik kentler, tarihi mekânlar, başta Selimiye Camii olmak üzere çok sayıda önemli Osmanlı eserleri, Kırkpınar ve Kakava festivalleri, Saroz Körfezi, Edirne çiğeri Edirne turizmine damgasını vuran varlıklardır. Tüm sektörler üzerinde uyarıcı etkisi olan turizm, Edirne için önemli bir sektör olarak ortaya çıkmaktadır. Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan Edirne’nin gelecekte oturacağı üç ana eksenden birisinin turizm olması gerektiğini belirtmiştir.

Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Kültürel katmanlar nedeniyle Edirne Floransa gibi bir turizm merkezi olmaya çok uygun. Özellikle 92 yıl boyunca başkent olmasının getirdiği kültürel miras burayı özel bir şehir yapıyor.

Tablo 60 Vakıflara Ait Eski Eser Sayısı, 2011

	Eski eser sayısı	1000 km2 başına eser sayısı	İl Sırası
Türkiye	20376	26,48	
TR21 Trakya	695	37,24	
Tekirdağ	158	25,03	30
Edirne	444	73,09	5
Kırklareli	93	14,81	49

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 41)

Edirne’de 86 Arkeolojik, 1 Kentsel, 1 Tarihi17 Doğal olmak üzere toplam 105 adet SİT alanı mevcuttur (Edirne Valiliği).

Başlangıcı Edirne’nin fetih tarihi olan 1361 yılı olarak kabul edilen Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri, günümüze "Yaşayan En Eski Spor" geleneği olarak ulaşmış ve UNESCO Soyut Dünya Kültür Mirası listesine kabul edilmesinin ardından Edirne turizmi açısından taşıdığı önem artmıştır.

Edirne’de turizmin son yıllarda hızlı bir gelişme içinde olduğu dikkati çekmektedir. 2010 yılında Selimiye Camisi ve Kırkpınar FestivalininUNESCO mirası kapsamına girmesi de Edirne’de turizmin gelişimini tetiklemiştir. Edirne’ye gelen turist sayısı 2010 öncesinde 500-600 bin seviyesindeyken 2010’da 1 milyon, 2011’de 1,5 milyon, 2012’de 2 milyona ulaşmıştır. Turizme olan ilgideki artış, Edirne’de konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki girişim sayılarına ve istihdama da yansımaktadır. 2008-2012 döneminde konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinde girişim sayısında dört kat, istihdamda ise 6 kat artış olmuştur. Rekabet gücü ayrıştırma analizinde (bkz. S. 83) istihdamdaki büyümede bölgesel katkının en yüksek olduğu sektör konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü olduğu tespit edilmiştir.

1989-2009 arasında dört yıl hariç Edirne’nin belediye başkanlığını yapmış olan Hamdi Sedefçi, Edirne’nin turist sayısı açısından Türkiye’de üçüncü olduğunu, 2013’te 3 milyon olan sayıyı 2014’te 10 milyona ulaştırma hedefleri olduğunu belirtmiştir (Sedefçi, 2014).

Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan: Aralık ayında UNESCO’ya girmesini beklediğimiz Kakava şenlikleri ve Ebru sanatı ile Edirne, UNESCO’ya 4 eserle giren dünyadaki 70-80 kentten birisi olacak.

Edirne’nin Türkiye’nin Avrupa’ya açılan kapısı olması, turizm için ek avantaj sağlamaktadır. 2012 yılında 2,7 milyon yabancı uyruklu ve 900 bin Türkiye uyruklu yolcu Edirne ili sınırları içindeki sınır kapılarından giriş-çıkış yapmışlardır. 2011 yılında turizm ve belediye belgeli tesislerdeki toplam geceleme sayısının sadece 390 binde kalması, Edirne’nin bu yüksek sayıdan iyi yararlanamadığına işaret etmektedir.

İstanbul’a olan yakınlık Edirne turizmi için hem büyük bir avantaj hem de büyük bir dezavantajdır. Profesyonel konaklama ve turizm alt hizmet sektörlerinin gelişmesi ile İstanbul’u ziyaret eden turistlerin Edirne’ye gelmeleri ve konaklamaları sağlanabilir.

Bulgaristan'ın Varna şehrinin ve Yunanistan'ın Kavala şehrinin turizmdeki durumu ile karşılaştırıldığında Edirne'nin turizm imkanlarından yeteri kadar yararlanamıyor olduğu net biçimde görülmektedir. Örneğin Varna'nın Edirne'ye yakın bir nüfusu (462.000 kişi)olmasına karşılık şehirde 219 otel ve 10.348 oda kapasitesi mevcuttur. Toplam nüfusu 400 bin olan Edirne'de ise 2011 yılında tesis sayısı sadece 65'dir.

Tablo 61 Kültür ve Turizm Bakanlığına Bağlı Müzelerde Eser ve Ziyaretçi Sayıları,2011

	Müze Sayısı	Ören yeri Sayısı	Müze Eser Sayısı	Müze ve Ören yeri ziyaretçi sayısı
Türkiye	189	131	3.149.982	28.459.311
TR21 Trakya	5	0	47.495	36.347
Tekirdağ	2	0	16.662	0
Edirne	2	0	24.833	23.399
Kırklareli	1	0	6.000	12.948

Kaynak: (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 41)

Edirne'ye gelen turistlerin milletine göre dağılımına bakıldığında, 2013 yılında %40'ının Bulgaristan ve %20'sinin Türkiye vatandaşı olduğu görülmektedir. Küresel krize kadar gelen turistlerin %10'unu Yunanistan vatandaşları oluşturmaktadır. Ancak Yunanistan'ın çok derin bir krize girmesinin ardından bu ülkeden gelen turist sayısı önemli ölçüde düşmüştür. Benzeri biçimde Bulgaristan'dan gelen turist sayısı da küresel kriz sonrasında yarı yarıya azalmıştır. Yerli turist sayısı ise 25 binden 44 bine yükselmiştir (Ek tablo 19).

Edirne'ye gelen turistlerin %40 civarında bir bölümü gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler amaçlı gelirken en az %30 civarındaki bölümü ise yakınlarını ziyaret etmek amacıyla Edirne'ye gelmektedir (Ek tablo 19).

EDSİAD Yönetim Kurulu Başkanı İsmet Açıkgöz: Temalı turizme dünyada ve ülkemizde giderek artan bir ilgi var. Edirne, Türkiye Turizm Stratejisi kapsamında Marka Kültür Kentleri arasında adı geçen 14 ilden birisi. Edirne kültür şehri olmanın yanı sıra Osmanlı saray mutfağı açısından da önemlidir. Edirne gastronomi ve kültür turizminde bu artan trendi iyi değerlendirmeli.

Sonuç olarak Edirne, bütün tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerine rağmen, gelişmiş ülkelerden bu zenginlikleri ziyaret etmek amacıyla çektiği turist sayısı yetersizdir. En önemli ekonomik sektörlerden birisi olan turizmin yerli turistler ve sadece 2 ülkeden gelen turistlere bağımlı olması ve gelenlerin önemli bir bölümünün geliş nedeninin akraba ziyaretleri olması, küresel kriz esnasında ortaya çıktığı gibi sürdürülebilirlik sorunlarına yol açmaktadır.

FİNANSAL SEKTÖR

Edirne'ye ilişkin finansal göstergeler il ekonomisinin tasarruf eğiliminin azaldığını ve dolayısıyla gelecek yatırımların finansmanına ilişkin sıkıntılara işaret etmektedir. Ayrıca, bu göstergeler, ilin finansal sistemden henüz yeterince yararlanmadığını ve bankacılık ve finans sistemiyle entegrasyon konusunda kat edilmesi gereken bir mesafe bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 62 Edirne'de Bankacılık Verilerinin Türkiye İçindeki Payı, (%)

	2013		2007		Artış	
	Bin TL	Türkiye içindeki % pay	Bin TL	Türkiye içindeki % pay	Edirne	Türkiye
Toplam mevduat	2.640.608	0,28	1.274.415	0,36	107	165
Taşıt kredi	51.062	0,60	30.971	0,50	65	39
Konut kredi	461.692	0,42	131.746	0,41	250	242
Bireysel kredi kartı	304.156	0,36	1.634	0,01	18.514	209
Takipteki alacaklar	105.336	0,36	18.994	0,18	455	186
Nakdi krediler	3.849.316	0,37	877.115	0,31	339	267
Kredi/mevduat	145,77		68,82			

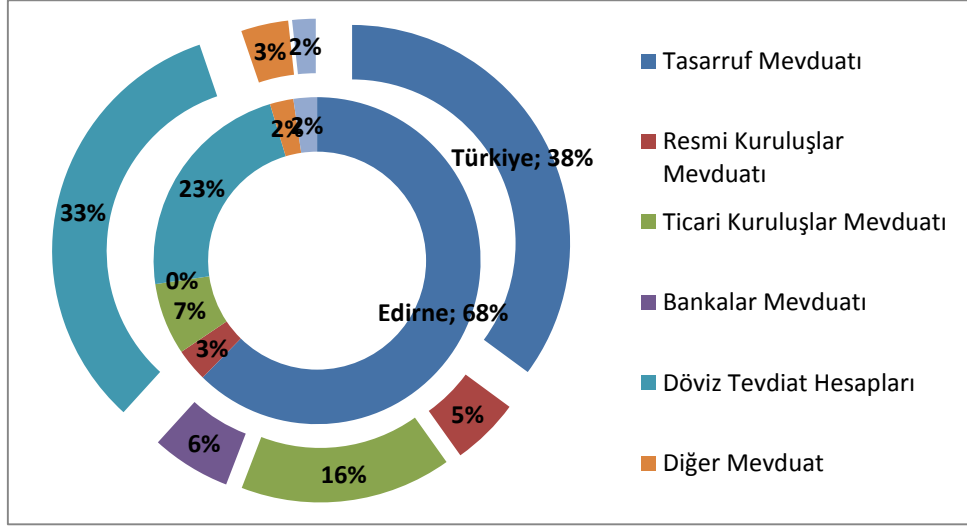
Kaynak: BDDK verilerinden yazarın hesaplamaları.

Mevduat ve çeşitli kredilerde Edirne'nin Türkiye toplamı içindeki payına ilişkin rakamlar il nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı ve ilde yaratılan gayri safi katma değer Türkiye toplamı içindeki payı ile karşılaştırılarak ele alınması aydınlatıcı olur. Edirne'nin son on yılda ülke nüfusu içindeki payı gerilemiştir. Bankacılık ve finans verileri bu tablo ile uyumlu bir yapı sergilemektedir.

Denizbank Bölge Müdürü Ahmet Çelik: Edirne'nin potansiyeli çok yüksek. Edirne kişi başı mevduatın çok yüksek olduğu varlıklı bir şehir.

Finansal sektördeki gelişim hızının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu dikkati çekmektedir. Konut kredisinin, kredi kartlarının, taşıt kredilerinin ve nakdi kredilerin artış hızı Edirne'de Türkiye toplamının üzerindedir. Konut arzındaki artışın konut kredileri üzerindeki etkisi oldukça açıktır. Kredi cephesindeki bu artışın mevduat artışı ile desteklenmediği görülmektedir. Mevduat artış hızı Edirne'de Türkiye toplamının oldukça altında kalmaktadır.

Şekil 16 Mevduatın dağılımı, 2013

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Bir diğer dikkate değer gelişme de nakdi kredilerin mevduata oranıdır. Bu oranın 2007'den 2011'e %70'den %142'ye yükseldiği ve Edirne'nin yarattığı tasarrufun üzerinde kredi kullandığı görülmektedir. Aynı dönem içinde Türkiye'de bu oran %75'den %110'a çıkmıştır.

Tablo 63 Kredi / mevduat oranının gelişimi

	Edirne	Türkiye
2007	78,09	78,21
2008	80,03	80,30
2009	72,11	74,82
2010	88,12	82,51
2011	118,37	94,59
2012	126,20	99,24
2013	130,16	107,04

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

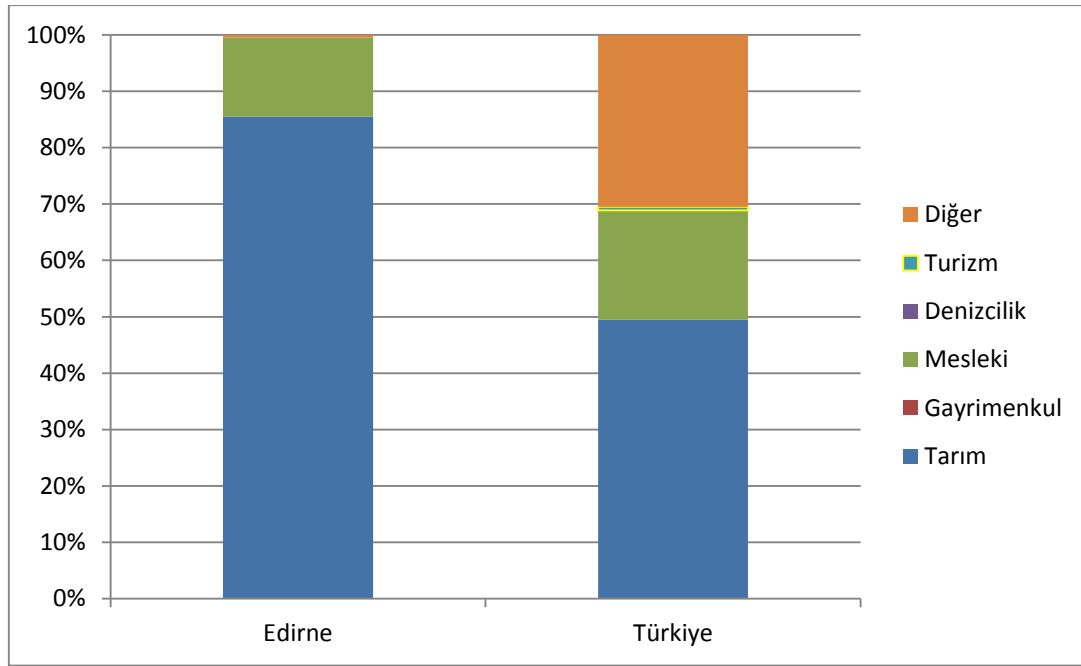
Tablo 64 Kredi Ve Mevduatlar: Edirne'nin Türkiye İçindeki Yeri (81 İl İçindeki Sırası)

	İhtisas kredileri	İhtisas dışı krediler	Toplam krediler	Toplam mevduat
2007	20	30	29	26
2008	23	29	29	24
2009	22	30	29	22
2010	23	31	30	24
2011	21	33	29	27
2012	19	33	31	29
2013	23	33	32	33

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği verilerinden hesaplanmıştır.

İhtisas kredileri Türkiye’de 2007-2012 yılları arasında 1,6 kat artarken Edirne’de 2,3 kat, ihtisas dışı krediler ise Türkiye’de 1,74 kat artarken Edirne’de 2,05 kat artmıştır. İhtisas kredilerinin dağılımında Edirne’de tarım sektörünün %90 seviyelerine varan ağırlığı dikkati çekmektedir.

Şekil 17 İhtisas Kredilerinin Dağılımı (%), 2013

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Edirne’deki şube sayısı artış hızı ülke genelindeki artış hızından kısmen yüksektir. Bu bize, kredi oranlarındaki artışın bankacılık sektörüne etkisi olmakla birlikte, ilde bankacılık sektöründe önemli bir sıçrayış olmadığını göstermektedir.

Tablo 65 Edirne’de Banka Şube Sayılarının Yıllara Göre Gelişimi

2003	48
2004	44
2005	43
2006	43
2007	52
2008	58
2009	59
2010	60
2011	58
2012	62
2013	65
2003 - 2013 artış hızı (%)	35,4

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Dikkati çeken bir diğer gelişme de takipteki alacaklardaki artış hızıdır. Takipteki alacaklar 2007-2012 döneminde Türkiye’de %128,Edirne’de ise %290 artmıştır. Bu artış hızı, tasarrufların üzerine çıkan yatırım hızı ile birlikte ele alındığında dikkat edilmesi gereken bir alana işaret etmektedir.

DIŞ TİCARET

Edirne’de sanayileşmenin zayıflığı ve özellikle son yıllarda belli sektörlerde sıkışmış yapısı ilin dış ticaret performansını etkilemektedir. 4. Kısım’da sonuçları değerlendirilen Girişimcilik Anketi’nden de görüldüğü gibi, (bkz. Edirne’nin sorunları ve çözüm önerileri ile s. 138) Edirne’nin ihracat profilinde öne çıkan unsurlar, bir sınır ili olan Edirne’nin potansiyelini tam olarak gerçekleştirmediğine, ihracat çabalarının ülke genelindeki atılımın gerisinde kaldığına işaret etmektedir.

İlin ihracat performansının düşüklüğü ihracatçı firma sayısından da gözlemlenebilmektedir. Edirne’de 2000 yılında 51 olan ihracatçı firma sayısı 2009 yılında 82’ye yükselmiştir. Tüm Türkiye’de 2010’da 40 bin ihracatçı firma varken, Edirne’de bu sayı sadece 59’dur. (Çatalbaş, 2012, s. 29).

Ekonomi bakanlığı tarafından yapılan İl İl Dış Ticaret Potansiyeli araştırmasında Edirne, 2010 yılı itibari ile orta ve ileri teknoloji ürün ihracatı yüz milyon doların üzerinde olan iller arasında yer almamaktadır (Ekonomi Bakanlığı). İllerin ihracat performansının çeşitlilik, sıradanlık, sofistikaşyon ve sıçrama kabiliyetleri olarak incelendiği araştırmada, çeşitlilik başlığı altında ilde üretilip ihraç edilen ürünler esas alındığında, ihracata konu malların üretiminde en çok çeşitliliğe sahip olan iller sıralamasında Edirne altmışıncı sırada yer almaktadır. İlde üretilip rekabetçi bir şekilde ihraç edilen ürünlerin kaç ilin ihracat sepetinde bulunduğuna bağlı olarak belirlenen sıradanlık kriteri itibarı ile de Edirne Türkiye’de en sıradan yedinci ildir. Her bir ilin üretim ihraç ettiği ürünlerin ne derece gelişmiş ülkelerin

ihracat sepetleri ile örtüştüğünü gösteren sofistikasyon değeri açısından ise yetmiş dördüncü sıradadır.

Edirne’de rekabet gücü en yüksek sektörler, Melas; nişasta, şeker, içki sanayi artıkları; ağaçtan demiryolu traversleri; kraft kağıt ve kartonlar; ağaçlardan yarı-beyaz, beyaz kimyasal odun hamurudur.

Rekabet gücünün yüksek bulunduğu sektörlerden de anlaşılacağı gibi Edirne’de ihracatta doğal kaynağa dayalı sektörler ağırlık taşımaktadır. Toplam ihracat içinde doğal kaynağa dayalı sektörlerin payı 2000 yılında %72,3 iken bu oran 2010 yılında % 60’a yükselmiştir. Edirne’nin ihracat ürünleri arasında yüksek teknoloji ürünlerin payı sıfır olarak hesaplanmaktadır. (Dış Ticaret Müsteşarlığı).

2000-2009 yılları arasında illerin ihracatının dünyadaki pazar payındaki değişime ne ölçüde uyum gösterdiğini belirleyen analize göre, Edirne rekabet gücü ve dünyadaki pazar payı en hızlı artan beş il arasına girememiştir.

Nitelikli sıçrama kabiliyeti olarak isimlendirilen, üretim imkanları geniş olan ve bu sayede farklı ve daha nitelikli ihraç ürünlerine kolaylıkla geçiş yapabilecek iller sıralamasında ilk 20 il arasında Edirne yer almamaktadır.

Edirne, hem ihracatın sofistikasyonu hem de nitelikli sıçrama kabiliyeti Türkiye ortalamasının bir hayli altında kalmaktadır. Bu ilin üretim deseninin ve ihracat sepetinin daha nitelikli ürünler ile doldurulması için çok yönlü bir devlet yardımı ve teşvik mekanizmasının geliştirilmesi faydalı olacaktır. (Dış Ticaret Müsteşarlığı)

Edirne ilinin dış ticaret hacmi nüfus ve istihdam verileri değerlendirildiğinde gerek kendi bölgesi içinde gerek ülke genelinde arzu edinilen seviyeden uzak görünmektedir. İl yüksek oranda dış ticaret açığı vermektedir. İldeki tasarruf oranı düşüklüğüne ilişkin bir diğer önemli ipucu sayılabilecek dış ticaret açığı yıllar içerisinde artmaya devam etmektedir. İhracat 2006-2012 yılları arasında sadece %13 artarken ithalat %138 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Öte yandan, ilde 2007-2010 yılları arasında bir ihracat patlaması yaşanmış, hatta 2007 ve 2009 yılında il dış ticaret fazlası vermiştir.

Edirne’de 2008 yılından sonra ihracatta gözlemlenen düşüşte hiç şüphesiz küresel kriz nedeni ile tüm dünyada dış ticaretin gerilemiş olmasının etkisi bulunmaktadır. Trakya Kalkınma Ajansı tarafından yayımlanan İmalat Sanayinde Dönüşüm başlıklı çalışmada 2008 yılında 84 olan ihracatçı firma sayısının 2011 yılına gelindiğinde 68’e gerilediği belirtilmiştir (Özer). Firma sayısındaki bu düşüş 2008 yılından sonra ihracat miktarındaki düşüşten daha dikkat çekicidir. Nitekim 2009 yılından sonra Türkiye’nin ihracatı %49, TR21 bölgesinin %31 artmış olmasına karşılık, Edirne’nin ihracatı %50 azalmıştır. Bu durum, küresel krizden Edirne’nin diğer şehirlere göre orantısız biçimde çok olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Tablo 66 Edirne'nin Dış Ticaret Performansı

Yıl	İhracat Dolar	İthalat Dolar	İhracat TR21 içindeki % pay	İhracat TR21 içindeki % pay	İhracat Türkiye içinde % pay	İthalat Türkiye içinde % pay
2004	21.555.469	55.580.583	5,0	11,9	0,7	0,5
2005	27.548.794	88.807.593	6,3	15,9	0,6	0,5
2006	41.595.046	50.738.363	8,1	9,4	0,6	0,4
2007	93.856.898	57.005.214	14,3	8,8	0,6	0,4
2008	103.430.729	170.531.183	13,9	18,2	0,6	0,5
2009	93.266.702	83.882.181	14,5	13,5	0,6	0,4
2010	79.095.331	198.436.742	11,0	22,1	0,6	0,5
2011	60.340.106	213.164.224	7,3	18,8	0,6	0,5
2012	46.905.966	120.733.413	6,0	13,4	0,5	0,4
2013	46.484.778	113.132.748	5,5	10,6	1,0	0,7

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

Edirne dış ticaretinde komşu ülkelerin önemli bir rolü olduğu açıktır. Dış ticaret partnerleri açısından ihracatta Bulgaristan, birinci sırada; Makedonya, Arnavutluk, Kosova gibi diğer komşu ülkeler il ihracatında ilk 10 ülke içerisinde yer almaktadır. TÜİK tarafından açıklanan bu verilere göre ihracat pazarlarında büyük bir yoğunlaşma olmadığı görülmektedir. İhracat payının %2'nin üzerinde olduğu pazar sayısı on beştir.

Tablo 67 Edirne'nin En Büyük Ticari Partnerleri, 2013

	İhracat (\$)	İthalat (\$)	İhracat % dağılım	İthalat % dağılım
Filipinler	5.929.402		12,8	0,0
Makedonya	5.602.911		12,1	0,0
Bulgaristan	5.324.583	50.273.065	11,5	44,4
Tayland	2.576.688	32.961	5,5	0,0
Arnavutluk	2.155.578		4,6	0,0
Bosna-Hersek	1.811.698		3,9	0,0
Fransa	1.773.758	9.534	3,8	0,0
Kosova	1.499.008		3,2	0,0
Rusya Federasyonu	1.362.881	11.035.561	2,9	9,8
Libya	1.250.305		2,7	0,0
Diğer	17.197.966	51.781.627	37,0	45,8
Toplam	46.484.778	113.132.748	100	100

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

2003-2012 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatındaki artış 2,2 kat, Edirne'nin ihracatındaki artış ise 2,6 kat olmuştur. İldeki ihracat artışı ülke ortalamasının bir parça üzerinde gerçekleşmesi ilin ihracatının ülke içindeki payını değiştirmeye yetmemiştir.

İhracat ürünlerinin az sayıda sektörde yoğunlaşmış olduğu görülmektedir. En önemli ihracat sektörünü gıda ve içecek sektörü oluşturmaktadır. Toplam ihracat içinde gıda ve içecek ihracatının oranı %65,8'dir. 2003-2012 döneminde ihracat artışı 2,6 kat olurken gıda ve içecek ihracatındaki artış ise 5,5 kat olmuştur. Gıda ve içecek ihracatının toplam Türkiye ihracatı içindeki payı binde 3'tür.

Gıda ve içecek sektörünü %6,4 ile kimyasal madde ve ürünler sektörü izlemektedir. Bu sektörün ihracatında da 18,6 kat artış olmuştur. Tarımın ekonomik aktivite içinde önemli bir yer tuttuğu Edirne'de ihracatın %4,2'si tarım ve hayvancılık ürünleridir. Tarım ve hayvancılık ürünleri ihracatındaki artış ise bu yıllar arasında azalmıştır. Kâğıt ve kâğıt ürünleri sektörü de 36,7 kat artarak ihracattaki payını %4,2'ye yükseltmiştir.

Edirne'nin toplam ihracatındaki payı çok büyük olmayan bazı sektörlerde de artış hızı çok yüksektir. İhracatı hızla artan sektörler motorlu kara taşıtı ve römorklar, ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler, büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri sayılabilir. Türkiye'nin ihracatında çok önemli bir yer tutan ve 2003-2011 döneminde hızla artan tekstil ürünlerinin Edirne'nin ihracatındaki yeri sınırlıdır ve azalma eğilimi göstermektedir.

Tablo 68 Edirne’de Fasillara Göre Dış Ticaret (2013)

ISIC	ISIC adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar	Toplam Edirne ihracatında % pay	Toplam Edirne ithalatında % pay	İhracat 2004 - 2013 % artış	İthalat 2004 - 2013 % artış	Türkiye ihracatı içinde % pay	Türkiye ithalatı içinde % pay
1	Tarım ve hayvancılık	2.457.953	54.922.209	5,3	48,5	-45,7	243,7	0,0004	0,0073
2	Ormancılık ve tomrukçuluk		397.538	0,0	0,4		53,7	0,0000	0,0025
10	Maden kömürü, linyit ve turb	128.880	4.832	0,3	0,0			0,0377	0,0000
14	Taş Ocakçılığı ve diğer madencilik	76.077	8.239	0,2	0,0	-46,6		0,0000	0,0000
15	Gıda ürünleri ve içecek	32.665.896	13.680.001	70,3	12,1	393,6	-12,5	0,0031	0,0025
17	Tekstil ürünleri	1.733.817	1.649.035	3,7	1,5	481,9	-52,6	0,0001	0,0003
18	Giyim eşyası	2.425.124	244.042	5,2	0,2	-58,0		0,0002	0,0001
19	Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı		102.271	0,0	0,1	-100,0	18494,7	0,0000	0,0001
20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	115.022	5.827.812	0,2	5,2	-44,6	3092,9	0,0002	0,0040
21	Kâğıt ve kâğıt ürünleri	607.732	92.446	1,3	0,1	964,6	111,1	0,0003	0,0000
22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	65.028	67.539	0,1	0,1	660,6	10519,3	0,0004	0,0001
24	Kimyasal madde ve ürünler	2.896.444	15.099.058	6,2	13,3	455,1	25,3	0,0004	0,0005
25	Plastik ve kauçuk ürünleri	344.773	117.270	0,7	0,1	-3,0	-47,3	0,0000	0,0000
26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	131.653	12.402	0,3	0,0	-76,2	-66,1	0,0000	0,0000
27	Ana metal sanayi	159.108	62.086	0,3	0,1	3651,7	4589,3	0,0000	0,0000
28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	370.412	346.158	0,8	0,3	79,5	44,1	0,0001	0,0001
29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	1.605.625	3.035.683	3,5	2,7	43,4	138,6	0,0001	0,0001
30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	537	121.071	0,0	0,1	421,4		0,0000	0,0000
31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	8.059	61.612	0,0	0,1	-30,1	-11,8	0,0000	0,0000
32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	3.585	349.597	0,0	0,3	83,4	143767,1	0,0000	0,0000
33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	356	57.092	0,0	0,1	-98,6	-28,3	0,0000	0,0000
34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	251.790	15.570	0,5	0,0	26601,0		0,0000	0,0000
35	Diğer ulaşım araçları			0,0	0,0	-100,0		0,0000	0,0000
36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	436.907	638.274	0,9	0,6	-58,3	240,9	0,0001	0,0002
51	Atık ve hurdalar		16.220.911	0,0	14,3		177,7	0,0000	0,0019
Toplam		46.484.778	113.132.748	100,0	100,0	115,7	103,5	0,0003	0,0004

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir.

Tablo 69 Sektörün Edirne içindeki payı / Türkiye içindeki payı

ISIC adı	İhracat	İthalat
Tarım ve hayvancılık	121,0	66,8
Ormancılık ve tomrukçuluk	-	1,4
Maden kömürü, linyit ve turb	0,1	8,1
Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	40,8	3,2
Gıda ürünleri ve içecek	229,4	48,1
Tekstil ürünleri	317,1	51,9
Giyim eşyası	273,3	23,9
Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	-	15,3
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	15,6	12,8
Kâğıt ve kâğıt ürünleri	41,6	33,2
Basım ve yayım; plak, kaset vb.	3,3	5,0
Kimyasal madde ve ürünler	163,8	296,0
Plastik ve kauçuk ürünleri	151,2	44,1
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	92,3	17,5
Ana metal sanayi	376,8	310,9
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	152,0	42,1
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	274,9	206,9
Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	3,8	33,2
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makine ve cihazlar	139,0	75,2
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	44,0	70,8
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	17,0	45,3
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	392,5	171,8
Diğer ulaşım araçları	-	-
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	133,2	30,1
Atık ve hurdalar	-	74,9

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir.

KISIM 4

EDİRNE İLİ YATIRIM ORTAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ:

GİRİŞİMCİ VE ÖĞRENCİ ANKETLERİNİN BULGULARI

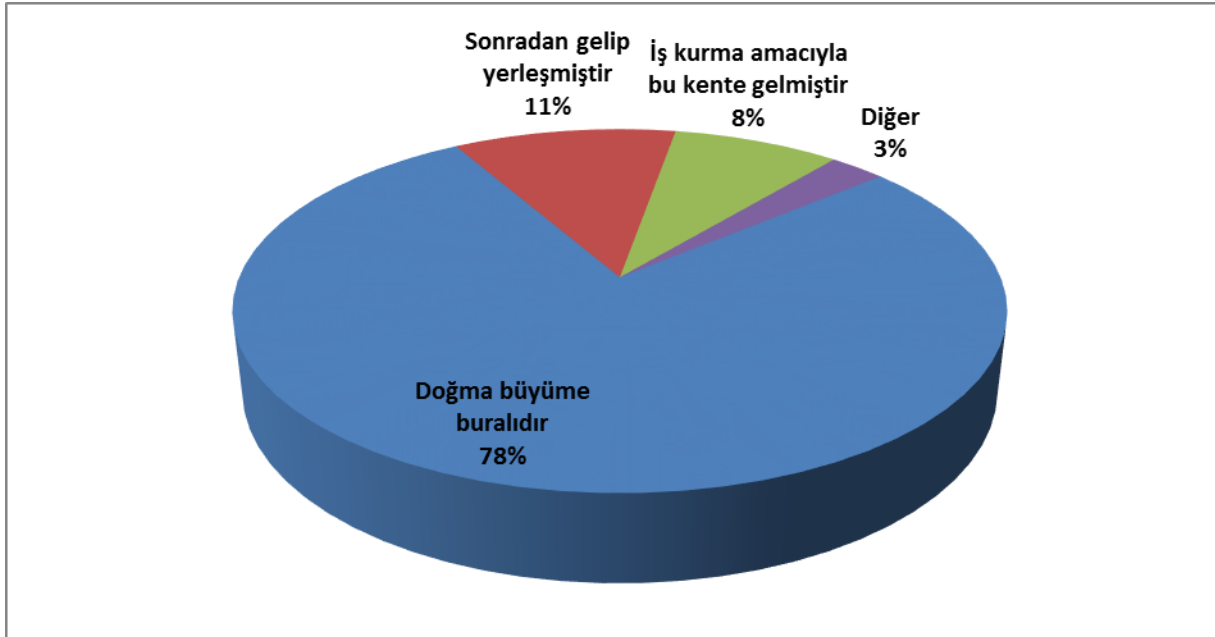
EDİRNE İLİ EKONOMİK PERFORMANS DEĞERLENDİRİLMESİ: GİRİŞİMCİ ANKETİ

Edirne ekonomisine ilişkin verilerin yeterli yoğunlukta olmaması, niceliksel bilginin yanı sıra niteliksel bilgiyi de önemli kılmaktadır. Bu nedenle, ilin iş insanları, sanayi ve ticaret odası başkanları, akademisyenleri ve yerel aktörleri ile yüz yüze görüşmelerin yanı sıra ildeki iş insanlarına “ekonomik performans değerlendirme anketi” uygulanmıştır. Edirne’nin geçmişteki ve mevcut sorunlarına ışık tutmak, gelecekteki beklentilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanan ankete 72 kişi yanıt vermiştir.

ANKETE KATILANLAR

Ankete katılanların büyük bir kısmı Edirne’de uzun süredir yaşamaktadır. Katılanların yaklaşık beşte dördü doğma büyüme Edirneli olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, Edirne’nin göç veren bir il olması ve TÜİK tarafından yayınlanan demografik verilerle de uyumludur. Bu durum anket sonuçlarının sağlam bir yerel bilgi birikimini ve kavrayışı yansıttığını düşündürmektedir.

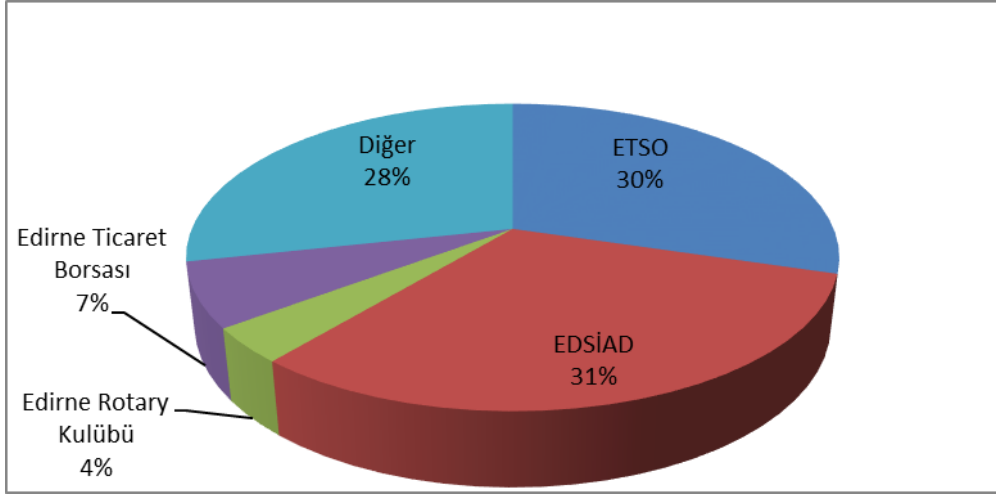
Şekil 18 Edirne’de yaşanan süre

Anketi yanıtlayanlardan üye oldukları (en fazla üç) dernek ve oda belirtilmesi istenildiğinde, %31 ile Edirne Sanayici ve İşadamları Derneği birinci sırada, %30 oranı ile Edirne Ticaret ve Sanayi Odası ikinci sırada gelmektedir. Ankete katılanlar arasında bu iki kurum dışında en fazla üye olunan diğer sivil toplum kuruluşları ise Edirne Ticaret Borsası ve Edirne Rotary Kulübü olmuştur. Bu kuruluşların dışında diğer yerel derneklerin Edirne Balkan İş Adamları Derneği (BİŞDER), Uzunköprü Ticaret Odası, Edirne Genç İşadamları Derneği gibi) de isimleri

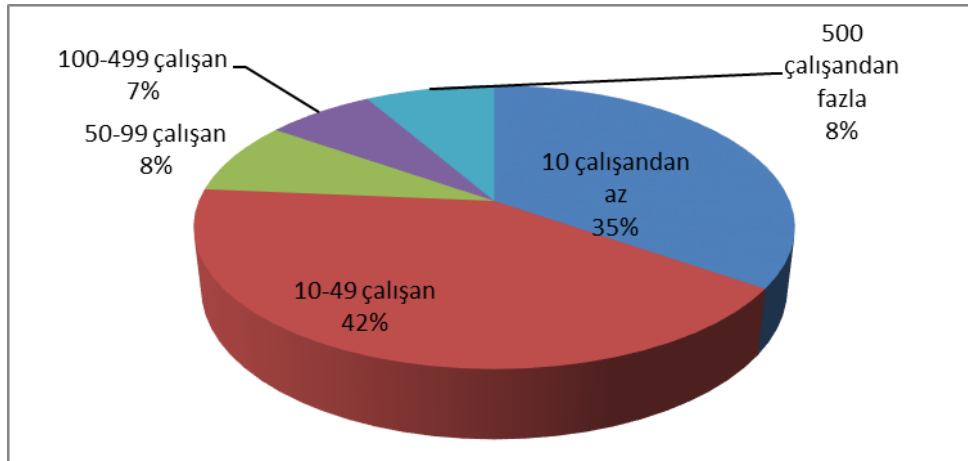
geçmektedir. Anketi yanıtlayan kişilerin yaklaşık olarak 40 adet dernek ismi verdikleri görülmüştür; bu durum Edirne’de dernek çeşitliliği olduğuna ve iş hayatının aktifliğine işaret eden bir göstergedir.

Şekil 19 Anketi yanıtlayan kişinin üye olduğu dernek ve odalar

Anketi yanıtlayanların çalıştırdıkları işçi sayısı sorulduğunda yanıtlayanların çoğunluğunun KOBİ’leri temsil ettiği görülmektedir. Katılımcı firmaların %80’ine yakınının 50 çalışandan az işçi çalıştırıyor olması, mikro ve küçük ölçekte işletme niteliği taşıyor olması, anketin Edirne iş dünyasının özgül yapısını yansıttığını ortaya koymaktadır.

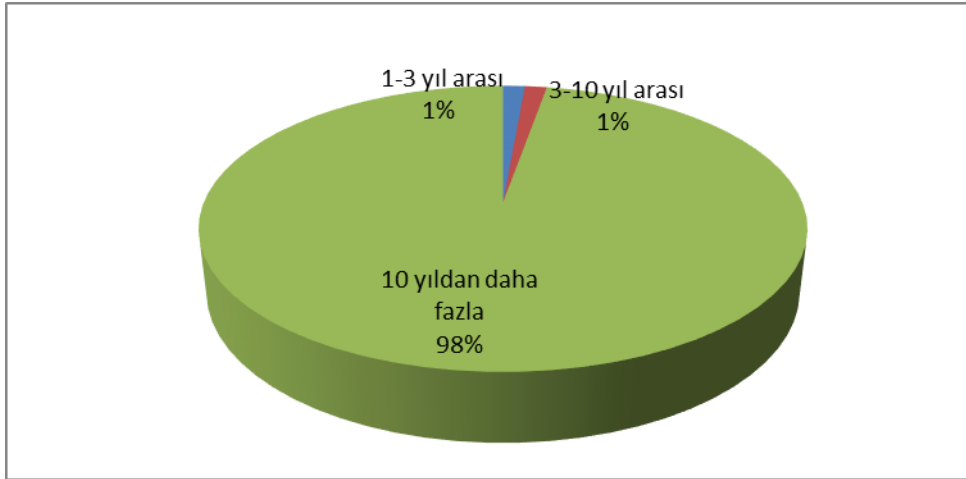
Şekil 20 Şirket Büyüklüğü

Diğer bir dikkat çekici olan nokta ise ankete katılan firmaların neredeyse tamamının geçmişinin 10 yıldan fazla olduğudur. Bu durum bir açıdan Edirne’deki girişimlerin geçmişlerinin uzun yıllara dayandığını ve kurumsallaşma için gereken koşullardan birinin yerine geldiğini göstermektedir. Ancak diğer yandan da son yıllarda yeni girişimlerin ortaya

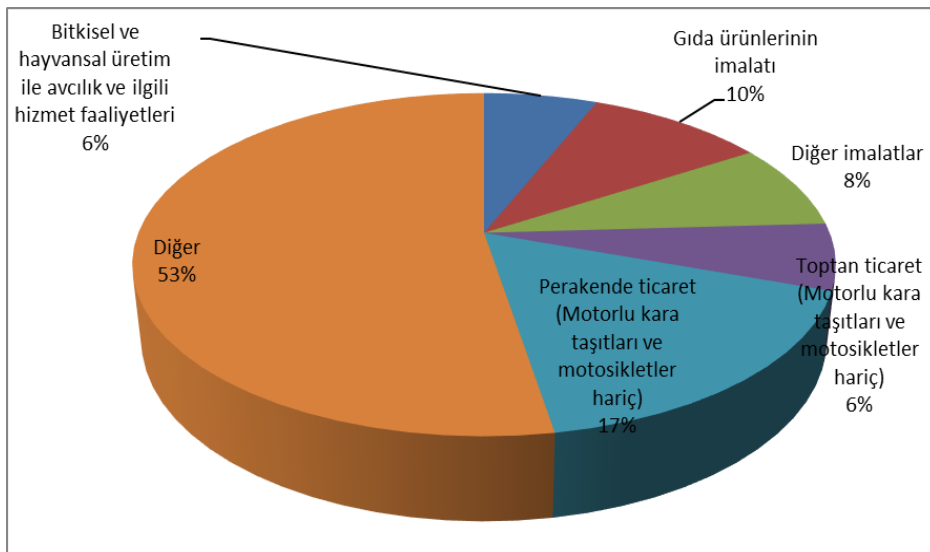
çıkmadığına da işaret etmektedir. TÜİK verileri de yeni şirket kuruluşlarında 2000’li yılların başlarında gözlemlenen canlılığın diğer TR21 illerinin aksine 2006 yılı sonrasında Edirne’de korunamamış olduğunu göstermektedir. Yeni şirket kuruluşlarının hızlı olması ekonomideki dinamizm ve girişimciliğin göstergesidir. Fakat yeni kurulan firmaların ayakta kalabilmesi ve yaşaması da iş ortamının sağlığının en önemli belirleyicisidir.

Şekil 21 Şirketin kuruluş tarihi

Ankete katılan firmaların yaklaşık dörtte biri toptan ya da perakende ticaret alanında faaliyet göstermektedir. Katılan firmaların yarısından fazlasının madencilikten sağlık sektörüne, konaklama hizmetlerinden sigortacılığa geniş bir yelpazede faaliyet gösteriyor olması dikkat çekicidir. Girişimlerin dağılımının TÜİK ve SGK verilerinden elde edilen dağılım ile benzerlik gösteriyor olması, anket sonuçlarının Edirne iş dünyasını yansıtmaya özelliği olduğu biçiminde yorumlanmıştır.

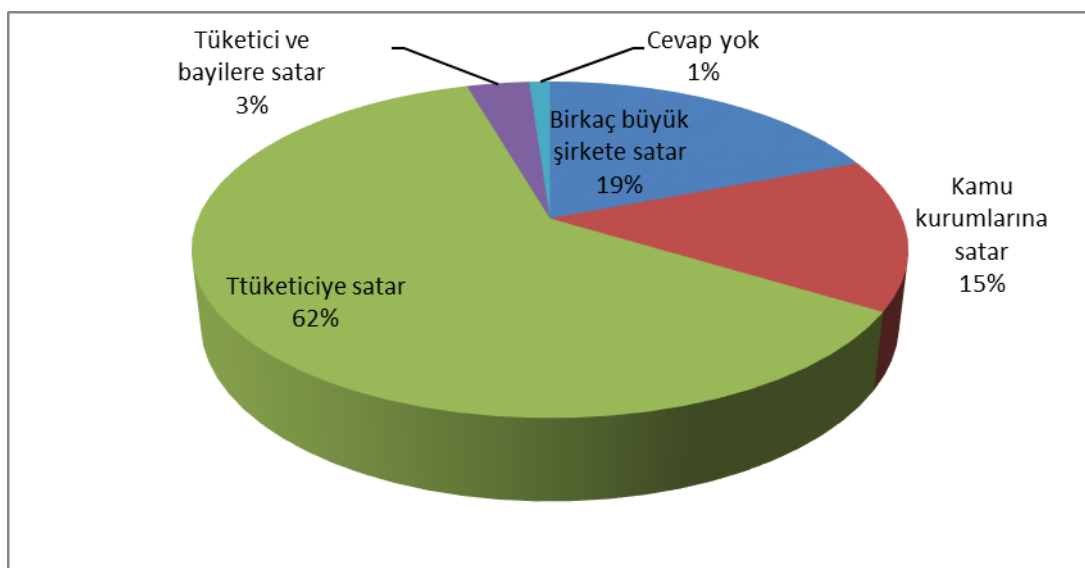
Şekil 22 Şirketin sektörel faaliyet alanı

Şirketlerin pazar ve müşteri profiline ilişkin verilen cevaplar birkaç ilginç noktayı gözler önüne sermektedir. Birincisi, esas olarak Edirne’de ağırlıklı olarak tüketiciye satış yapan şirketlerin çokluğudur. İkincisi, sadece büyük şirketlere ya da sadece tüketiciye satış yapan şirketlerin sayısının büyüklüğüdür. Aralarında kamu kurumları da bulunan farklı müşteri türlerine satış yapan firmalar az sayıdadır ve bunların çoğu için kamu sektörü önemli miktarda alım yapan bir müşteri değildir. Bir üçüncü ilginç nokta ise, sadece yerel ölçekte satış yapan firmaların çok sayıda olmasına karşılık, ihracat imkanlarını değerlendiren ve kayda değer ölçüde ihracat yapan firmaların da azımsanmayacak sayıda oluşudur.(Taymaz, Filiztekin, Fisunoğlu, Kılıçarslan, & Lenger, 2008, s. 8)çalışmasında başarılı olan KOBİ’lerin stratejilerinin dört ana başlık altında toplanabileceği görülmüştür: Mevcut yerel piyasalarda rekabet üstünlüğü elde edilmesi; büyük firmalara güvenilir tedarikçi olunması; “Niş” piyasalarda ithal ikamesi ve yeni niş piyasalar yaratılmasıdır. Edirne’deki firmaların profili, bu başarılı stratejilerinden esas olarak birinci ve ikinci stratejilerin benimsendiğini göstermektedir. Niş piyasalarla ilgili stratejilerin Edirne’de pek yaygın olmaması, Edirne iş hayatında görülen ataletin açıklamalarından birisi olabilir.

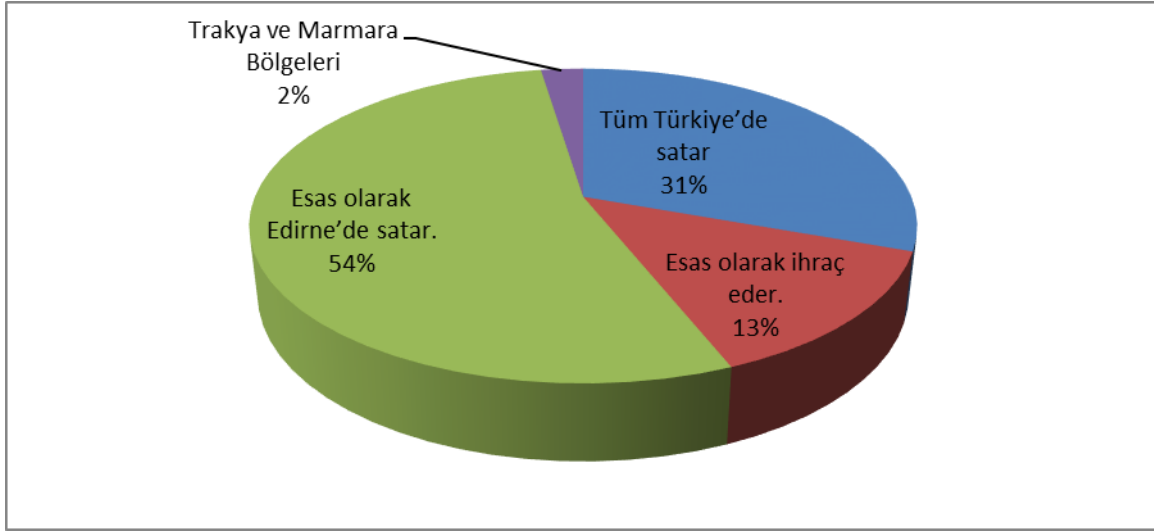
Trakya Kalkınma Ajansı bölgedeki insanların girişimcilik konusunda profillerinin çıkartılması ve girişimciliğin önünde engel olarak algılananların ortaya çıkarılması için yapılan Girişimcilik Analizi çalışmasında girişimcilerin hangi piyasaları hedef aldıkları da incelenmiştir. Buna göre bölge içinde bir girişime sahip olduğunu söyleyenler arasında %60’ların üstünde bir oranla ürünlerin büyük ölçüde bölge içinde satıldığı görülmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 50). İki anketin bulgularının birbirine paralel olduğu görülmektedir.

Şekil 23 Şirketlerin müşteri profili

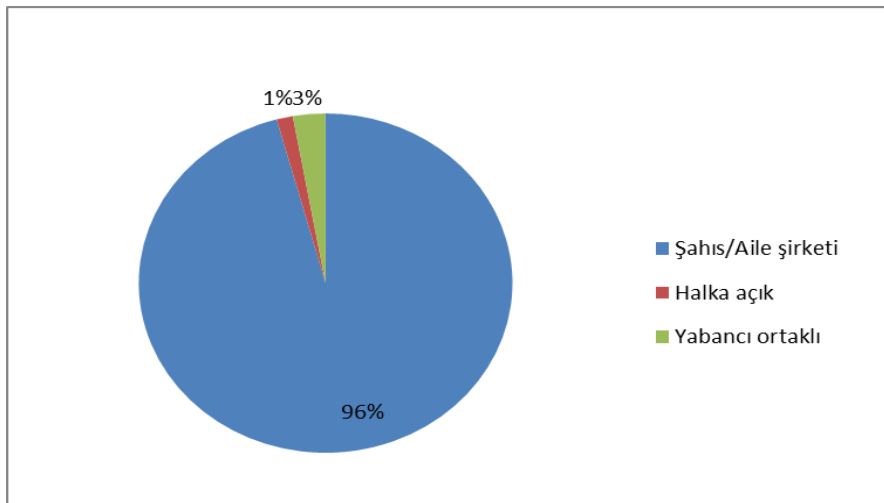
Pazarlara yakınlık olarak çok şanlı bir konumda bulunan, batısında Avrupa Birliği, doğusunda Türkiye ekonomisinin dörtte birini temsil eden İstanbul'a, her ne kadar nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi mümkün olsa da, ehven ulaştırma imkânlarıyla bağlı olan Edirne'de girişimcilikte yerel pazarların ağırlık taşıyor olması, başka faktörlerin etkisine işaret eder. Eğitim, dil, profesyonel kadroların azlığı vb. kısıtlar nedeniyle, girişimciler Trakya'daki diğer şehirlere, İstanbul pazarına ve hemen ötedeki yurt dışı pazarlara açılma konusunda sıkıntılar yaşamaktadır.

Şekil 24 Şirketlerin satış alanı

Ankete katılan ikisi yabancı ortaklı, biri halka açık şirket dışında Edirne'deki firmaların tamamı şahıs firması ya da aile şirketidir. Bu durum yöredeki sanayileşmenin nispeten genç olmasının doğal sonucu olarak görülebilir. Ancak ortaklıklara bakışa ilişkin cevaplar bariz bir biçimde, bir ortaklık kültürünün mevcudiyetini otaya koymamaktadır.

Şekil 25 Şirketlerin ortaklık yapısı

Şekil 26 Ortaklıklara bakış

EDİRNE'NİN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde 2000'li yıllarda Türkiye ortalamasına yakın bir seyir gösteren ancak TR21 illerindeki hızlı gelişimin gerisinde kalan Edirne ekonomisinin sergilediği performans incelenmektedir. Performansın ayrıntılı biçimde değerlendirilebilmesinde karşı karşıya olunan niceliksel veri kısıtı karşısında niteliksel verinin önemli bir boşluğu dolduracağı açıktır.

Bu bölümde yer alan sorularda Edirne'nin son yıllardaki vasat performansının nasıl algılandığı incelenmiş ve bu durumun aşılması için Edirne'nin TR21 bölgesindeki hızlı büyümeden payını almasının koşulları araştırılmıştır. Performans sektör bazında sorgulanmış, girişimcilik, küreselleşme ve sanayileşme gibi faktörlerin katkısı ve büyümenin önündeki kısıtların neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Uzun dönemde Edirne'nin TR21 ortalamasına yakın bir büyüme hızı yakalayarak, geride kalma tehlikesini bertaraf etmek için hangi sektörlerle yoğunlaşması ve çözülmesi gereken temel sorunların neler olduğu sorgulanmıştır.

Anket sonuçlarına toplu halde bakıldığında geçmişe dönük performansa verilen yanıtlar Edirne iş dünyasındaki ataletle işaret etmektedir. İnşaat hariç olmak üzere, farklı sektör ve göstergelere ilişkin sorulara verilen yanıtların genellikle yarısından çoğu, durumun aynı kaldığına işaret etmekte ya da koşulların kötüleşmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

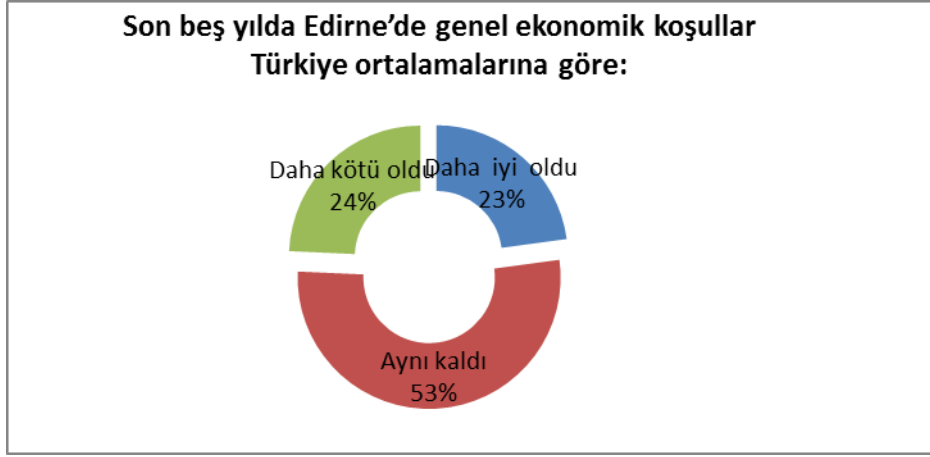
Geleceğe ilişkin sorulara verilen yanıtlarda ise atalet yerini iyimserliğe bırakmaktadır.

Edirne ekonomisinin nabzını tutan ve ona yön veren kesimi temsil eden anket katılımcılarına göre son beş yılda Edirne'de genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarında seyretmiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası genel durumun Türkiye ortalamasına paralel olduğunu belirtmektedir. Durumun daha kötü ya da daha iyi olduğunu düşünenler birbirine denktir.

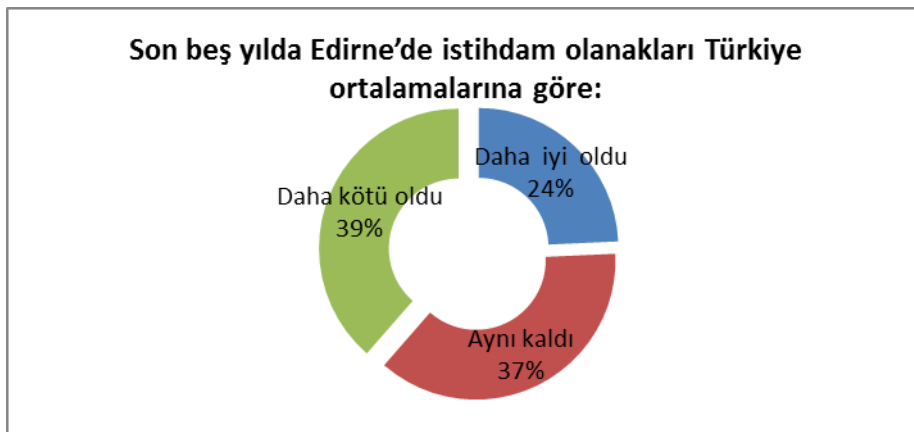
Edirne'nin istihdam verileri Türkiye'deki birçok ilden çok daha iyi durumda olmasına karşılık ankete verilen bu yanıt, görüşmelerde dile getirilen (Hamdi Sedefçi, 2013) gizli işsizlik sorununu akla getirmektedir.

Şekil 27 Son beş yılda Edirne'de genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarına göre:

İstihdam olanakları, iş bulma imkânları açısından aynı soru sorulduğunda, katılımcıların bakış açısı daha olumsuz bir hal almakta, Edirne'nin Türkiye ortalamasından daha kötü durumda olduğunu düşünenlerin oranı % 40'a çıkmaktadır. İyimserlerin oranı aynı kalmakta buna karşılık Edirne'nin Türkiye ortalamalarında performans gösterdiğini düşünenlerde ibre olumsuz yöne dönmektedir.

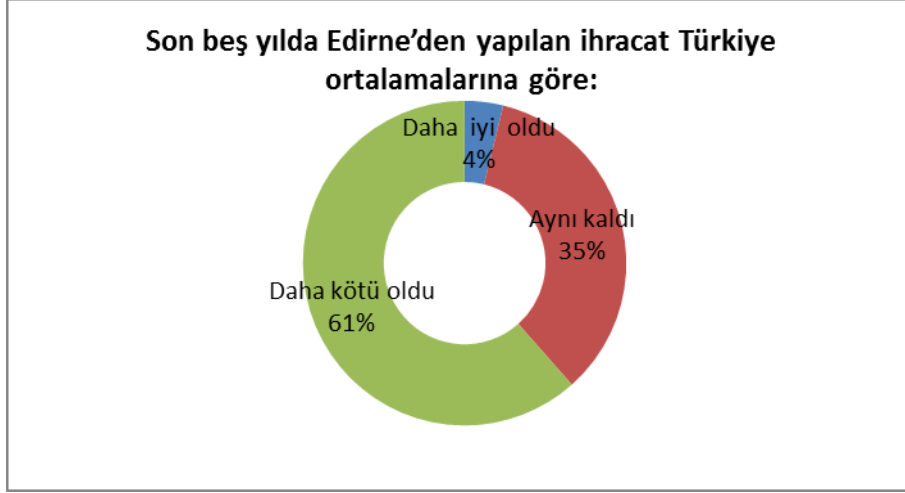
Şekil 28 Son beş yılda Edirne'de istihdam olanakları Türkiye ortalamalarına göre:

Edirne'nin Türkiye ihracatı içindeki payı, nüfusu ve gayrisafi milli hâsıla içindeki payıyla orantılı, son on yıllık ihracat artışı Türkiye ortalamasının biraz üzerinde olmasına rağmen ilin yakın geçmişteki ekonomik performansına ilişkin olumsuz algı ihracat konusunda özellikle

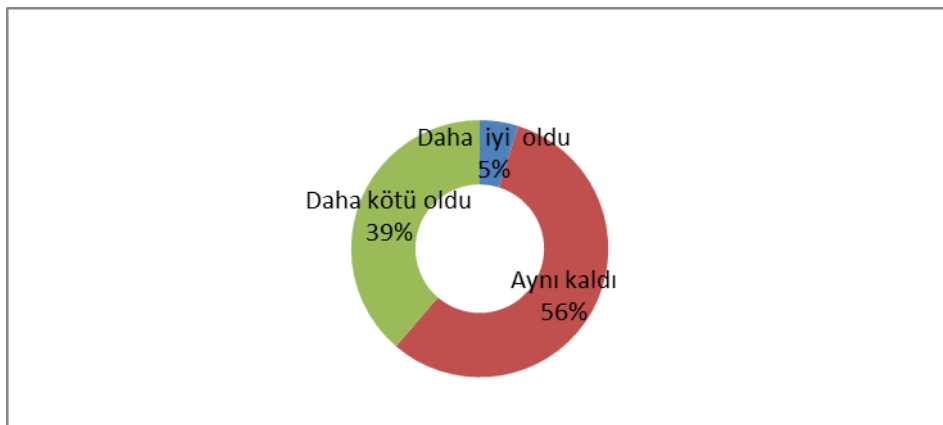
güçlüdür. Ankete katılanların üçte ikine yakın bölümü Edirne'nin ihracat performansının Türkiye ortalamasının gerisinde kaldığını düşünmektedir. Kuşkusuz bu algı çevre illerdeki hızlı ekonomik gelişimin dışında kalma endişesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 29 Son beş yılda Edirne'den yapılan ihracat Türkiye ortalamalarına göre:

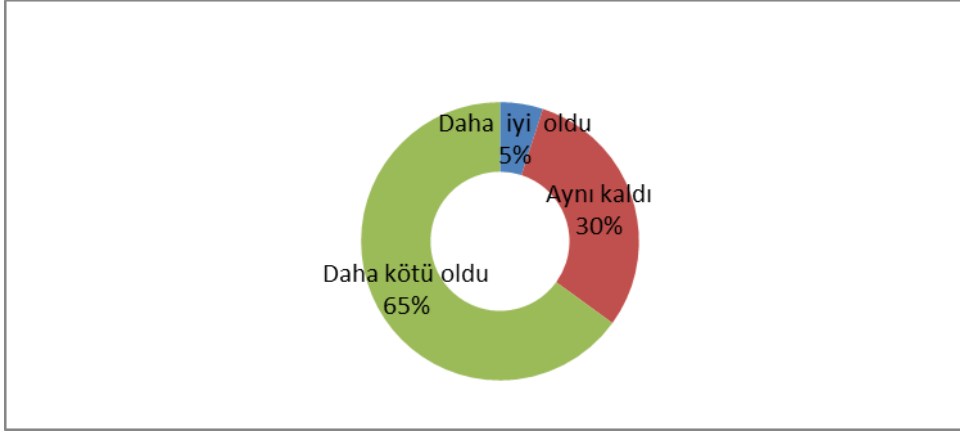
Benzer bir olumsuz algı tarım sektörü için de geçerlidir. Tarım sektörünün genel performansının pek değişmediğini düşünenler ankete katılanların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Ancak ilin tarım alanındaki performansının kötüye gittiğini düşünenler % 40'a yaklaşırken iyiye gittiği fikrinde olanlar %5'te kalmaktadır. İstatistiklerle uyum içinde olmayan bu olumsuz algı da il ekonomisine dair bir kaygıyı yansıtmaktadır.

Şekil 30 Son beş yılda Edirne'de tarım sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

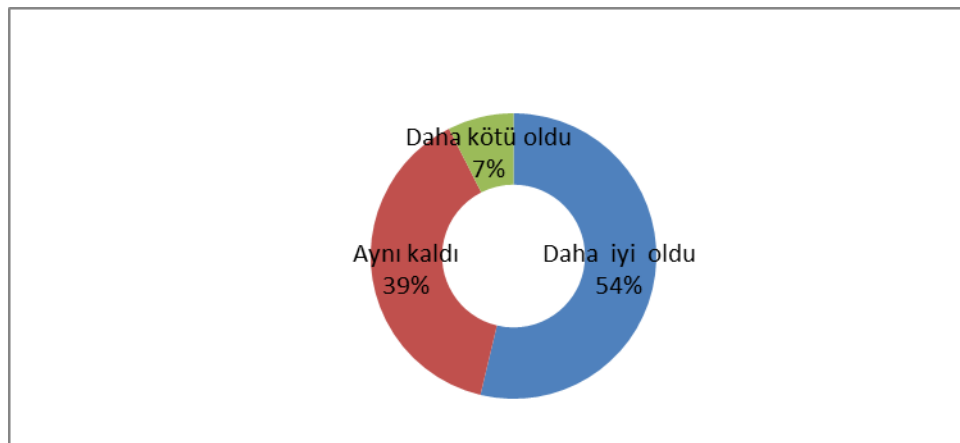
Son beş yıllık ekonomik performansa ilişkin olumsuz algı en çok sanayi sektörü için söz konusudur. Ankete katılanların üçte ikine yakın bölümü Edirne'nin sanayi alanında Türkiye genelinin gerisinde kaldığını düşünmektedir. Elbette bu algının da çevre illerdeki hızlı sanayileşmeden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Şekil 31 Son beş yılda Edirne’de sanayi sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

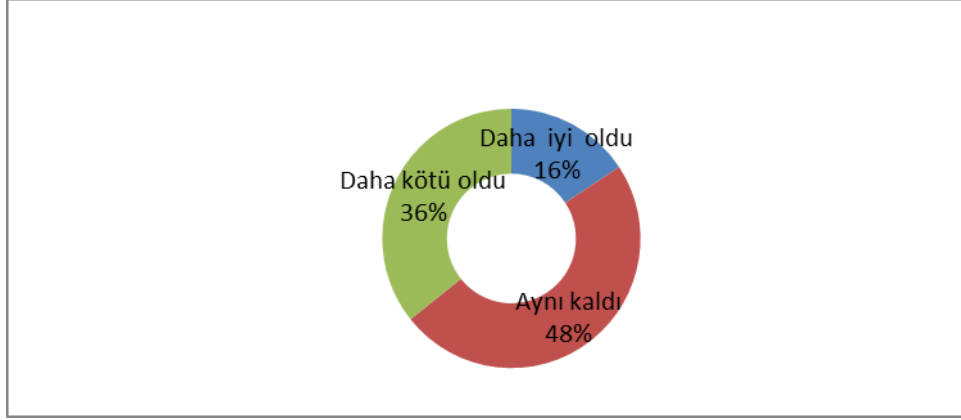
Ekonomik performansa ilişkin olumsuz algının söz konusu olmadığı sektörlerin başında inşaat gelmektedir. Ankete katılanların yarısından fazlası son beş yılda inşaat sektörünün Edirne’de ülke genelinden daha iyi durumda olduğunu düşünmektedir. İldeki eski eserlerin restorasyonuna yönelik kamu yatırımlarının yoğunlaşmasıyla sektörün canlanmasının bu algıda payı olması muhtemeldir. İnşaat sektörünün performansının yüksekliği, Çalıştayda dile getirilen konut fazlası görüşünü destekler niteliktedir. İnşaat sektörüne ilişkin olumlu algı, yapı kullanma izinleri ve konut satış istatistikleri ile birebir örtüşmemektedir. Bu farklılığın nedeni muhtemelen Edirne ekonomisindeki durgunluk nedeniyle inşaat sektörünün görece performansının yüksek olarak algılanmasıdır. Edirne’de nüfus artışının yüksek olmaması, ev talebini de kısıtlamaktadır. Mevcut durumda konut stokunun fazlalığı ve nüfus artışının düşüklüğü nedeniyle yeni konut talebinin zayıf kalmasının beklenmesi, gelecek dönemde inşaat sektörünün performansını olumsuz etkileyebilecektir. Nitekim Şekil 41’de görüldüğü gibi, gelecek dönem performansı sorulduğunda inşaat sektörünün canlanması yönünde kuvvetli bir beklenti olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Şekil 32 Son beş yılda Edirne’de inşaat sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

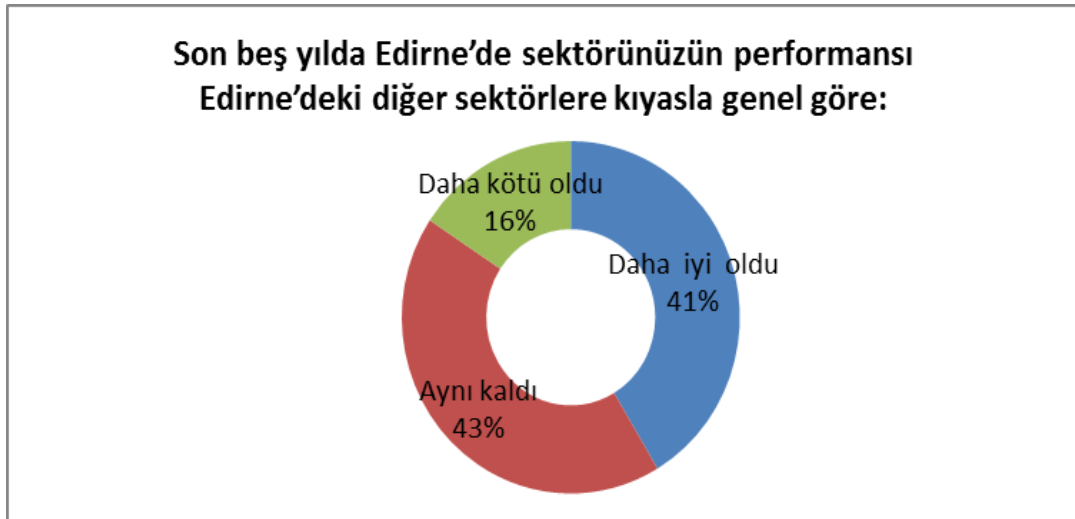
Ticaret sektörünün son beş yıllık performansına ilişkin algı ekonominin genel gidişatına ilişkin algıya paraleldir. Ankete katılanların yarıya yakını genel durumun Türkiye ortalamasına paralel olduğunu belirtmektedir. Ancak durumun daha kötü olduğunu düşünenler daha iyi olduğunu düşünenlerin iki katıdır.

Şekil 33 Son beş yılda Edirne’de ticaret sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

Nihayet ankete katılan Edirne iş dünyası temsilcilerinden kendi iş kollarını Edirne’deki diğer işkollarıyla karşılaştırmaları istendiğinde, cevap verenlerin sadece altıda biri kendi sektörünün diğerlerinden geride kaldığını düşünmekte; durumlarının daha iyi ya da aynı olduğunu düşünenler ise, her biri katılımcıların % 40’ı büyüklüğünde birer grup oluşturmaktadır. Sektörlere ilişkin algılar inşaat sektörü dışında daha olumsuzken ankete katılanların kendi sektörlerinin durumuna ilişkin daha iyimser bir bakışa sahip olması Edirne iş dünyasına yön veren kesimde ekonomik performansa ilişkin umut ve kaygıların iç içe oluşunun yansımasıdır.

Şekil 34 Son beş yılda Edirne’de sektörünüzün performansı Edirne’deki diğer sektörlerle kıyasla genel göre:

Bu bölümde yer alan sorularda Edirne ekonomisinin nabzını tutanların Edirne ekonomisinin geleceğine ilişkin görüşleri derlenmiş, Edirne ekonomisine yön verenlerin Edirne'nin ekonomik hayatının gelişmesine dair perspektiflerinin, sorunlar ve çözümler üzerine değerlendirmelerinin sergilenmesi amaçlanmıştır.

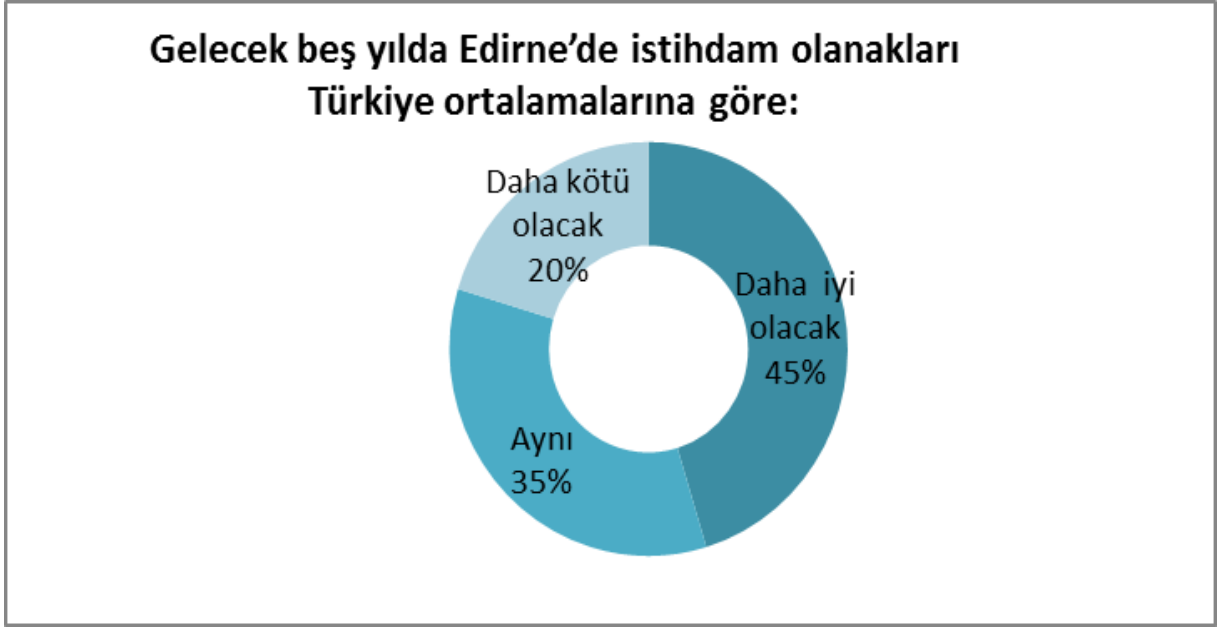
Ankete cevap veren Edirne iş dünyası temsilcilerinin geleceğe ilişkin beklentileri oldukça olumludur. Anket katılımcılarına göre önümüzdeki beş yıl içinde Edirne'de genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarının üzerinde olumlu bir tablo oluşturacaktır. Edirne'nin Türkiye'nin genel ekonomik gelişmesinden daha hızlı gelişeceği beklentisi içinde olanlar ankete katılanların yarısına yakındır. Bu oran son beş yıla ilişkin değerlendirmesi olumlu olanların oranından biraz daha düşüktür. Ancak düşük performans bekleyenler son beş yıl boyunca düşük performans gözlemleyenlere kıyasla yarı yarıya azdır. Edirne iş dünyası sıkıntı ve endişelere rağmen önümüzdeki döneme iyimserlikle bakmaktadır.

Şekil 35 Gelecek beş yılda Edirne'de genel ekonomik koşullar Türkiye ortalamalarına göre:

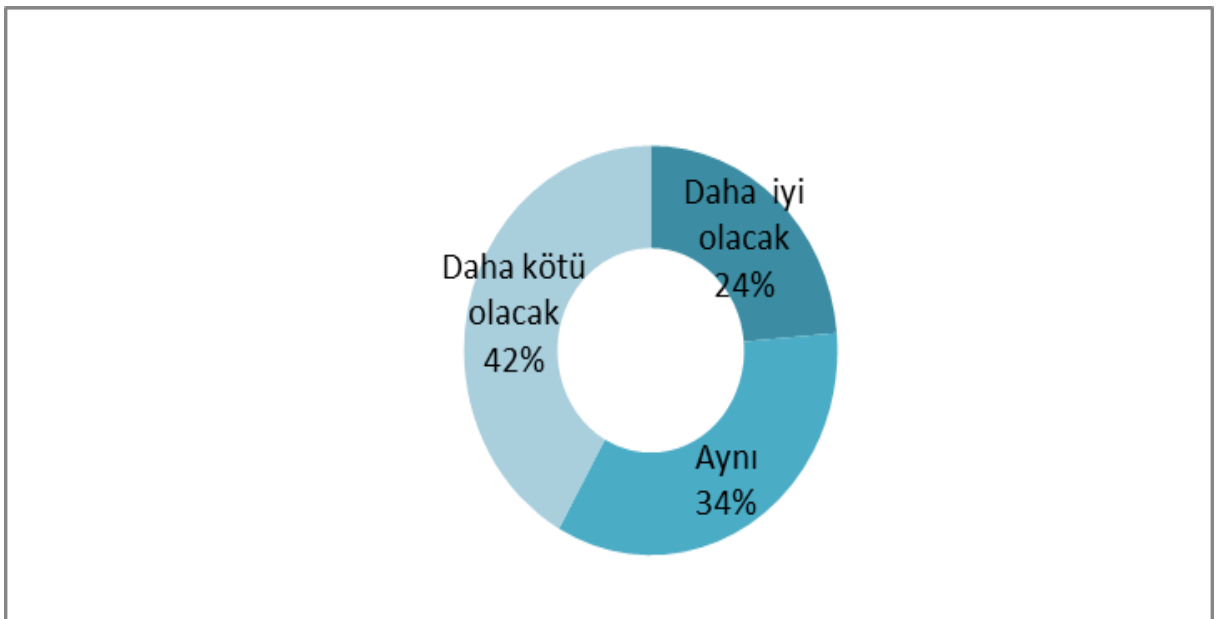
İstihdam olanaklarına ilişkin beklentiler de genel ekonomik koşullara ilişkin beklentilerle paralellik arz etmektedir. İstihdam koşullarının Türkiye ortalamalarının üzerinde seyredeceğini düşünenler biraz azalsa da yine yarıya yakın bir oranda kalmaktadır.

Şekil 36 Gelecek beş yılda Edirne’de istihdam olanakları Türkiye ortalamalarına göre:

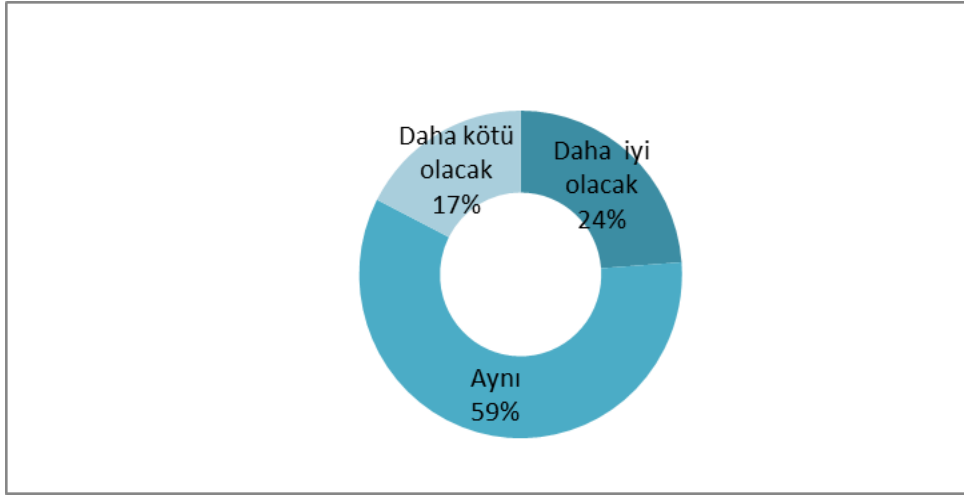
Buna karşılık ihracat alanında geleceğe yönelik kötümserlik daha da vurguludur. Edirne’den yapılan ihracatın önümüzdeki yıllarda daha iyi olacağını düşünenlerin oranı, genel ekonomik koşulların daha iyi olacağını düşünenlerin oranının yarısı kadardır. İhracat alanında bir sorun yaşanacağını düşünenlerin oranı, genel olarak ekonomik bir sıkıntı yaşanacağını düşünenlerin oranının iki katıdır. Bu durum ekonominin geneline ilişkin olumlu beklentilerle birlikte, rekabetçi, çağdaş bir ekonomik yapıya ulaşma konusunda kaygıların bir göstergesi olarak da okunabilir.

Şekil 37 Gelecek beş yılda Edirne’den yapılan ihracat Türkiye ortalamalarına göre:

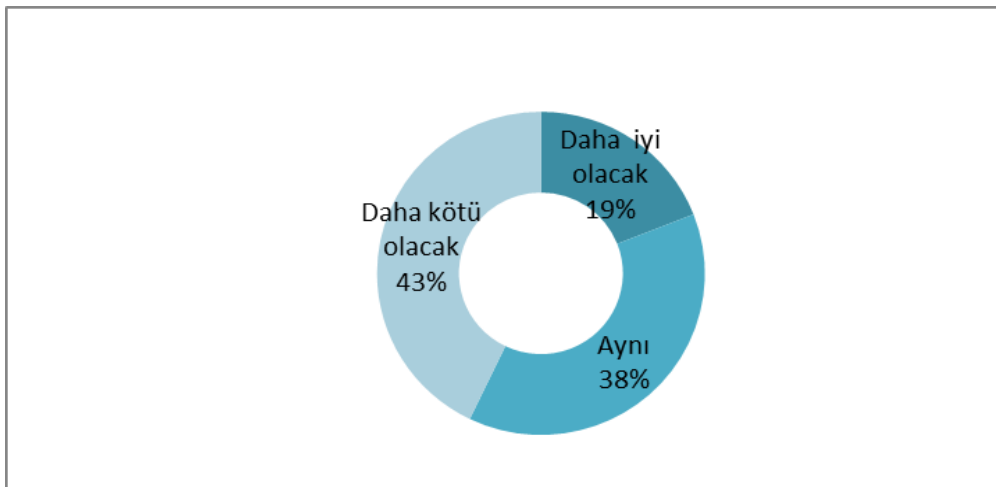
İl ekonomisinde özel bir yeri olan tarım konusunda ankete katılanların büyük çoğunluğu kayda değer bir değişiklik olmayacağı kanısındadır. Edirne tarımının önümüzdeki beş yıl içinde aynı kalacağını düşünenler üçte ikine yaklaşıırken Türkiye ortalamalarına göre daha iyi ve daha kötü olacağını düşünenlerin oranı çok farklı değildir.

Şekil 38 Gelecek beş yılda Edirne’de tarım sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

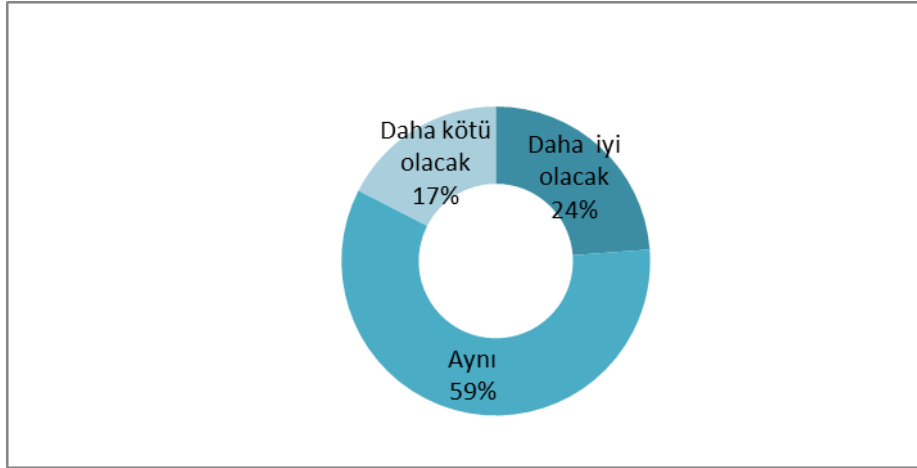
Sanayi sektörünün geçtiğimiz beş yıllık performansına ilişkin son derece olumsuz bir algıya sahip olan ankete katılanlar sanayinin geleceğine ilişkin de büyük bir karamsarlık taşımaktadır. Sanayi sektörünün Türkiye ortalamalarından daha iyi bir performans göstereceğine inananlar katılımcıların beşte birini bulmazken kötü performansın süreceğini ya da daha da kötüye gideceğini düşünenler büyük bir çoğunluk oluşturmaktadır.

Şekil 39 Gelecek beş yılda Edirne’de sanayi sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

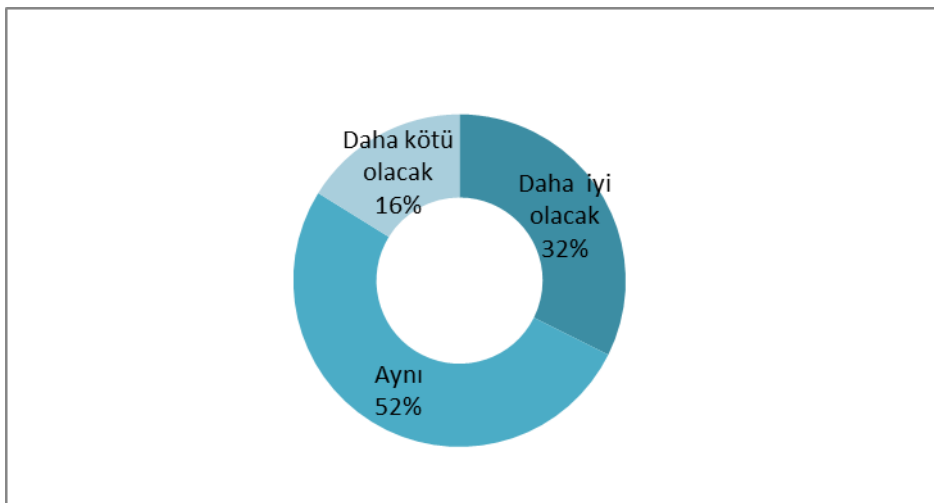
İnşaat sektöründeki canlılığın ve olumlu performans algısının önümüzdeki döneme yansımaları sınırlıdır. Ankete katılanların %60'ı Türkiye ortalamalarında bir performans beklerken son beş yılın ortalamalarının üzerindeki performansının gelecekte tersine döneceğini düşünenlerin oranı beşte bire yaklaşmaktadır.

Şekil 40 Gelecek beş yılda Edirne’de inşaat sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

Ticaret sektöründe Türkiye ortalamalarının üzerinde bir performans bekleyenlerin oranı diğer sektörlerle göre yüksektir. Ancak ticaret sektörü performansının Türkiye ortalamaları civarında gelişeceğini öngörenler yine de ankete katılanların yarısından fazladır.

Şekil 41 Gelecek beş yılda Edirne’de ticaret sektörünün genel performansı Türkiye ortalamalarına göre:

Yine son olarak önümüzdeki beş yıllık performans beklentileri açısından ankete katılan Edirne iş dünyası temsilcilerinden kendi iş kollarını Edirne’deki diğer işkollarıyla karşılaştırmaları

istendiğinde, cevap verenlerin sadece beşte biri olumsuz bir beklenti bildirmektedir. Ankete katılanların yarısı Edirne'deki gelişimle aynı hızda bir gelişme beklemekte, üçte birin üzerinde kalan bölümü ise Edirne ortalamasının da üzerinde bir performans öngörmektedir. Gelecek beklentilerindeki iyimserlik, son beş yıla ilişkin olumlu değerlendirmelerin altındadır. Bu tablo Edirne iş dünyası temsilcilerinin kendi sektörlerinin geleceğine ilişkin iyimser olmaya çalıştıklarını ancak ciddi kaygıların da bulunduğunu teyit eder niteliktedir.

Şekil 42 Gelecek beş yılda Edirne'de sektörünüzün performansı Edirne'deki diğer sektörlere kıyasla genel göre:

Geleneksel olarak tarıma dayanan Edirne ekonomisi içinde tarımın payı giderek düşmüş olsa da il nüfusunun önemli bir bölümü hala tarım alanında faaliyet sürdürmektedir. Bu olgunun da etkisiyle ankete katılanların beşte biri Edirne ekonomisinin gelişiminde en önemli faktör olarak elverişli tarım arazilerini ve tarım ekonomisini görmektedir. Ekonomik gelişimi sürükleyen etkenler arasında ilk üç sırayı tarım ekonomisi, teşvikler ve coğrafi konum almaktadır. İlk sıraları doğal ve siyasi nesnel etkenlerin alması, güçlü girişimcilik, ortak girişim kültürü, eğitim düzeyi gibi beşeri etkenlerin gerilerde kalması dikkat çekicidir. Cevapların birbirine yakın oranlarla farklı etkenlere dağılmış olması ankete katılanlar arasında Edirne'nin ekonomik gelişimini belirleyen unsur olarak baskın bir ya da birkaç etkenin bulunmadığına işaret etmektedir.

Şekil 43 Edirne ekonomisinin gelişiminde en önemli faktör

Edirne'de ekonomik gelişimi belirleyen unsurlar konusunda görüşler çeşitli olsa da, gelişimi engelleyen kısıtlar konusunda geniş bir fikir birliği bulunmaktadır. Ankete katılanlar, ilde ekonomik gelişimin önünde iki büyük kısıtlayıcı etken görmektedir. İlki girişimcilik eksikliği, ikincisi de teşviklerden yararlanamama olarak beliren bu iki kısıt cevapların dörtte üçten fazlasını oluşturmaktadır. Girişimcilik eksikliğinin cevapların yarısına yakın bölümünü oluşturması Edirne iş dünyasının ilin yüksek sosyo-ekonomik göstegelerinin dinamik bir ekonomiye ve zenginleşmeye tahvil edilemediğinin bilincinde olduklarına işaret etmektedir. Teşviklerden yararlanamamanın üçte bire yakın bir oranla ikinci kısıt olarak görülmesi ilin kamu kaynaklarından yeterince yararlanamadığı yolunda genel bir görüşün yansıması olarak düşünülebilir.

Şekil 44 Edirne ekonomisinin gelişiminde en önemli kısıt

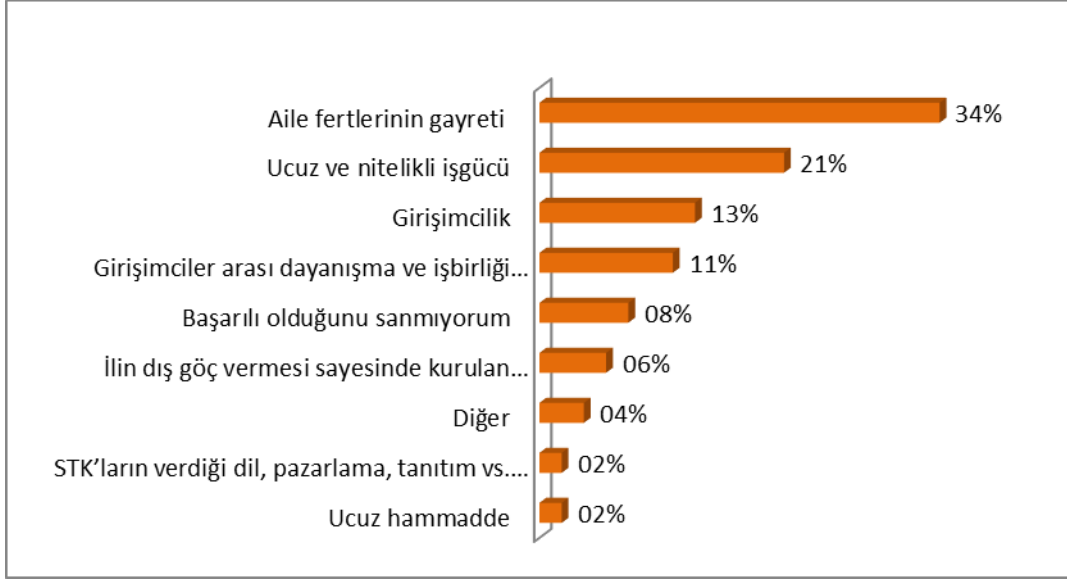
Edirne'nin ihracat profilini ortaya çıkarmaya yönelik soruya verilen cevaplarda dil ve kültür yakınlığı olan komşu ülkelere ihracat ve büyük şehirlerdeki ihracatçılar üzerinden ihracat iki önemli unsur olarak öne çıkmaktadır. Yabancı alıcıların talepleri üzerine yapılan ihracat da önem taşımaktadır. Şimdiye kadar Türkiye'nin ihracatının az olduğu yeni pazarlara aktif pazarlama, ihracatı bilen profesyonel kadrolar gibi unsurların geri planda kalması dikkat çekicidir. Edirne'nin ihracat profilinde öne çıkan unsurlar, bir sınır ili olan Edirne'nin potansiyelini tam olarak gerçekleştiremediğine, ihracat çabalarının ülke genelindeki atılımın gerisinde kaldığına işaret etmektedir.

Şekil 45 Edirne'nin ihracat profilinde öne çıkan unsurlar

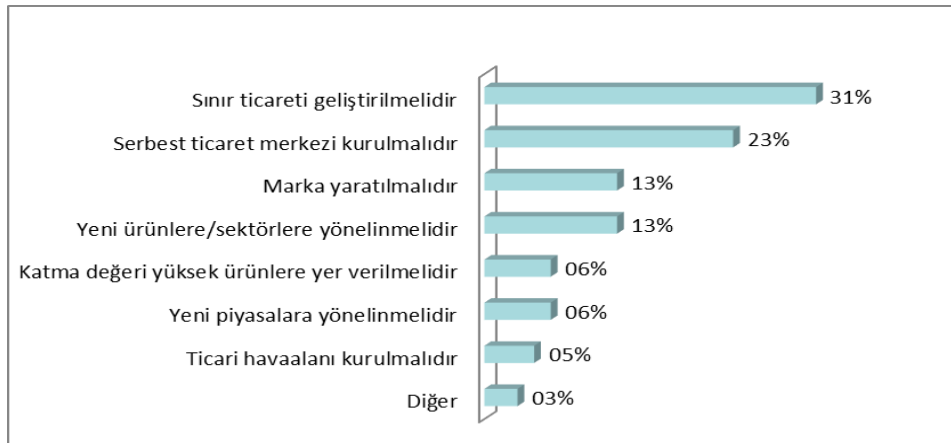
Katılımcılara göre Edirne'nin ihracat performansını belirleyen esas etken aile fertlerinin gayretidir. Katılımcıların üçte birinden fazlası ihracat başarısında aile fertlerinin gayretinin başta geldiğini belirtmektedir. Girişimcilik ancak üçüncü sırada yer bulabilirken ilin ihracat performansının başarılı olmadığını belirterek soruyu yanıtlayanların oranı % 8 gibi yüksek bir orana ulaşmaktadır.

Şekil 46 Edirne'nin ihracat başarısının ardında yatan faktörler

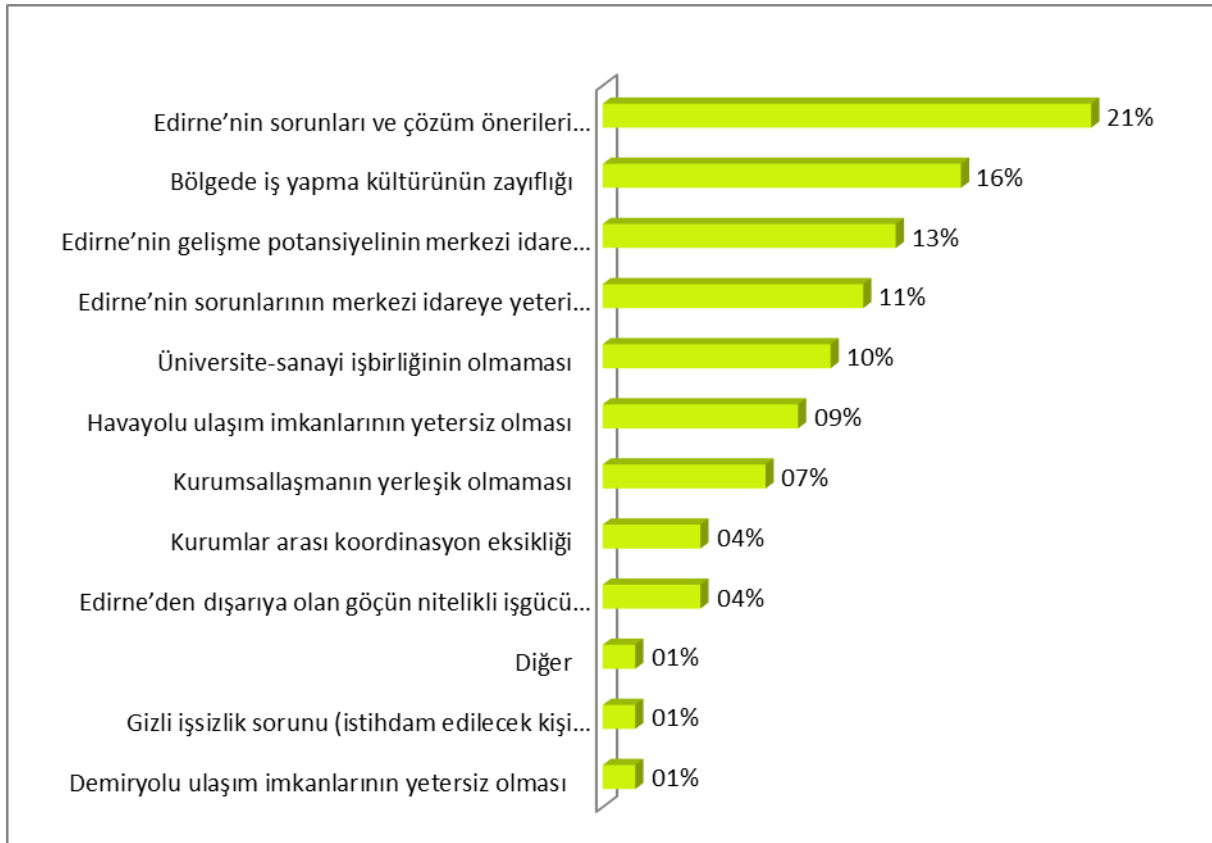
Ankete katılanların farklı sorulara cevapları, ilin ihracat performansından memnun olmadıklarını, durumun verilerin işaret ettiği gibi daha olumsuz olduğunu düşündüklerini ortaya koyarken çözüm konusunda geniş bir mutabakatın olduğu da gözlenmektedir. Farklı öneriler de olmasına rağmen ankete katılanlar komşu ülkelerle sınır ticaretinin geliştirilmesini, Balkan ülkelerine yönelik bir ihracat stratejisi oluşturulmasını ve serbest ticaret merkezi kurulmasını ihracat alanındaki sıkıntıları çözümenin anahtarı olarak görmektedir.

Şekil 47 Edirne'nin ihracatının artırılması için ne yapılmalıdır?

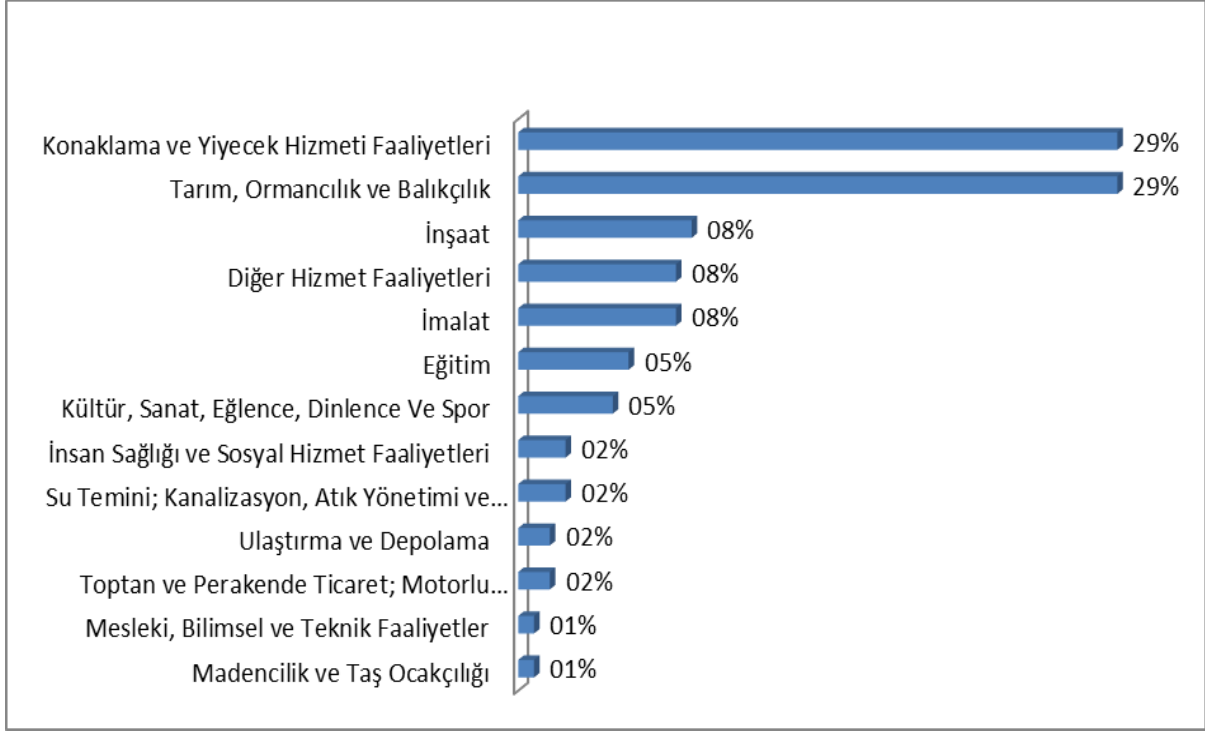
Edirne iş dünyası temsilcileri Edirne'nin gelişmesinin önünde en büyük engel olarak, sorunlar ve çözüm önerileri konusunda bir fikir birliği olmamasını göstermektedir. Bunun arkasından gelen engeller arasında Edirne'de iş yapma kültürünün zayıflığı, Edirne'nin sorunlarının merkezi idareye yeterince aksettirilememesi ve Edirne'nin gelişme potansiyelinin merkezi idare tarafından yeterince önemsenmemesi yer almaktadır. Edirne de girişimcilik kültürünün gelişmemişliğine ilişkin yoğun bir eleştirel yaklaşımın varlığı burada da dikkat çekmektedir. İlin sosyo-ekonomik gelişkinliği, eğitim düzeyinin yüksekliği ve kültürel mirası göz önüne alınırsa girişimcilik kültürünün eksikliği özel bir sorun olarak mercek altına alınmalıdır. Merkezi idareyle iletişim sıkıntılarına işaret eden cevapların yoğunluğu, Edirne'nin sorunlarını ve çözüm önerilerini gündeme taşıyacak yerel toplumsal örgütlenmelerin ve STK'ların güçlendirilmesinin öncelikli olduğunu akla getirmektedir. Mevcut kanalların, yerel yönetim örgütlerinin, siyasi partilerin, derneklerin, STK'ların Edirne'deki durumu bu gözle değerlendirilmeli ve gerektiğinde yeni kanallar da oluşturularak Edirne'nin önünü açmanın, merkezi idareye Edirne'nin sesini duyurmanın yolları araştırılmalıdır. Önemli sorunlar arasında sayılan üniversite-sanayi işbirliği de bu kapsam içinde ele alınmalıdır.

Şekil 48 Edirne'nin gelişiminin önündeki en büyük engel

Edirne'de hali hazırda gelişmiş olan ve daha da gelişeceği düşünülen sektörler arasında ilk iki sırayı tarım ve turizm almaktadır. İmalat sanayi, inşaat ve diğer hizmet sektörleri kimi cevaplarda yer alsa da bu iki sektörün açık arayla gerisinde kalmaktadır.

Şekil 49 Edirne’de hali hazırda gelişmiş olan ve ileride daha da gelişeceği düşünülen sektörler

Ankete katılanların bir bölümü turizm sektörünün halihazırda gelişmiş sektörler arasında bulunduğunu düşünmese de bu sektörün önünün açık olduğu konusunda yaygın bir mutabakat bulunmaktadır. Katılanların yarısına yakını önemli bir gelişme göstermemiş olmasına rağmen potansiyeli yüksek sektörlerin başına turizmi koymaktadır. Tarım burada da ikinci sırada görünmektedir ama bu defa imalat sanayi küçük bir farkla tarımı izlemektedir.

Şekil 50 Edirne’de şu anda önemli bir gelişme göstermemiş olmasına rağmen potansiyeli yüksek sektörler

Henüz gelişmemiş ama potansiyeli yüksek görülen sektörlerin önünü açmak için tanıtım, devlet desteği ve teşvik alınması gereken önlemler arasında ilk akla gelenler olmaktadır. Bunları, yaklaşık olarak eşit oranda zikredilen pazarlama, eğitim ve marka yaratmak alanlarında atılacak adımlar izlemektedir. Sanayi ve ihracatın geliştirilmesi için önemli görülen altyapı, serbest ticaret bölgesi, altyapı gibi önlemlerin altlarda kalması, turizmin gerçek bir potansiyel olarak görüldüğünü hayata geçirilmesi gereken önlemlerin bu potansiyel ışığında şekillenmesinin istendiği şekilde yorumlanmalıdır.

Şekil 51 Edirne’de potansiyeli yüksek sektörlerin gelişimi için alınması gereken önlemler

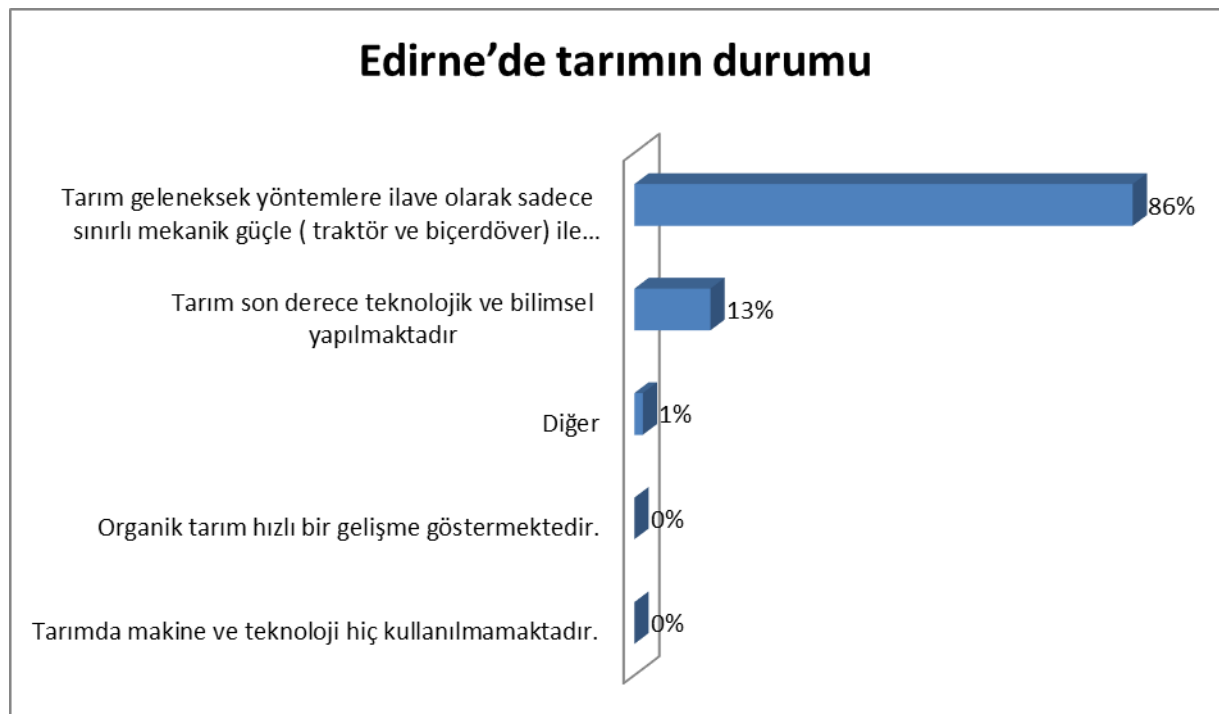
Edirne’nin gelişiminin doğal akışının ötesinde hızlandırılması için yapılması gerekenler konusunda, Edirne’ye daha fazla teşvik verilmesi, şehre 1-2 büyük yatırım kazandırılması doğal olarak ön sıralarda yer almaktadır. Ancak Edirne’nin sorunları ve alınacak önlemler konusunda etkin bir baskı grubu oluşturma fikri bu önlemlerin ön koşulu olarak görülmekte ve yapılması gerekenler arasında en ön plana çıkmaktadır.

Şekil 52 Edirne'nin gelişiminin hızlandırılması için yapılması gerekenler

Ankete katılanlar Edirne'de tarımın geleneksel yöntemlerle ve buna ilave olarak sadece sınırlı ölçüde traktör ve biçerdöver kullanılarak yapıldığı konusunda hemfikirdir. Küçük bir azınlık dışında tarımda bilimsel ve teknolojik imkânların yeterince kullanılmadığı görüşü hâkimdir. Bu yanıtlar da tarımın Edirne'deki ikili yapısını teyit etmektedir. Az sayıda modern ve büyük ölçekli işletmenin yanı sıra geleneksel tarımın hâkim olduğu bir yapı mevcuttur.

Şekil 53 Edirne'de tarımın durumu

Ankete katılanlar Edirne’de sanayinin durumuna ilişkin oldukça gerçekçi bir bakış açısına sahiptir. Sanayide orta derece gelişmiş bir teknoloji kullanıldığını ve ortalama düzeyde katma değer üretildiği görüşünde olanların oranı yarıya yakındır. Bununla birlikte sanayide düşük teknoloji kullanıldığını ve düşük katma değer üretildiği görüşünde olanlar epey fazladır. Bu bulgular Kısım III Bölüm 3’te yer alan rekabet gücü analizi tarafından da teyit edilmektedir. Teknoloji ve kişi başına katma değer üretimi açısından Türkiye ortalamalarının üzerinde olan Edirne’de bu durumdan tatmin olan iş dünyası temsilcisi pek yoktur ve karşılaştırmaların modern sanayi merkezlerindeki ileri teknolojiler göz önüne alınarak yapıldığı açıktır.

Şekil 54 Edirne’de sanayinin durumu

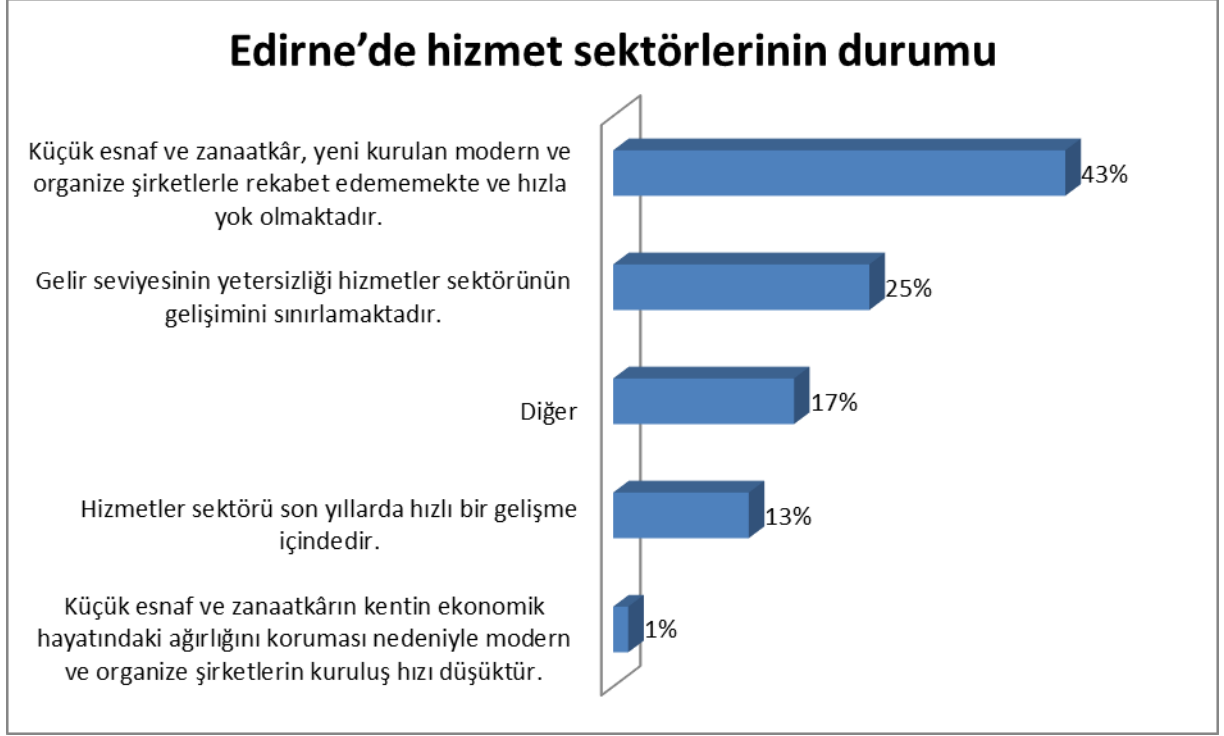

Edirne’de hizmet sektörlerinin yeterince gelişmediği konusunda genel bir kanaat anketi cevaplayanlar arasında yaygındır. Hizmet sektörlerinin son yıllarda hızlı bir gelişme içinde olduğunu düşünenler beşte birin altındadır. Küçük esnaf ve zanaatkârların modern şirketlerle rekabet edemedikleri için yok olması ildeki hizmet sektörünü tanımlayan esas unsur olarak görülmektedir. Buna rağmen küçük esnaf ve zanaatkârların il çapında ağırlığını sürdürdüğü ve modern şirketlerin kuruluş hızının da sınırlı kaldığı düşünülmektedir. Cevapların dörtte biri ildeki gelir seviyesinin yetersizliğinin hizmet sektörlerinin gelişimini sınırladığı yolundadır.

Kısım III Bölüm 3’te yer alan rekabet gücü analizinde de girişim sayısı açısından modern hizmet sektörlerindeki büyüme hızının Türkiye ortalamasının üzerinde olması, istihdam

açısından ise hibrit ve modern hizmet sektörlerinin Türkiye ortalamalarının üzerinde olması bu yanıtlar ile uyumludur.

Şekil 55 Edirne’de hizmet sektörlerinin durumu

EDİRNE İLİ EKONOMİK PERFORMANS DEĞERLENDİRİLMESİ: GENÇLİK ANKETİ

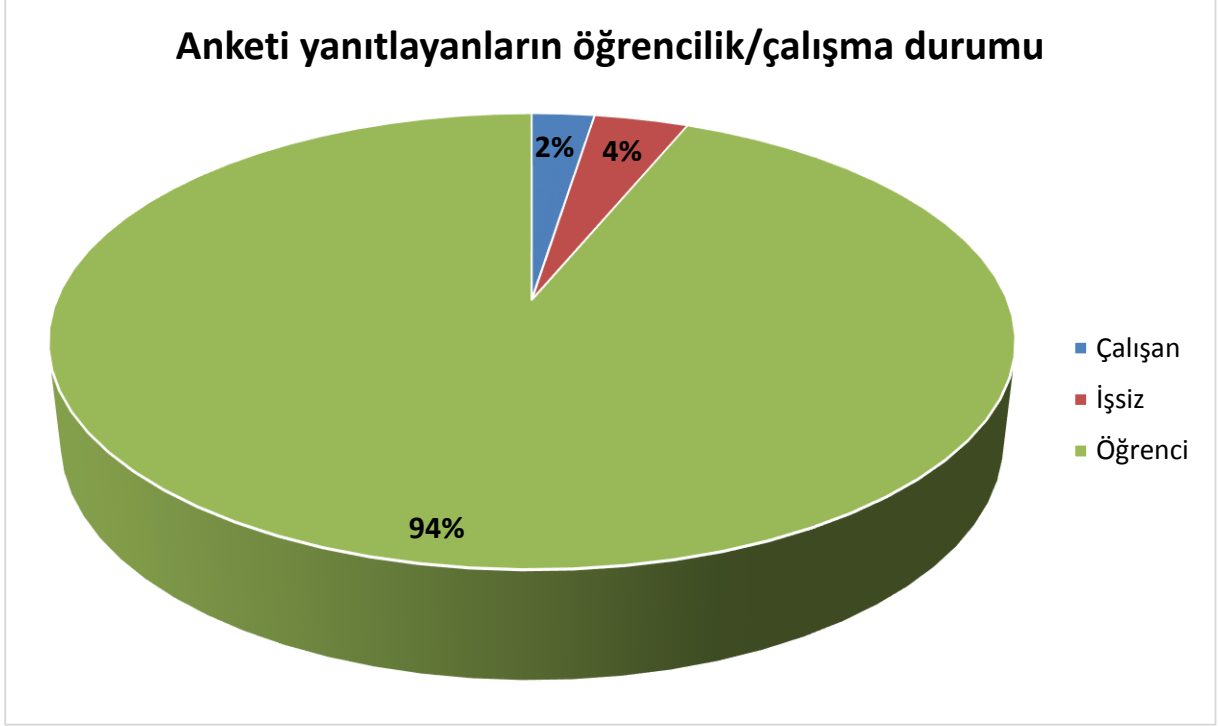
Edirne ilinin iş insanları, sanayi ve ticaret odası başkanları, akademisyenleri ve yerel aktörleri ile yapılan anketin yanı sıra ilin geleceğine yön verecek gençliğin görüşlerine de yer vermek amacıyla gençler arasında da bir anket çalışması yapılmıştır. Böylelikle ilin gelecek senaryosunu oluştururken geleceği inşa edecek gençlerin öngörülerini de değerlendirmeye alma fırsatı doğmuştur.

Edirne’de yaşayan gençlik geçmiş ve gelecekteki sorunların neler olduğunu düşünüyor, gelecek ile ilgili beklentileri nelerdir gibi konuları içeren bu ankete 80 kişi yanıt vermiştir.

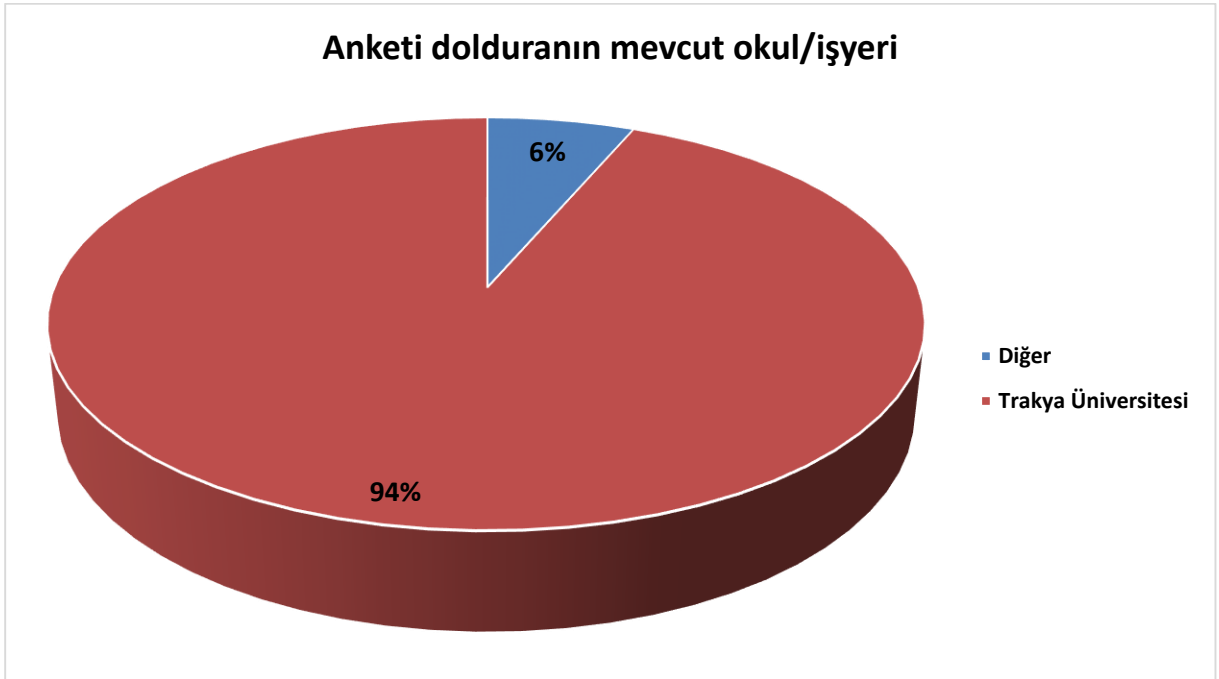
Ankete katılanların büyük bir çoğunluğu üniversite öğrencisi gençler arasından seçilmiştir. Öğrenciler %94 gibi yüksek bir oranda eğitimine Trakya Üniversitesi’nde devam etmektedir. Katılımcılar üniversitenin birçok farklı bölümünde eğitim hayatına devam etmektedir. Yanıtlayanların %31’i Edebiyat Fakültesi’nde, %21 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde, %10’u Teknik bilimler Meslek Yüksekokulu’nda ve %11’i Eğitim Fakültesi’nde okumaktadır. Bunun yanı sıra Sağlık bilimleri Fakültesi, Tıp Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Arda Meslek Yüksekokulu ve lise mezunu öğrenciler de anketi yanıtlayanlar arasındadır. Dolayısıyla, anketi

dolduranların farklı bölümlerde okuması anketin sonuçları açısından yanlışlık riskini azaltıcı bir etken oluşturmaktadır.

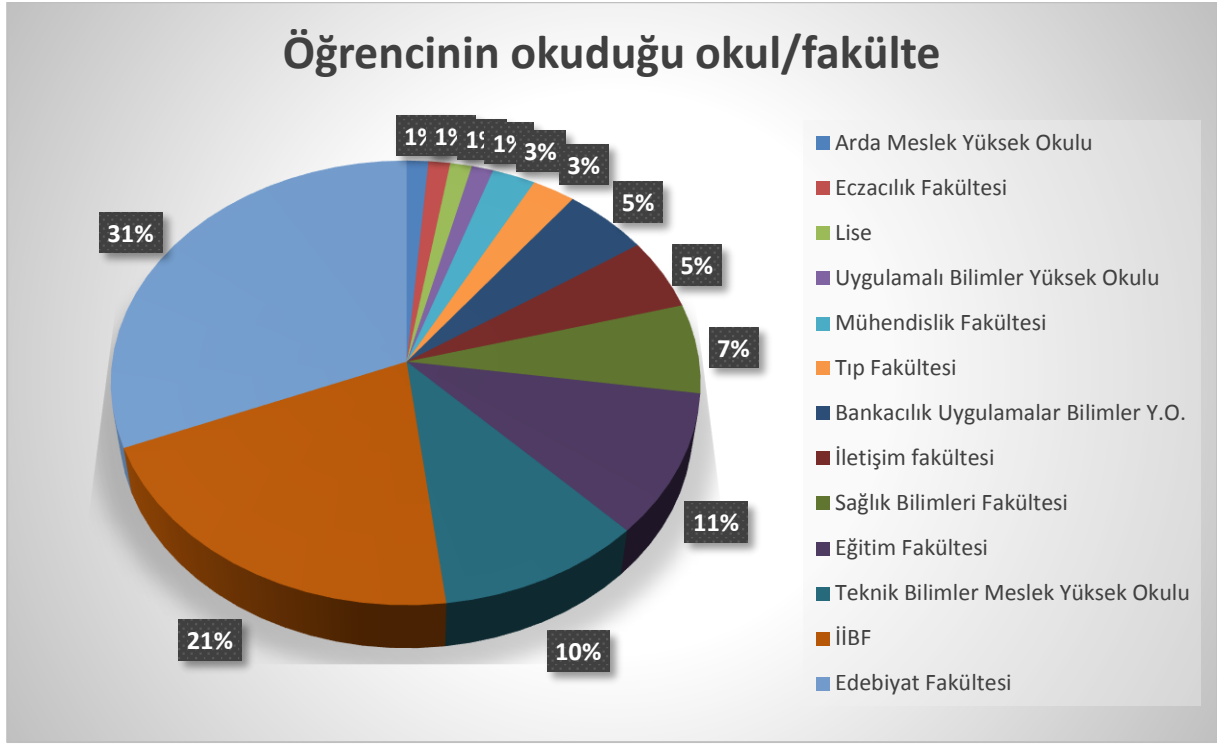
Şekil 56 Anket Soruları 1

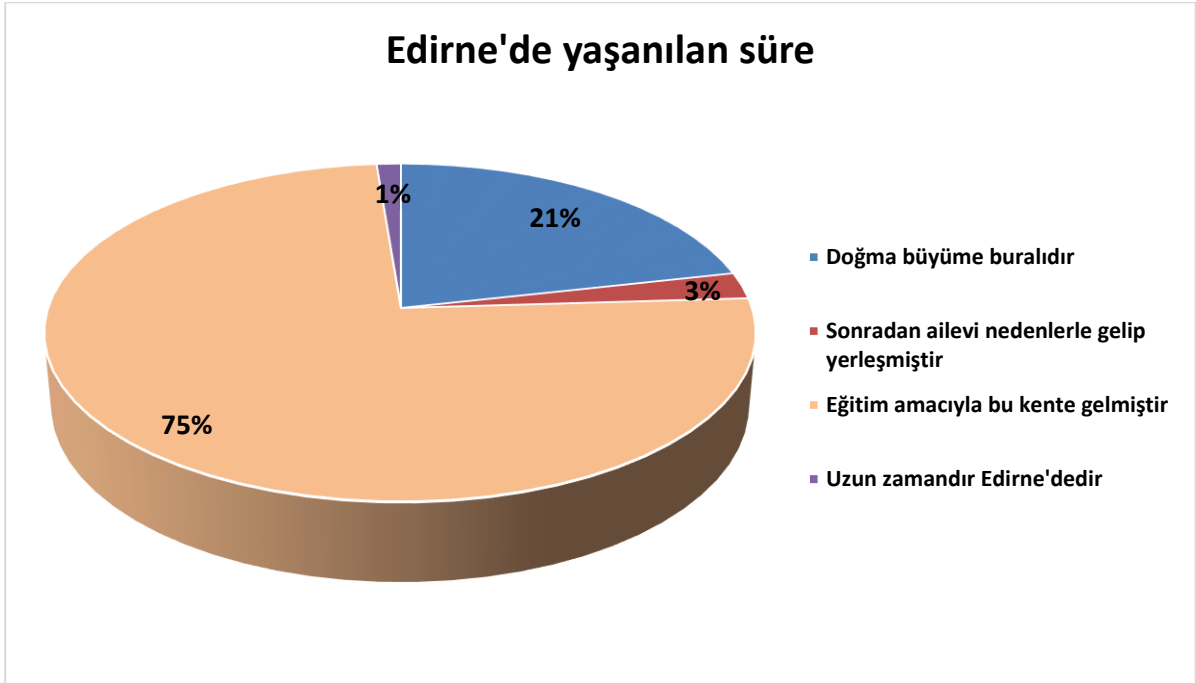
Şekil 57 Anket Soruları 2

Şekil 58 Anket Soruları 3

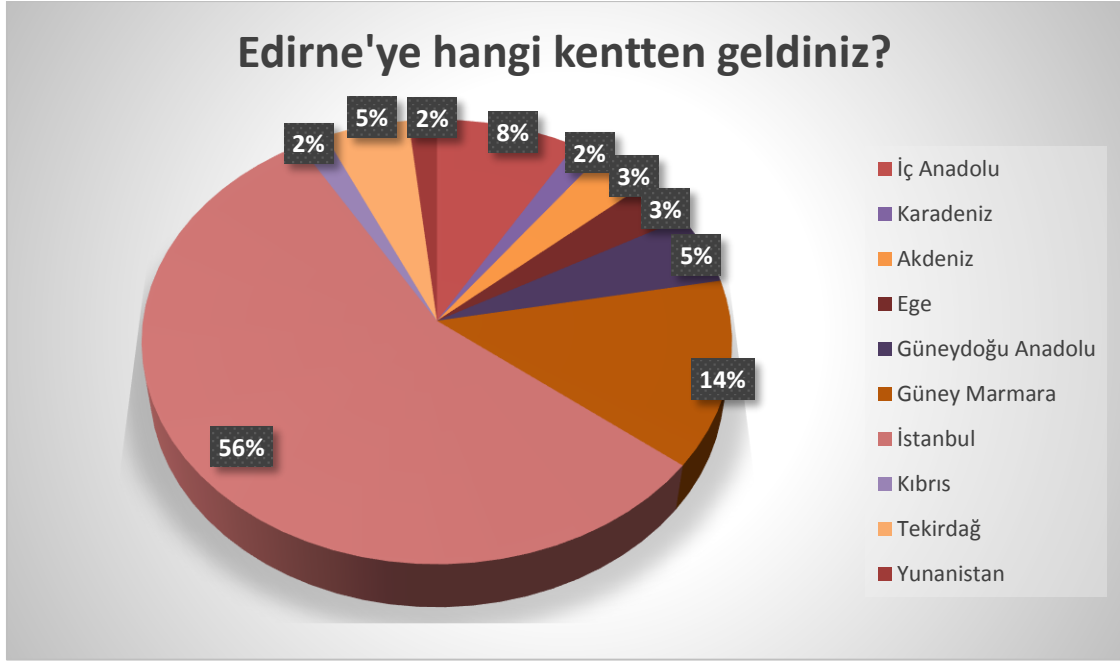
Şekil 59 Anket Soruları 4

Katılımcıların %75'i Edirne'ye okumak amacıyla gelmiştir. Doğma büyüme Edirneli olanların sayısı %21 ile sınırlı bir düzeydedir. Dışarıdan gelenlerin %56'sı ise İstanbul'dan gelmiştir. İstanbul ve Edirne arasında eğitim amaçlı bir köprü kurulduğu görülmektedir. Bu durumda Edirne'de sosyal hayatın gelişmiş, kültürel hayatın zengin ve yaşaması rahat ve huzurlu bir

şehir olmasının yanı sıra Trakya Üniversitesi'nin eski ve köklü bir kurum olması da etkilidir. İstanbul'u Güney Marmara ve İç Anadolu Bölgeleri takip etmektedir. Yine Tekirdağ gibi komşu illerden de Edirne'ye okuma amaçlı gelinmektedir. Ege, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz'den gelen öğrenci sayısı ise sınırlı sayıdadır.

Şekil 60 Anket Soruları 5

Şekil 61 Anket Soruları 6

Mezun olduktan sonra Edirne’de kalmayı düşünenlerin oranı katılımcıların sadece beşte birini oluşturmaktadır. %61’i kalmayı düşünmediklerini beyan etmişlerdir. Katılımcıların %56’sının İstanbul’dan geldiği ve İstanbul’un ülkenin çekim merkezi olduğu düşünülürse bu şaşırtıcı bir durum değildir.

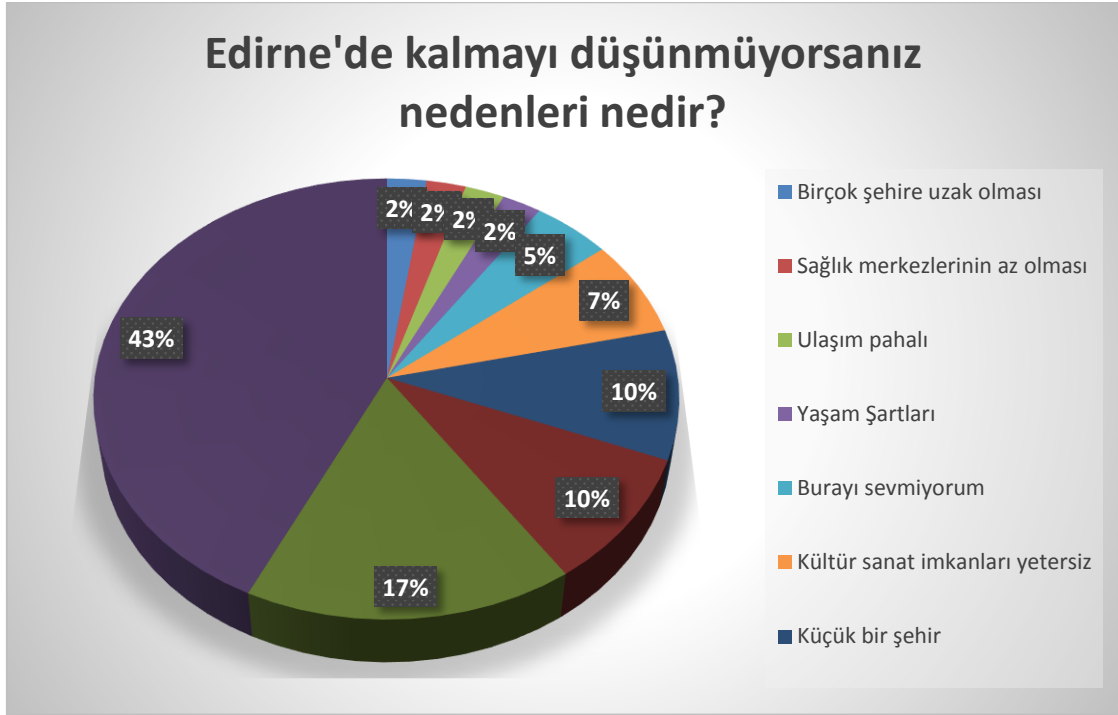
Şekil 62 Anket Soruları 7

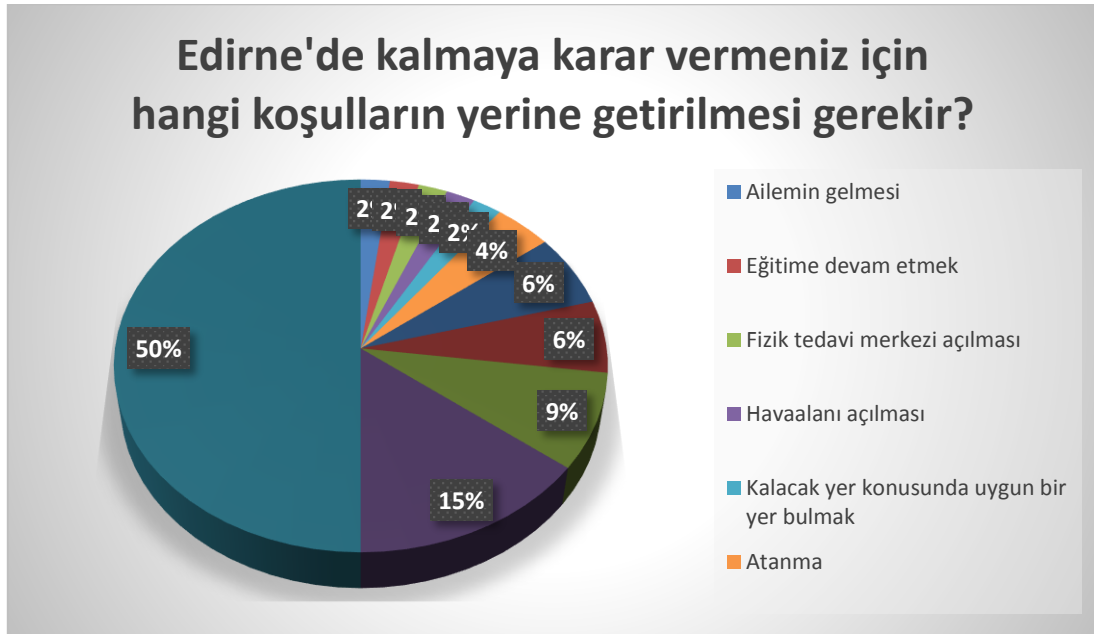
Gençlerin neredeyse yarısı Edirne’nin küçük sakin, huzurlu ve İstanbul’a yakın bir şehir olmasının kalmak için en önemli sebep olduğunu düşünmektedir. Sosyal bir kent olması ve refah seviyesinin yüksek olması ve ailevi nedenler diğer önemli etkenler olarak sıralanmaktadır. İş alanı seçeneğinin %7 gibi düşük bir oranda gerçekleşmesi ilin nitelikli istihdamı absorbe etmek bağlamında sıkıntıları olduğunu göstermektedir.

Nitekim kalmak istemeyişlerinin arkasında yatan en önemli sebep olarak katılımcıların %43’ü iş olanaklarının kısıtlı oluşunu göstermektedir. %17’si ulaşımın pahalı olduğunu düşünürken, %10’u yaşadığı şehre geri dönmeyi istemektedir. Ayrıca katılımcıların %10’u da Edirne’yi küçük bir şehir olarak değerlendirmektedir.

Şekil 63 Anket Soruları 8

Şekil 64 Anket Soruları 9

Edirne'de istihdam piyasası Türkiye'nin diğer kentlerine oranla olumlu olmasına rağmen, iş dünyasındaki atalet gençler için şehri cazip olmaktan çıkartmaktadır. İş olanaklarının artması durumunda Edirne'de kalabileceğini düşünenler katılımcıların yarısını oluşturmaktadır. Altyapının düzelmesi ve şehrin her anlamda gelişmesi durumunda kalacaklar %15'ini, yaşam standartlarının yükselmesi durumunda kalacak öğrenciler ise %9'unu oluşturmaktadır. Bu rakamlar bir kez daha ilde istihdam açısından önemli sıkıntılar olduğunu, ilin vizyonunun

genişlemesi ve nitelikli işgücü istihdamın yaratılması durumunda gençlerin daha fazla Edirne’de kalabileceğini, dolayısıyla eğitimin yükselmesi ve gençliğin dinamizmi ile ilde büyüme ivmesinin artabileceğini göstermektedir.

EDİRNE’NİN GEÇMİŞ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Edirne’nin geçmiş yıllardaki performansını gençliğin gözünden anlamaya çalışan bu bölümde makro görünüme ilişkin değerlendirmelerin yanısıra gençlerin sektörleri de nasıl bulduklarını anlamaya çalışılmıştır. Böylelikle geçmiş ve gelecek arasında gençlerin gözünde nasıl farklılıklar olduğunu anlamanın da yolu açılmıştır. Bu kapsamda Edirne iş dünyasının karakteristiğinin atalet olması, gençler tarafından da teyit edilmiştir denebilir. Buna rağmen, gençlerin Edirne değerlendirmesinin girişimcilerden daha olumlu olduğunu kaydetmek gerekir. Edirne ilinin son beş yılda mütevazı bir büyüme gerçekleştirdiği ve inşaat hariç diğer bütün sektörlerde bir canlanma olmadığı gençler arasında da yaygın bir değerlendirmedir.

Gençlerin beşte biri son beş yılda ilin genel ekonomik koşullarının iyiye gittiğini belirtirken, diğer beşte biri ise genel ekonomik koşulların Türkiye ortalamasının altında gittiğini düşünmektedir. Genel olarak aynı kaldığını düşünenlerin oranı ise %59 seviyesindedir. Bu tablo bize gençlerin ilin gelişimine yönelik iş dünyası anketi ile benzer bir eğilimde olduğunu göstermektedir.

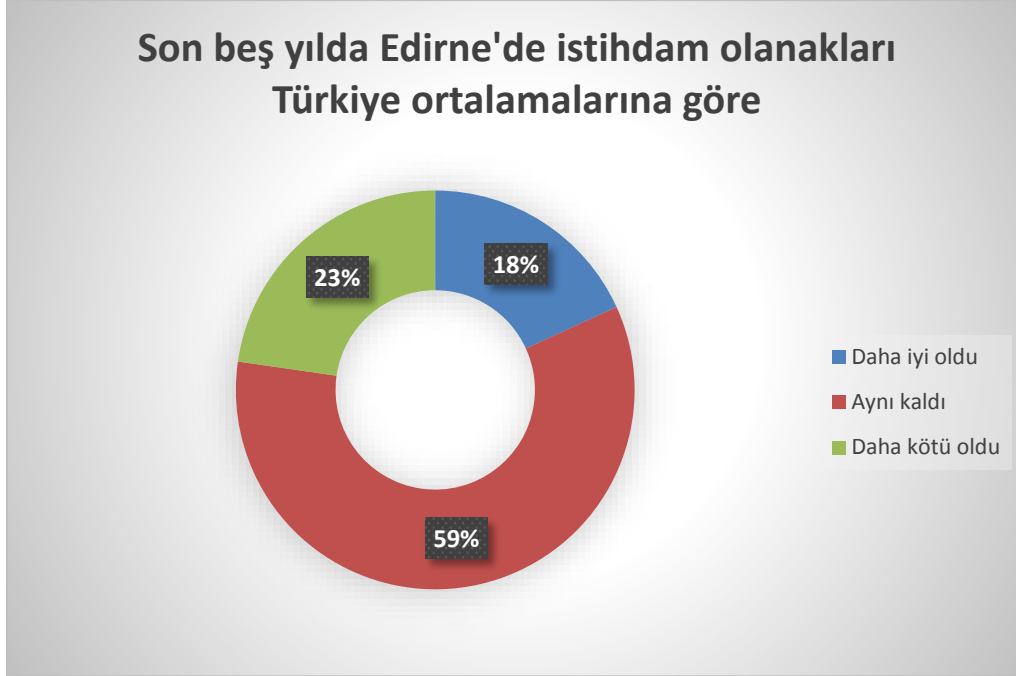
Şekil 65 Anket Soruları 10

Genel ekonomik koşullara paralel olarak istihdam olanaklarının da Türkiye ortalaması düzeyinde olduğunu düşünen gençler çoğunluktadır. İş dünyası anketine kıyasla gençler

istihdam olanaklarına kısmen daha iyi bakmaktadır. Zira aynı kaldığını ya da daha iyi olduğunu düşünen gençlerin oranı %77 iken bu oran iş dünyası anketinde %61'dir.

Şekil 66 Anket Soruları 11

Şekil 67 Anket Soruları 12

Gençlerin çok büyük bir çoğunluğu ise ihracatın son beş yılda ilde değişmediğini düşünmektedir. İş dünyası ise ihracatın gerilediği yönünde cevap vermiştir. Yine ihracat bağlamında da gençler işverenlere göre daha olumlu bakmaktadır.

Şekil 68 Anket Soruları 13

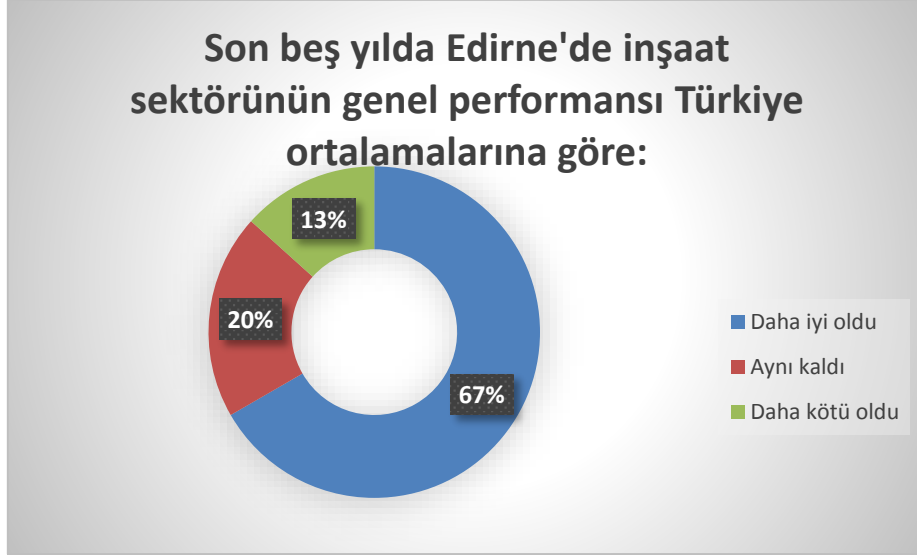
Benzer durum tarım sektörü için de geçerlidir. Gençler arasında tarım sektörünün aynı kaldığını ya da daha iyiye gittiğini düşünenlerin oranı %85'dir. Ancak iş dünyası anketinde bu oran sadece %61'dir.

Şekil 69 Anket Soruları 14

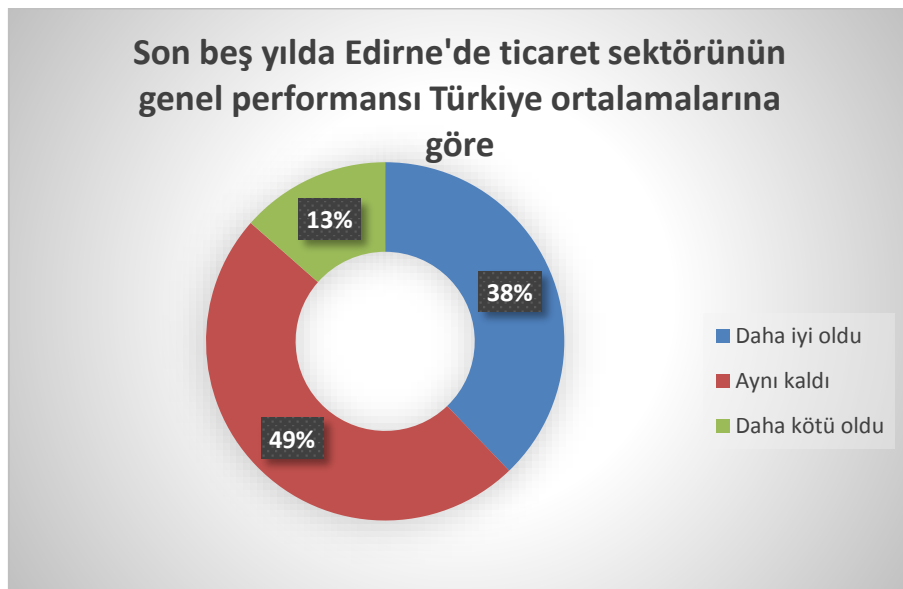
Gençler sanayi sektörünün ise tarım sektörüne göre gerileme eğilimi gösterdiğini düşünmektedir. Rakamlar iş dünyası anketine göre daha olumludur. Ancak giyim sanayindeki canlanmaya karşılık nitelikli istihdam yaratabilen sanayilerde düşme eğiliminin gençler arasında da gözleniyor olması sektörde durgunluk yaşandığını düşünmelerine neden olmuş olabilir.

Şekil 70 Anket Soruları 15

İnşaat sektörünün ise son beş yılda canlandığını düşünenlerin oranı %67 gibi yüksek bir oranda gerçekleşmiştir. Daha kötü oldu diyenlerin oranı %13 gibi sınırlı bir düzeydedir. İnşaat sektörüne yönelik iyimser algı iş dünyası anketlerinde de görülmektedir.

Şekil 71 Anket Soruları 16

Ticaret sektörünün de son beş yılda ortalama seyrettiği düşüncesi gençler arasında yaygındır. Genel olarak iş dünyası anketine göre daha pozitif bir tablo çizen gençlik anketinde de Edirne ilinin son beş yılda mütevazı bir büyüme gerçekleştirdiği ve inşaat hariç diğer bütün sektörlerde bir canlanma olmadığı görülmektedir.

EDİRNE'NİN GELECEKTEKİ EKONOMİK PERFORMANSI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

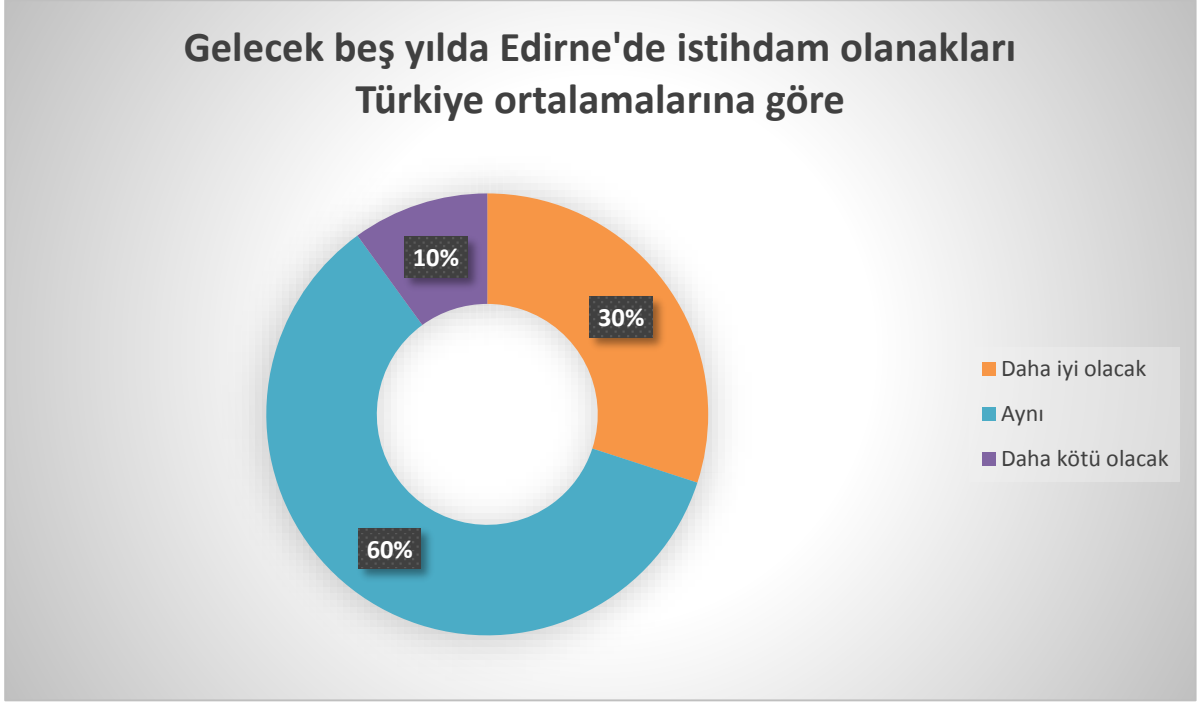
Bu bölümde gençlerin Edirne ekonomisinin geleceğine ilişkin görüşleri derlenmiş ve Edirne'nin ekonomik hayatının gelişmesine dair perspektiflerinin, sorunlar ve çözümler üzerine değerlendirmelerinin sergilenmesi amaçlanmıştır.

Ankete cevap veren Edirneli gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri geçmişe kıyasla biraz daha olumlu görünmektedir. Yine de genel ekonomik koşullar gelecek beş yılda daha iyi olacak diyenlerin oranı sadece %42 seviyesindedir. Gençler arasında ilde bir atılım beklemeyenler yaygın görünmektedir. İstihdam açısından bu durum daha belirgindir. İstihdam olanaklarının Türkiye ortalamasında gideceğini düşünenler %60 oranındadır. Dolayısıyla gençler geçmişte olduğu gibi gelecekte de istihdam olanakları açısından ortalama bir büyüme öngörmektedir.

Şekil 72 Anket Soruları 17

Şekil 73 Anket Soruları 18

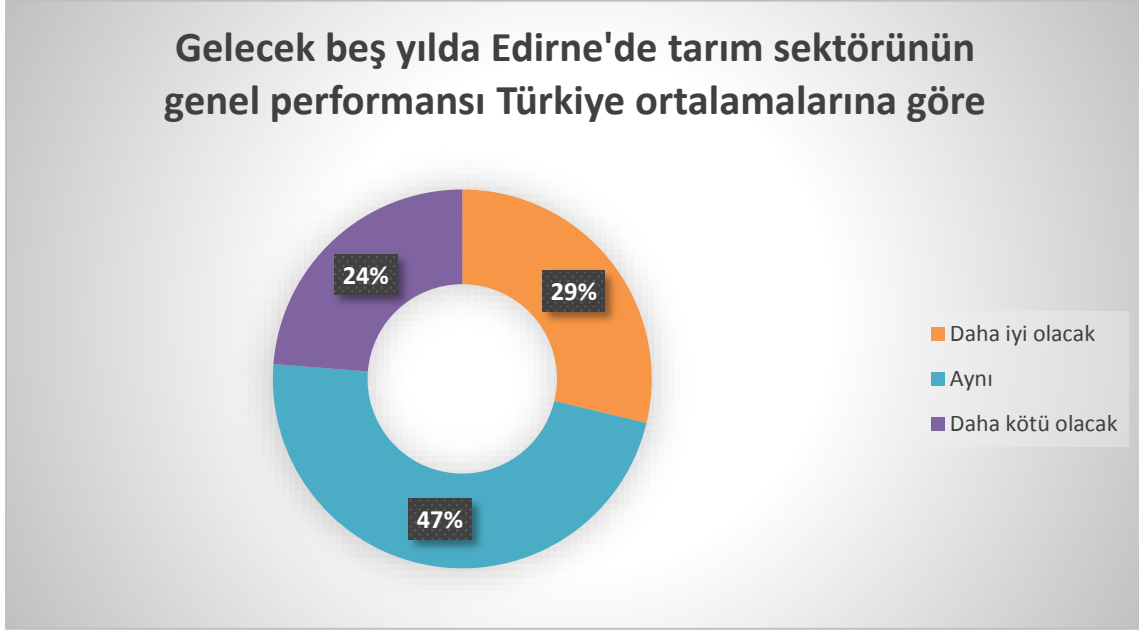

Şekil 74 Anket Soruları 19

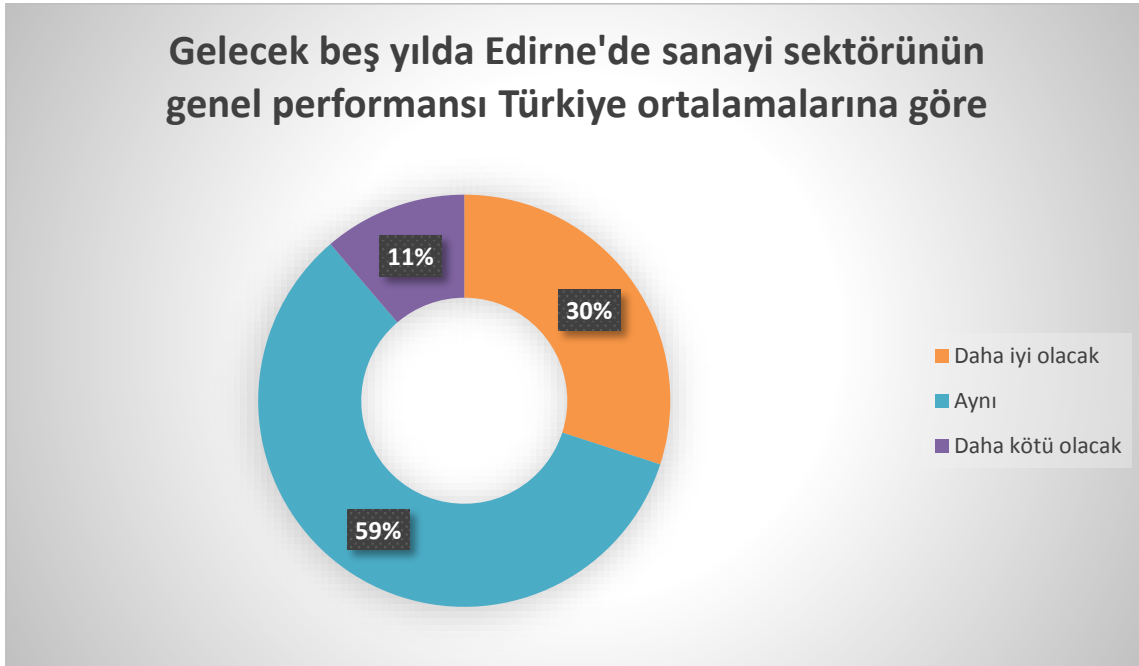
Gençler ihracat konusunda ise geçmişe oranla kısmen daha iyimse bir tablo çizmektedir. Daha iyiye gidecek diyenlerin oranı %16'dan %30'a yükselirken, daha kötü olacak diyenlerin oranı bir puan artmıştır. İş insanları ile yapılan ankete göre ise gençler ihracat konusunda çok daha olumludur. Zira iş insanları anketinde daha kötü olacak diyenlerin oranı %42'ye çıkmaktadır.

Şekil 75 Anket Soruları 20

Tarım sektörün için ise gençler gelecekte tablonun geçmişe kıyasla Türkiye ortalamalarına göre daha kötüye gideceğini düşünmektedir. Tarım sektörünün geleceğine yönelik gençler iş insanlarına göre daha umutsuz bir tablo çizmektedir.

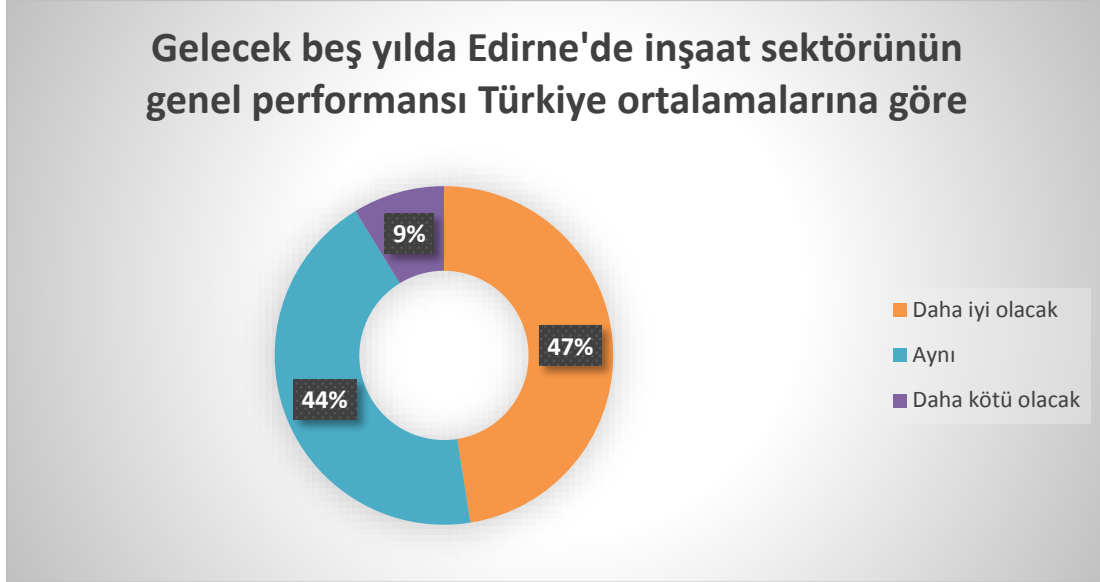
Şekil 76 Anket Soruları 21

Sanayi sektörünün gelecekte Türkiye ortalamaları ya da daha üzerinde olacağını düşünen gençlerin oranı %89'a çıkmıştır. Oysa geçmiş performansın ortalama ve daha üzerinde

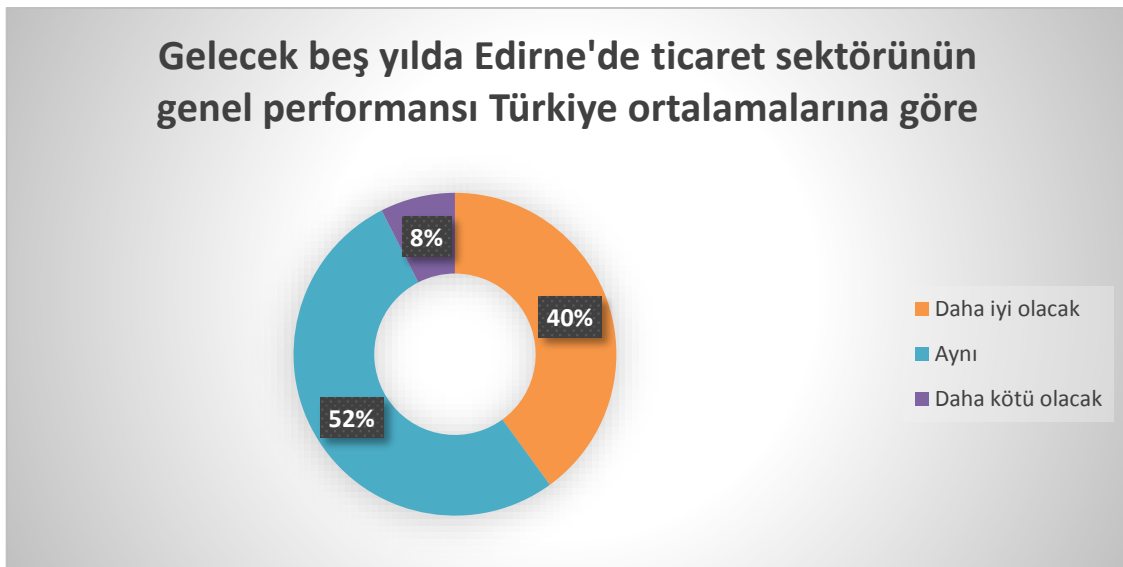
olduğunu düşünenler sadece %70 civarındaydı. İş insanları yine geleceğe ilişkin %43 gibi bir oranla daha kötü olacak oranı ile gençlere kıyasla daha umutsuzdur.

Şekil 77 Anket Soruları 22

İnşaat sektörünün ise geçmişe paralel bir seyir izleyeceğini düşünme eğilimi ortadadır. Sadece daha iyi olacak diyenlerin oranında azalma görülürken aynı kalacak diyenlerin oranı artmıştır. Dolayısıyla gençler bu sektörün ivme kaybedeceğini düşünmektedir.

Şekil 78 Anket Soruları 23

Ticaret sektöründe de iş insanlarına göre ve geçmişe kıyasla daha iyimser tablo çizen gençlerin sektörün kısmen ivme kazanacağını düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

Gençler geçmişe kıyasla Edirne'nin gelecekte neredeyse tüm sektörlerde daha iyiye gideceğini düşünmektedir. Ancak, bu ildeki hareketlilik beklentisi tüm gençlerde çok yaygın bir kanı değildir. Gençler geçmişte olduğu gibi gelecekte de ilin ortalama düzeyde canlanacağını öngörmektedir.

EDİRNE'NİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

Edirne'nin ekonomik başarısının arkasında yatan faktörler bağlamında gençlerin ile yönelik en önemli vurgusu ildeki sosyal ve kültürel ortamın gelişkin olmasıdır. Tarihsel olarak güçlü sermaye birikiminin ilin gelişimine en önemli katkıyı yapacağını düşünenlerin oranı ise %20,3'tür. Bu durum gençler arasında ilin tarihsel mirasına yönelik bir farkındalık oluşturduğunun göstergesidir. Ancak, gençler arasında işveren anketinin aksine elverişi tarım arazileri ve tarım ekonomisini ilin gücü olarak görenler %3,8 gibi sınırlı bir orandadır. Büyük şirketlerin rekabetinden uzak olmak gençler arasında %11,4 ile üçüncü sırada yer alırken, bu faktör hiçbir iş insanı tarafından önemli olarak belirtilmemiştir. İş insanları ölçek ekonomilerden yararlanmıyor ve küçük şirketler bir kümelenme içerisinde faaliyet göstermiyor olsa da, büyük şirketlerle rekabetin baskısını hissetmemektedir. Bunun bir açıklaması, mevcut firmaların öncelikli pazarının yerel ölçek olmasıdır. Teşvikler ve öğrenci kenti olması gibi diğer önemli faktörler de gençler tarafından sıralanmaktadır.

Şekil 79 Anket Soruları 24

Şekil 80 Anket Soruları 25

Gençlerin %30'u İstanbul'un gölgesinde olmayı Edirne'nin gelişimini kısıtlamış en önemli faktör olarak belirtmişlerdir. Girişimcilik ve risk alma kültürü iş insanları anketindeki gibi vurgulu olmasa dahi, yine de gençlerin %25'i bu sorunu gelişmişliğin önünde önemli bir engel olarak görmektedir. Vize sorunu, sanayinin dağınıklığı, köylerin boşalması sonucu tarımsal üretimin düşmesi, ulaşım altyapısının azlığı gibi diğer sorunlar da gençler arasında dile getirilen faktörler olmuşlardır. Eğitimli ara eleman azlığını sorun olarak gören gençler %2,5 ile marjinal bir seviyededir. Oysa iş insanlarında bu oran %7'ye çıkmaktadır. Bu durum istihdam arz ve talep piyasalarının daha iyi dengelenmesi gerektiğini göstermektedir.

Şekil 81 Anket Soruları 26

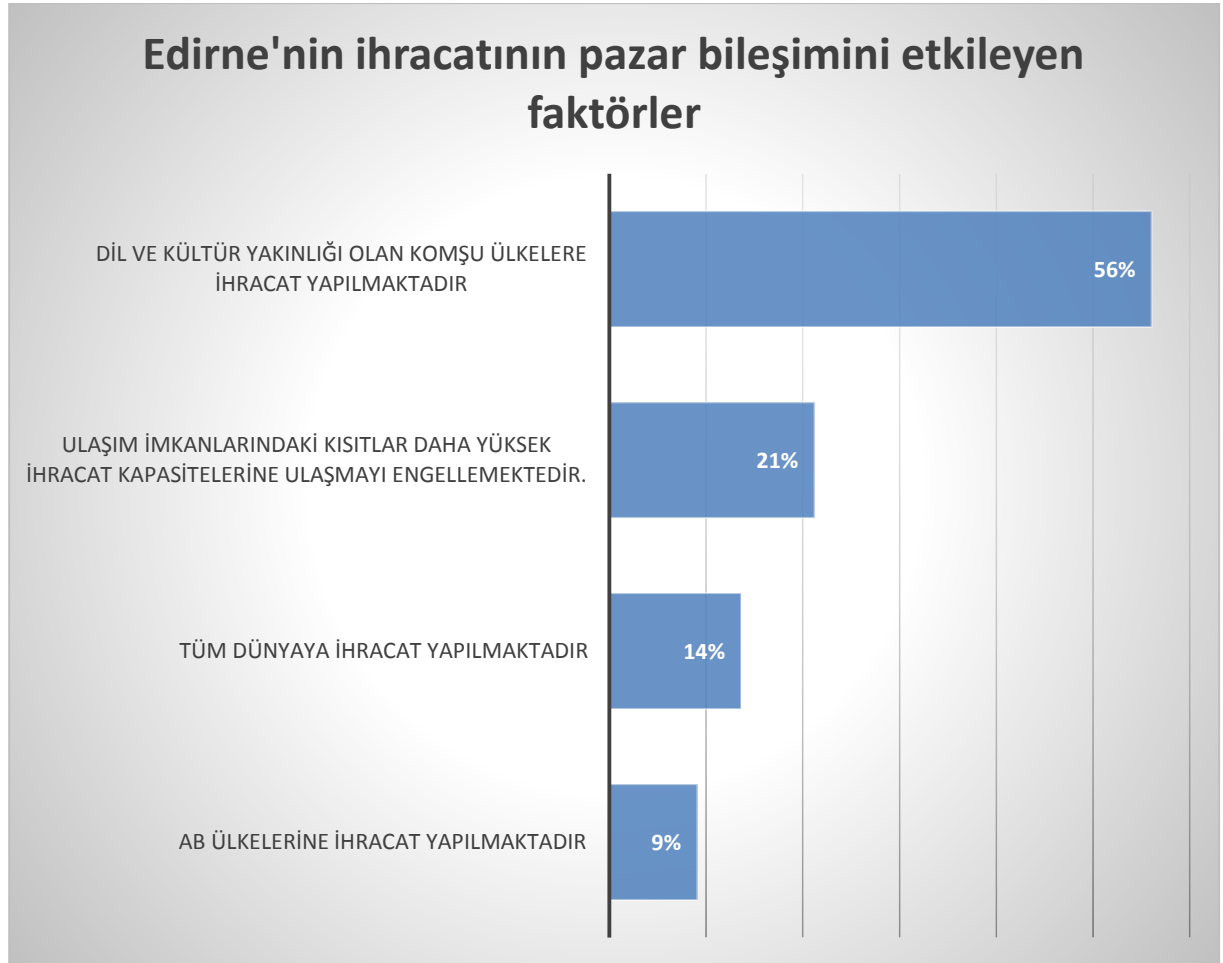

Edirne'nin ihracat profilini ortaya çıkarmaya yönelik soruya verilen cevaplarda büyük şehirlerdeki ihracatçılar üzerinden ve yabancı alıcıların talepleri üzerinden ihracat öne çıkan iki önemli unsurdur. Firmanın geçmişte kurduğu ilişkilerin devam ettirilmesi, nitelikli kadroların bütün dünyaya yapılan ihracatın önünü açması gibi diğer önemli unsurlar da belirtilmiştir.

Ancak sınır şehri olmasını önemli bir unsur olarak görenler %1,6 ile oldukça düşük bir düzeydedir. Oysa dil ve kültür yakınlığı olan komşu ülkelere ihracat iş insanları anketinde ilk sırada yer almaktadır. Gençlerin bir sınır kenti olmasına karşılık bu durumun ildeki ekonomik hayata etkisini sınırlı görmesi, gençlerin çoğunluğunun kente dışarıdan gelmiş olmasından kaynaklanabilir.

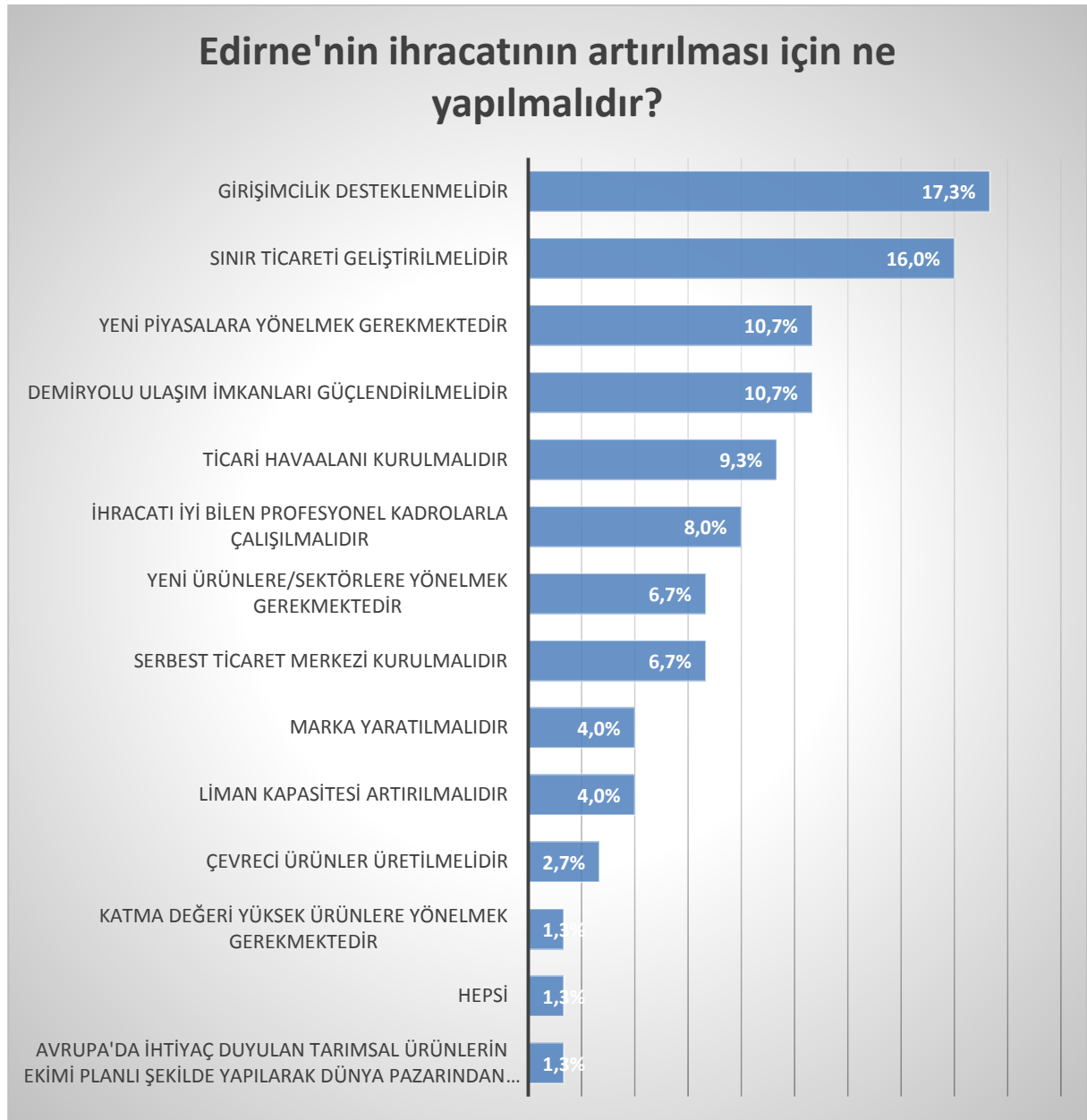
Öte yandan ihracatının pazar bileşimini etkileyen faktörlerin ne olduğu sorulduğunda gençlerin yarısından fazlası dil ve kültür olan komşu ülkelere yapıldığını belirtmektedir. Dolayısıyla, bu durum ilin ihracat kapasitesini ve konumunu yeterince değerlendiremediğini düşündürmektedir. Ayrıca, ulaşım imkânlarındaki kısıt ihracat kapasitelerine ulaşmayı engellemektedir diye düşünenlerin oranı %21 ile azımsanmayacak ölçüdedir.

Şekil 82 Anket Soruları 27

Gençlere, "ihracatı artırmak için ne yapılmalıdır?" diye sorulduğunda girişimciliğin desteklenmesinden sonra sınır ticaretinin artırılması ikinci önemli unsur olarak çıkmıştır. Hızlı demiryolu taşımacılığının faaliyete geçmesi, havalimanı kurulması ve liman kapasitesinin artırılması gibi ulaşım alanında düzeltmelerin ihracatı geliştireceğini düşünenlerin oranı toplamda %24'e çıkmaktadır. İhracatın artırılmasına yönelik nitelikli eleman istihdam edilmesi, yeni ürünlere açılması vb. birçok diğer unsur da gençler tarafından sıralanmıştır.

Şekil 83 Anket Soruları 28

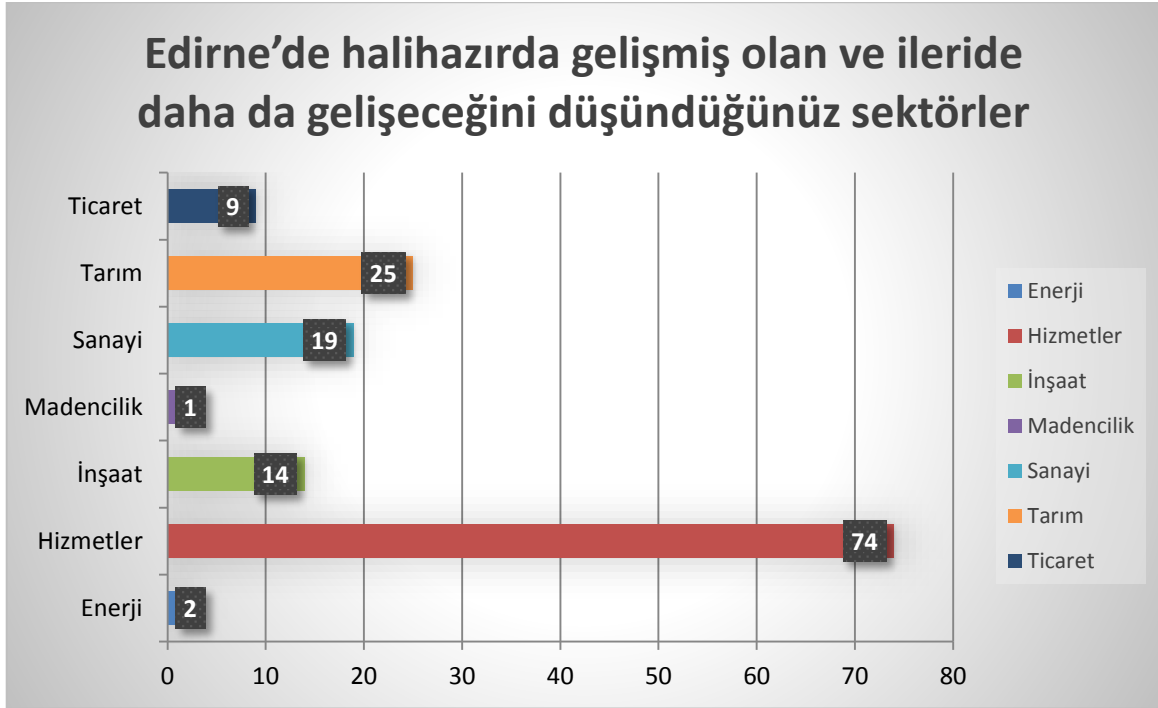

Edirne'nin gelişiminin önündeki en büyük engel olarak gençlerin dörtte biri Edirne'nin gelişme potansiyelinin merkezi idare tarafından yeterince önemsenmemesi olarak görmektedir. Kentsel altyapı sorunları ve Edirne'nin sorunları ve çözümleri konusunda bir fikir birliği olmaması diğer önemli kısıtlar olarak göze çarpmaktadır.

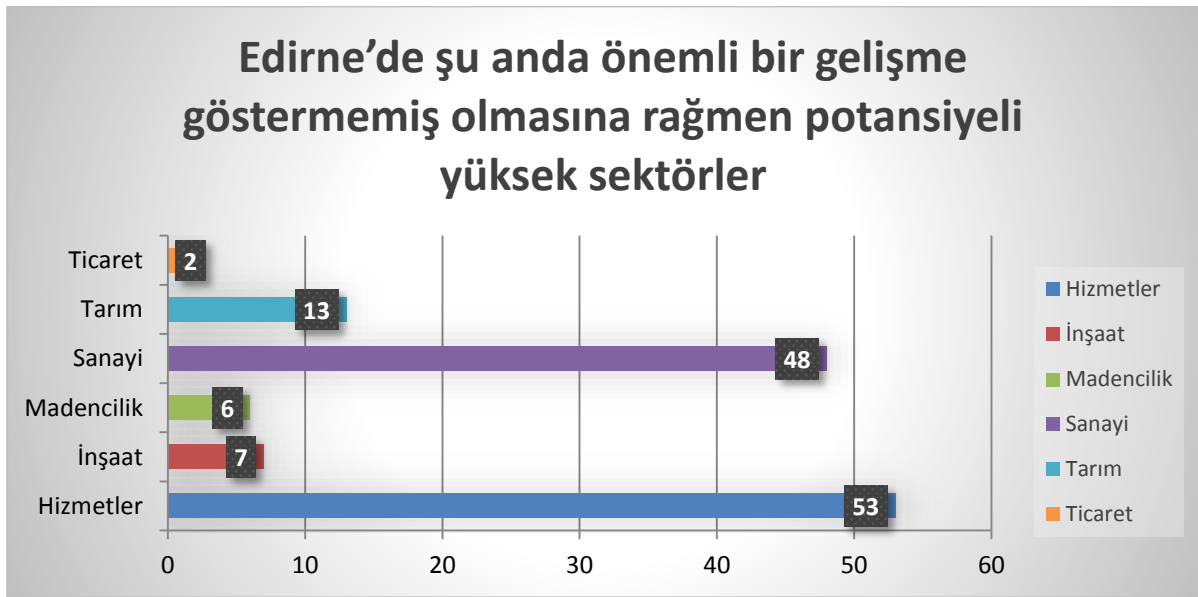
Önem sırası değişmekle birlikte iş insanları anketinde de merkezi idare ile ilişkiler ve fikir birliğinin olmaması gelişimin önündeki en önemli engeller olarak öne çıkmıştır. Dolayısıyla, bu iki sorunun daha fazla mercek altına alınması gerektiği aşikârdır. Ulaşım sorunları gençler arasında burada da daha belirgindir.

Şekil 85 Anket Soruları 30

Edirne’de hali hazırda gelişmiş ve ileride gelişeceği düşünülen sektör gençlerin yarısından fazlasına göre hizmetler sektörüdür. Hizmetler sektörünü cevaplayanların detaylarına indiğimizde hizmetler sektörünün seçiminin neredeyse yarısı turizm faaliyetlerinden ileri gelmektedir. Hizmetler sektörünü tarım ve sanayi sektörü takip etmektedir.

Şekil 86 Anket Soruları 31

Gençler arasında önemli bir gelişme göstermemiş olmasına karşılık gelişme potansiyeli taşıyan sektör yine hizmetler sektörüdür. Gençler özellikle turizm sektörünün belli bir oranda

gelişmiş olmasına karşılık daha geliyeceğini düşünmektedirler. Sanayi sektörünün gelişme potansiyeli taşıdığı düşünün gençlerin oranı %37'ye çıkmaktadır. Sanayi sektörü konusunda gençler iş insanlarından farklı düşünmektedir. Zira bu oran iş insanları anketinde sadece %13'tür.

Şekil 87 Anket Soruları 32

Edirne'nin gelişiminin hızlandırılması için ise gençlerin %30'u üniversitenin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. İle büyük 1 veya 2 yeni yatırım kazandırılması gerektiğini düşünen gençlerin oranı da %26,9 ile azımsanmayacak ölçüdedir. Gençler böylelikle yeni istihdam olanakları yaratılabileceğini de düşünüyor olabilirler. Lojistik merkezi konumuna alınması ve havalimanı açılması da gençlerin önemli saydığı atılımlar olarak görülmektedir. Ayrıca fikir birliği oluşturulmamasını önemli bir sorun olarak gören gençlik çözüm olarak güçlü bir baskı grubu oluşturulmasını da gelişim için önemli görmektedir.

Gençlerin neredeyse yarısı Edirne'de tarımın geleneksel yöntemlerle ve buna ilave olarak sadece sınırlı ölçüde traktör ve biçerdöver kullanılarak yapıldığını düşünmektedir. Bu oran iş insanları anketinde daha yüksektir. Tarımda düşük verimliliğe işaret eden bu durum ilin genelinde yaygın bir kanı görünümündedir. Tarıma ilişkin bir diğer önemli saptama olarak gençler, köyden kente göçün tarımsal üretimi düşürdüğü yönündedir.

Tarım arazilerinin diğer sektörlere kayması, makine ve teknolojinin hiç kullanılmaması gibi özelliklerin altı çizilirken, organik tarımın geliştiği ve makine ve teknoloji kullanımının yaygınlaştığını belirten gençler de vardır.

Gençler de iş insanları anketinde olduğu gibi Edirne'de sanayinin durumuna ilişkin oldukça gerçekçi bir bakış açısına sahiptir. Sanayide orta derece gelişmiş bir teknoloji kullanıldığını ve ortalama düzeyde katma değer üretildiği görüşünde olanların oranı %34'dür. Bununla birlikte sanayi için ayrılan bölgelerin yetersizliği görüşünde olanlar epey fazladır.

Ulaştırma imkânları yine gençler arasında sanayi gelişimi için bir engel olarak görülürken, pazarlama imkânlarının yetersizliğine ve sanayide düşük kullanıma ilişkin görüşler de belirtilmektedir.

Hizmetler sektörünün durumuna ilişkin gençlerin büyü bir çoğunluğu genel olarak sektörde belli bir gelişim olduğunu konusunda hemfikirdir. Hizmetler sektörünün modern ve organize şirketlere devrolması, hizmetler sektörünün hızla geliştiğinin belirtilmesi ve gelir seviyesini yükselmesinin hizmetler sektörünü geliştirdiğini belirtenlerin oranı toplamda %66'dır. Ancak hizmetler sektörünün İstanbul'un gölgesinde kaldığı için yeterince gelişemediğini, küçük esnaf ve zanaatkârın ağırlığı nedeniyle modern hizmetler sektörünün gelişemediğini düşünen gençler de mevcuttur.

KISIM 5

EDİRNE İÇİN 2023 SENARYOLARI

Türkiye'nin parlak bir ekonomik performans sergilediği 2000'li yıllarda, Edirne bu performansa ayak uydurmuş ancak İstanbul'u terk eden sanayi Tekirdağ ve Kırklareli'ne yönelirken, Edirne bölgedeki bu sanayileşme hamlesinden eş düzeyde yararlanamamıştır.

Edirne TÜRKONFED tarafından yayımlanan Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye? başlıklı, çalışmada orta-yüksek gelir grubunda olan 14 ilden oluşan 6 bölgeden birisinde yer almaktadır. (Erinç Yeldan, 2012, s. 79-80).

Literatürde ülkelerin orta gelir seviyesine ulaştıktan sonra büyüme hızlarının düşmesi ve uzun yıllar boyunca yüksek gelirli ülke kategorisine geçememeleri Orta-Gelir Tuzağı olarak tanımlanmaktadır (Felipe, 2012). Edirne'nin mevcut göstergeleri Orta Gelir Tuzağına yakalanma ihtimali olduğunu akla getirmektedir. Bu nedenle Edirne için kişi başına gelir seviyesinin orta gelir tuzağından çıkmasına imkân verecek bir makroekonomik çerçevenin tasarlanması, Edirne'nin geleceğine ilişkin alınacak kararlara ışık tutma imkânı sağlayacaktır⁶.

Eldeki mevcut veri setinin incelenmesi, yüz yüze görüşmelerden ve düzenlenen çalıştay ve anketten elde edilen bulgular, Edirne için ekonomik kalkınma modelinin merkezi otorite tarafından belirlenmesinin zorluklarına işaret etmekte ve yerel hassasiyet ve tercihleri mutlaka dikkate alacak bir kalkınma anlayışının gerekli olduğunu düşündürmektedir.

Kendi iç tutarlılığı olan bir çerçeve, Edirne'nin gelişmesini sürdürmesinin koşullarının temel parametreler bazında görülmesini, benimsenen kalkınma modelinin sağlayabileceği gelir artışının boyutlarını ve bu kalkınma modelinin hayata geçirilmesinin koşulları hakkında fikir sahibi olunabilmesini sağlayacaktır.

Edirne'de dikkat edilmesi gereken bir nokta ilin sosyo-ekonomik gelişmişliği ile refah seviyesi arasındaki ilişkinin zaman içinde giderek kopmasıdır. Edirne iş dünyası farklı sektörlerde Türkiye ortalamalarında, hatta bunun bir miktar üzerinde ekonomik performanstan tatmin olmamakta, karşılaştırmaları Türkiye ortalamalarıyla değil, modern çağın ileri teknolojisi ve verimlilik kıstaslarıyla yapmayı tercih etmekte, TR21 bölgesindeki hızlı gelişmenin gerisinde kalmaktan hoşnutsuzluk duymaktadır. Bir zamanların başkenti olan Edirne'de tarihsel ve kültürel kökleri nedeniyle yüksek olan sosyo-ekonomik göstergelerin dinamik bir ekonomi, zenginleşme ve refaha tahvil edilememesi endişe kaynağıdır. Anket çalışmasında bu kaygıyla geleceğe yönelik umutlu beklentilerin iç içe olduğu görülmektedir.

⁶ Dünya Bankası kişi başına ulusal gelirin 12,746 doların üzerinde olduğu ülkeleri zengin ülkeler olarak sınıflandırmaktadır (World Bank)

Edirne'deki ekonomik kalkınmanın temel belirleyicisi İstanbul'da sıkışmış olan ekonomik hayatın taşma etkisiyle çevre bölgelerdeki aktivitenin hızlanması ve genel olarak Türkiye'deki büyüme sürecine bağlı olarak zenginleşmenin ve orta sınıflaşmanın Edirne'nin rekabet üstünlüğü olan gastronomi ve turizm alanlarında talep artışı yaratması olacaktır.

Edirne için geliştirilecek kalkınma modelinin ayırt edici özelliği, sosyo-kültürel mirasının yüksek olması ve tasarımında merkezi yönetim anlayışının değil, yerel aktörlerin tercihlerinin ön plana çıkartılmasıdır.

Bu özellikleriyle Edirne modeli, birçok ilden farklı bir yönelim ortaya koymaktadır.

Modelin hayata geçirilmesi halinde, Edirne'de hâkim olan ataletin bir fırsata dönüşmesi ve kısa sürede ilde hâkim olan havanın değişmesi mümkün olacaktır.

Bu bölümde üç sektörlü bir model vasıtasıyla Edirne'de kişi başı gelir artışının Edirnelilerin ekonomik yaşama ilişkin beklentileri ile nasıl örtüşebileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Edirne'de mevcut dinamiklerinin geçmiş dönem gibi olması durumunda Edirne'nin vasat büyüme çizgisini sürdürmesi ve gelecek on yıllık süre zarfında orta gelir tuzağından çıkması mümkün olacaktır.

Edirne'de büyümenin ne ölçüde hızlanması gerekeceğini ve bu hızlanmanın hangi sektörlerde ve nasıl bir verimlilik seviyesinde olması gerektiğini, bu koşullarda istihdam piyasalarının görünümünün ne olacağını ana hatlarıyla ortaya koymak üzere üç senaryolu bir model tasarlanmıştır.

Senaryo analizlerinin özelliği, bir tahmin yapmak yerine, ön kabullere dayanarak, farklı gelişme dinamikleri altında belli büyüklüklerin nasıl bir seyir içinde olacağını iç tutarlılığı olan bir model vasıtasıyla ortaya koymaktır.

Geçmiş büyüme eğilimlerinin aynen devam edeceğinin varsayıldığı baz senaryonun yanı sıra tarım dışında verimlilik artışının Türkiye ortalamalarında seyredeceği ve sektörel yapının da Türkiye genelinde öngörülen değişime uygun olarak değişeceği ikinci bir senaryo ile çalıştay bulguları uyarınca tarım ve turizm sektörlerinin toplam üretim içindeki ağırlığının artacağı üçüncü bir senaryo daha kurgulanmıştır. Bu bölümde önce tasarlanan model anlatılmakta, ardından kurgulanan senaryolar ve sonuçları tartışılmaktadır.

Edirne çalıştayında üzerinde uzlaşılan gelecek vizyonuna göre Edirne tarih, kültür ve tarım kenti olmalı. Nüfusun 500 bine çıktığı sağlıklı bir demografik yapı arz ediyor.

Bu egzersiz Türkiye ekonomisi geçmiş performansı ile devam ederken Edirne'nin de kendi geçmiş performansını sürdürmesi durumunda bile Edirne'deki gelir seviyesinin orta gelir tuzağından kurtulmasına imkan verdiğini ortaya koymaktadır. Gelir farkının kapatılabilmesi

için üretimin sektörel dağılımının yüksek katma değerli tarım ve kültür turizmi gibi modern hizmet sektörleri lehine genişlemesi gerektiğini göstermektedir.

MODELİN TEMEL PARAMETRELERİ VE VARSAYIMLAR

Çalışmanın ikinci kısmında, 1990'lı yıllarda Edirne'de kişi başına gelirin Türkiye ortalamasına kıyasla dalgalı bir seyir izlese de, aradaki farkın Edirne lehine işlemediği görülmüştür. 2000'li yıllardan sonra kişi başına gelir için elimizde açıklanmış veriler bulunmamaktadır. Bununla birlikte 2000'li yıllarda Edirne'de gelir seviyesinin Tekirdağ'a oranla artmayıp gerilediğine ilişkin bir görünüm vardır.

Edirne'de net göç alan bir ildir. Buna karşılık, işsizlik oranının Türkiye ortalamasına oranla çok yüksek olmadığı ve küresel krizde artan işsizlik sorununun sonradan hafiflemekte olduğu görülmektedir. İlin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin yüksekliğine rağmen, ekonomik sektörler itibarı ile, bölgedeki diğer illerin dinamizmine benzeri bir dinamizmin olmadığı dikkati çekmektedir. Bu durumun devam etmesi halinde, büyümeye üretim yapısının ağırlığının yükselen sektörlerle doğru kaymasından gelecek ilave bir katkı olanaklı olmayacağı gibi, verimlilik artışı da kişi başına gelir artışını sürüklemeye yeterli olmayacaktır.

Büyüme sürecinde sektörel yapının değişimi de dikkate alınmalıdır. Edirne örneğinde, sektörel yapıda katma değer nispeten düşük olduğu sektörlerin ağırlığı dikkati çekmektedir. Geçmişin olumsuz nüfus dinamikleri nedeniyle bundan sonraki büyümenin verimlilik artışı temelli olamayacağı açıktır. Edirne ekonomisinin Trakya'daki diğer illerle rekabet edebilmesi için her şeyden önce, sektörel yapının daha modern ve bilgi yoğun işkollarına göre değişiminin sağlanması gerekir.

Sektörel yapıdaki değişimin yönetilebilmesi için gerek duyulan işgücünün ya kent dışından gelmesi ya da mevcut işgücünün gerekli becerilerle donatılması gerekecektir. Bu açıdan Edirne'nin şanslı olduğu ve bu değişimi gerçekleştirme potansiyelinin yüksek olduğu görülmektedir.

Edirne'de rafine bir turizm anlayışı etrafında şekillenecek bir üretim yapısı, ildeki sosyal doku ve kültürel değerlerle de uyumlu olacaktır. Edirne'de yapılan yüz yüze görüşmeler, anketler ve çalıştay, kentin sosyal dokusunu ve tabiatını bozacak bir sanayileşmenin sağlayabileceği tüm zenginleşmeye rağmen bir seçenek olarak görülmemesi gerektiğini ortaya koymuştu.

Edirne'de sektörel gelişimin yönü katma değeri yüksek tarım ve gıda ürünleri, modern hizmet sektörleri, inşaat ve az sayıda kalifiye imalat sanayi kolları olarak gözükmektedir.

Edirne'nin kişi başına verimlilik seviyesinin Türkiye'deki ortalama arasındaki farkın daha hızlı açılabilmesi için ya ülke genelinde verimliliğin yüksek olduğu sektörlerde uzmanlaşması (sektörel etki), ya ülke genelinden daha verimli olduğu sektörlerde uzmanlaşması (verimlilik

etkisi) ya da görel olarak daha verimli olduğu sektörlerde görel olarak uzmanlaşması (tahsis etkisi) gerekecektir.

2023 yılında Türkiye'nin dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girmesi ve orta gelir tuzağından çıkabilmesi için, tüm bölgelerde kişi başına gelir seviyelerinde artış olması gerekmektedir. Bu nedenle Edirne'de kişi başına gelirin artması sadece Edirne için değil, Türkiye için de önemlidir.

Bu bölümde, farklı büyüme stratejileri doğrultusunda Edirne'de kişi başına gelir seviyesinin Türkiye ortalaması ile arasındaki farkın açılmasının yolları araştırılmıştır. Bu çerçevede, geçmiş dönem eğilimlerinin devam edeceği varsayımıyla bir baz senaryo kurgulanmış, ayrıca, tarım dışında verimlilik artışının Türkiye ortalamalarında seyredeceği ve sektörel yapının da Türkiye genelinde öngörülen değişime uygun olarak değişeceği ikinci bir senaryo ile çalıştay bulguları uyarınca tarım ve hizmet sektörlerinde çalışan başına katma değer artışının hızlanacağı üçüncü bir senaryo daha kurgulanmıştır. Bu bölümde önce tasarlanan model anlatılmakta, ardından kurgulanan senaryolar ve sonuçları tartışılmaktadır. Senaryo denklemleri, senaryoların oluşturulmasında kullanılan varsayımlar, veri kaynakları ve parametrelere ilişkin ayrıntılı bilgiler bu bölümün sonundaki ekte yer almaktadır.

NÜFUS, İŞ GÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM

Senaryolarda nüfus projeksiyonları için TÜİK verileri kullanılmıştır. 2023 için yapılan nüfus projeksiyonlarına göre Edirne'nin ortalama yaş rakamları Türkiye rakamlarına paraleldir Türkiye'de 2012'de 30,1 olan ortalama yaş 2023 yılında 34'e yükselecektir. Edirne'de ise ortalama yaşın 37,1'den 40,7'ye yükseleceği varsayılmaktadır.

TÜİK tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarındaki 1 numaralı senaryoda 15+ yaş olarak alınan çalışabilir yaştaki nüfusun toplam nüfusa oranı 2013 yılında %75'den 2023 yılında %79'a yükselecektir.

Edirne'de nüfus dinamikleri farklıdır. Kaba Doğum hızı binde 11 ile binde 15 olan Türkiye ortalamasından düşüktür. Türkiye'de 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %24,5 iken bu oran Edirne'de sadece %15'tir. 15-65 yaş arasındaki çalışabilir yaştaki nüfusu oranı Türkiye genelinde %67,3, iken Edirne'de bu oran 72'dir.

Nüfus Projeksiyonları 20014-2023																
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nüfus																
Edirne	394 644	395 463	390 428	399 316	399 708	398 582	403 467	405 168	406 791	408 334	409 787	411 177	412 491	413 710	414 844	415 873
TR21	1 502 358	1 511 952	1 521 328	1 569 388	1 593 247	1 613 616	1 640 711	1 663 923	1 686 865	1 709 547	1 731 941	1 754 069	1 775 952	1 797 546	1 818 889	1 839 961
TOPLAM TR	71 052 000	72 039 000	73 142 000	74 224 000	75 176 000	76 055 000	76 903 000	77 738 000	78 559 000	79 366 000	80 159 000	80 936 000	81 699 000	82 447 000	83 178 000	83 894 000
Çalışabilir yaştaki nüfus (15+)																
Edirne	283 798	284 603	279 588	288 295	289 003	287 554	290 900	292 531	294 110	295 634	297 096	298 515	299 881	301 181	302 421	303 587
TR21	1 205 357	1 214 279	1 222 673	1 268 508	1 290 626	1 309 230	1 339 923	1 364 414	1 388 860	1 413 268	1 437 612	1 461 910	1 486 176	1 510 373	1 534 531	1 558 631
TOPLAM TR	53 070 000	54 046 000	55 024 000	55 986 000	56 947 000	57 824 000	58 711 000	59 593 000	60 463 000	61 328 000	62 145 000	62 947 000	63 739 000	64 522 000	65 275 000	65 995 000

Kaynak: TÜİK Nüfus Projeksiyonları ve yazarın hesaplamaları

Senaryolarda nüfus projeksiyonları için TÜİK verileri kullanılmıştır. Edirne nüfus projeksiyonları ve 15+ Senaryolarda nüfus projeksiyonları için TÜİK verileri kullanılmıştır. Edirne nüfus projeksiyonları ve 15+ yaştaki nüfusun 2009-2013 dönemindeki artış oranı ile artacağı varsayımı kullanılarak çalışma yaşındaki nüfus serisi oluşturulmuştur.

Edirne'de üniversitenin bir çekim merkezi yaratması durumunda 15+yaş nüfusunun toplam nüfusa oranının yüksek seyredecektir. 15+ yaş nüfusunun 2023 yılında %73 civarında seyredeceği öngörülmüştür. Bu bulgular Edirne için Karakaya, M.D. (2009) tarafından yapılmış olan projeksiyonlar ile de uyumludur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014, s. 31)

İl bazında istihdam verileri oran olarak 2008-2012 yılları için mevcuttur. İl düzeyinde üretilmiş olan temel işgücü göstergeleri, dolaylı olarak elde edildiği için değişim katsayısı, güven aralıkları ve istatistiksel anlamlılık düzeyleri de verilmektedir. İl bazındaki bu oranlar kullanılarak Edirne ili için toplam işgücü, istihdam ve işsizlik verileri türetilmiştir.

İstihdamın sektörel dağılımı için Nüfus ve Konut Araştırması 2011 bulguları ile TR21 için mevcut olan sektörel dağılım karşılaştırılmıştır. TR21 içinde tarım sektörünün payı 2004'te % 34,2'den 2011'de %19,5'e gerilemiştir. Yapılan hesaplamalarda, Edirne'de tarım sektörünün payının 2004'te % 53'ten 2011'de %36'ya gerilemiş olduğu görülmüştür. Benzeri biçimde 2004-2011 döneminde sanayi sektörünün payı TR21'de %26,5'ten %38,6'ya yükselirken, Edirne'de %9'dan %16'ya yükselmiştir. Hizmetler sektörünün payı ise TR21'de %39,1'den %41,9'a yükselirken, Edirne'de %37'den %48'e yükselmiştir.

Bu çalışmada hesaplanmış olan istihdam yapısı Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'nda 2000 yılı verileri baz alınarak hesaplanan istihdam yapısından farklılık göstermektedir. Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı'na göre Edirne ilinde tarım sektörü toplam çalışan içinde 2000 yılında %50 den 2023 yılında % 43'e gerilemektedir. Edirne'de, aynı yıllar arasında, sanayi sektörünün payının %9'dan %10'a, hizmetler sektörünün ise payının %41'den %46'ya yükselmesi öngörülmektedir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2009, s. 4).

Tablo 70 Senaryo Sonuçları: İstihdam Modülü

		2011	Baz Senaryo
İstihdam			
	Edirne	176 658	204 338
	TR21	632 000	948 932
	TOPLAM TR	24 110 000	34 764 270
Tarım istihdamı			
	Edirne	63 107	34 145
	TR21	123 000	65 885
	TOPLAM TR	6 143 000	6 672 044
Sanayi istihdamı			
	Edirne	28 087	44 390
	TR21	244 000	496 868
	TOPLAM TR	6 380 000	9 865 478
Hizmetler istihdamı			
	Edirne	85 464	125 803
	TR21	265 000	386 179
	TOPLAM TR	11 587 000	18 226 748
İşsizler			
	Edirne	10 864	33 242
	TR21	61 000	96 588
	TOPLAM TR	2 615 000	4 107 512
İşgücüne katılma oranı (%)			
	Edirne	56	67
	TR21	55	66
	TOPLAM TR	48	59
İstihdam oranı (%)			
	Edirne	53	58
	TR21	50	60
	TOPLAM TR	43	53
İşsizlik oranı (%)			
	Edirne	6	14
	TR21	9	9
	TOPLAM TR	10	11
Tarım İstihdamı oranı, %			
	Edirne	36	17
	TR21	20	7
	TOPLAM TR	25	19
Sanayi istihdamı oranı, %			
	Edirne	16	22
	TR21	35	52
	TOPLAM TR	26	28
Hizmetler istihdamı oranı, %			
	Edirne	48	62
	TR21	38	41
	TOPLAM TR	48	52

* Bu verilerde inşaat sektörü sanayi sektörü içindedir. TL cinsinden rakamlar 2011 sabit fiyatlarıyla, dolar cinsinden rakamlar ise 2011 yılı dolar kurlarıyla ifade edilmiştir.

**İlgili veri 2011-2023 ortalamasını ya da 2011-2023 dönemi ortalama reel büyüme hızını gösterir.

GSKD, KİŞİ BAŞI GELİR VE BÜYÜME

Senaryo analizi için ilk etapta bir baz senaryo oluşturulmuştur⁷. Baz senaryoda Türkiye ekonomisinin ve Edirne ekonomisinin geçmiş dönem büyüme hızları ile büyüyeceği varsayılmıştır. Geçmiş dönem büyüme hızlarının hesaplanacağı dönem olarak 2004-2011 dönemi seçilmiştir.

Bölgeler itibarı ile GSKD rakamları 2004-2011 dönemi için mevcuttur. Bu nedenle daha uzun bir zaman dilimi alınmamaktadır

Bölgesel veriler cari fiyatlarla verilmektedir. Bu nedenle, sabit fiyatlara dönüştürmek için GSYH verilerinden türetilen sektörel deflatörler bölgesel deflatörlerle ağırlıklandırılarak bölge için sektörel deflatörler türetilmiştir.

Edirne için GSKD verileri oluşturulurken 3 alternatif yöntem denenmiştir.

TR21 bölgesine benzer bir gelir yapısı varsayımı ile hesaplama

İller bazında GSYH verilerinin bulunduğu 1987-2001 döneminde Edirne'nin TR21 bölgesini oluşturan Edirne, Tekirdağ, Kırklareli illerinin GSYH'ları toplamı içindeki payı ortalama %28 olarak hesaplanmaktadır. 2004-2011 döneminde nüfus verileri üzerinden yapılan analizde de bu dönem içinde çalışma çağındaki nüfus oranı olarak Edirne'nin TR21 içindeki payının ortalama %26 olduğu görülmektedir. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde de katılımcılar Edirne'nin TR21 GSKD'si içindeki oranını %26 olarak tahmin etmiştir. Bu rakamların birbirine çok yakın olması, Edirne için GSKD rakamını TR21 bölgesinin %26'sı olarak alabileceğimizi göstermektedir.

Bu durumda kişi başı gelir 11,900 \$ olarak hesaplanabilmektedir.

Sektörel dağılım parametrelerinden yola çıkarak hesaplama

Eldeki bilgiler, Edirne'de TR21'e kıyasla sanayinin payının daha düşük olduğunu düşündürmektedir. Örneğin TR21'deki imalat sanayi girişimleri içinde Edirne'nin payı %22, Nüfus ve Konut Araştırması 2011 bulgularına göre TR21 içindeki sanayi istihdamında Edirne'nin payı %13'dir. SGK'dan elde edilen verilere göre, sanayi sektöründe Edirne'nin TR21 istihdamındaki payı %13 ve girişimler içindeki payı ise %20'dir. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde katılımcılara göre TR21 sanayi katma değerinin %17'si Edirne'de üretilmektedir.

Bu verilerden yola çıkılarak TR21 verilerinden Edirne rakamları türetilirken, sanayi sektörünün TR21'deki payının %16 olduğu varsayılmıştır.

Eldeki bilgiler, Edirne'de TR21'e kıyasla tarımın payının daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Örneğin TR21'deki tarım girişimleri içinde Edirne'nin payı %34, Nüfus ve

⁷ Senaryo analizlerinde kullanılan veriler için Ek'te yer alan İstatistikî Tablolar bölümüne bakılabilir.

Konut Araştırması 2011 bulgularına göre TR21 içindeki tarım istihdamında Edirne'nin payı %43'tür. SGK'dan elde edilen verilere göre, tarım sektöründe Edirne'nin TR21 istihdamındaki payı %35 ve girişimler içindeki payı ise %39'dur. Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde katılımcılara göre TR21 tarım katma değerinin %33'ü Edirne'de üretilmektedir.

Bu verilerden yola çıkılarak TR21 verilerinden Edirne rakamları türetilirken, tarımsektörünün TR21'deki payının %33 olduğu varsayılmıştır.

Trakya bölgesinde uygulanan anketlerde katılımcılara göre TR21 hizmetler sektöründe yaratılan katma değer içinde Edirne'nin payı %31'dir.

Hizmetler sektöründe Edirne'nin TR21 içindeki payı ise % 31 olarak alınmıştır.

Bu verilerle yapılan hesaplama göre kişi başına gelir rakamı Edirne için 11,792 \$ olarak hesaplanmıştır.

TR21 bölgesinde iller arasında verimlilik farklılıklarını dikkate alarak hesaplama

TR21 bölgesinde iller arasında önemli verimlilik farklılıkları olmadığı varsayıldı. Bu durumda her bir sektörün GSKD rakamı TR21 için verimlilik rakamları ile sektörel istihdam payları çarpılarak hesaplandı.

Bu yöntemle kişi başı GSYH rakamı 11,185 dolar olarak hesaplanmıştır

Her üç yöntemle yapılan Edirne'de kişi başına gelir hesaplamaları birbirine oldukça yakın sonuçlar vermiştir. Özellikle 2011 yılı rakamları her üç hesaplama altında da birbirine çok yakındır. Bölgede yapılan gözlemler, anket ve çalıştay sonuçları dikkate alındığında bu üç yöntem arasında 2. alternatif tercih edilmiştir.

BAZ SENARYO: GEÇMİŞ DÖNEM EĞİLİMLERİNİN DEVAMI

Bu senaryoda değişkenlerin Onuncu Plan hedefleri ve geçmiş dönem eğilimlerine uygun seyredeceği kabulü yapılmıştır. Bu tarz senaryo analizlerinde genelde baz senaryolar, geçmiş dönem eğilimlerinin devam edeceği varsayımı ile oluşturulur. Bu çerçevede, temel sektörlerin TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen büyüme hızlarıyla büyümeye devam edecekleri varsayılmıştır.

Çalışan başına GSKD olarak ölçülen verimlilik rakamları için, sanayi ve hizmet sektörlerinde Türkiye'de 2004-2011 döneminde elde edilen artış hızlarının geçerli olacağı varsayılmıştır. Tarım sektöründe ise TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen verimlilik artışının önümüzdeki dönemde de geçerli olacağı varsayılmıştır. TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde gözlemlenen büyüme hızlarının Türkiye ortalamasının üzerinde olması, bu varsayım altında bölgenin ekonomik gelişiminin hızlı olmaya devam edeceğini ve Türkiye'nin kalanı ile aradaki farkın büyümeye devam edeceğini ortaya koymaktadır.

ÜRETİM

Edirne'ye ilişkin katma değer gözlemleri yapılamadığı için, senaryoları oluştururken TR21 bölgesindeki eğilimlerin Edirne için de geçerli olacağı kabul edilmiştir. Nitekim 2004-2012 döneminde cari fiyatlarla Edirne'de tarımsal üretim değerindeki artış %9,5 olurken, aynı oran TR21 bölgesi ve Türkiye genelinde %7,8 olmuştur.

TR21 bölgesindeki sanayileşme eğilimine paralel olarak bölgede tarım sektöründe üretim ve istihdam artışı Türkiye ortalamasının altındadır. Fakat bölge içinde sanayileşme eğilimlerinin zayıf olduğu Edirne'de tarımda çalışan sayısı, TR21 ve Türkiye ortalamalarının üzerine çıkarak %9 gibi hızlı bir artış göstermiştir. Tarımda çalışanların sayısı genelde TR21 bölgesinde 2004 yılından sonra azalma eğiliminde olmuş, ancak küresel krizin etkisiyle 2008 ve 2009 yıllarında yeniden tarım istihdamında bir artış görülmüştür. TR21 bölgesinde tarımsal istihdam artışının en yavaş olduğu il Tekirdağ ve ardından Kırklareli'dir. Bu nedenle tarımın Edirne'de TR21 bölgesinden daha hızlı artmış olduğu düşünülmektedir. Edirne'de hizmetler sektörü TR21 bölgesine paralel bir gelişme gösterirken, sanayi sektöründe ise TR21'in gerisinde kalmış olması muhtemeldir.

2004-2011 döneminde Türkiye'ye oranla TR21'de nüfus artış hızı ve GSKD artış hızı daha yüksek olmuş, bunun sonucunda kişi başı gelir artış hızı Türkiye ortalamasının üzerine çıkmış ve TR21, Türkiye ortalaması ile arasındaki farkı açmaya devam etmiştir. İstihdama katılma oranı ve istihdam da Türkiye ortalamasının üzerinde artmıştır. Sektörler itibarı ile verimlilik artışına bakıldığında TR21 bölgesinde hizmetlerde verimlilik artışının Türkiye ortalamasına yakın olduğu, buna karşılık sanayi sektöründe verimlilik artışının düşük, tarım sektöründe ise yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 71 Sektörel Katma Değer Artış Hızı, 2004-2011

	Sabit Fiyatlarla		Cari Fiyatlarla	
	TR21	Türkiye	TR21	Türkiye
Tarım	-2,4	2,5	5,9	6,7
Sanayi	8,4	5,2	17,0	12,5
Hizmet	5,2	5,5	14,2	13,4
GSKD	5,5	5,1	14,1	12,8

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları

Tablo 72 Verimlilik Artış Hızı, 2004-2011

	2004-2011 sabit fiyatlarla verimlilik artış hızı		2004-2011 cari fiyatlarla verimlilik artış hızı	
	TR	TR21	TR	TR21
Tarım	1,43	2,68	8,92	11,41
Sanayi	1,30	-0,26	8,32	7,59
Hizmetler	1,84	1,10	9,41	9,78
GSKD	2,08	2,42	9,54	10,75

Kaynak: TÜİK verileri ve yazarın hesaplamaları

2004-2011 döneminde sanayi sektöründe cari fiyatlarla verimlilik artışı Türkiye’de %8,3, TR21 bölgesinde ise %7,6 olmuştur. Hizmetler sektöründe ise verimlilik artışı Türkiye’de %9,4, TR21 bölgesinde ise %9,8 olmuştur. Oluşturulan sabit fiyatlarla GSKD rakamları da benzer bir eğilimi yansıtmaktadır.

İleriye dönük GSKD rakamları oluşturulurken TR21 bölgesinde sanayi ve hizmet sektörlerinde verimlilikteki gelişmelerin Türkiye’deki gelişmeler tarafından belirleneceği kabul edilmiştir. Her bir sektör için verimliliğin 2004-2011 dönemindeki sabit fiyatlarla artış hızını tekrarlayacağı kabul edilmiştir. Tarım sektöründe ise verimlilik artışı 2004-2011 döneminde TR21 bölgesindeki gibi Türkiye ortalamasından daha yüksek olacağı varsayılmıştır. Böylece, bu artış hızının 2011 cari fiyatlarına uygulanmasıyla oluşturulan verimlilik serileri 2011 fiyatları cinsinden ifade edilmektedir.

Sektörler itibarı ile verimliliğin Türkiye’deki gelişmeler paralelinde seyretmesi, büyüme hızlarının ise TR21 bölgesinde 2004-2011 döneminde elde edilmiş büyüme hızlarını tekrarlaması varsayımları altında GSKD serileri oluşturulmuştur. Daha sonra bu seriler 2011 dolar kurundan çevrilmiştir. Böylece elde edilen rakamlar 2011 dolar fiyatları cinsindedir.

Buna göre 2023 yılında Edirne’de kişi başına gelir 24.222 dolara yükselecek ve böylece orta gelir tuzağından çıkma potansiyeline sahip olacaktır. Aynı yılda Türkiye genelinde kişi başına gelir 16.997 dolara yükselecektir. Edirne’de gelir seviyesinin Türkiye geneli ile arasındaki fark %28’den %36’ya yükselecektir. Bu yüksek performans sayesinde Edirne, TR21 ortalaması olan 23.197 doların üstüne de çıkabilecektir. Bu performans, geçmiş dönem eğilimlerinin devam ettirilmesi için uygun koşulların yaratılmasının önemine dikkat çekmektedir.

Tablo 73 Senaryo Sonuçları: Üretim Modülü

Senaryo sonuçları: Üretim modülü*			
		2011	Baz Senaryo
GSKD, 000TL			
	Edirne	7 895 104	13 396 629
	TR21	31 168 871	60 133 792
	TOPLAM TR	1150 453 139	2115 803 924
Tarım GSKD, 000TL			
	Edirne	1 002 346	745 127
	TR21	3 037 411	2 235 381
	TOPLAM TR	103 635 252	139 167 757
Sanayi GSKD, 000TL			
	Edirne	1 949 861	3 600 361
	TR21	12 186 630	28 993 155
	TOPLAM TR	316 326 396	584 087 544
Hizmetler GSKD, 000TL			
	Edirne	4 942 897	9 051 141
	TR21	15 944 831	28 905 256
	TOPLAM TR	730 491 491	1392 548 623
Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Edirne	44 691	65 561
	TR21	49 318	63 370
	TOPLAM TR	47 717	60 861
Tarımsal Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Edirne	15 883	21 823
	TR21	24 694	33 929
	TOPLAM TR	16 870	20 858
Sanayi Sektöründe Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
		1	
	Edirne	69 422	81 107
	TR21	49 945	58 352
	TOPLAM TR	49 581	59 205
Hizmetler Sektöründe Verimlilik, çalışan başına GSKD, TL			
	Edirne	57 836	71 947
	TR21	60 169	74 849
	TOPLAM TR	63 044	76 401
KUR			
		1. 677	1. 677
Kişi başı GSKD, \$			
	Edirne	13 325	21 710
	TR21	13 385	22 026
	TOPLAM TR	10 446	16 997

* Bu verilerde inşaat sektörü sanayi sektörü içindedir. TL cinsinden rakamlar 2011 sabit fiyatlarıyla, dolar cinsinden rakamlar ise 2011 yılı dolar kurlarıyla ifade edilmiştir. 1 Dolar=1.6767TL olarak alınmıştır

**İlgili veri 2011-2023 ortalamasını ya da 2011-2023 dönemi ortalama reel büyüme hızını gösterir.

Kaynak: yazarın hesaplamaları.

İSTİHDAM

Türkiye’de büyüme hızının sektörler itibarı ile 2004-2011 dönemi eğilimini göstereceği varsayılmıştır. Böylece dönem için büyüme hızı %5,2 ve kişi başına GSYH ise 16,997 dolar olarak hesaplanmaktadır. Onuncu Plan büyüme hedefinin 2013-2018 için %5,5 ve 2018 kişi başı GSYH rakamının 15.996 dolar olduğu dikkate alındığında bu senaryonun resmi hedeflere oldukça yakın olduğu ortaya çıkmaktadır.

TR21 bölgesi ve Edirne’nin de 2004-2011 büyüme patikasını izleyeceği varsayılmıştır. Bu koşullar altında TR21 bölgesinde ve Edirne’de 2011-2023 dönemi ortalama istihdam artış hızı %9,1 ve %5,1 olarak hesaplanabilmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı’nda 2018’de işgücüne katılma oranının %53,8’e yükseleceği hedeflenmiştir. 2018’den sonra işgücüne katılma oranındaki yükselişin hız keseceği, böylece 2023’te işgücüne katılma oranının Türkiye’de %59’a yükseleceği varsayılmıştır. TR21’de ve Edirne’de işgücüne katılma oranının Türkiye’ye paralel bir seyir izleyeceği varsayılmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı’nda istihdam oranının ise 2018’de %49,9’a yükseleceği hedeflenmiştir. Bu senaryo analizinde ise istihdam oranının 2013-2018 dönemine yakın bir biçimde artarak 2023’te %53’e yükseleceği varsayılmıştır. TR21 ve Edirne’de de istihdam oranının Türkiye ile paralel bir biçimde gelişme göstereceği ve 2023’e gelindiğinde Edirne’de %63’e yükseleceği varsayılmıştır.

Onuncu Kalkınma Planı’nda Türkiye’de işsizlik oranlarının 2018’de %7,2’ye gerileyeceği hedeflenmektedir. Bu çalışmada 2023 yılında Türkiye’de işsizlik oranının %10,5 olacağı hesaplanmıştır. Bu senaryo analizinde ise Edirne’de işsizlik oranı %5,9’a gerilemektedir. Türkiye’de %10’lar civarında seyreden bir işsizliğin olduğu bir ortamda, Edirne’de işsizlik oranının bu seviyelere düşme eğilimi, hiç şüphesiz kente dış göçü cazip kılmaya devam edecektir.

SEKTÖREL DAĞILIM

2004-2011 döneminde Türkiye ekonomisinde sabit fiyatlarla sektörel katma değerler toplamının büyüme hızı %5,1’dir. Aynı dönemde Trakya bölgesinde büyüme hızı %5,5 olmuştur.

2023’e kadar olan dönem içinde bölgenin 2004-2011 döneminde elde etmiş olduğu sektörel hızlarla büyümeye devam edeceği varsayımıyla, Türkiye ve TR21 bölgesinin toplam GSKD değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler 2011 yılının dolar kuruna bölünerek hesaplamalar 2011 fiyatlarını yansıtacak şekilde düzenlenmiştir.

Tarım sektörü haricinde tüm sektörlerde verimlilik seviyesinin Türkiye’de verimliliğin gelişimine paralel olarak seyredeceği, çok verimli topraklara sahip olan ve büyük çiftçiliğin gelişimine paralel olarak çok ciddi verimlilik artışları görülen tarımda ise verimliliğin 2004 -

2011 döneminde TR21 bölgesinde elde edilmiş olan verimlilik artışlarını göstereceği varsayılmıştır.

Kişi başına gelirin artış hızı 2004-2011 döneminde Türkiye’de cari dolar fiyatlarıyla % 8,9, TR21 bölgesinde %9,7 olmuştur.

Bu kabullerden hareketle, ileriye dönük, istihdam, işgücü ve işsiz rakamları hesaplanmıştır. İstihdam rakamları, verimlilik varsayımından hareketle hesaplanan çalışan başına üretim rakamlarından ve GSKD rakamlarından elde edilmiştir. Daha sonra bu rakamlardan kişi başı GSKD rakamları türetilmiştir.

Tablo 74 Baz Senaryo

Edirne		2011	2023
Nüfus		399 316	415 873
İşgücü		187 522	237 580
		176 658	223 449
	Tarım İstihdamı oranı, %	36	15
	Sanayi istihdamı oranı, %	16	28
	Hizmetler istihdamı oranı, %	48	56
İşsizlik oranı (%)		5.8	5.9
GSKD, 000TL (alternatif 3)		7 895 104	14 946 694
	Tarım GSKD, 000TL	1 002 346	745 127
	Sanayi GSKD, 000TL	1 949 861	5 150 426
	Hizmetler GSKD, 000TL	4 942 897	9 051 141
İhracat (000 \$)		60 340	194 734
İthalat (000 \$)		213 164	248 907
Dış Ticaret Açığı (000 \$)		- 152 824	- 54 173
Kişi Başı GSYH, \$		13 325	24 222
Büyüme hızı (2013-2023) (%)			5.5
Yatırım ihtiyacı, 000\$			9 029 956

Kaynak: yazarın hesaplamaları.

2004-2011 döneminde geçerli olan üretim ve verimlilik eğilimlerinin devam etmesi durumunda Türkiye’de istihdamın sektörel dağılımında tarım sektöründen sanayi ve hizmetler sektörüne doğru olan kayışın devam edeceği görülmektedir. Türkiye genelinde tarımın payı azalırken bu işgücünün daha küçük bölümünün sanayide, daha büyük bölümünün ise hizmetler sektöründe istihdam edileceği hesaplanabilmektedir. 2011-2023 döneminde Edirne’de tarımın payı %36’den %15’e azalırken, hizmetlerin payının %48’den %56’ya, sanayinin payının ise %16’dan %28’ye yükseldiği görülmektedir.

Bu varsayımlar altında hesaplanan katma değerın sektörel dağılımında da paralel bir değişiklik görülmektedir. Türkiye genelinde hizmetlerin toplam katma değer içindeki payında üç puanlık bir artış olurken, tarımın payında iki puanlık bir düşüş, sanayinin payında ise bir puanlık bir artış olmaktadır. Bu senaryo analizi çerçevesinde inşaat sektörünün sanayi sektörü ile birlikte ele alınmış olduğu dikkate alındığında bu değişimin beklentiler dahilinde olduğu görülmektedir.

Edirne’de ise tarımın payının 2011-2023 döneminde %13’den %5’ya gerilerken, sanayinin oranı %25’den %34’ye yükselmektedir. Hizmetlerin payı ise %63’den %61’e düşmektedir.

Bu sektörel değişim, 4. Kısım’da sonuçları değerlendirilen Öğrenci Anketi bulgularını (bkz.EDİRNE’NİN GELECEKTEKİ EKONOMİK performansı , s. 152) yansıtmaktadır. Gençler arasında Edirne’de sanayi sektörünün geçmiş performansın Türkiye ortalamasının daha üzerinde olduğunu düşünenlerin oranı sadece %12 civarındayken bu oran geleceğe ilişkin beklentilerde %30’a yükselmektedir. Sanayi sektörünün gelecekte Türkiye ortalamaları

ya da daha üzerinde olacağını düşünen gençlerin oranı %89'dur. Gençlere kıyasla daha umutsuz olan iş insanları arasında sanayinin performansının Türkiye ortalamasından daha iyi olmasını bekleyenlerin oranı %43'te kalmaktadır.

KİŞİ BAŞI GELİR

Geçmiş dönem eğilimlerinin geçerli olacağı varsayımı altında üretilen bu rakamlara göre, Edirne'de Türkiye ortalamasının %128'i civarında olan kişi başına gelirin 2023 yılında %143 düzeyine yükseleceği ortaya çıkmaktadır.

Böylece 2023 yılında Edirne'de kişi başına gelir 24.222 dolara yükselecek ve böylece orta gelir tuzağından çıkma potansiyeline sahip olacaktır. Aynı yılda Türkiye genelinde kişi başına gelir 16.997 dolara yükselecektir. Bu yüksek performansa rağmen Edirne, TR21 ortalaması olan 23.197 doların üstüne çıkabilecek ve Trakya'nın yeniden en zengin ili haline gelecektir.

YATIRIM İHTİYACI

Ekonominin geçmiş dönem patikasında seyrettiği bu senaryo altında yeni yatırım ihtiyacı da nispeten sınırlı olmaktadır. İstihdamın sektörel dağılımında tarım sektöründen sanayi ve geleneksel hizmetler sektörüne doğru bir kayma dikkati çekmektedir. Bu senaryo altında istihdam yaratmak için gelecek 9 yıl içinde yaklaşık 9 milyar dolarlık yatırım yapılması gerekecektir.

İHRACAT VE DIŞ TİCARET

Türkiye'nin AB'ye açılan sınır kapısı olan Edirne'de dış ticaret performansı yeterli değildir. GSKD'nin %3'ü oranında dış ticaret açığı veren Edirne'de dış ticaret açığı yıllar içerisinde artmaya devam etmektedir. İhracatın GSKD içindeki payı %1, ithalatın ise %4 civarındadır. İhracat 2006-2012 yılları arasında sadece %13 artarken ithalat %138 gibi yüksek bir oranda artmıştır. İhracatta rekabet gücü yüksek olmamakla beraber, yıllar içinde bir iyileşme eğilimi olduğu da dikkati çekmektedir.

2003-2012 döneminde Türkiye'nin toplam ihracatındaki artış 2,2 kat, Edirne'nin ihracatındaki artış ise 2,6 kat olmuştur. Öte yandan, ilin dış ticaretinde küresel krizin etkisi hissedilmektedir. İhracatının büyük bölümünü komşu AB ülkelerine yapan Edirne'de AB'nin içinde bulunduğu kriz birçok ihracatçı firmanın da kapanmasına yol açmıştır.

Önümüzdeki dönemde bu performansın çok fazla değişmesi mümkün olmayacaktır. Doğal kaynağa dayalı az sayıda sektörde komşu ülkelere yapılan ihracatın sıçrama gösterebilmesi için, üretim yapısında da bir dönüşüm gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu dönüşüm olmadığı

sürece, dış ticaret geçmiş dönem eğilimlerini sürdürecektir. Bu koşullar altında Edirne’de ihracat 138 milyon dolara ve ithalat ise 223 milyon dolara yükselecektir.

Tablo 75 Senaryo Sonuçları: İhracat Modülü

		2011	Baz Senaryo
GSKD, 000\$			
	Edirne	4 708 783	7 989 992
	TR21	18 589 679	35 864 883
	TOPLAM TR	686 151 097	1261 903 797
İhracat (000 \$)			
	Edirne	60 340	137 861
	TR21	821 892	1 064 879
	TOPLAM TR	134 906 869	448 801 901
İthalat (000 \$)			
	Edirne	213 164	223 511
	TR21	1 133 031	1 575 170
	TOPLAM TR	240 841 676	915 381 154
Dış ticaret açığı (000 \$)			
	Edirne	- 152 824	- 85 649
	TR21	- 311 139	- 510 291
	TOPLAM TR	-105 934 807	-466 579 252

Kaynak: yazarın hesaplamaları.

SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU

Bu senaryoda istihdamın sektörler itibarı ile dağılımındaki değişime odaklanılmıştır. Bu senaryo ile Türkiye’de sektörel yapıda beklenen değişimin Edirne’de aynen tekrarlanması halinde, Edirne’nin temel göstergelerinin ne yönde değişeceğinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Sektör paylarında öncelikle Türkiye’deki sektör paylarındaki değişim hesaplanmış, sonra bu değişimin TR21 illerinde de aynı şekilde gerçekleşeceği varsayılmıştır. Buna göre, Baz senaryoda kabul edilen verimlilik oranlarının aynen geçerli olacağı varsayımı ile Baz senaryoda Türkiye geneli için hesaplanan istihdamın sektörel dağılımındaki değişimin Edirne’de de tekrarlanacağı kabul edilmiştir. Buna göre, baz senaryoda Türkiye’de 2011’de tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payı % 25,5’den %19’a inerken, Edirne’de de tarımın istihdam içindeki payının %36’dan %30’a ineceği kabulü yapılmıştır. Bir başka ifadeyle Türkiye’de tarımdaki azalmanın Edirne’de de aynen tekrarlanacağı, tarımdan boşalan nüfusun ise sanayiye (sanayinin toplam istihdam içindeki payında yüzde 2 puan artış)

ve hizmetler sektöründe (hizmetlerin toplam istihdam içindeki payında yüzde 4 puan artış) istihdam edileceği kabul edilmiştir.

İstihdam rakamlarının hesaplanabilmesi için istihdamın işgücüne oranının 2013 sonrasında sabit kalacağı varsayımı yapılmıştır. Bu varsayımla beraber, Baz senaryodaki nüfus verileri ile toplam istihdam oranı hesaplanmış ve ardından istihdamın sektörel dağılımı ile birlikte sektörler itibarı ile istihdam hesaplanmıştır. Sektörler itibarı ile verimlilik ve istihdam rakamları kullanılarak GSKD rakamları hesaplanmıştır.

Bu senaryo altında işsizlik oranı 2023'te %5,7 ile %5,9 olan baz senaryodaki orana yakın olacaktır. Buna karşılık büyüme hızı %4,3 ile baz senaryonun 1,2 puan altında kalacaktır.

Tablo 76 Sektörel Değişim Senaryosu

Edirne	2011	2023
Nüfus	399 316	415 873
İşgücü	187 522	237 580
	176 658	224 049
	Tarım İstihdamı oranı, %	36
	Sanayi istihdamı oranı, %	16
	Hizmetler istihdamı oranı, %	48
İşsizlik oranı (%)	5.8	5.7
GSKD, 000TL	7 895 104	13 829 526
	Tarım GSKD, 000TL	1 002 346
	Sanayi GSKD, 000TL	1 949 861
	Hizmetler GSKD, 000TL	4 942 897
İhracat (000 \$)	60 340	127 050
İthalat (000 \$)	213 164	220 877
Dış Ticaret Açığı (000 \$)	- 152 824	- 93 827
Kişi Başı GSYH, \$	13 325	22 412
Büyüme hızı (2013-2023) (%)		4.3
Yatırım ihtiyacı, 000\$		5 326 819

Kaynak: yazarın hesaplamaları

Bu senaryoda Baz senaryoya oranla ek istihdam yaratılamayacak, buna karşılık istihdamın dağılımında verimliliğin daha yüksek olduğu sanayi sektörünün payı azalacaktır. Bu azalmaya bağlı olarak kişi başına gelir 22.412 dolar ile baz senaryonun bir parça altında kalacaktır. Bu koşullar altında işsizlik oranı ve ekonomik yapı 2011'den çok da farklı olmayacaktır. Yaratılan istihdamın tarım sektöründe olması ve tarım sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyetinin çok daha düşük olması nedeniyle, bu senaryo altında gereken toplam yatırım tutarının 5,3 milyar dolar olacağı hesaplanabilmektedir.

Kurgulanan üç farklı senaryo arasında, tarım sektörünün ekonomi içindeki ağırlığının en yüksek olduğu senaryo budur. Edirne'de girişimciler arasında yapılan anketin kısım 4'de yer alan sonuçlarına göre(bkz. Edirne'nin gelecekteki ekonomik performansı ile ilgili

değerlendirmeler s. 133) Edirne’de önümüzdeki beş yıl içinde tarım ve inşaat sektörlerinin Türkiye ile benzer bir performans göstereceğini düşünenlerin oranının üçte ikiye yaklaştığı sanayinin performansının daha kötü olacağını ve en olumlu gelişmenin hizmetlerin performansında görüleceği tespit edilebilmektedir. Bu durum, girişimcilerin gözünde gerçekleşme şansı en yüksek senaryonun bu senaryo olduğunu düşündürmektedir. Fakat bu bulgu, aynı zamanda Edirne’de iş dünyasındaki ataletin de bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Sanayinin büyüme hızının daha yavaş olması, ihracat artışını da sınırlayacaktır. Bu durum aslında Edirne’de girişimciler arasında yapılan anketin sonuçları ile tutarlıdır. Kısım 4’de yer alan anket sonuçlarına göre (bkz. Edirne’nin gelecekteki ekonomik performansı ile ilgili değerlendirmeler s. 133) Edirne’den yapılan ihracatın önümüzdeki yıllarda daha iyi olacağını düşünenlerin oranı, genel ekonomik koşulların daha iyi olacağını düşünenlerin oranının yarısı kadardır.

Baz senaryo ve Sektörel Değişim Senaryosu arasındaki esas fark, sanayi sektörünün ekonomi içindeki ağırlığından kaynaklanmaktadır. Tarım sektörünün payında 2011 yılına göre sadece %2 puanlık düşüş olmakta, sanayinin payı aynı kalırken, hizmetlerin payında %2 puanlık artış olmaktadır. Oysa baz senaryoda sanayi sektörünün payında 2011 yılına oranla %9 puanlık artış olmaktadır.

STRATEJİK KURGU SENARYOSU

Bu senaryonun kurgusu Edirne’de yapılan görüşmeler ve çalıştay sonuçlarına dayanmaktadır. Buna göre 2023 yılında Edirne nüfus azalması sorununu çözmüş, elektrik sorunu, ulaşım sorunları çözülmüş, ulaşım çeşitliliği artmış, turizmin tüm alanlarında birinci hale gelmiş, bölgesel iş dünyasının merkezi olmuş, dünya markası olmuş bir kent olacağı öngörülmektedir.

4. Kısım’da sonuçları değerlendirilen Girişimcilik Anketi’ne göre (bkz. Edirne’nin sorunları ve çözüm önerileri ile s. 138) Edirne’de hali hazırda gelişmiş olan ve daha da gelişeceği düşünülen sektörler arasında ilk iki sırayı tarım ve turizm almaktadır. İmalat sanayi, inşaat ve diğer hizmet sektörleri kimi cevaplarda yer alsa da bu iki sektörün açık arayla gerisinde kalmaktadır.

Öğrenci Anketi bulgularına göre de (bkz Edirne’nin Gelecekteki Ekonomik performansı , s. 156) Edirne’de hali hazırda gelişmiş ve ileride gelişeceği düşünülen sektör gençlerin yarısından fazlasına göre hizmetler sektörüdür. Hizmetler sektörünü cevaplayanların detaylarına indiğimizde hizmetler sektörünün seçiminin neredeyse yarısı turizm faaliyetlerinden ileri gelmektedir.

Edirne’nin turizm, gastronomi ve tarım sektörlerinde uzmanlaşma eğilimi veri alarak oluşturulan bu senaryoda sanayi sektörlerinin Baz senaryodaki gibi büyüyeceği ve sanayide

verimlilik artışının Türkiye ortalamasında olacağı varsayılmıştır. Buna karşılık, Edirne'nin gelişiminin tarım, gıda, gastronomi ve turizm sektörlerinde olacağı kabulüne paralel olarak bu sektörlerde çalışan başına katma değer rakamlarının Türkiye ortalamasından iki kat daha hızla artacağı varsayılmıştır. Edirne İçin Sektörel Rekabet Gücü Araştırması'nın (bkz. S. 87) da gösterdiği gibi Edirne'de bir verimlilik sorunu yaşanmaktadır. Verimlilik seviyeleri arttırılmadan, gelir seviyelerinde sıçramalar gerçekleştirmek mümkün olmayacaktır. Verimliliğin Türkiye ortalamasından daha hızlı artması ancak iki koşulda mümkün olur: ya sektör içinde katma değer daha yüksek olduğu faaliyet alanları tercih edilecektir ya da ölçek ekonomilerinden (içsel ya da dışsal) daha fazla yararlanılacaktır.

Büyüme oranları açısından ise, tarım ve hizmetler sektörlerinin tarihsel ortalamalara uygun olarak 2004-2011 dönemindeki ortalama büyüme hızlarında büyüyeceği varsayılmıştır. Bu senaryo kurgusu TR21 Trakya Bölgesi 2014-2023 Bölge Plan Taslağı'nda yer alan, "Trakya Bölgesi için Yüksek katma değerli üretim yapısıyla doğal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişen, işbirliği ve yenilik kültürünün egemen olduğu, yaşam ve refah seviyesi yüksek TRAKYA" vizyonu ile de uyumludur (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 19). Bölge Plan Taslağında on altıncı öncelik Trakya Bölgesi'nde Bölge tarımında çeşit ve katma değer artışı sağlamak, on sekizinci öncelik ise turizmin bölgesel işbirlikleri çerçevesinde sürdürülebilir gelişimini sağlamaktır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2013, s. 23-24).

Buna göre, Edirne'de baz senaryoda tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payı %36'dan %17'ye inerken, Stratejik kurgu senaryosunda tarımın istihdam içindeki payı %32'de kalacaktır. Hizmetlerin payı %48'de sabit kalırken, sanayinin payı ise 3 puan artarak % 19'a yükselecektir.

Tarımın GSKD içindeki payı %12'den %10'a gerileyecek, hizmetler sektörünün GSKD içindeki payı ise 3 puan artarak %64'e yükselecektir.

Bu senaryo altında büyüme hızının %5,6'ya yükseleceği ve işsizlik oranının da %3'e gerileyeceği hesaplanabilmektedir. Yatırım ihtiyacı ise 4,9 milyar dolar ile çok daha düşüktür. Bu göstergelerdeki iyileşmeye rağmen sanayi üretiminin görece yavaşlamış olması dış ticaret açığının yükselmesine yol açmaktadır.

Tablo 77 Stratejik Kurgu Senaryosu

Edirne	2011	2023
		0
Nüfus	399 316	415 873
İşgücü	187 522	237 580
İstihdam	176 658	230 515
	Tarım İstihdamı oranı, %	36
	Sanayi İstihdamı oranı, %	16
	Hizmetler İstihdamı oranı, %	48
İşsizlik oranı (%)	5.8	3.0
GSKD, 000TL	7 895 104	15 978 557
	Tarım GSKD, 000TL	1 002 346
	Sanayi GSKD, 000TL	1 949 861
	Hizmetler GSKD, 000TL	4 942 897
İhracat (000 \$)	60 340	141 321
İthalat (000 \$)	213 164	253 499
Dış Ticaret Açığı (000 \$)	- 152 824	- 112 178
Kişi Başı GSYH, \$	13 325	25 894
Büyüme hızı (2013-2023)		5.6
Yatırım ihtiyacı, 000\$		4 888 688

Kaynak: yazarın hesaplamaları.

Edirne’de hizmetler sektöründe 2004-2011 döneminde %8 civarında bir büyüme hızı elde edilebilmişken önümüzdeki 10 yılda aynı performans yakalanamayacaktır. Edirne’de hizmetler sektöründe büyüme hızının %6 ve üzerine çıkması durumunda ihtiyaç duyulacak işgücünü karşılamak mümkün olmayacaktır. Edirne’nin büyümesinin önündeki en büyük engelin nüfus olduğu görülmektedir. Edirne büyümesini hızlandırabilmek için göç yoluyla nüfus çekmek durumundadır.

Bu senaryonun gerçekleşmesi halinde Edirne içsel ve dışsal ölçek ekonomilerinden yararlanabilir hale gelecektir. Senaryonun hayata geçmesi Edirne’nin karşı karşıya olduğu iki temel kısıtı çözebilmesine, yani girişimciliğin desteklenmesine ve kurumsal yapıların ve sosyal sermayenin güçlendirilmesine bağlıdır.

SENARYO SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Edirne için yapılan farklı senaryo analizleri, en yüksek kişi başına gelir seviyesinin tarım ve hizmetler sektörlerinde kişi başına katma değerinin daha düşük olduğu alanlardan daha yüksek olduğu alanlara doğru bir geçişle elde edilebileceği ortaya çıkmıştır. Yukarıda EDİRNE İÇİN SEKTÖREL REKABET GÜCÜ AYRIŞTIRMASI başlığı altında (bkz. S. 83) yapılan analizde Edirne’de sanayi üretiminin ciddi oranda rekabet gücü kazandığı bulgulanmıştır. Buradaki itici güç ilde 2008-2012 döneminde giyim sanayinde görülen atılımdı. Bu sürecin devam

ettirilebilmesi ve ilde hüküm sürmüş olan yerel kalkınma dinamiklerinin mevcudiyetini koruması durumunda, Edirne'nin kişi başı gelir seviyesi üçüncü senaryonun altında kalacak olsa da yine de, Edirne'nin Trakya'nın diğer kentlerine oranla öne geçmesine imkân tanıyacaktır. Bu senaryo aynı zamanda verimliliğin daha düşük olduğu tarım sektörünün hızla küçülmesi ve Edirne'nin ölçek ekonomilerinden yararlanacak sanayilere ev sahipliği yapması anlamına gelecektir.

Tarım sektörünün payındaki azalmanın sınırlı olacağı, buna karşılık hizmetler sektörünün payında bir artış olacağı ikinci senaryo da Edirne için yüksek kişi başı gelir seviyesi üretmeyecektir. Büyüme ve gelir seviyesinin en düşük olduğu bu senaryonun aynı zamanda girişimci anketleri sonuçlarına göre en muhtemel senaryo kurgusu olduğu dikkate alındığında, Edirne'nin geçmiş ataletinın kırılabilmesinin koşulları üzerinde düşünmek gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Buna karşılık, tarımdaki çözümlenin daha yavaş olacağı, küçük üretimin yerini büyük çiftliklerin alacağı ve bu dönüşüme bağlı olarak tarımda verimliliğin hızla yükseleceği üçüncü senaryo, kişi başı gelir artışının en yüksek olduğu senaryodur. Bu senaryonun gerçekleşmesi halinde Edirne içsel ve dışsal ölçek ekonomilerinden yararlanabilir hale gelecektir. Senaryonun hayata geçmesi Edirne'nin karşı karşıya olduğu iki temel kısıtı çözebilmesine, yani girişimciliğin desteklenmesine ve kurumsal yapıların ve sosyal sermayenin güçlendirilmesine bağlıdır.

Bu senaryo altında hizmetler sektörünün daha fazla gelişmesini kısıtlayacak olan yegane faktör insan gücüdür. Özellikle kültür, inanç, gastronomi turizmi gibi modern hizmet sektörlerinde gelişme perspektifi bulunan Edirne'de mevcut insan gücü kaynakları bu alanların gelişebilmesi için yeterli değildir. Ancak var olan hızlı tren gibi ulaştırma projeleri, sadece Edirne'ye ziyaretçi sayısının artması açısından değil, bu sektörlerde çalışacak nitelikli insan gücünü çekmek açısından da önemli olacaktır. Bu senaryo altında, birçok Anadolu kenti ekonomik bir sıçrama içindeyken bir zamanlar Osmanlı'nın başkenti olan Edirne'nin mütevazî sonuçlarla yetinen Edirne'nin hızlı bir büyüme sürecine girmesi mümkün olacaktır.

NÜFUS, İŞGÜCÜNE KATILIM VE İSTİHDAM MODÜLÜ

P_t^i = t yılında i ilinde toplam nüfus 2013 sonrası TÜİK projeksiyonları

WP_t^i = t yılında i ilinde çalışabilir yaştaki (15+) nüfus

wp^i = 2009-2013 döneminde i ilinde çalışabilir yaştaki (15+) nüfus artış hızlarının aritmetik ortalaması

$$WP_t^i = wp^i * WP_{t-1}^i$$

LF_t^i = t yılında i ilinde işgücü

$LFPR_t^i$ = t yılında i ilinde işgücüne katılma oranı. TÜİK verisi

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

E_t^i = t yılında i ilinde istihdam

ER_t^i = t yılında i ilinde istihdam oranı. TÜİK verisi

$$E_t^i = ER_t^i * WP_t^i$$

$LFPR_t^i$ = t yılında i ilinde işgücüne katılma oranı. TÜİK verisi

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

$E_{A,2011}^i$ = 2011 yılında i ilinde tarım sektöründe istihdam. 2011 TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması

ER_{2011}^i = 2011 yılında i ilinde istihdam oranı. TÜİK verisi

$E_{A,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdam. 2011 TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması

$E_{I,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde sanayi sektöründe istihdam. 2011 TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması

$E_{S,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe istihdam. 2011 TÜİK Nüfus ve Konut Araştırması

$ER_{A,2011}^{TR21}$ = 2011 yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdamın toplam istihdama oranı.

$ER_{A,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde tarım sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde tarım sektöründe istihdama oranı.

$ER_{I,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde sanayi sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde sanayi sektöründe istihdama oranı.

$ER_{S,2011}^{i,TR21}$
= 2011 yılında i ilinde hizmetler sektöründe istihdamın, TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe istihdama oranı.

$$ER_{A,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{A,2011}^{i,TR21}}{E_{A,2011}^{TR21}}$$

$$ER_{I,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{I,2011}^{i,TR21}}{E_{I,2011}^{TR21}}$$

$$ER_{S,2011}^{i,TR21} = \frac{ER_{S,2011}^{i,TR21}}{E_{S,2011}^{TR21}}$$

$E_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektörü istihdamı

$E_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektörü istihdamı

$E_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektörü istihdamı

$$E_{A,t}^i = \frac{ER_{A,2011}^{i,TR21} * ER_{A,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

$$E_{St}^i = \frac{ER_{S,2011}^{i,TR21} * ER_{S,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

$$E_{I,t}^i = \frac{ER_{I,2011}^{i,TR21} * ER_{I,2011}^{TR21}}{E_t^i * 100}$$

$UE_t^i = t$ yılında i ilinde işsiz

$$UE_t^i = WP_t^i - E_t^i$$

$u_t^i =$ işsizlik oranı

$$u_t^i = \frac{E_t^i}{WP_t^i}$$

GSKD, KIŞI BAŞI GELİR VE BÜYÜME MODÜLÜ

$Q_{A,t}^{TR21} = t$ yılında TR21 bölgesinde tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{I,t}^{TR21} = t$ yılında TR21 bölgesinde sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{S,t}^{TR21} = t$ yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{A,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{I,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$Q_{S,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$q_{A,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye tarım sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$q_{I,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye sanayi sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$q_{S,t}^{Tr} = t$ yılında Türkiye hizmetler sektöründe GSKD, sabit 1998 fiyatlarıyla

$Q_{A,t}^i = t$ yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$$Q_{A,t}^i = Q_{A,t}^{TR21} * 0,33$$

$Q_{I,t}^i = t$ yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$$Q_{I,t}^i = Q_{I,t}^{TR21} * 0,18$$

$Q_{S,t}^i = t$ yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD, cari fiyatlarla

$$Q_{S,t}^i = Q_{S,t}^{TR21} * 0,32$$

$q_A^{Tr} = 2004-2011$ döneminde Türkiye’de tarım sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_A^{Tr} = \left(\left(\frac{Q_{A,2011}^{Tr}}{Q_{A,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7} \right)} - 1 \right) * 100 = 2,49$$

$q_I^{Tr} = 2004-2011$ döneminde Türkiye’de sanayi sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_I^{Tr} = \left(\left(\frac{Q_{I,2011}^{Tr}}{Q_{I,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7} \right)} - 1 \right) * 100 = 5,24$$

$q_S^{Tr} = 2004-2011$ döneminde Türkiye’de hizmetler sektöründe sabit fiyatlarla GSKD değişim hızı

$$q_S^{Tr} = \left(\left(\frac{Q_{S,2011}^{Tr}}{Q_{S,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7} \right)} - 1 \right) * 100 = 5,52$$

q_A^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe GSKD değişimi

$$q_A^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{A,2011}^{TR21}}{q_{A,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = -2,44$$

q_I^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe GSKD değişimi

$$q_I^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{I,2011}^{TR21}}{q_{I,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 8,43$$

q_S^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe GSKD değişimi

$$q_S^{TR21} = \left(\left(\frac{q_{S,2011}^{TR21}}{q_{S,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 5,17$$

Π_t^{TR21} = t yılında TR21 bölgesinde TÜFE deflatörü

Π_A^{Tr} = t yılında Türkiye’de tarım sektörü deflatörü

$$\Pi_A^{Tr} = \frac{Q_{A,t}^{Tr}}{q_{A,t}^{Tr}} * 100$$

Π_I^{Tr} = t yılında Türkiye’de sanayi sektörü deflatörü

$$\Pi_I^{Tr} = \frac{Q_{I,t}^{Tr}}{q_{I,t}^{Tr}} * 100$$

Π_S^{Tr} = t yılında Türkiye’de hizmetler sektörü deflatörü

$$\Pi_S^{Tr} = \frac{Q_{S,t}^{Tr}}{q_{S,t}^{Tr}} * 100$$

$\Pi_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde tarım sektörü deflatörü

$$\Pi_{A,t}^{TR21} = (\Pi_A^{Tr} / 100) / \left(\left(\frac{Q_{A,t}^{TR21}}{\Pi_t^{TR21}} \right) / \left(\left(\frac{Q_{A,t}^{TR21}}{\Pi_A^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{I,t}^{TR21}}{\Pi_I^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{S,t}^{TR21}}{\Pi_S^{Tr}} \right) \right) \right)$$

$\Pi_{I,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sanayi sektörü deflatörü

$$\Pi_{I,t}^{TR21} = (\Pi_I^{Tr} / 100) / \left(\left(\frac{Q_{I,t}^{TR21}}{\Pi_t^{TR21}} \right) / \left(\left(\frac{Q_{A,t}^{TR21}}{\Pi_A^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{I,t}^{TR21}}{\Pi_I^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{S,t}^{TR21}}{\Pi_S^{Tr}} \right) \right) \right)$$

$\Pi_{S,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde hizmetler sektörü deflatörü

$$\Pi_{S,t}^{TR21} = (\Pi_S^{Tr} / 100) / \left(\left(\frac{Q_{S,t}^{TR21}}{\Pi_t^{TR21}} \right) / \left(\left(\frac{Q_{A,t}^{TR21}}{\Pi_A^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{I,t}^{TR21}}{\Pi_I^{Tr}} \right) + \left(\frac{Q_{S,t}^{TR21}}{\Pi_S^{Tr}} \right) \right) \right)$$

$V_{A,t}^i$ = t yılında i ilinde tarım sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{A,t}^i = \frac{Q_A^i}{E_A^i}$$

$V_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{I,t}^i = \frac{Q_I^i}{E_I^i}$$

$V_{S,t}^i$ = t yılında i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$V_{S,t}^i = \frac{Q_S^i}{E_S^i}$$

$v_{A,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$v_{A,t}^{TR21} = \frac{Q_A^{TR21}}{E_A^{TR21}}$$

$v_{I,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$v_{I,t}^{TR21} = \frac{Q_I^{TR21}}{E_I^{TR21}}$$

$v_{S,t}^{TR21}$ = t yılında TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik (çalışan başına katma değer)

$$v_{S,t}^{TR21} = \frac{Q_S^{TR21}}{E_S^{TR21}}$$

v_A^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{A,2011}^{Tr}}{v_{A,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,78$$

v_I^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{I,2011}^{Tr}}{v_{I,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,49$$

v_S^{Tr} = 2004-2011 döneminde Türkiye'de sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^{Tr} = \left(\left(\frac{v_{S,2011}^{Tr}}{v_{S,2004}^{Tr}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,61$$

v_A^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{A,2011}^{TR21}}{v_{A,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 2,68$$

v_I^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{I,2011}^{TR21}}{v_{I,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,3$$

v_S^{TR21} = 2004-2011 döneminde TR21 bölgesinde sabit fiyatlarla hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^{TR21} = \left(\left(\frac{v_{S,2011}^{TR21}}{v_{S,2004}^{TR21}} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100 = 1,84$$

$$v_S^i = \left(\left(\frac{v_{S,2011}^i}{v_{S,2004}^i} \right)^{\left(\frac{1}{7}\right)} - 1 \right) * 100$$

BAZ SENARYO

v_A^i =2012-2023 döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21}$$

v_I^i = 2012-2023 döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr}$$

v_S^i = 2012-2023 döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i$ =t yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = Q_{A,t-1}^i * (1 + q_A^{TR21}/100)$$

$Q_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD

$$Q_{I,t}^i = Q_{I,t-1}^i * (1 + q_I^{TR21}/100)$$

$Q_{S,t}^i$ =t yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD

$$Q_{S,t}^i = Q_{S,t-1}^i * (1 + q_S^{TR21}/100)$$

Q_t^i =t yılında i ilinde GSKD

$$Q_t^i = Q_{A,t}^i + Q_{S,t}^i + Q_{I,t}^i$$

pcY_t^i =i ilinde t yılında kişi başına GSYH, sabit 2011 dolar fiyatlarıyla

$$pcY_t^i = (Q_t^i * \left(\frac{GSYH_{2013}^{Tr}}{Q_{2013}^{Tr}}\right) / \left(\frac{TL}{\$}_{2011}\right)) / (P_t^i * 1000) = (Q_t^i * 1,13/1,677) / (P_t^i * 1000)$$

$LFPR_{2018}^{Tr}$ =%53.8; Onuncu Kalkınma Planı

$LFPR_{2023}^{Tr}$ =%59

$$LFPR_t^{TR21} = LFPR_{t-1}^{TR21} + 1$$

$$LFPR_t^i = LFPR_{t-1}^i + 1$$

$$LF_t^i = LFPR_t^i * WP_t^i$$

$$E_{A,t}^i = Q_{A,t}^i / V_{A,t}^i * 1000$$

$$E_{I,t}^i = Q_{I,t}^i / V_{I,t}^i * 1000$$

$$E_{S,t}^i = Q_{S,t}^i / V_{S,t}^i * 1000$$

E_t^i = t yılında i ilinde tarım, sanayi ve hizmetler sektöründe toplam çalışan sayısı

$$E_t^i = E_{A,t}^i + E_{I,t}^i + E_{S,t}^i$$

$$UE_t^i = LF_t^i - E_t^i$$

u_t^i =t yılında i ilinde işsizlik oranı

u_t^{TR21} =t yılında TR21 bölgesinde işsizlik oranı

u_t^{Tr} =t yılında i ilinde işsizlik oranı

u_{2018}^{Tr} =%7,2; Onuncu Kalkınma Planı

u_{2023}^{Tr} =%5

c_A =Tarım sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$c_A = 130000\$$

c_I =Sanayi sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$c_I = 150000\$$

c_S =Hizmetler sektöründe bir birim istihdam yaratmanın maliyeti, yatırım teşvik belgelerinden hesaplanmıştır.

$c_S = 125000\$$

C_A =Tarım sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$C_A^i = c_A * (E_{A,2023}^i - E_{A,2012}^i)$

C_I =Sanayi sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$C_I^i = c_I * (E_{I,2023}^i - E_{I,2012}^i)$

C_S =Hizmetler sektöründe toplam istihdam yaratmanın maliyeti

$C_S^i = c_S * (E_{S,2023}^i - E_{S,2012}^i)$

$X_{A,t}^i$ = İ ilinde t yılında tarım ihracatı

x^i = İ ilinde 2004 – 2014 döneminde tarım ihracatının tarım GSKD'sına oranı=0,81

$X^i = m_A^i * Q_{A,t}^i / \frac{TL}{\$}_{2011}$

x_I^i = İ ilinde 2004 – 2014 döneminde sanayi ihracatının sanayi GSKD'sına oranı=0,063

$X_{I,t}^i$ = İ ilinde t yılında sanayi ihracatı

$X_{I,t}^i = x_A^i * Q_{I,t}^i / \frac{TL}{\$}_{2011}$

X_t^i = İ ilinde t yılında toplam ihracat

$X_t^i = X_{A,t}^i + X_{I,t}^i$

m^i = İ ilinde 2004 – 2014 döneminde ortalama ithalat GSKD oranı=0,028

$X_t - M_t^i$ = İ ilinde t yılında dış ticaret açığı

SEKTÖREL YAPI DEĞİŞİMİ SENARYOSU

$ER_{A,2011}^{Tr} = 0,25$

$ER_{A,2023}^{Tr} = 0,19$

$ER_{A,2011}^i = 0,36$

$$ER_{A,2023}^i = ER_{A,2011}^i + (ER_{A,2023}^{Tr} - ER_{A,2011}^{Tr}) = 0,298$$

$$ER_{A,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{A,2023}^{Tr} - ER_{A,2011}^{Tr})/12$$

$$ER_{I,2011}^{Tr} = 0,26$$

$$ER_{I,2023}^{Tr} = 0,28$$

$$ER_{I,2011}^i = 0,16$$

$$ER_{I,2023}^i = ER_{I,2011}^i + (ER_{I,2023}^{Tr} - ER_{I,2011}^{Tr}) = 0,178$$

$$ER_{I,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{I,2023}^{Tr} - ER_{I,2011}^{Tr})/12$$

$$ER_{S,2011}^{Tr} = 0,48$$

$$ER_{S,2023}^{Tr} = 0,52$$

$$ER_{S,2011}^i = 0,48$$

$$ER_{S,2023}^i = ER_{S,2011}^i + (ER_{S,2023}^{Tr} - ER_{S,2011}^{Tr}) = 0,527$$

$$ER_{S,t}^i = ER_{A,t-1}^i + (ER_{S,2023}^{Tr} - ER_{S,2011}^{Tr})/12$$

$$E/LF_t^i = 2011 - 2023 \text{ döneminde, } i \text{ ilinde istihdamın işgücüne oranı} = \%0,94$$

$$E_t^i = E/LF_t^i * P_t^i * \frac{WP_t^i}{P_t^i} * LFPR_t^i$$

$$E_{A,t}^i = E_t^i * ER_{A,t}^i$$

$$E_{I,t}^i = E_t^i * ER_{I,t}^i$$

$$E_{S,t}^i = E_t^i * ER_{S,t}^i$$

$v_A^i = 2012-2023$ döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21}$$

$v_I^i = 2012-2023$ döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr}$$

$v_S^i = 2012-2023$ döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i = t$ yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = V_{A,t}^i * E_A^i$$

$$Q_{I,t}^i = V_{I,t}^i * E_I^i$$

$$Q_{S,t}^i = V_{S,t}^i * E_S^i$$

Diğer denklemler baz senaryodaki gibidir

STRATEJİK KURGU SENARYOSU

v_A^i =20012-2023 döneminde i ilinde tarım sektöründe verimlilik değişimi

$$v_A^i = v_A^{TR21*2}$$

v_I^i = 20012-2023 döneminde i ilinde sanayi sektöründe verimlilik değişimi

$$v_I^i = v_I^{Tr}$$

v_S^i = 20012-2023 döneminde i ilinde hizmetler sektöründe verimlilik değişimi

$$v_S^i = v_S^{Tr*2}$$

$$V_{A,t}^i = V_{A,t-1}^i * (1 + v_A^i/100)$$

$$V_{I,t}^i = V_{I,t-1}^i * (1 + v_I^i/100)$$

$$V_{S,t}^i = V_{S,t-1}^i * (1 + v_S^i/100)$$

$Q_{A,t}^i$ =t yılında i ilinde tarım sektöründe GSKD

$$Q_{A,t}^i = Q_{A,t-1}^i * (1 + q_A^{Tr} * 2/100)$$

q_A^{TR21} =%4.9 olması durumunda işsizlik oranı negatif değer aldığından tarımsal büyüme hızı %4.3 olarak alınmıştır

$Q_{I,t}^i$ = t yılında i ilinde sanayi sektöründe GSKD

$$Q_{I,t}^i = Q_{I,t-1}^i * (1 + q_I^{Tr}/100)$$

$Q_{S,t}^i$ =t yılında i ilinde hizmetler sektöründe GSKD

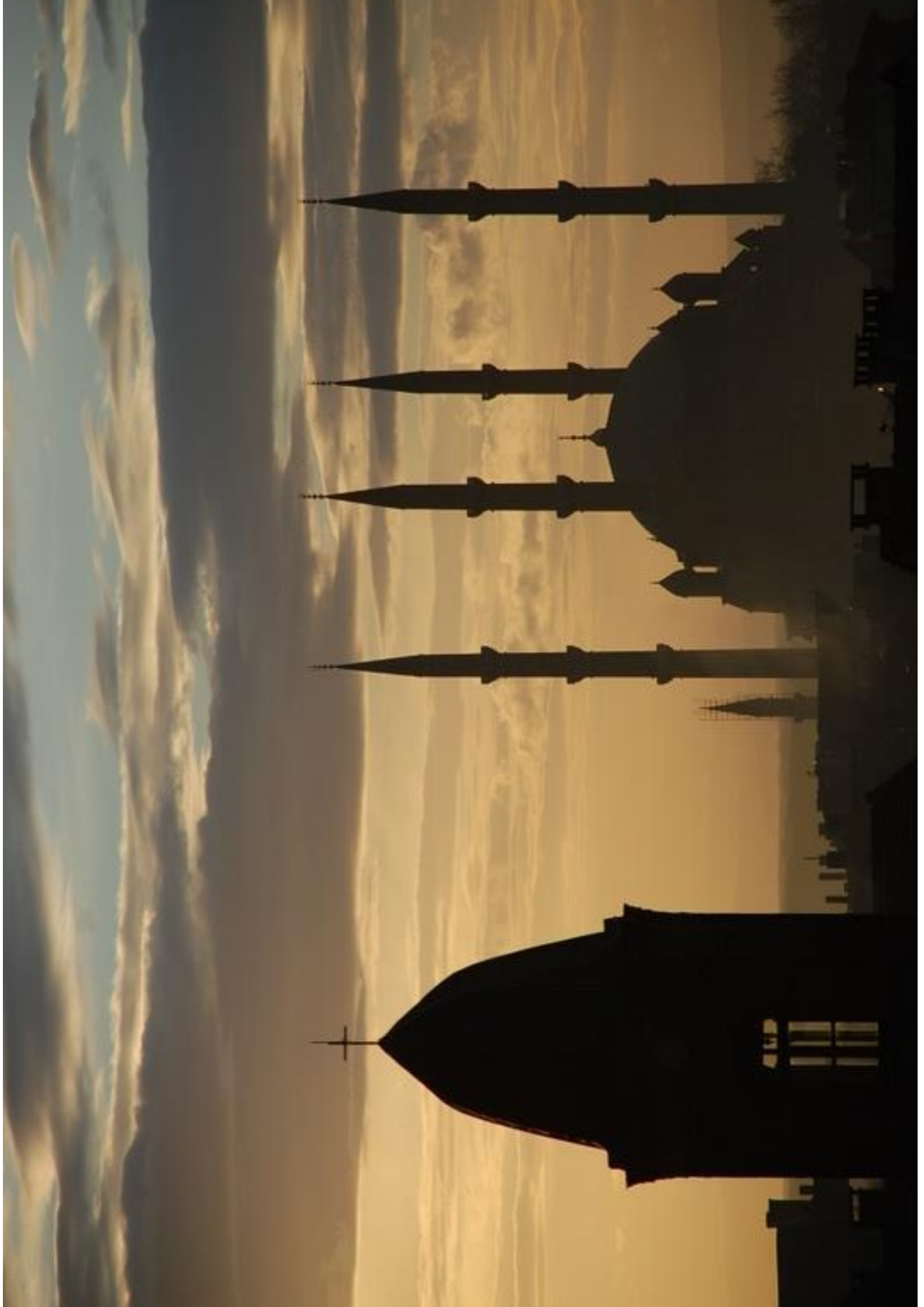
$$Q_{S,t}^i = Q_{S,t-1}^i * (1 + q_{S,2004-2007}^{TR21}/100)$$

q_S^{TR21} =%6,8 olması durumunda işsizlik oranı negatif değer aldığından hizmetler sektörü büyüme hızı %6 olarak alınmıştır

Q_t^i =t yılında i ilinde GSKD

$$Q_t^i = Q_{A,t}^i + Q_{S,t}^i + Q_{S,t}^i$$

Diğer denklemler baz senaryodaki gibidir

KISIM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan analizler sonucunda Edirne ekonomisini tek kelimeyle özetlemek gerekirse bu kelimenin “atalet” olabileceğini ortaya koymuştur. Girişimciler arasında yapılan anketin bulgularına göre Edirne’de ekonomik gelişimi sürükleyen başlıca etkenler toprak verimliliği ve coğrafi konumdur. Sermaye birikimi, işgücü ve beşeri etkenlerin katkısı yok denecek kadar düşüktür ve Edirne’nin yeni ekonomik coğrafya kuramı uyarınca ölçek ekonomilerinden yararlanamamaktadır.

Edirne’nin İstanbul’a olan yakınlığı, kentnin gelişiminin hem sürükleyicisi hem de başlıca engeli olmuştur. Pazarlara yakınlık olarak çok şanlı bir konumda bulunan, batısında Avrupa Birliği, doğusunda Türkiye ekonomisinin dörtte birini temsil eden İstanbul’a, her ne kadar nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi mümkün olsa da, ehven ulaştırma imkânlarıyla bağlı olan Edirne, bu avantajı ölçek ekonomilerinden yararlanabilecek faaliyet alanlarında yatırım çekerek gerçekleştirme imkânı bulamamıştır.

Bunun en önemli istisnası giyim sektörü olmuştur. Yukarıda Edirne için sektörel rekabet gücü ayrıştırması başlığı altında (bkz. S. 87) yapılan analizde ilde 2008-2012 döneminde giyim sanayinde ciddi bir atılım olduğu görülmektedir. Giyim sektörü dışarıda bırakıldığında Edirne’de sanayi üretiminin rekabet gücü kazanımı buharlaşmaktadır.

Gelişimde esas belirleyici olanın en yavaş değişen faktörler olması, büyüme sürecini tamamen Türkiye ekonomisindeki büyüme sürecine endeksli hale getirmekte ve geleceğe ilişkin atalet yaratmaktadır. Nitekim girişimciler ve gençler arasında yapılan anketin bulgularına göre birçok alanda geleceğin Türkiye için geçerli olacak eğilimlerden önemli bir farklılaşma göstermesinin beklenmediği ortaya çıkmaktadır.

Edirne’nin gelişiminin önündeki en büyük kısıtların girişimcilik eksikliği ve yerel yönetim düzeyinde karar alma mekanizmasındaki sorunlar ve ilin taleplerinin merkezi otoriteye aktarılmasındaki sorunlar olduğu dikkati çekmektedir. Girişimciliğin gelişmesine sekte vuran temel faktörler, nüfus mübadeleleri, sınır kenti olması nedeniyle askeri varlığın sivil gelişimi engellemiş olması ve bütün bu süreçler sonucunda şehirde ortak yaşama kültürü eksikliği, sorunlar ve çözümler konusunda uzlaşma noksanlığı olduğu tespit edilebilmektedir. Karar alma mekanizmasındaki sorunlar ise sosyal, kültürel ve politik daha geniş ve karmaşık bir arka plana sahiptir.

Bu temel tespitler, bize Edirne’nin gelişiminde yeni ekonomik coğrafya kuramı uyarınca ölçek ekonomilerinin rol oynamamış olduğunu, buna karşılık kurumsal iktisat çerçevesinde sosyal sermayede yaşanan kısıtların Edirne’nin gelişimini olumsuz etkilemiş olduğu görülmektedir.

Niceliksel ve niteliksel verilerin analizi aynı doğrultuda sonuçlar vermektedir.

Anket bulgularında girişimcilik eksikliği en temel kısıt olarak tespit edilirken, girişim sayılarının incelenmesi de bütün sektörlerde Edirne’de girişim sayısının artış hızının ülke genelindeki artış hızından düşük gerçekleşmiş olduğunu göstermektedir.

Anket bulgularına göre bir dizi alanda Edirne'deki ekonomik büyüme, Türkiye ekonomisindeki büyüme ile paraleldir. Shift-share analizinde de farklı sektörlerde gözlemlenen büyümede esas belirleyici olan ulusal faktördür.

Kentsel ekonomilerden ve lokasyon ekonomilerinden yararlanamayan Edirne'de büyüme sürecinde geleneksel ve düşük teknoloji sektörlerin etkili olduğu dikkati çekmektedir. Oysa Türkiye'de başarılı girişimcilerin hikâyelerine bakıldığında, niş piyasalara dönük faaliyetlerin önemi dikkati çekmektedir. Niş piyasalarla ilgili stratejilerin Edirne'de pek yaygın olmaması, Edirne iş hayatında görülen ataletin açıklamalarından birisi olabilir.

Girişimcilikte yerel pazarlar ağırlık taşımakta, eğitim, dil, profesyonel kadroların azlığı vb başka faktörler daha geniş bir coğrafya için üretim yapmayı kısıtlamaktadır. Bu durum nitelikli insan gücünün göç etmesine yol açarak sorunların bir sarmal halinde ağırlaşması tehlikesini taşımaktadır.

Edirne'nin gelişme potansiyelini sınırlayan unsurlardan birisi de merkezi idare tarafından yeterince önemsenmemesi olarak görülmektedir. Kentsel altyapı sorunları ve Edirne'nin sorunları ve çözümleri konusunda bir fikir birliği olmaması ve ilin taleplerinin merkezi otoriteye iyi aksettirilememesi de Edirne'nin gelişimini kısıtlayan kurumsal sorunların derinliğine işaret etmektedir.

Edirne'nin geleceğine bakıldığında, yapılan farklı senaryo analizleri, en yüksek kişi başına gelir seviyesinin tarım ve hizmetler sektörlerinde kişi başına katma değer daha düşük olduğu alanlardan daha yüksek olduğu alanlara doğru bir geçişle elde edilebileceğini ortaya koymuştur.

Edirne'de geçmişte hüküm sürmüş olan yerel kalkınma dinamiklerinin mevcudiyetini koruması durumunda, kişi başı gelir seviyesi Edirne'nin Trakya'nın diğer kentlerine oranla öne geçmesine imkan tanıyacaktır. Bu senaryo aynı zamanda verimliliğin daha düşük olduğu tarım sektörünün hızla küçülmesi ve Edirne'nin ölçek ekonomilerinden yararlanacak sanayilere ev sahipliği yapması anlamına gelecektir.

Edirne ekonomisindeki dinamiklerin esas olarak ulusal ekonomi tarafından belirleniyor olması, ikinci gelecek senaryosunun ana fikrini oluşturmaktadır. Tarım sektörünün payındaki azalmanın sınırlı olacağı, buna karşılık hizmetler sektörünün payında bir artış olacağı ikinci senaryo da Edirne için yüksek kişi başı gelir seviyesi üretmeyecektir. Büyüme ve gelir seviyesinin en düşük olduğu bu senaryonun aynı zamanda girişimci anketleri sonuçlarına göre en muhtemel senaryo kurgusu olduğu dikkate alındığında, Edirne'nin geçmiş ataletinin kırılabilmesinin koşulları üzerinde düşünmek gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Buna karşılık, tarımdaki çözümlenin daha yavaş olacağı, küçük üretimin yerini büyük çiftliklerin alacağı ve bu dönüşüme bağlı olarak tarımda verimliliğin hızla yükseleceği üçüncü senaryo, kişi başı gelir artışının en yüksek olduğu senaryodur.

Bu senaryo altında hizmetler sektörünün daha fazla gelişmesini kısıtlayacak olan yegane faktör insan gücüdür. Özellikle kültür, inanç, gastronomi turizmi gibi modern hizmet

sektörlerinde gelişme perspektifi bulunan Edirne’de mevcut insan gücü kaynakları bu alanların gelişebilmesi için yeterli değildir. Ancak var olan hızlı tren gibi ulaştırma projeleri, sadece Edirne’ye ziyaretçi sayısının artması açısından değil, bu sektörlerde çalışacak nitelikli insan gücünü çekmek açısından da önemli olacaktır. Bu senaryonun gerçekleşmesi halinde Edirne içsel ve dışsal ölçek ekonomilerinden yararlanabilir hale gelecektir. Senaryonun hayata geçmesi Edirne’nin karşı karşıya olduğu iki temel kısıtı çözebilmesine, yani girişimciliğin desteklenmesine ve kurumsal yapıların ve sosyal sermayenin güçlendirilmesine bağlıdır. Bu senaryo altında, birçok Anadolu kenti ekonomik bir sıçrama içindeyken bir zamanlar Osmanlı’nın başkenti olan ve ancak sonrasında mütevazı sonuçlarla yetinen Edirne’nin hızlı bir büyüme sürecine girmesi mümkün olacaktır.

Edirne’de hali hazırda gelişmiş olan ve daha da gelişeceği düşünülen sektörler arasında ilk iki sırayı tarım ve turizm almaktadır. İnşaat sektörü de tüm Türkiye’de olduğu gibi Edirne’de de gelecek vaat eden bir sektördür. Özellikle ekonomik büyümenin hızlanmasının getireceği refah artışı sayesinde daha nitelikli konut talebini de arttıracaktır. İmalat sanayi ve diğer hizmet sektörleri bu sektörlerin gerisinde kalmaya adaydır. Bu nedenle Edirne’nin kalkınma modelinde bir yandan ölçek ekonomilerinden yararlanan temiz sanayi faaliyetleri, diğer yandan ise, sosyal sermayenin güçlendirilmesine dayalı olarak gelişecek olan hizmet sektörleri ön plana çıkmaktadır.

Edirne iş hayatında niş piyasalara yönelim şimdiye kadar pek yaygın olmazken, Edirne’nin turizm, gastronomi ve tarım sektörlerinde uzmanlaşma eğilimi, yeni niş sektörlerin ortaya çıkışını zorunlu kılacaktır.

Bu tespitler, Edirne’deki mevcut ataletin kırılması ve ekonomik büyümenin sürdürülebilir biçimde hızlandırılması için ne yapılması gerektiğinin de ipuçlarını da ortaya koymaktadır.

Dijk, Folmer ve Oosterhaven(2009, s. 465) Caudro-Rouro’nun çalışmasından yola çıkarak yüksek bölgesel performans için genellikle ampirik araştırmalarda tespit edilebilen yedi özelliği aşağıdaki gibi özetlemektedir:

Bir büyük şehrin yanı sıra orta büyüklükteki şehirlerden (nüfusun 40 bin-100 bin arası olduğu) oluşan bir şehir sistemi

Orta ve yüksekokul mezunu ve tercihan yüksek olmayan ücretlerle çalışan insan gücü kaynakları

Büyük pazarlara ve şehirlere kolayca erişim imkânı

Danışmanlık, reklam, finans gibi sanayi sektörlerine dönük hizmet kollarının gelişmişliği

İyi tasarlanmış bölgesel planlarına sahip, bölgenin kendi içinden kaynaklanan bir liderliğin olduğu destekleyici yerel yönetim yaklaşımı

Çatışmaların az olduğu, kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün gelişmiş olduğu olumlu bir sosyal yapı

Az sayıda büyük şirketin Pazar hâkimiyetini elinde bulundurması yerine bilgi taşmalarına olanak sağlayacak çok sayıda küçük ve orta boy şirketin bulunduğu bir sanayi yapısı

Bu özellikler Edirne'ye uyarlanarak ve Edirne'nin gelişiminin önündeki en temel kısıtların girişimcilik eksikliği ve sağlıklı karar alma mekanizmalarının işletilmesi olduğu ve gelecekte en hızlı gelişme gösterecek sektörlerin, tarım, gıda ve turizm alanlarında niş sektörler olduğu dikkate alındığında, alınması gereken önlemler şu başlıklar altında toplanabilir:

Kente ilişkin önlemler:

Edirne'de nüfusun sağlıklı bir biçimde büyümesi için şehrin cazibesini arttıracak, dışarıya göçlerin azalıp içeriye göçlerin artacağı bir kent dokusu yaratmak gerekecektir. Kentin gelişiminde lokomotif sektörün turizm olduğu dikkate alındığında kent altyapısının, mimari dokunun, sosyal ve kültürel hayatın zenginleştirilmesi kaçınılmazdır.

Nitelikli insan gücüne ilişkin önlemler:

Kültür, inanç, gastronomi turizmi gibi modern hizmet sektörlerinde gelişme perspektifi bulunan Edirne'de mevcut insan gücü kaynakları bu alanların gelişebilmesi için yeterli değildir. Ara eleman konusunda gençlerin algısı ile girişimcilerin ihtiyaçları arasındaki fark, bu konuda gençlere dönük farkındalık artırıcı faaliyetlerin yapılmasını gerektirmektedir. Mevcut üniversitenin gelişmesi ve yeni üniversiteler/bölümler açılması beşeri sermayenin geliştirilmesi açısından ön planda yer almaktadır. Önemli sorunlar arasında sayılan üniversite-sanayi işbirliği de bu kapsam içinde ele alınmalıdır.

İlin sosyo-ekonomik gelişkinliği, eğitim düzeyinin yüksekliği ve kültürel mirası göz önüne alınırsa Edirne'de iş yapma kültürünün zayıflığı ve girişimciliğin nasıl geliştirilebileceği mercek altına alınmalıdır.

Büyük pazarlara erişimin geliştirilmesi

Büyük pazarlara üretim yapacak ve bu nedenle ölçek ekonomilerinden yararlanması gereken sektörler için altyapının buna uygun olarak geliştirilmesi gerekecektir. Ulaştırma altyapısının güçlendirilmesi, Edirne'nin ölçek ekonomisinden yararlanmak isteyen sanayiler için ev sahipliği yapabilmesini kolaylaştıracağı kadar, turizm sektörünün gelişimi açısından da önemlidir. Ancak var olan hızlı tren gibi ulaştırma projeleri, sadece Edirne'ye ziyaretçi sayısının artması ve sanayi ürünlerinin büyük pazarlara daha kolay ve ucuz ulaştırılabilmesi açısından değil, bu sektörlerde çalışacak nitelikli insan gücünü çekmek açısından da önemli olacaktır. Nitelikli işgücü, ihracat pazarlarına erişimin de ön koşulları arasındadır.

Danışmanlık, reklam, pazarlama, finans gibi ileri bağlantı hizmet sektörlerinin geliştirilmesi

Henüz gelişmemiş ama potansiyeli yüksek görülen sektörlerin önünü açmak için tanıtım, pazarlama, eğitim, finans, marka yaratma gibi alanlarda faaliyet gösterecek firmalara ihtiyaç duyulacaktır. Şehrin yatırım ortamı bu tür firmaların kurulması ve gelişmesi için elverişli olmalıdır.

Karar alma mekanizmalarına ilişkin önlemler:

Her şeyden önce Edirne'nin gelişmesinin önünde en büyük engel olan sorunlar ve çözüm önerileri konusunda fikir birliğinin geliştirilmesi gerekecektir. Bunun için Edirne'nin eksiklerinin giderilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için iyi tasarlanmış ve STK'lar tarafından sahiplenilen bölgesel planların varlığı önem kazanmaktadır. Yerel aktörler arasındaki ilişkileri ve yerel fikri önderlerin yerel yöneticilerle arasındaki ilişkileri geliştirecek bir ortam yaratılmalıdır. Edirne'nin sorunlarının merkezi idareye yeterince aksettirilebilmesi için yerel yöneticilerin arasındaki ilişkilerin gelişmesi ve ortak sorunlar etrafında güç birliği yapabilmek gerekecektir.

Kurumlar ve kuruluşlar arasında işbirliği kültürünün geliştirilmesi

Yerel toplumsal örgütlenmelerin ve STK'ların güçlendirilmesi, Edirne'nin sorunlarını ve çözüm önerilerini gündeme taşıma kapasitesini artıracaktır. Mevcut kanalların, yerel yönetim örgütlerinin, siyasi partilerin, derneklerin, STK'ların Edirne'deki durumu bu gözle değerlendirilmeli ve gerektiğinde yeni kanallar da oluşturularak Edirne'nin önünü açmanın, merkezi idareye Edirne'nin sesini duyurmanın yolları araştırılmalıdır.

Tarıma ilişkin önlemler

Edirne'nin gelişiminde hiç şüphesiz tarım önemli olmaya devam edecektir. Ancak Edirne, eğitim ve teknoloji kullanımından arazi parçalanmasına ve nüfusun azalmasına kadar bir dizi sorunla karşı karşıyadır. Tarıma, üretimde katma değeri artıracak, tarım-sanayi işbirliğini kuracak, tarımda markalaşmayı mümkün kılacak bir perspektifle yaklaşılması gerekecektir.

Bu temel başlıklar altında Edirne'nin gelişiminin doğal akışının ötesinde hızlandırılması için somut olarak yapılması gerekenler konusunda yerel aktörler arasında önemli ölçüde bir uyum olduğu görülebilmektedir. Bu çerçevede şehrin talepleri aşağıdaki gibidir:

- ✓ Tarımda verimliliğin yükseltilmesi için çiftçilere uygulamalı eğitim verilmelidir.
- ✓ Edirne Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamına alınmalı ve yatırım, enerji ve istihdam teşviklerinden faydalandırılmalıdır
- ✓ İşadamlarına yönelik vize prosedürleri kolaylaştırılmalıdır,
- ✓ Arazi toplulaştırması ve miras hukuku,
- ✓ Tarımda kayıt dışılığı engelleyici düzenlemeler yapılmalıdır
- ✓ Bölgede Lisanslı Depoculuk faaliyetleri yaygınlaştırılmalıdır
- ✓ Daha fazla turist çekmek üzere içeride ve dışarıda tanıtım faaliyetleri artırılmalıdır.
- ✓ Tarımda sulama teknolojisi geliştirilmeli. Sulama sistemlerinin kapalı devre modernizasyonu sağlanmalıdır
- ✓ Bir üniversite daha açılmalıdır
- ✓ Tarım ihtisas OSB'leri kurulmalıdır
- ✓ Komşu ülkelerle sınır ticaretinin geliştirilmesi için Balkan ülkelerine yönelik bir ihracat stratejisi oluşturulmalıdır
- ✓ Serbest ticaret merkezi kurulmalıdır

- ✓ Ara eleman konusunda gençlerin algısı ile girişimcilerin ihtiyaçları arasındaki farkı daraltmak üzere gençlere dönük farkındalık artırıcı faaliyetler yapılmalıdır.
- ✓ Edirne'nin teşvik sistemi içindeki konumu değiştirilerek daha fazla teşvikli yatırımlardan yararlanabilmesinin önü açılmalıdır.
- ✓ Edirne'ye ileri ve geri bağlantılarıyla yeni yatırımları çekebilecek 1-2 büyük yatırım kazandırılmalıdır
- ✓ Lojistik merkezi konumuna alınmalıdır.
- ✓ Sadece Edirne'ye değil komşu ülkelere de hizmet verecek büyük bir alışveriş merkezi açılmalıdır.
- ✓ Ulaştırma imkânları geliştirilmeli, hızlı tren bağlantısı bir an önce hayata geçirilmeli ve havalimanı açılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Eylül 24, 2014 tarihinde Edirne OSB: http://edirneosb.org.tr/content-1027-edirne_osb_hakkinda.html adresinden alındı
- 10 23, 2014 tarihinde World Bank: <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups> adresinden alındı
- (1982-1983). Tekirdağ. *Yurt Ansiklopedisi: Türkiye, il, il: Dünü, Bugünü, Yarını* (s. cilt 9-10, s. 6965-7061). içinde İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Haber Form.* (2010, 1 8). 10 14, 2014 tarihinde Hangi ilde kaç çingene var: <http://www.haberform.com/haber/hangi-ilde-kac-cingene-var-40964.htm> adresinden alındı
- Edirne Haber.* (2013, 11 1). 10 14, 2014 tarihinde Romanlardan Çalışmaya Tepki: <http://edirnehaber.org/haber/8479/romanlardan-calistaya-tepki.html> adresinden alındı
- (2014, 1 29). 9 28, 2014 tarihinde Hudut Gazetesi. adresinden alındı
- Edirne için 13 Öneri. (2014, Ocak 29, 30, 31). *Hudut Gazetesi.*
- [tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_(il)). (2014, Haziran 12). Temmuz 29, 2014 tarihinde [tr.wikipedia.org/wiki: tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki:tr.wikipedia.org/wiki/Tekirdağ_(il)) adresinden alındı
- Antweiler, W., & Trefler, D. (2000). Increasing Returns and All That: A View From Trade. *NBER Working Paper*(7941).
- Atılğan, E. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Ay, İ. (2014, Eylül 9). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Aydın, B. (1999, Haziran). Kalkınmada Öncelikli Yörelere Uygulaması ve Zonguldak. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(2), 27-42.
- Bakır, T. (2013). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Barff, R. K. (1988). Dynamic Shift Share Analysis. *Growth and Change*, 1-10.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü. (Mayıs 2012). *81 İl Durum Raporu*. Ankara.
- Can, Y.. *Sosyal Hizmetler ve Yoksulluk*. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Capello, R., & Nijkamp, P. (2009). Introduction: regional growth and development theories in the twenty-first century-recent theoretical advances and future challenges. R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of regional Growth and Development Theories* (s. 1-16). Edward Elgar.
- Çatalbaş, N. (2012). TR21 Trakya Bölgesinin Türkiye'nin Dış Ticaretindeki yeri ve Gelişme Potansiyeli. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1-2), 21-42.
- Cengiz Günay, T. T. (2014, Haziran 10). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Demirdilek, H., & Şener, Ü. (2014). *81 İl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi*. Ankara: TEPAV.
- Dernekler Dairesi Başkanlığı (2014), Faal Dernek Sayısı.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı. (tarih yok). *İl İl Dış Ticaret Potansiyeli Araştırması*. Ağustos 20, 2014 tarihinde <http://www.ekonomi.gov.tr: http://www.ekonomi.gov.tr/upload/7EF56F48-D8D3-8566-452092D48A1F70B1/kitapmakro.pdf> adresinden alındı
- Diñçer, B., Özaslan, M., Kavasoglu, T., 2003. İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT Yayın no.2671

- Dijk, J. V., Folmer, H., & Oosterhaven, J. (2009). Regional Policy: rationale, foundations and measurement of its effects. R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of regional Growth and Development Theories*. Edward Elgar.
- Dogruel, F. D. (2010). The Deindustrialization of Istanbul. *Munich Personal RePEc Archive, MPRA Paper No. 27070*.
- Dursun Ali Şahin, E.V. (2014, 09 Eylül). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. (2009). *A Handbook of Commonly used Trade Indices and Indicators, Revised Edition*. Thailand: UN.
- Edirne Belediye Başkanlığı.. Eylül 22, 2014 tarihinde <http://edirne.bel.tr/tr/index.html> adresinden alındı
- Edirne Valiliği.. Eylül 22, 2014 tarihinde <http://www.edirne.gov.tr> adresinden alındı
- Eichengreen, B., & Gupta, P. (2009). The Two Waves of Service Sector Growth. *NBER Working Paper*(14968).
- Ekonomi Bakanlığı. (tarih yok). *İl İl Dış Ticaret Potansiyeli Araştırması*. Ağustos 20, 2014 tarihinde <http://www.ekonomi.gov.tr>: <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/7EF56F48-D8D3-8566-452092D48A1F70B1/kitapmakro.pdf> adresinden alındı
- Emre Atılğan, T. K. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Eriñç Yeldan, K. T. (2012). *Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye? Cilt 1: Makro/ Bölgesel / Sektörel Analiz*. TÜRKONFED.
- Eriñç Yeldan, K. T. (2013). *Orta Gelir Tuzağı'ndan Çıkış: Hangi Türkiye? Cilt 2: Bölgesel Kalkınma ve İkili Tuzaktan Çıkış Stratejileri*. İstanbul: TÜRKONFED.
- Felipe, J. (2012, Mart). Tracking the Middle-Income Trap:What is It, Who is in It, and Why? *ADB Economics Working Paper Series*.
- Fotopoulos, G., Kallioras, D., & Petrakos, G. (2010). Spatial variations of Greek manufacturing employmentgrowth: The effects of specialization and international trade. *Papers in Regional Science*, 89(1).
- Franklin, R. a. (2004). A Shift-Share Method for the Analysis of Regional Fertility Change: An Application to the Decline in Childbearing in Italy, 1952-1 991. *Geographical Analysis*, V.36, N.1, 1-20.
- Friedrich, P., & Nam, C. W. (2009). Economic decline and public intervention - do special economic zones matter? R. Capello, & P. N. (eds.) içinde, *Handbook of regional Growth and Development Theories*. Edward Elgar.
- Gökçen, A. (1990). Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Uygulanan Gelişme Politikaları. *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası. Süleyman Barda' ya Armağan*, 364-390.
- Gürkan, R. (2014, Eylül 8). Edirne Belediye Başkanı. (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Hamdi Sedefçi, E. B. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Hanink, D. M. (2010, march). Perspectives on Regional Change: A Review Essay on Handbook of Regional Growth and Development Theories. *Growth and Change*, 41(1), 3-27.
- Harris, T. G. (1994). *Dynamic Shift Sahre Analysis of Economic Impact Report of the Nevada Economy*.
- Hasan Duruer, E. V. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Haynes, K. E., & Dinc, M. (1997). Productivity Change in Manufacturing Regions: A Multifactor/Shift-Share Approach. *Growth and Change*, V. 28, 201 -221.

- Herath, J., Schaeffer, P., & Gebremedhin, T. (2013). Employment Change in LDs of West Virginia: A Dynamic Spatial Shift- Share Analysis. *American Journal of Rural Development*, 1(5), 99-105.
<http://www.tekirdag.gov.tr>. (tarih yok). Temmuz 29, 2014 tarihinde <http://www.tekirdag.gov.tr/ekonomi.asp>: <http://www.tekirdag.gov.tr/ekonomi.asp> adresinden alındı
- İsmet Açıkğöz, E. Y. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- İzmen, Ü. (2012). *Bölgesel Kalkınmada Yerel Dinamikler: Çorum Modeli ve 2023 Senaryoları*. İstanbul: TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. (2014). *Bölgesel Kalkınmada Yerel Dinamikler: Tunceli Modeli ve 2023 Senaryoları*. İstanbul: TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. Daş, Z, Ö. (2015). *Tekirdağ için Plansız Sanayileşmeden Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları*. TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. Daş, Z, Ö. (2015). *Kırklareli için Orta Gelir Tuzağından Çıkış Stratejileri ve 2023 Senaryoları*. TÜRKONFED.
- İzmen, Ü. Daş, Z, Ö. (2014). Tekirdağ'da Ekonomik Yapının Değişimi: Shift Share Analizi. *Ulusal Harran Ekonomi Kongresi*. Şanlıurfa.
- Karayolları Genel Müdürlüğü. (2014). *Yol İstatistikleri*. Eylül 22, 2014 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü: <http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Istatistikler/DevletveYolEnvanteri.aspx> adresinden alındı
- Kazancıgil, D. R. (1994). *Edirne Rehnüması (Edirne Şehir Kılavuzu)*. Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Kazancıgil, R. (1999). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Edirnesi*. Edirne Valiliği.
- Krugman, P. (1991, June). Increasing Returns and Economic Geography. *Journal of Political Economy*, 99(3), 483-499.
- Krugman, P. (2007, october 5). Return of the rentier city. *New York times*.
- Mazlum, G. (2013). *Edirne'nin Yahudileri*. Ceren Yayıncılık.
- McCann, P., & Oort, F. v. (2009). Theories of agglomeration and regional economic growth: a hisitroical review. R. Capello, & P. Nijkamp içinde, *Handbook of reigonal Growth and Development Theories* (s. 19-32). Edward Elgar.
- Mehmet Eren, E. T. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Milli Eğitim Bakanlığı.. *Edirne Lisesi Tarihi*. Eylül 22, 2014 tarihinde http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/22/01/456390/dosyalar/2013_03/25011232_e drnelsestarh.pdf adresinden alındı
- Onur, O. (2006). *16'dan 20. Yüzyıla Belgelerle Edirne*. Edirne Valiliği.
- Özay Öztürk, E. T. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Özer, S.. *İmalat Sanayiinde Dönüşüm: Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Prof. Dr. Yener Yörük, T. Ü. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- R. Harris, T., C.B.Gillberg, R.Narayanan, Shonkwiler, J. S., & Lambert, D. K. (1994). *A Dynamic Shift-Share Analysis of Economic Impact Report the Nevada Economy, Technical Report, UCED 94-06*. 9 2014 tarihinde <http://www.unr.edu/Documents/business/uced/technical-reports/statewide/9495-06rpt.pdf> adresinden alındı

- Recep Gürkan, E. B. (2014, Eylül 8). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Recep Zıpkıncı, E. T. (2013, Temmuz 2). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Sedefçi, H. (2014, Ocak 29). 3 milyon turist geldi hedefimiz 10 milyon. (F. Genç, Röportaj Yapan) Milliyet.
- T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. (2009). *1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı*. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 Taslak*.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). *İLLERİN VE BÖLGELERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI ARAŞTIRMASI (SEGE 2011)*. Ankara: BÖLGESEL GELİŞME VE YAPISAL UYUM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ.
- T24. -. *Ergene'nin geçtiği yerlerde kanser vakaları arttı*. 11 9, 2014 tarihinde T24: <http://t24.com.tr/haber/ergeninin-gectigi-yerlerde-kanser-vakalari-artti,171229> adresinden alındı
- Taymaz, E., Filiztekin, A., Fisunoğlu, M., Kılıçarslan, Y., & Lenger, A. (2008). *KOBİlerde Dönüşüm: Küçük Firmaların Büyük Başarıları*. İstanbul: TÜRKONFED.
- Tekirdağ Valiliği.. Temmuz 29, 2014 tarihinde alındı
- Tekirdağ Valiliği.. *TEKİRDAĞ'A GENEL BİR BAKIŞ*. Temmuz 29, 2014 tarihinde Tekirdağ Valiliği Web Sitesi: <http://www.tekirdag.gov.tr/> adresinden alındı
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2011). *Trakya Bölgesi Lojistik Sektörü*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2012, Nisan). Edirne İli Yatırım Yerleri Analiz Raporu. Edirne, Türkiye.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2013). *2014-2023 TR21 Bölge Planı taslağı*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2013). *Edirne Gezi Rehberi*. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2014). *Edirne İli Mevcut Durum Analizi*.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2014). *Kırklareli Mevcut Durum Raporu*. Kırklareli.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (tarih yok). *Rekabet Analizi*.
- TÜİK. (2012). *Seçilmiş Göstergelerle Edirne 2011*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2013). *Seçilmiş Göstergelerle Tekirdağ: 2012*. Ankara: TÜİK.
- TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü. (2013). *Sayılarla Türkiye- TR21 Bölgesi ve Edirne: Haziran 2013*. TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü.
- Ünver, S. (1983). *Dr. Rifat Osman'a Göre Edirne Evleri ve Konakları*. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Vezir Danışmanlık. (2008, Mayıs). *TEKİRDAĞ İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN SEKTÖRLERİN ULUSLARARASI REKABETÇİLİK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ*. Temmuz 29, 2014 tarihinde Tekirdağ Valiliği Web Sitesi: <http://www.tekirdag.gov.tr/dosyalar/TekirdagRekabetcilikRaporu.doc> adresinden alındı
- wikipedia. (tarih yok). *Edirne Lisesi mezunları*. Eylül 2014, 22 tarihinde Wikipedia: http://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:Edirne_Lisesi_mezunlar%C4%B1 adresinden alındı
- Yardımcı, M. (2014, Eylül 8). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)
- Yerlikaya, A. (2014, Ağustos 11). (Ü. İzmen, Röportaj Yapan)

EKLER

MÜLAKATLAR

Hasan Duruer, 17.08.2012-03.06.2014 Dönemi Edirne Valisi

Dursun Ali Şahin, Edirne Valisi

Hamdi Sedefçi, 1989-1994, 1994-1999, 2004-2009, 2009-2014dönemleri Edirne Belediye Başkanı

Recep Gürkan, Edirne Belediye Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Emre Atılğan, Trakya Üniversitesi Öğretim Üyesi

Recep Zıpkıncı, Edirne TSO Yönetim Kurulu Başkanı

Mehmet Eren, Edirne TSO Meclis Başkanı

Özay Öztürk, Edirne Ticaret Borsası Başkanı

Prof. Dr. Yener Yörük, Trakya Üniversitesi Rektörü

İsmet Açıkgöz, EDSİAD Başkanı

Turgut Bakır, Modavizyon Genel Müdürü

Nihat Öztaş, Öztaş Hafriyat AŞ. (EDSİAD YK Üyesi)

İbrahim Ay, Eczacı (Eski Belediye Başkanı)

Mustafa Yardımcı, Yardımcı Süt ve Süt Ürünleri

Murat Tuzcu, Tuzcular Otomotiv A.Ş.

Ahmet Taner Aydın, Trakya Kalkınma Ajansı Planlama Uzmanı
N. Nihan Kaya, Trakya Kalkınma Ajansı – Tekirdağ Yatırım Destek Ofisi Uzmanı
Mustafa Türkaslan, Trakya Kalkınma Ajansı – Edirne Yatırım Destek Ofisi Uzmanı
Ergün Mutlu, Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Ziraat Mühendisi
Turgut Bakır, Modavizyon Genel Müdürü, EDSİAD Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Mehmet Eren, ETSO Meclis Başkanı, EDSİAD Genel Sekreteri
Engin Bişar, Edirne Bilim ve Teknoloji İl Müdürü
Ertuğrul Tanırkulu, Edirne Belediye Başkan Yardımcısı
Yard. Doç. Dr. İsmail Orçun Gündüz, Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilim Yüksekokulu Öğretim Üyesi
Serkan Kösem, Edirne Ticaret Borsası Genel Sekreteri
Serhat Dayıoğlu, Edirne Esnaf Odaları Birliği
Erdoğan Sancak, TÜİK Bölge Müdürü
İsmet Açıkgöz, EDSİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Ahmet Özalp, Özalp A.Ş. , EDSİAD Üyesi
Şükrü Ciravoğlu, Eczacı, EDSİAD Üyesi
İbrahim Ay, Eczacı

EK TABLOLAR

NÜFUS TABLOLARI

Ek tablo 1 Yıllara göre il/ilçe nüfus bilgileri

Yıllara göre il nüfus bilgileri													
İlçe	1965	1970	1975	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Merkez	78.161	84.531	94.449	105.503	120.663	124.361	140.830	150.717	153.199	156.155	152.993	158.929	162.161
Enez	11.930	12.334	12.624	13.230	12.806	12.700	11.929	10.714	10.723	10.816	10.818	11.066	10.516
Havsa	23.116	22.425	23.101	24.849	26.263	27.900	24.027	21.533	21.556	21.186	20.875	20.477	20.457
İpsala	28.684	32.643	31.832	36.532	35.153	36.122	33.564	30.240	30.655	30.201	30.112	29.629	29.770
Keşan	53.693	56.449	63.559	65.243	71.982	71.133	77.637	77.442	77.044	76.606	77.246	80.010	79.716
Lalapaşa	12.825	11.857	11.656	11.752	11.536	11.297	10.154	8.406	7.997	7.708	7.523	7.706	7.279
Meriç	22.191	23.212	25.511	25.871	25.921	25.896	19.052	16.959	16.504	16.403	15.970	15.816	15.365
Uzunköprü	72.634	72.974	78.000	80.306	85.314	83.556	73.486	70.977	69.478	68.361	67.263	67.268	66.061
Süloğlu						11.634	11.927	9.474	7.488	8.027	7.628	8.415	8.383
Edirne	303.234	316.425	340.732	363.286	389.638	404.599	402.606	396.462	394.644	395.463	390.428	399.316	399.708

Kaynak: TÜİK

Ek tablo 2 Edirne ilçe/belediye/köy sayısı

İlçe sayısı	9
Belediye sayısı	24
Köy sayısı	248

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2011

Ek tablo 3 İl, ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu (2012)

Edirne	il/ilçe merkezi	Belde/Köy	Toplam
Merkez	148.474	13.687	162.161
Enez	3.723	6.793	10.516
Havsa	8.814	11.643	20.457
İpsala	8.802	20.968	29.770
Keşan	57.478	22.238	79.716
Lalapaşa	1.525	5.754	7.279
Meriç	3.086	12.279	15.365
Süloğlu	4.334	4.049	8.383
Uzunköprü	40.343	25.718	66.061
Toplam	276.579	123.129	399.708

Kaynak: TÜİK

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2012

Ek tablo 4 Net göç hızı (Edirne ilinin aldığı, verdiği göç, net göç, net göç hızı)

Dönem	İl	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
1975-1980	Edirne	309 192	21 273	24 056	- 2 783	-9,0
1980-1985	Edirne	332 316	23 754	29 269	- 5 515	-16,5
1985-1990	Edirne	349 517	24 462	31 955	- 7 493	-21,2
1995-2000	Edirne	361 227	35 973	41 079	- 5 106	-14,0
2007-2008	Edirne	394 644	11 202	14 249	- 3 047	-7,7
2008-2009	Edirne	395 463	15 183	12 910	2 273	5,8
2009-2010	Edirne	390 428	14 019	14 830	- 811	-2,1
2010-2011	Edirne	399 316	14 494	14 588	- 94	-0,2
2011-2012	Edirne	399 708	14 813	13 675	1138	2,9

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2012

Ek tablo 5 İl ve cinsiyete göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve nüfus yoğunluğu

İllere göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu - 2012	İl/ilçe merkezi			Belde/Köy			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Türkiye	58.448.431	29.348.230	29.100.201	17.178.953	8.607.938	8.571.015	75.627.384	37.956.168	37.671.216
TR21 Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	1.097.782	564.524	533.258	495.465	253.771	241.694	1.593.247	818.295	774.952
Edirne	276.579	141.481	135.098	123.129	62.175	60.954	399.708	203.656	196.052
Kırklareli	232.154	120.297	111.857	109.064	55.218	53.846	341.218	175.515	165.703
Tekirdağ	589.049	302.746	286.303	263.272	136.378	126.894	852.321	439.124	413.197
Kaynak: TÜİK									

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2012

Ek tablo 6 İl, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus Edirne, 2012

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	20.185	10.473	9.712
'5-9'	21.000	10.707	10.293
'10-14'	23.159	11.924	11.235
'15-19'	28.592	14.460	14.132
'20-24'	37.163	22.124	15.039
'25-29'	28.287	15.013	13.274
'30-34'	29.511	15.281	14.230
'35-39'	28.331	14.355	13.976
'40-44'	28.016	14.170	13.846
'45-49'	29.627	14.715	14.912
'50-54'	30.679	15.552	15.127
'55-59'	27.514	13.956	13.558
'60-64'	21.283	10.838	10.445
'65-69'	14.651	6.965	7.686
'70-74'	11.539	5.144	6.395
'75-79'	9.992	4.168	5.824
'80-84'	6.795	2.629	4.166
'85-89'	2.664	962	1.702
'90+'	720	220	500
Toplam	399.708	203.656	196.052

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 7 İl, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus TR21, 2012

Düzye2 bölge	Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
TR21 Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	'0-4'	98.035	50.298	47.737
	'5-9'	99.178	50.998	48.180
	'10-14'	105.408	54.399	51.009
	'15-19'	114.786	59.447	55.339
	'20-24'	136.668	79.585	57.083
	'25-29'	129.638	68.187	61.451
	'30-34'	140.111	73.339	66.772
	'35-39'	125.030	64.589	60.441
	'40-44'	116.198	60.029	56.169
	'45-49'	110.596	56.166	54.430
	'50-54'	106.490	54.100	52.390
	'55-59'	93.244	47.225	46.019
	'60-64'	69.931	35.132	34.799
	'65-69'	47.845	22.823	25.022
	'70-74'	37.448	16.842	20.606
	'75-79'	31.139	13.147	17.992
	'80-84'	20.852	8.186	12.666
'85-89'	8.343	3.061	5.282	
'90+'	2.307	742	1.565	
	Toplam	1.593.247	818.295	774.952

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 8 Toplam nüfus

İl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Edirne	396 462	394 644	395 463	390 428	399 316	399 708
Kırklareli	333 256	336 942	333 179	332 791	340 199	341 218
Tekirdağ	728 396	770 772	783 310	798 109	829 873	852 321
Toplam - Total	70 586 256	71 517 100	72 561 312	73 722 988	74 724 269	75 627 384

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 9 Genç nüfus

İl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Edirne	67 229	66 046	64 790	58 872	64 945	65 755
Kırklareli	53 291	55 869	51 024	49 232	54 177	53 936
Tekirdağ	122 077	130 044	126 677	122 471	131 054	131 763
Toplam genç nüfus	12 397 606	12 441 662	12 514 737	12 545 094	12 542 174	12 591 641

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 10 Kent nüfusu

İl	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Edirne	259 809	262 039	264 213	261 920	272 294	276 579
Kırklareli	212 390	218 071	217 144	219 333	229 000	232 154
Tekirdağ	494 342	521 554	530 278	545 481	572 359	589 049
Toplam kent nüfusu	49 747 859	53 611 723	54 807 219	56 222 356	57 385 706	58 448 431

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 11 İl ve Cinsiyete Göre İl / İlçe Merkezi, Belde / Köy Nüfusu ve Nüfus Yoğunluğu

Yıl	İl ve ilçe merkezleri			Belde ve köyler			Nüfus Yoğunluğu			
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
2007	396 462	203 569	192 893	259 809	134 325	125 484	136 653	69 244	67 409	65
2008	394 644	202 714	191 930	262 039	136 254	125 785	132 605	66 460	66 145	65
2009	395 463	201 450	194 013	264 213	135 417	128 796	131 250	66 033	65 217	65
2010	390 428	196 262	194 166	261 920	131 834	130 086	128 508	64 428	64 080	64
2011	399 316	204 389	194 927	272 294	140 187	132 107	127 022	64 202	62 820	66
2012	399 708	203 656	196 052	276 579	141 481	135 098	123 129	62 175	60 954	66

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 12 Bitirilen eğitim düzeyi ve cinsiyete göre nüfus (15 +yaş) – 2012 (Edirne)

Okuma yazma bilmeyen	13.524	3.081	10.443
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	19.619	7.669	11.950
İlkokul mezunu	116.488	52.661	63.827
İlköğretim mezunu	51.909	30.834	21.075
Ortaokul veya dengi okul mezunu	17.171	10.801	6.370
Lise veya dengi okul mezunu	73.928	41.447	32.481
Yüksekokul veya fakülte mezunu	33.003	18.578	14.425
Yüksek lisans mezunu	2.208	1.226	982
Doktora mezunu	831	498	333
Bilinmeyen	5.185	3.066	2.119
Toplam	333.866	169.861	164.005

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 13 İş kayıtlarına göre girişim sayıları, 2012

	Edirne	TR21	Türkiye
Madencilik ve taş ocakçılığı	86	201	6,768
İmalat	1,626	7,460	419,150
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2	24	3,158
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	13	96	2,450
İnşaat	1,500	6,110	241,434
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	7,591	28,443	1,242,788
Ulaştırma ve depolama	3,426	13,744	576,876
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3,404	11,123	301,948
Bilgi ve iletişim	150	538	36,386
Finans ve sigorta faaliyetleri	153	627	30,233
Gayrimenkul faaliyetleri	178	1,230	48,587
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	922	3,369	184,572
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	117	596	43,904
Eğitim	81	354	19,905
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	143	725	40,731
Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor	185	814	36,280
Diğer hizmet faaliyetleri	1,660	5,808	239,822

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek tablo 14 Girişimlerde Uzmanlaşma ve Yığınlaşma, 2002

EFİS 1.1 Rev		TÜRKİYE		EDİRNE		Edirne'nin payı		Edirne'nin payı		Yığınlaşma oranı	Uzmanlaşma oranı
		Yerel birim sayısı	İstihdam	Yerel birim sayısı	İstihdam	Yerel birim sayısı	İstihdam	İstihdam	İstihdam		
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)-(2)	(4)-(2)		
14	Diğer madencilik ve taşocakçılık	0,10	0,37	0,07	0,17	0,44	0,26	-0,11	-2,00		
15	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	1,77	4,43	1,90	7,16	0,64	0,91	-3,52	-0,20		
17	Tekstil ürünleri imalatı	1,24	6,46	0,42	18,00	0,20	1,57	-4,89	2,72		
18	Giyim eşyası imalatı; kürkün işleme	1,85	4,90	1,18	7,67	0,38	0,88	-4,02	11,54		
19	Derinin tabaklanması ve işlenmesi	0,40	0,76	0,05	0,17	0,07	0,13	-0,63	2,77		
20	Ağaç ve ağaç mantarı ürünleri	1,57	1,26	1,90	1,28	0,72	0,57	-0,69	-0,59		
21	Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri	0,11	0,56	0,05	0,22	0,24	0,22	-0,34	0,02		
22	Basım ve yayım, plak, kaset ve diğer	0,51	0,71	0,31	0,23	0,36	0,18	-0,53	-0,34		
23	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol	0,01	0,06	0,02	0,00	1,16	0,00	-0,06	-0,48		
24	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	0,22	1,35	0,09	2,91	0,24	1,22	-0,13	-0,06		
25	Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	0,50	1,30	0,26	0,72	0,31	0,31	-0,99	1,57		
26	Metalik olmayan diğer mineral ürünleri	0,66	2,09	0,60	7,26	0,54	1,96	-0,13	-0,58		
27	Ana metal sanayisi	0,28	1,12	0,25	1,16	0,53	0,58	-0,54	5,17		
28	Makine ve teçhizatı hariç; fabrika	1,95	2,21	1,58	1,00	0,48	0,26	-1,95	0,03		
29	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer	1,04	2,30	0,67	0,35	0,38	0,09	-2,21	-1,21		
31	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer	0,24	0,61	0,11	0,55	0,27	0,51	-0,11	-1,95		
33	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler	0,12	0,26	0,04	0,00	0,18	0,00	-0,26	-0,06		
34	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı	0,22	1,32	0,05	0,03	0,15	0,01	-1,31	-0,26		
36	Mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış	1,89	1,86	0,93	0,53	0,29	0,16	-1,71	-1,29		
40	Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su	0,06	0,99	0,08	1,48	0,77	0,84	-0,15	-1,34		
41	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0,16	0,52	0,23	0,27	0,86	0,29	-0,24	0,49		
45	İnşaat	1,93	3,54	1,26	0,84	0,39	0,13	-3,41	-0,26		
50	Motorlu taşıtlar ve motosikletleri	6,28	4,60	5,95	3,35	0,57	0,41	-4,19	-2,70		
51	Motorlu taşıtlar ve motosikletler	5,59	6,18	1,71	1,51	0,18	0,14	-6,04	-1,25		
52	Motorlu taşıtlar ve motosikletleri	34,97	18,77	38,87	18,93	0,66	0,57	-18,20	-4,67		
55	Oteller ve lokantalar	9,40	8,59	16,80	8,39	1,07	0,55	-8,03	0,16		
60	Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı	13,47	6,28	13,17	6,38	0,58	0,57	-5,71	-0,19		
63	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma	0,67	1,13	0,18	0,08	0,16	0,04	-1,08	0,10		
64	Posta ve telekomünikasyon	0,34	1,79	0,34	1,15	0,61	0,36	-1,42	-1,04		
65	Sigorta ve emeklilik fonları hariç	0,47	2,37	0,60	1,72	0,75	0,41	-1,96	-0,64		
67	Mali aracı kuruluşlara yardımcı faaliyetler	0,30	0,36	0,18	0,09	0,36	0,14	-0,22	-0,65		
70	Gayrimenkul faaliyetleri	0,77	0,45	0,29	0,11	0,23	0,14	-0,30	-0,27		
71	Operatörsüz makine ve teçhizat	0,13	0,09	0,47	0,23	2,22	1,48	1,39	-0,33		
72	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	0,16	0,22	0,07	0,06	0,28	0,15	-0,07	0,14		
74	Diğer iş faaliyetleri	4,13	4,59	2,97	1,74	0,43	0,21	-4,37	-0,16		
80	Eğitim	0,36	1,25	0,19	0,77	0,31	0,35	-0,90	-2,85		
85	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1,80	1,59	1,56	0,87	0,52	0,31	-1,29	-0,47		
92	Eğlence, dinlenme, kültür ve spor	0,91	0,78	0,62	0,35	0,41	0,26	-0,52	-0,73		
93	Diğer hizmet faaliyetleri	3,42	1,96	3,98	2,25	0,70	0,65	-1,31	-0,43		
	Toplam	100	100	100	100	0,60	0,56	-99,44	0,00		

Kaynak: 2002 Genel İşyerleri ve Sanayi Sayımı'ndan yazarın hesaplamaları

Ek tablo 15 Sektörler itibarı ile KOBİ'lerin ağırlığı, 2002

Sektörler itibarıyla KOBİ'lerin ağırlığı, 2002				
1-9 kişi istihdam eden yerel birim sayısının toplam içinde				
EFİS 1.1 Rev		Edirne	Türkiye	Edirne-Türkiye
14	Diğer maden	97,9	96,3	1,6724545
15	Gıda ürünleri	75,0	71,1	3,865406
17	Tekstil ürünleri	84,8	90,2	-5,4073899
18	Giyim eşyası	53,2	81,4	-28,170409
19	Derinin tabak	90,1	85,8	4,2404271
20	Ağaç ve ağaç	80,0	89,2	-9,1642111
21	Kağıt hamuru	97,6	97,4	0,172737
22	Basım ve yayı	80,0	77,8	2,2326896
23	Kök kömürü,	97,1	93,0	4,0540541
24	Kimyasal ma	100,0	76,4	23,556304
25	Plastik ve ka	60,0	85,7	-25,729753
26	Metalik olmay	89,7	86,9	2,7897675
27	Ana metal se	92,4	87,1	5,3237858
28	Makine ve te	92,9	95,2	-2,3474643
29	Başka yerde	97,7	89,6	8,1306291
31	Başka yerde	98,6	87,2	11,475576
33	Tıbbi aletler; l	91,7	83,0	8,7101449
34	Motorlu kara	75,0	88,4	-13,350845
36	Mobilya imale	100,0	79,2	20,762608
40	Elektrik, gaz,	99,0	96,6	2,4553665
41	Suyun toplar	33,3	46,1	-12,728311
45	İnşaat	88,5	89,8	-1,3343799
50	Motorlu taşıtl	96,4	91,5	4,8534637
51	Motorlu taşıtl	98,5	97,2	1,2370729
52	Motorlu taşıtl	95,8	93,9	1,8705638
55	Oteller ve lok	99,5	99,1	0,4343499
60	Kara taşımac	99,4	96,9	2,4543946
63	Destekleyici	99,2	99,1	0,1169339
64	Posta ve tele	100,0	91,4	8,6437555
65	Sigorta ve er	89,5	71,4	18,111282
67	Mali aracı kur	60,6	49,9	10,686042
70	Gayrimenkul	100,0	96,7	3,3127048
71	Operatörsüz	100,0	99,1	0,8669298
72	Bilgisayar ve	100,0	97,8	2,2241232
74	Diğer iş faali	100,0	92,8	7,1994488
80	Eğitim	99,1	97,0	2,1003515
85	Sağlık işleri v	38,1	68,1	-29,970483
92	Eğlence, dinl	98,8	97,2	1,6687217
93	Diğer hizmet	98,6	97,1	1,4247637
93	Diğer hizmet	99,5	99,3	0,2141832
	Toplam	97,9	96,3	0,451753
Kaynak: 2002 Genel İşyerleri ve Sanayi Say				

Kaynak: 2002 Genel İşyerleri ve Sanayi Sayımı'ndan yazarın hesaplamaları

Ek tablo 16 Girişimlerde Uzmanlaşma ve Yığınlaşma, 2012

	Uzmanlaşma	Yığınlaşma
Madencilik ve	0,210	-0,182
İmalat	-4,405	-12,058
Elektrik, gaz, buhar ve	-0,081	-0,090
İnşaat	-0,009	-0,065
Toptan ve perakende	0,115	-6,942
Oteller ve lokantalar	-0,020	-35,758
Ulaştırma, depolama ve	-0,469	-16,595
Mali aracı kuruluşların	7,339	-8,678
Gayrimenkul kiralama	-0,341	-1,043
Eğitim	-0,150	-0,865
Sağlık işleri ve sosyal	-0,560	-1,395
Diğer sosyal, toplumsal	-0,970	-5,306
TOPLAM	0,000	-100,0
kaynak: İş kayıtlarına göre girişim sayıları		

Kaynak: İş kayıtlarına göre girişim sayılarından yazarın hesaplamaları

Ek tablo 17 Girişimlerin sektörel dağılımı, 2012

Dağılım	Toplam Girişimler içinde % pay				Edirne'nin %	(3)/(1)	(3)/(2)
	(1) Türkiye	(2) TR21	(3) Edirne	Edirne'nin %			
Madencilik	0,2	0,2	0,4	0,43	2,079	1,637	
İmalat	12,6	9,2	12,4	0,22	0,986	1,352	
Elektrik, gaz, buhar ve	0,1	0,0	0,1	0,08	1,015	1,988	
İnşaat	5,1	0,1	4,9	0,14	0,951	41,423	
Toptan ve perakende	39,7	7,5	43,3	0,25	1,091	5,762	
Oteller ve lokantalar	8,1	35,0	7,1	0,27	0,870	0,202	
Ulaştırma, depolama ve	17,3	16,9	18,8	0,25	1,084	1,111	
Mali aracı kuruluşların	1,6	13,7	0,9	0,31	0,559	0,065	
Gayrimenkul kiralama	6,8	0,7	5,2	0,28	0,760	7,805	
Eğitim	0,4	0,8	0,4	0,24	0,926	0,482	
Sağlık işleri ve sosyal	1,4	1,5	1,1	0,14	0,789	0,740	
Diğer sosyal, toplumsal	6,7	4,1	5,7	0,27	0,863	1,385	
TOPLAM	100	100	100	0,26	1,000	1,000	
kaynak: İş kayıtlarına göre girişim sayıları							

Kaynak: İş kayıtlarına göre girişim sayılarından yazarın hesaplamaları

Ek tablo 18 Kurulan / kapanan şirket sayısı

İL ADI	2012 OCAK-ARALIK (ONİKİ AYLIK)									2011 OCAK-ARALIK (ONİKİ AYLIK)								
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN			KURULAN			TASFİYE		KAPANAN				
	ŞİRKET	KOOP.	TİC. GER İŞL. KİŞİ	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	TİC. GER İŞL. KİŞİ	ŞİRKET	KOOP.	TİC. GER İŞL. KİŞİ	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	TİC. GER İŞL. KİŞİ		
EDİRNE	83	14	247	44	28	22	46	351	133	12	209	48	49	31	37	222		
KIRKLARELİ	57	3	388	27	13	21	9	356	139	1	350	32	20	17	6	171		
TEKİRDAĞ	295	11	1,192	126	26	96	23	744	469	11	1,06	119	29	84	26	530		
TOPLAM	38,028	830	65,572	18,933	2,269	13,933	1,827	30,601	52,137	994	58,79	21,436	2,722	12,886	1,804	39,064		

Kaynak: TOBB verilerinden hazırlanmıştır.

Ek tablo 19 Edirne'de geceleleyen Turistlerin milletine göre dağılımı, %

Satır Etiketleri	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
A.B.D.	0,6	0,2	0,0	0,0	0,2	0,5	0,6	0,2
Almanya	2,2	1,9	3,1	3,2	3,9	8,4	5,5	4,9
Avustralya	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2
Avusturya	0,5	0,4	0,3	0,5	0,7	0,4	0,8	0,6
Azerbeycan	0,1	0,2	0,1	0,0	0,3	0,5	0,1	0,0
Bağımsız Devletler Topluluğu	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	1,1	0,3
Belçika	0,1	0,3	0,1	0,1	0,3	0,7	0,3	0,7
Berberinde giden	11,0	10,2	12,2	11,1	11,5	20,6	10,1	13,1
Bulgaristan	58,1	61,3	62,0	55,7	54,9	30,6	40,3	41,7
Danimarka	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Diğer Afrika ülkeleri	0,2	0,1	0,0	0,1	0,0	0,4	0,1	0,3
Diğer Amerika ülkeleri	0,1	0,3	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0
Diğer Avrupa ülkeleri	4,9	6,4	3,2	2,3	4,6	2,9	12,9	3,0
Diğer Batı Asya ülkeleri	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	0,5
Diğer Doğu Asya ülkeleri	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer Güney Asya ülkeleri	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer ülkeler	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Fransa	0,6	0,4	0,1	0,3	0,6	1,4	0,7	0,8
Gürcistan	0,2	0,4	0,4	0,2	0,2	0,8	0,0	0,0
Hollanda	0,5	0,7	0,3	0,6	0,4	1,9	0,7	0,5
İngiltere	0,6	0,0	0,6	0,7	0,2	1,2	0,6	1,9
İran	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,3	0,3	0,8
İspanya	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0
İsrail	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
İsveç	0,2	0,1	0,0	0,0	0,4	0,8	0,0	0,1
İsviçre	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	1,0	0,2	0,3
İtalya	0,2	0,5	0,4	0,8	0,1	0,3	0,6	0,2
Japonya	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,1	0,1
Kanada	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
OECD Ülkeleri(Diğer)	0,1	0,3	0,1	0,1	0,3	1,2	2,7	1,0
Rusya Federasyonu	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,0	0,3	0,1
Suriye	0,3	0,1	0,4	0,1	0,2	0,4	0,1	0,1
Tunus	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Türkiye	7,8	8,0	6,0	11,8	15,0	21,3	20,6	17,5
Ukrayna	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1
Yunanistan	10,7	6,5	9,4	11,1	4,7	3,3	0,6	10,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

Ek tablo 20 Edirne'de geceleleyen Turistlerin geliş nedenine göre dağılımı, %

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Alışveriş	30,9	32,5	32,8	17,1	23,9	20,4	14,7	12,8	2,0	2,2	2,9
Berberinde giden	8,5	8,0	9,6	11,0	10,2	12,2	11,1	11,5	20,6	10,1	13,1
Diğer	4,5	2,5	1,6	2,5	1,6	0,7	0,2	0,6	0,9	0,3	0,0
Dini	0,1	0,1	3,1	2,4	0,3	0,2	0,4	0,1	0,1	0,1	0,0
Eğitim	1,0	0,6	0,2	0,3	0,6	1,0	0,4	0,4	1,0	1,2	2,6
Gezi, Eğlence	16,8	25,9	20,8	21,6	27,6	22,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,8	39,2	27,7	38,8	42,9
Görev	8,0	5,9	4,6	2,8	1,3	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
İş amaçlı(konferans, toplantı, görev vb.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	4,9	5,3	10,2	5,2
Kültür	2,8	3,1	2,5	2,7	2,5	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sağlık	0,2	0,2	0,3	0,6	0,6	0,4	0,6	0,6	1,9	0,5	0,6
Sportif ilişkiler	1,0	0,9	0,8	1,1	1,6	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ticari ilişkiler, Fuar	5,0	4,1	1,7	3,3	3,6	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplantı, konferans, kurs,seminer	0,8	0,7	0,5	0,8	0,6	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Transit	0,7	0,7	0,2	0,5	0,3	0,5	0,3	0,4	0,0	0,2	0,1
Yakınları ziyaret	19,6	14,7	21,6	33,2	25,1	31,2	35,8	29,6	40,4	36,5	32,5
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

İSTİHDAM PİYASASI TABLOLARI

Ek tablo 21 İllere göre temel işgücü göstergeleri, 2011

İl	15 ve daha yukarı yaşta ki nüfus (000)	İşgücü (000)	İstihdam (000)	İşsiz (000)	İş gücünde olmaya n nüfus (000)	İşgücün e katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam - Total	55 639	26 420	24 320	2 100	29 219	47,5	43,7	7,9
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Kırklareli	284	153	140	13	131	54	49,4	8,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49	6,9
TR21	1,266	682	634	48		53,9	50,1	7

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir

Ek tablo 22 4/a Kapsamındaki İşyeri Sayıları Ve Zorunlu Sigortalı Sayılarının İllere Göre Dağılımı

İL KODU - Province Code	İLLER Provinces	İŞYERİ SAYISI Number Of Work Places					ZORUNLU SİGORTALI SAYISI Number of Compulsory Insured Person							ORTALAMA GÜNLÜK KAZANÇ (TL) Average Daily Earning						
		Daimi Permanent	Mevsimlik Seasonal	Kamu Public	Özel Private	Toplam Total	Daimi Permanent	Mevsimlik Seasonal	Kamu Public	Özel Private	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Daimi Permanent	Mevsimlik Seasonal	Kamu Public	Özel Private	Erkek Male	Kadın Female	Genel Toplam General Total
22	EDİRNE	7.429	1.303	336	8.396	8.732	39.089	12.341	3.664	47.766	34.991	16.439	51.43	45,53	41,31	75,7	42,39	46,19	41,17	44,58
39	KIRKLARELİ	5.873	1.323	282	6.914	7.196	44.116	10.493	2,63	51.979	38.605	16.004	54.609	55,61	41,21	83,32	51,71	57,39	43,4	53,22
59	TEKİRDAĞ	16.517	3.415	318	19.614	19.932	186,69	28.018	5,697	209.011	153.227	61.481	214.708	52,74	41,75	77,82	50,78	54,03	44,94	51,44
	TOPLAM	1.384.460	195.718	35.875	1.544.303	1.580.178	9.765.404	2.588.667	748.267	11.605.804	9.237.421	3.116.650	12.354.071	54,69	44,76	75,21	51,38	53,26	51,41	52,79

Kaynak: Sağlık Bakanlığı verilerinden hazırlanmıştır

SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGE TABLOLARI

Ek tablo 23 Net elektrik tüketiminin sektörlere göre dağılımı, 2011

	Edirne	Türkiye
Mesken	262,059	24,725,091
Ticaret	93,035	10,758,424
Resmi Daire	68,969	4,041,833
Sanayi	361,517	21,964,711
Aydınlatma	34,327	1,867,116
Diğer	148,998	6,826,049
Toplam	968,904	70,183,225

Kaynak: TEDAŞ verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 24 Bin kişi başına otomobil sayısı, Edirne

	Otomobil sayısı	Bin kişi başına otomobil
1995	19,016	
1996	20,416	
1997	22,114	
1998	23,911	
1999	25,137	
2000	26,785	
2001	27,469	
2002*	28,156	70
2003*	29,104	73
2004*	28,641	72
2005*	31,022	78
2006*	33,010	83
2007	34,453	87
2008	36,239	92
2009	38,434	97
2010	41,043	105
2011	44,133	111
2012	47,324	118

Kaynak: TÜİK, (*) Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile tahmini hesaplamalar yapılmıştır.

Ek tablo 25 “31/12/2011” tarihi itibarı ile yeşil kartlı dağılımı

İl Adı	Türkiye toplamında ilin payı %						
	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Aktif YK	Pasif YK	Nüfus	Yeşil kartlı nüfusun toplam nüfusa oranı
EDİRNE	35,451	43,730	399,316	0,4	0,4	0,5	19,8
KIRKLARELİ	20,321	25,780	340,199	0,2	0,3	0,5	13,6
TEKİRDAĞ	38,751	41,132	829,873	0,4	0,4	1,1	9,6
TR21	94,523	110,642	1,569,388	1,1	1,1	2,1	13,1
TÜRKİYE	8,865,470	9,900,761	74,724,269				25,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı verilerinden derlenmiştir.

Ek tablo 26 Edirne’de Kültürel Etkinlikler – Tiyatro

Sezon	Tiyatro salonu sayısı	Koltuk sayısı	Toplam oynanan eser sayısı	Yerli eser sayısı	Yabancı eser sayısı	Toplam gösteri sayısı	Yerli eser gösteri sayısı	Yabancı eser gösteri sayısı	Toplam seyirci sayısı	Yerli eser seyirci sayısı	Yabancı eser seyirci sayısı
1999-2000	1	412	65	65	0	65	65	0	19.500	19.500	0
2000-2001	1	412	9	9	0	75	75	0	30.000	30.000	0
2001-2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2002-2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2003-2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2004-2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2005-2006	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006-2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2007-2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2008-2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2009-2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2010-2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2011-2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Ek Tablo 27 Edirne’de Kültürel Etkinlikler – Sinema

Yıl	Salon sayısı	Koltuk sayısı	Toplam film sayısı	Gösterilen yerli film sayısı	Gösterilen yabancı film sayısı	Toplam seyirci sayısı	Yerli film izleyen seyirci sayısı	Yabancı film izleyen seyirci sayısı
2000	3	953	178	16	162	69.591	9.625	59.966
2001	2	528	124	16	108	83.736	11.542	72.194
2002	6	939	155	15	140	35.950	3.935	32.015
2003	2	325	28	4	24	13.600	4.900	8.700
2004	6	942	141	32	109	43.638	20.548	23.090
2005	7	943	134	37	97	74.224	44.050	30.174
2006	6	569	108	26	82	23.065	17.982	5.083
2007	16	1.413	356	92	264	55.681	28.746	26.935
2008	14	1.111	252	85	167	128.056	65.615	62.441
2009	14	1.124	218	73	145	43.820	29.024	14.796
2010	14	1.124	230	114	116	181.005	70.180	110.825
2011	14	1.115	236	103	133	109.476	65.061	44.415
2012	21	1.963	386	131	255	189.608	82.190	107.418

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

FİNANS VE YATIRIM TABLOLARI

Ek tablo 28 Kamu yatırımlarının sektörlere göre dağılımı

EDİRNE	TARIM	MADENCİLİK	İMALAT	ENERJİ	ULAŞTIRMA-HABERLEŞME	TURİZM	KONUT	EĞİTİM	SAĞLIK	DİĞER KAMU HİZMETLERİ	İL TOPLAMI
1999	1 120							1 810	2 615	1 074	6 619
2000	2 580							2 840	4 207	2 251	11 878
2001	3 570				1			5 119	3 243	1 869	13 802
2002	6 250							9 494	8 377	3 837	27 958
2003	6 265							7 613	6 994	3 014	23 886
2004	6 615							10 343	6 555	6 936	30 449
2005	10 642				1 050			5 436	7 410	17 012	41 550
2006	21 401				4 748	1 050		4 780	2 480	3 066	37 525
2007	29 373	2 530			6 630		30	6 232	2 500	1 775	49 070
2008	28 105	3 860			4 229			23 362	5 000	14 772	79 328
2009	31 589	3 415		2 000	4 277	5 321	100	15 588	4 000	4 801	71 091
2010	59 402	803		3 000	2 844	4 949		17 264	8 373	14 865	111 500
2011	66 320	3 256		8 704	2 151	2 250	250	21 136	5 600	15 146	124 813
2012	64 438	2 612		3 576	23 059	5 319		37 981	10 300	9 159	156 444

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır.

Ek tablo 29 Gelir vergisi/beyanname sayısı, Edirne

	BEYANNAME SAYISI	BEYAN EDİLEN MATRAH	TAHAKKUK EDEN GELİR VER.
2000	8483	32,298,905.44	5,387,891.38
2001	8348	34,144,490.81	8,657,401.90
2002	8428	30,913,086.45	8,366,045.10
2003	8351	39,203,473.39	10,988,308.84
2004	8807	48,245,952.90	13,325,635.04
2005	9127	56,259,927.29	15,624,513.67
2006	9483	67,634,439.00	15,693,531.12
2007	9346	81,332,993.52	19,273,811.86
2008	9404	85,902,121.32	20,312,241.34
2009	9449	94,761,470.30	22,646,241.57
2010	8978	107,120,362.45	26,198,586.05
2011	10,002	109,330,244.10	26,282,155.09
2012	9,883	112,674,734.95	26,571,408.58

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden hazırlanmıştır.

Ek tablo 30 Yatırım teşvikleri

Edirne	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2005	20	24	290
2006	9	96	260
2007	12	21	477
2008	7	22	140
2009	3	47	25
2010	13	194	483
2011	21	139	297
2012	17	78	422

Türkiye	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2005	3,979	18,341	175,939
2006	2,878	15,525	116,600
2007	2,785	22,758	126,486
2008	2,995	25,841	115,102
2009	2,336	30,218	85,867
2010	4,205	63,457	152,329
2011	4,429	54,308	126,518
2012	4,330	57,688	146,887

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hesaplanmıştır.

DIŞ TİCARET TABLOLARI

Ek Tablo 31 Edirne, Ülkelere Göre Dış Ticaret, 2012

Ülke	Ülke adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
1	Fransa	892.697	86.807
3	Hollanda	255.221	38.188
4	Almanya	62.503	1.841.104
5	İtalya	334.102	512.157
6	İngiltere	305.8	341.224
7	İrlanda		126
9	Yunanistan	869.368	1.137.861
11	İspanya	1.488.744	170.391
17	Belçika	14.276	26.86
30	İsveç	88.129	
32	Finlandiya		12.875
38	Avusturya	1.011.002	1.187.041
54	Letonya	70.939	272.274
55	Litvanya	89.307	
60	Polonya	71.12	12.967
61	Çek Cumhuriyeti	36.21	
63	Slovakya		115.638
64	Macaristan	1.89	910.477
66	Romanya	1.186.631	1.060.126
68	Bulgaristan	8.350.677	42.494.789
70	Arnavutluk	2.180.966	
72	Ukrayna	512.508	13.173.170
73	Belarus	21.4	
74	Moldova	746.599	1.808.640
75	Rusya Federasyonu	1.042.485	33.821.369
76	Gürcistan	283.973	14.788
78	Azerbaycan	511.426	
79	Kazakistan	355.622	2.855.677
80	Türkmenistan	474.06	
82	Tacikistan	410.664	
83	Kırgızistan	101.887	
92	Hırvatistan	138.129	
93	Bosna-Hersek	969.763	5.561
95	Kosova	2.140.367	
96	Makedonya	3.242.479	
97	Karadağ	81.999	
98	Sırbistan	1.285.493	556.532
212	Tunus	37.766	
216	Libya	2.928.144	
220	Mısır	57.436	846.82
248	Senegal	29	
252	Gambiya	57	
264	Sierra Leone	67.92	
268	Liberya	246.72	

Ülke	Ülke adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
330	Angola	108.163	
338	Cibuti	136.2	
375	Komorolar	52.56	
388	Güney Afrika Cumhuriyeti	25.79	139.517
400	ABD	10.914	2.127.094
404	Kanada	5.616	
412	Meksika		222
436	Kostarika		98.002
508	Brezilya		797.401
601	Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	530.408	
604	Lübnan	29.762	
612	Irak	71.54	
625	Filistin	34.08	
636	Kuveyt	1.98	
647	BAE	129.155	
660	Afganistan	36	
664	Hindistan		80.493
667	Maldivler	11.52	
680	Tayland	2.149.493	12.066
690	Vietnam	1.556.828	
700	Endonezya	994.92	3.768.478
701	Malezya	788.115	4.720.720
706	Singapur	1.562.013	
708	Filipinler	3.884.452	
716	Moğolistan	230.081	
720	Çin	523.732	3.802.270
728	Güney Kore		75.117
732	Japonya	621.184	294.82
736	Tayvan	194.11	252.47
740	Hong Kong		22.42
800	Avustralya	45.938	
812	Kiribati	50.86	
816	Vanuatu	19.845	
819	Samoa	23.5	
824	Marshall Adaları	11.88	
958	Kesinleşmemiş Ülke ve Bölgeler		871.41
961	AHL Serbest Bölgesi		367.451
962	İstanbul Endüstri ve Tic.Serb.Böl.	12.905	
Toplam		46.905.966	120.733.413

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır

Ek tablo 32 Edirne, ISIC sınıflamasına göre dış ticaret, 2012

ISIC	ISIC adı	İhracat Dolar	İthalat Dolar
1	Tarım ve hayvancılık	1.958.777	65.845.915
2	Ormancılık ve tomrukçuluk		1.154.738
5	Balıkçılık		2.43
10	Maden kömürü, linyit ve turb	67.187	
14	Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	91.954	520
15	Gıda ürünleri ve içecek	30.883.332	23.278.594
17	Tekstil ürünleri	591.071	2.263.355
18	Giyim eşyası	2.408.508	257
19	Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	24.606	34.15
20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	6.953	3.544.768
21	Kağıt ve kağıt ürünleri	1.989.849	103.261
22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	54.952	27.914
24	Kimyasal madde ve ürünler	2.984.013	7.409.880
25	Plastik ve kauçuk ürünleri	97.511	315.733
26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	745.514	106.017
27	Ana metal sanayi	48.04	1.135
28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	118.638	963.773
29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	3.021.806	3.354.489
30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	3.969	154.009
31	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	43.724	59.269
32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	20.063	273.125
33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	233	72.178
34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	585.823	55.034
35	Diğer ulaşım araçları	61.827	
36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	1.097.616	499.18
51	Atık ve hurdalar		11.213.689
Toplam		46.905.966	120.733.413

Kaynak: TÜİK

BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ:

**EDİRNE İÇİN
ORTA GELİR TUZAĞINDAN
ÇIKIŞ STRATEJİLERİ VE
2023 SENARYOLARI**

